Preacuviosul Părinte

Dom Jean-Baptiste CHAUTARD

SUFLETUL APOSTOLATULUI

tradus și editat în limba română

Adevărul de Veacuri

© Adevărul de Veacuri, 2026

*Textul original al lucrării L'Âme de tout Apostolat, publicată în 1915 de DOM J. B. CHAUTARD (**1858–1935**), aparține domeniului public.*

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții franceze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri - adevaruldeveacuri.ro

Anul publicării: 2026

Tipărit prin sistem de imprimare la cerere

Adevărul de Veacuri

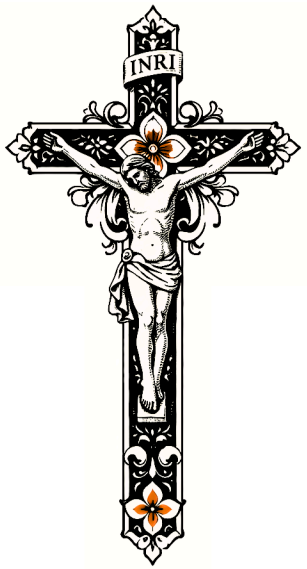
INRI

Nihil obstat,

Censor Deputatus.

IMPRIMATUR :

Molinis, die 2 augusti 1912

† JOANNES-BAPTISTA,

Episcopus Molinensis.

Preacuviosul Părinte Dom Jean-Baptiste CHAUTARD (1858-1935),

Dom Jean-Baptiste Chautard, abate cistercian al Abației de Sept-Fons, a fost una dintre marile figuri spirituale ale Ordinului Trapei în secolul al XX-lea. Născut la Briançon, în Franța, în anul 1858, a intrat în Abația Notre-Dame d'Aiguebelle în 1877 și a devenit mai târziu abate de Sept-Fons, funcție pe care a exercitat-o timp de peste treizeci și șase de ani.

A avut un rol important în apărarea și restaurarea Ordinului Cistercian în perioada persecuțiilor anticlericale din Franța și a contribuit la renașterea Abației de Cîteaux. În același timp, a exercitat o influență spirituală profundă asupra clerului și a

sufletelor consacrate prin predici, retrageri și direcțiune spirituală.

Opera sa principală, Sufletul apostolatului (L'Âme de tout apostolat), devenită un clasic al spiritualității catolice, afirmă că orice apostolat autentic trebuie să izvorască din viața interioară și din unirea sufletului cu Dumnezeu. Lucrarea a fost recomandată de numeroși papi și a format generații de preoți și religioși.

Profund devotat Sfintei Fecioare Maria și spiritului liturgic al Bisericii, Dom Chautard a unit în mod exemplar viața contemplativă cu zelul apostolic. A murit la Sept-Fons în anul 1935, după o viață consacrată în întregime slujirii lui Dumnezeu și sfințirii sufletelor.

Cuprins

Aprobări **11**

AUTOGRAFUL SANCTITĂȚII SALE BENEDICT AL XV-LEA 11

CUVINTELE SANCTITĂȚII SALE PIUS AL X-LEA 13

SCRISORI DE APROBARE 14

Partea întâi
Dumnezeu voiește Operele și Viața interioară 20

1. Operele și, prin urmare, Zelul sunt voite de Dumnezeu 21

2. Dumnezeu voiește ca Isus să fie Viața Operelor 25

3. Ce este Viața interioară? 30

4. Cât de necunoscută este această Viață interioară 43

5. Răspuns la o primă obiecție: Viața interioară este oare trândavă? 47

6. Răspuns la o altă obiecție: Viața interioară este oare egoistă? 55

7. Obiecție scoasă din importanța mântuirii sufletelor 62

Partea a doua
Unirea Vieții active și a Vieții interioare **68**

1. Prioritatea, înaintea lui Dumnezeu, a Vieții interioare asupra Vieții active 69

2. Operele nu trebuie să fie decât revărsarea Vieții interioare 75

3. Baza, Scopul și Mijloacele unei Opere trebuie să fie pătrunse de Viață interioară 78

4. Viața interioară și Viața activă se cheamă reciproc 83

5. Excelența acestei uniri 90

Partea a treia
Viața activă, primejdioasă fără Viața interioară, asigură împreună cu ea progresul în virtute 94

1. Operele, Mijloc de sfințenie pentru sufletele interioare, devin pentru celelalte o primejdie pentru mântuirea lor 95

2. Despre omul de Opere fără Viața interioară 103

3. Viața interioară, baza sfințeniei lucrătorului apostolic 116

a) Ea îl păzește împotriva primejdiilor slujirii exterioare 119

b) Ea repară puterile apostolului 122

c) Ea îi înzecește energiile și meritele 124

d) Ea îi dă bucurie și mângâiere 127

e) Ea îi rafinează puritatea intenției 129

f) Ea este un scut împotriva descurajării 131

Partea a patra
Rodnicia operelor prin Viața interioară 136

1. Viața interioară este pentru Opere condiția rodniciei lor 137

a) Viața interioară atrage binecuvântările lui Dumnezeu 141

b) Ea îl face pe apostol sfințitor prin bunul exemplu 145

c) Ea produce în apostol iradierea supranaturală 150

d) Ea dă lucrătorului evanghelic adevărata elocvență 176

e) Pentru că viața interioară naște viață interioară 182

f) Importanța formării elitelor și a direcției spirituale 193

g) Viața interioară prin Euharistie rezumă întreaga fecunditate a Apostolatului. 217

Partea a cincea
Câteva principii și sfaturi pentru viața interioară 225

1. Câteva sfaturi către oamenii de opere pentru viața interioară. 226

2. Orațiunea, element indispensabil al Vieții interioare, deci al Apostolatului. 231

Hotărâre de Orațiune. 232
I. Se impune această fidelitate? 233
II. Ce trebuie să fie Orațiunea mea? 236
III. Cum voi face Orațiunea? 238
3. Viața Liturgică, Izvor de Viață interioară, deci de Apostolat.
Hotărâre de Viață Liturgică 248
I. Ce este Liturgia? 248
II. Ce este Viața liturgică? 251
III. Spiritul Liturgic. 256
IV. Foloasele Vieții liturgice. 275
V. Practica Vieții liturgice. 289
4. Paza Inimii, cheia de boltă a Vieții interioare, deci esențială pentru Apostolat.
Hotărâre de Pază a Inimii. 299
I. Necesitatea Pazei inimii. 304
II. Prezența lui Dumnezeu, temelia Pazei inimii. 306
III. Devoțiunea către Maica Domnului înlesnește Paza inimii. 308
IV. Învățarea Pazei inimii. 309
V. Condițiile Pazei inimii. 312
5. Nevoia apostolului de o devoțiune arzătoare către Maria Imaculată. 314
EPILOG 324

Aprobări

AUTOGRAFUL SANCTITĂȚII SALE BENEDICT AL XV-LEA

Preaiubitului nostru fiu, Dom J.-B. Chautard, Abate al Trapului Maicii Domnului de la Sept-Fons,

Îi adresăm cele mai călduroase felicitări pentru că a pus în lumină, în chip atât de desăvârșit, în cartea sa intitulată *Sufletul oricărui Apostolat*, necesitatea vieții interioare la oamenii faptelor, pentru adevărata rodnicie a slujirii lor;

Și dorind ca această lucrare, în care sunt reunite învățături doctrinare și sfaturi practice potrivite nevoilor vremurilor noastre, să continue a se răspândi și a face bine,

Acordăm din toată inima piosului său autor o afectuoasă Binecuvântare Apostolică.

Dat la Vatican, la 18 martie 1915.

BENEDICTUS PP. XV

Eminența Sa Cardinalul Vico însoțea trimiterea scrisorii Suveranului Pontif prin aceste rânduri:

Mă grăbesc să vă transmit Pergamentul alăturat, pe care Sfântul nostru Părinte Papa Benedict al XV-lea a binevoit să mă însărcineze a vi-l înmâna.

Veți citi în augustul Autograf frumoasele elogii pe care Sanctitatea Sa le aduce prețioasei dumneavoastră cărți *Sufletul oricărui Apostolat*. Sfântul Părinte a citit această lucrare cu o adâncă satisfacție sufletească.

Deja Pius al X-lea, de sfântă amintire, îmi încredințase grija de a transmite vii felicitări piosului prelat spaniol care a tradus lucrarea dumneavoastră în limba sa.

CUVINTELE SANCTITĂȚII SALE PIUS AL X-LEA

Extras din scrisoarea Monseniorului Arcand, Protonotar Apostolic al diecezei Trois-Rivières (Canada).

În cursul vizitei *ad limina*, în anul 1914, veneratul și mult iubitul nostru Episcop, Monseniorul Cloutier, îi expuse lui Pius al X-lea numeroasele sale proiecte pentru binele diecezei. Sfântul Papă îi dădu părerile și sfaturile sale. Apoi rosti aceste cuvinte, al căror text Monseniorul Cloutier îl redă întocmai, imediat ce s-a aflat din nou în mijlocul preoților săi:

„Și acum, iubitul Meu Fiu, dacă voiți ca Dumnezeu să binecuvânteze și să facă roditor apostolatul dumneavoastră, întreprins în întregime spre gloria Sa, pătrundeți-vă bine, atât dumneavoastră cât și devotații dumneavoastră colaboratori, de Spiritul lui Isus Cristos, însuflețindu-vă toți printr-o viață interioară intensă. În acest scop, nu vă pot indica un călăuzitor mai bun decât *Sufletul oricărui Apostolat*, al lui Dom Chautard, abate cistercian. Vă recomand foarte călduros această lucrare pe care o prețuiesc mai presus de toate și din care eu însumi am făcut cartea mea de căpătâi."

SCRISORI DE APROBARE

Din partea Eminenței Sale Cardinalul Sevin

Cartea dumneavoastră este o carte cu totul de aur. Am devorat-o. Niciodată Pius al X-lea nu a întâlnit un comentator mai pios, mai doctrinar, mai elocvent, mai practic al gândurilor cu care și-a umplut Exortația către Cler și alte douăzeci de Enciclice.

Credeți bine că am făcut cunoscută această comoară în jurul meu. Cartea dumneavoastră este explicată ca lectură spirituală în cele două mari seminarii ale mele. Episcopilor și numeroșilor preoți le-am mărturisit o sinceră admirație pentru opera dumneavoastră.

Din partea Eminenței Sale Cardinalul Vives

Nu este un merit neînsemnat acela de a fi știut, în excelenta dumneavoastră lucrare despre Viața interioară și Apostolat, să condensați doctrina și metoda practică...

Din partea Eminenței Sale Cardinalul Amette, Arhiepiscop de Paris

Citesc cu edificare cartea dumneavoastră: *Sufletul oricărui Apostolat* și voi fi fericit să o recomand preoților mei și persoanelor pline de zel care se devotează operelor noastre. La Paris mai ales, unde munca exterioară a apostolatului este atât de absorbantă, este important să fie mereu însuflețită de această sevă a vieții interioare, singura care îi poate asigura rodnicia...

Din partea Eminenței Sale Cardinalul Fischer, Arhiepiscop de Köln

Aprob pe deplin ceea ce ați scris cu atâta erudiție, atâta experiență în această materie și atâta ungere...

Introducere

Ex quo omnia,
per quem omnia,
in quo omnia.
(Din Care sunt toate, prin Care sunt toate, în Care sunt toate.)

O Dumnezeule preamare și preabun, admirabile și orbitoare sunt adevărurile pe care Credința ni le descoperă despre Viața Voastră intimă.

Părinte Sfânt, Vă contemplați din veșnicie în Imaginea Voastră desăvârșită, Cuvântul — Cuvântul Vostru tresaltă, răpit de Frumusețea Voastră — și din extazul Vostru comun izbucnește o văpaie de iubire: Spiritul Sfânt.

Numai Voi, o Treime adorabilă, sunteți Viața interioară desăvârșită, suprarevarsată, infinită.

Bunătate fără margini, voiți să revărsați în afară Viața Voastră intimă. Vorbiți: și operele Voastre se avântă din neant pentru a manifesta desăvârșirile Voastre și a cânta gloria Voastră.

O prăpastie există între Voi și țărâna însuflețită de suflarea Voastră; Spiritul Vostru de iubire voiește să o umple; El va avea astfel mijlocul de a-Și satisface imensa nevoie de a iubi și de a Se dărui.

El provoacă, așadar, în Sânul Vostru, Decretul îndumnezeirii noastre. Acest lut modelat de Mâinile Voastre va putea, o minune, să fie îndumnezeit și să aibă parte de fericirea Voastră veșnică.

Cuvântul Vostru Se oferă pentru a împlini această operă.

Și El Se face trup, pentru ca noi să devenim dumnezei.

Și totuși, o, Cuvinte, nu ați părăsit Sânul Tatălui Vostru. Acolo subzistă Viața Voastră esențială, și din acest Izvor vor curge minunile Apostolatului Vostru.

O Isuse, Emmanuel, încredințați Apostolilor Voștri Evanghelia Voastră, Crucea Voastră, Euharistia Voastră, și le dați misiunea de a merge să nască Tatălui Vostru fii de adopțiune.

Apoi Vă înălțați din nou către Tatăl Vostru.

Ție, Spirit dumnezeiesc, Îți revine de acum grija de a sfinți și de a cârmui Trupul mistic al Omului-Dumnezeu.

Pentru a face să coboare din Cap în mădulare Viața dumnezeiască, binevoiți să alegeți colaboratori pentru Opera Voastră. Aprinși de focurile Rusaliilor, ei vor merge să semene pretutindeni în inteligențe cuvântul care luminează și în inimi harul care înflăcărează, și astfel să comunice oamenilor această Viață dumnezeiască, a cărei Plinătate sunteți Voi.

O Foc dumnezeiesc, aprindeți în toți cei care iau parte la Apostolatul Vostru ardoarea care i-a transformat pe fericiții retrași ai Cenacolului. Ei vor fi atunci nu doar simpli predicatori ai dogmei și moralei, ci „transfuzori" vii ai Sângelui dumnezeiesc în suflete.

Spirit de lumină, întipăriți acest adevăr cu trăsături de neșters în inteligențele lor, anume: că apostolatul lor nu va fi eficace decât în măsura în care ei înșiși vor trăi din această Viață supranaturală intimă, al cărei Principiu suveran sunteți Voi și a cărei Sursă este Isus Cristos.

O Caritate infinită, aprindeți în voințele lor o sete arzătoare de Viață interioară. Pătrundeți inimile lor cu suavele și puternicele Voastre revărsări și faceți-i să simtă că, chiar și aici jos, nu există adevărată fericire decât în această Viață, imitare

și participare la a Voastră și la aceea a Inimii lui Isus în Sânul Părintelui tuturor îndurărilor și tuturor duioșiilor.

O Marie Neprihănită, Regina Apostolilor, binevoiți a binecuvânta aceste modeste pagini. Obțineți tuturor celor care le vor citi să înțeleagă bine că, dacă Îi place lui Dumnezeu să Se folosească de activitatea lor ca de un instrument obișnuit al Providenței Sale, pentru a răspândi bunurile Sale cerești în suflete, această activitate, pentru a aduce vreun rod, va trebui să participe într-un anumit fel la natura Actului dumnezeiesc, așa cum Îl contemplați în Sânul lui Dumnezeu, atunci când S-a întrupat în pântecele Voastre feciorelnic Acela Căruia Îi datorăm putința de a Vă numi Mama noastră.

Partea întâi

Dumnezeu voiește Operele și Viața interioară

1. Operele și, prin urmare, Zelul sunt voite de Dumnezeu

A fi în chip suveran darnic este un apanaj al naturii dumnezeiești. Dumnezeu este Bunătate infinită. Bunătatea nu aspiră decât să se reverse și să comunice binele de care se bucură.

Viața muritoare a Domnului nostru nu a fost decât o continuă manifestare a acestei inepuizabile dărnicii. Evanghelia Îl arată pe Răscumpărător semănând pe calea Sa comorile de iubire ale unei Inimi însetate să-i atragă pe oameni la adevăr, la viață.

Această flacără a apostolatului, Isus Cristos a comunicat-o Bisericii: dar al iubirii Sale, răspândire a vieții Sale, manifestare a adevărului Său, strălucire a sfințeniei Sale. Însuflețită de aceleași ardoare, Mireasa mistică a lui Cristos continuă de-a lungul veacurilor opera de apostolat a dumnezeiescului său Model.

Admirabil plan, lege universală stabilită de Providență! Prin om trebuie omul să cunoască drumul mântuirii. Numai Isus Cristos a vărsat sângele care răscumpără lumea. Numai El ar fi putut, de asemenea, să-i aplice virtutea și să lucreze asupra sufletelor în mod nemijlocit, așa cum o face prin Euharistie. Dar El a voit cooperatori la împărțirea binefacerilor Sale. De ce? Fără îndoială, Majestatea dumnezeiască o cerea astfel, dar nu mai puțin Îl împingeau la aceasta duioșiile Sale pentru om. Și dacă se cuvine celui mai înalt dintre monarhi să nu cârmuiască cel mai adesea decât prin miniștrii săi, ce condescendență din partea unui Dumnezeu de a binevoi să asocieze sărmane creaturi la ostenelile și gloria Sa!

Născută pe Cruce, ieșită din coasta străpunsă a Mântuitorului, Biserica, prin slujirea apostolică, perpetuează acțiunea binefăcătoare și răscumpărătoare a Omului-Dumnezeu. Voită de Isus Cristos, această slujire devine factorul esențial al răspândirii acestei Biserici printre neamuri și instrumentul cel mai obișnuit al cuceririlor sale.

Pentru acest apostolat stă în primul rând clerul, a cărui ierarhie formează cadrul armatei lui Cristos; cler ilustrat de atâția Episcopi și Preoți sfinți și zeloși și onorat atât de glorios prin recenta beatificare a sfântului Curat de Ars.

Alături de acest cler oficial, s-au ridicat, încă de la începuturile creștinismului, cete de voluntari, adevărate corpuri de elită, a căror vegetație perpetuă și luxuriantă va fi întotdeauna unul dintre fenomenele cele mai vădite ale vitalității Bisericii.

Sunt mai întâi, în primele veacuri, Ordinele contemplative, a căror rugăciune neîncetată și aspre mortificări au contribuit atât de puternic la convertirea lumii păgâne. În Evul Mediu apar Ordinele predicatoare, Ordinele mendicante, Ordinele militare, Ordinele consacrate eroicei misiuni de răscumpărare a captivilor aflați sub puterea necredincioșilor. În sfârșit, timpurile moderne văd născându-se în mulțime: miliții învățătorești, Institute, Societăți de Misionari, Congregații de tot felul, a căror misiune este de a răspândi binele spiritual și trupesc sub toate formele sale.

În plus, în toate epocile istoriei sale, Biserica a întâlnit colaboratori prețioși în simplii credincioși, asemenea acelor catolici fervoroși, astăzi legiune, „persoane de opere", după expresia consacrată, inimi arzătoare care, știind să-și unească puterile, pun fără rezervă în slujba Maicii noastre comune timpul, capacitățile și averea lor, adesea își sacrifică libertatea, iar uneori sângele.

Priveliște admirabilă, fără îndoială, și întăritoare, aceea a acestei providențiale înfloriri de opere care se nasc la ziua voită și atât de minunat adaptate împrejurărilor! Istoria Bisericii o dovedește: orice nevoie nouă de satisfăcut, orice primejdie de înlăturat, a văzut invariabil apărând instituția cerută de necesitățile de atunci.

Astfel, în epoca noastră, vedem ridicându-se împotriva unor rele de o gravitate deosebită o mulțime de opere abia cunoscute ieri: Catehisme pregătitoare pentru prima

Împărtășanie, Catehisme de perseverență, Catehisme pentru copiii abandonați, Congregații, Confrerii, Reuniuni și Reculegeri pentru bărbați și tineri, pentru doamne și tinere fete, Apostolatul rugăciunii, Apostolatul caritații, Ligi pentru odihna duminicală, Patronaje, Cercuri catolice, Opere militare, Școli libere, Buna Presă etc., toate forme de apostolat suscitate de acel spirit care înflăcăra sufletul unui sfânt Pavel: *Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris* (Iar eu foarte bucuros voi cheltui și mă voi cheltui pe mine însumi pentru sufletele voastre), și care voiește să răspândească pretutindeni binefacerile sângelui lui Isus Cristos.

Fie ca aceste smerite pagini să meargă către soldații care, plini de zel, plini de ardoare pentru nobila lor misiune, se expun, prin însăși activitatea pe care o desfășoară, primejdiei de a nu fi, înainte de toate, oameni ai vieții interioare și care, dacă ar fi într-o zi pedepsiți pentru aceasta prin insuccese în aparență inexplicabile, precum și prin grave daune spirituale, ar fi atunci ispitiți să abandoneze lupta și să se întoarcă descurajați sub cort.

Gândurile dezvoltate în această carte ne-au ajutat pe noi înșine să luptăm împotriva exteriorizării prin opere. Fie ca ele să cruțe pe unii de aceste decepții și să le călăuzească mai bine curajul, arătându-le că niciodată Dumnezeul operelor nu trebuie părăsit pentru operele lui Dumnezeu și că acel: *Vae mihi si non evangelizavero* (Vai mie dacă nu voi evangheliza) nu ne dă dreptul de a uita acel: *Quid prodest homini si mundum*

universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur (Ce-i folosește omului dacă ar câștiga lumea întreagă, dar și-ar pierde sufletul?).

Tații și mamele de familie pentru care *Introducerea la viața devoată* nu este o carte învechită, soții creștini care se consideră obligați unul față de celălalt la un apostolat pe care îl exercită în același timp asupra copiilor lor, pentru a-i forma la iubirea și imitarea Mântuitorului, pot și ei să-și aplice cu ușurință învățătura pe care o dau aceste modeste foi. Fie ca ei să înțeleagă mai bine necesitatea unei vieți nu numai pioase, ci interioare, pentru a face eficace zelul lor și pentru a îmbălsăma căminul lor cu spiritul lui Isus Cristos și cu acea pace nealterabilă care, în ciuda încercărilor, va rămâne întotdeauna apanajul familiilor profund creștine.

2. Dumnezeu voiește ca Isus să fie Viața Operelor

Știința, pe bună dreptate de altfel, este mândră de imensele sale succese. Un lucru însă i-a fost până astăzi și îi va fi pentru totdeauna imposibil: să creeze viața, să scoată din laboratorul unui chimist un bob de grâu, o larvă. Înfrângerile răsunătoare

ale apărătorilor generațiilor spontane ne-au instruit asupra acestor pretenții. Dumnezeu Își păstrează puterea de a crea viața.

În ordinea vegetală și animală, ființele vii pot crește și se pot înmulți; totuși rodnicia lor nu se realizează decât în singurele condiții stabilite de Creator. Dar de îndată ce este vorba de viața intelectuală, Dumnezeu Și-o rezervă, și El este Cel care creează direct sufletul rațional. Totuși există un domeniu asupra căruia este și mai gelos: acela al Vieții supranaturale, deoarece ea este o emanație a vieții dumnezeiești comunicate Umanității Cuvântului întrupat.

Întruparea și Răscumpărarea Îl stabilesc pe Isus drept Izvor și Izvor unic al acestei Vieți dumnezeiești la care toți oamenii sunt chemați să participe. *Per Dominum nostrum Jesum Christum. Per Ipsum et cum Ipso et in Ipso* (Prin Domnul nostru Isus Cristos. Prin El și cu El și în El). Acțiunea esențială a Bisericii constă în a o răspândi prin Sacramente, Rugăciune, Predicare și toate operele care se leagă de acestea.

Dumnezeu nu face nimic decât prin Fiul Său: *Omnia per Ipsum facta sunt et sine Ipso factum est nihil* (Toate prin El s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut). Aceasta este adevărat în ordinea naturală, dar cu cât mai mult în ordinea supranaturală, atunci când este vorba de a comunica Viața Sa intimă și de a-i face pe oameni părtași propriei Sale naturi, pentru a-i face Fii ai lui Dumnezeu.

Veni ut vitam habeant, In Ipso vita erat. Ego sum Vita (Am venit ca ei să aibă viață. În El era viața. Eu sunt Viața). Câtă precizie în aceste cuvinte! Câtă lumină în parabola Viței și a mlădițelor, unde Învățătorul dezvoltă acest adevăr! Cu câtă insistență caută El să întipărească în spiritul Apostolilor Săi acest principiu fundamental: că numai El, Isus, este Viața, și această consecință: că, pentru a participa la această Viață și a o comunica altora, ei trebuie să fie centrați pe Omul-Dumnezeu.

Oamenii chemați la onoarea de a colabora cu Mântuitorul pentru a transmite sufletelor această Viață dumnezeiască trebuie, așadar, să se considere drept modeste canale însărcinate să scoată din acest unic Izvor.

Omul apostolic care ar nesocoti aceste principii și ar crede că poate produce cea mai mică urmă de viață supranaturală fără a o împrumuta cu totul de la Isus ar da de înțeles că ignoranța sa teologică nu are egal decât stupida sa suficiență.

Dacă, recunoscând teoretic că Răscumpărătorul este cauza primordială a oricărei vieți dumnezeiești, apostolul ar uita în acțiunea sa acest adevăr și, orbit de o nebunească prezumție injurioasă pentru Isus Cristos, nu s-ar bizui aproape decât pe propriile sale puteri, aceasta ar fi o dezordine mai mică decât cea precedentă, dar tot atât de insuportabilă privirii dumnezeiești.

A respinge adevărul sau a face abstracție de el în acțiune constituie întotdeauna o dezordine intelectuală, doctrinară sau practică. Este negarea unui principiu care trebuie să informeze conduita noastră. Dezordinea se accentuează încă și mai mult, în mod evident, dacă adevărul, în loc să iradieze, găsește inima omului de opere în opoziție, prin păcat sau prin căldicire voluntară, cu Dumnezeul oricărei lumini.

Or, a se conduce practic, ocupându-se de opere ca și cum Isus nu ar fi singurul lor principiu de viață, este calificat de cardinalul Mermillod drept „Erezia Operelor". Prin această expresie, el stigmatizează aberația unui apostol care, uitând rolul său secundar și subordonat, nu ar aștepta decât de la activitatea sa personală și de la talentele sale succesele apostolatului său. Nu este aceasta, în practică, negarea unei mari părți din Tratatul despre Har? Această consecință revoltă la prima vedere. Totuși, pentru puținul cât reflectăm, ea nu este decât prea adevărată.

Erezia Operelor! Activitatea febrilă uzurpând locul acțiunii lui Dumnezeu, harul nerecunoscut, orgoliul omenesc voind să-L detroneze pe Isus, viața supranaturală, puterea rugăciunii, Economia Răscumpărării relegate, cel puțin în practică, la rangul abstracțiunilor: iată un caz care este departe de a fi imaginar și pe care analiza sufletelor îl descoperă ca foarte frecvent, deși în grade diferite, în acest secol de naturalism, în care omul judecă mai ales după aparențe și acționează ca și cum succesul unei opere ar depinde în principal de o organizare ingenioasă.

La simpla lumină a filozofiei sănătoase, făcând abstracție de Revelație, nu ne putem stăpâni mila la vederea unui om admirabil înzestrat care ar refuza să-L recunoască pe Dumnezeu drept principiul minunatelor talente pe care toți le remarcă în el.

Ce ar simți un catolic instruit în religia sa la vederea unui apostol care ar afișa, cel puțin implicit, pretenția de a se lipsi de Dumnezeu pentru a comunica sufletelor fie și cel mai mic grad de viață dumnezeiască?

„Ah! Nebunul!" am spune auzind un lucrător evanghelic ținând acest limbaj: „Dumnezeul meu, nu ridicați piedici întreprinderii mele, nu veniți să o opriți, și eu mă însărcinez să o duc la bun sfârșit."

Sentimentul nostru ar fi o reflectare a aversiunii pe care o provoacă în Dumnezeu vederea unei asemenea dezordini, vederea unui prezumțios împingând orgoliul până la a voi să dea viața supranaturală, să producă Credința, să facă să înceteze păcatul, să conducă la virtute, să nască sufletele la fervoare, prin singurele sale puteri și fără a atribui aceste efecte acțiunii directe, constante, universale și revărsătoare a Sângelui dumnezeiesc, preț, rațiune de a fi și mijloc al oricărui har și al oricărei vieți spirituale.

De aceea, Dumnezeu trebuie, pentru Umanitatea Fiului Său, să-i rușineze pe acești falși cristoși, paralizând operele lor de

orgoliu sau îngăduind ca ele să nu pricinuiască decât un miraj efemer.

Cu excepția a tot ceea ce acționează asupra sufletelor *ex opere operato* (prin însăși lucrarea săvârșită), Dumnezeu trebuie, pentru Răscumpărătorul, să retragă apostolului plin de suficiență cele mai bune dintre binecuvântările Sale, pentru a le rezerva mlădiței care recunoaște cu umilință că nu-și trage seva decât din Vița dumnezeiască.

Altfel, dacă ar binecuvânta prin rezultate profunde și durabile o activitate otrăvită de acest virus pe care l-am numit Erezia Operelor, Dumnezeu ar părea că încurajează această dezordine și îi îngăduie contagiunea.

3. Ce este Viața interioară?

Cuvintele viață de rugăciune, viață contemplativă se aplică în acest volum, ca și în *Imitațiunea lui Isus Cristos*, stării sufletelor care se dăruiesc în mod serios unei vieți creștine neobișnuite și totuși accesibile tuturor și, în substanță, obligatorii pentru toți.

Fără a ne opri la un studiu de ascetică, să ne mărginim să reamintim ceea ce fiecare, pentru cârmuirea intimă a sufletului său, este obligat să accepte ca absolut sigur.

Prima Adevăr

Viața supranaturală este în mine Viața lui Isus Cristos Însuși, prin Credință, Speranță și Caritate; căci Isus este cauza meritorie, exemplară și finală și, ca Verb, împreună cu Tatăl și cu Spiritul Sfânt, cauza eficientă a harului sfințitor în sufletele noastre.

Prezența Domnului nostru prin această Viață supranaturală nu este prezența reală proprie Sfintei Împărtășanii, ci o prezență de acțiune vitală, asemenea acțiunii capului sau a inimii asupra mădularelor; acțiune intimă pe care Dumnezeu o ascunde cel mai adesea sufletului meu pentru a spori meritul credinței mele; acțiune deci, în mod obișnuit, nesimțită de facultățile mele naturale și pe care numai credința mă obligă să o cred în mod formal; acțiune dumnezeiască ce lasă să subziste liberul meu arbitru și utilizează toate cauzele secunde, evenimentele, persoanele și lucrurile, pentru a-mi face cunoscută voința lui Dumnezeu și a-mi oferi ocazia de a dobândi sau de a spori participarea mea la viața dumnezeiască.

Această Viață, inaugurată la Botez prin starea de har, desăvârșită prin Mir, redobândită prin Pocăință, întreținută și îmbogățită prin Euharistie, este Viața mea creștină.

A doua Adevăr

Prin această viață, Isus Cristos îmi comunică Spiritul Său. Și astfel El devine principiu al unei activități superioare care mă poartă, dacă nu Îi pun piedică, să gândesc, să judec, să iubesc, să voiesc, să sufăr, să lucrez cu El, în El, prin El, asemenea Lui. Acțiunile mele exterioare devin manifestarea acestei vieți a lui Isus în mine. Tind astfel să realizez idealul Vieții interioare formulat de sfântul Pavel: Nu mai trăiesc eu, ci Isus Cristos trăiește în mine.

Viața creștină, Pietatea, Viața interioară, Sfințenia nu diferă în mod esențial; ele sunt diferitele trepte ale unei singure iubiri; sunt amurgul, zorile, lumina, strălucirea aceluiași soare.

Când în această lucrare folosim cuvântul Viață interioară, vizăm mai puțin viața interioară habituală, adică, dacă putem vorbi astfel, „capitalul de viață dumnezeiască" ce este în noi prin harul sfințitor, cât Viața interioară actuală, adică punerea în valoare a acestui capital prin activitatea sufletului și prin fidelitatea sa față de harurile actuale.

Pot deci să o definesc drept starea de activitate a unui suflet care reacționează pentru a-și rândui înclinațiile naturale și se străduiește să dobândească obișnuința de a judeca și de a se conduce în toate după luminile Evangheliei și exemplele Domnului nostru.

Așadar, două mișcări. Prin prima, sufletul se retrage de la ceea ce creatul poate avea contrar vieții supranaturale și caută să fie neîncetat prezent sieși: *Aversio a creaturis* (Întoarcere de la creaturi). Prin a doua, sufletul se poartă către Dumnezeu și se unește cu El: *Conversio ad Deum* (Întoarcere către Dumnezeu).

Acest suflet voiește astfel să fie fidel harului pe care Domnul nostru i-l oferă în fiecare clipă. În fond, el trăiește unit cu Isus și realizează acel *Qui manet in Me et Ego in eo, hic fert fructum multum* (Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce rod mult).

A treia Adevăr

M-aș lipsi de unul dintre cele mai puternice mijloace de a dobândi această viață interioară dacă nu m-aș strădui să am despre această prezență activă a lui Isus în mine o credință precisă și sigură și, mai ales, să obțin ca această prezență să-mi fie o realitate vie, foarte vie chiar, care să pătrundă din ce în ce mai mult atmosfera facultăților mele. Isus devenind prin aceasta lumina mea, idealul meu, sfatul meu, sprijinul meu, recursul meu, tăria mea, medicul meu, mângâierea mea, bucuria mea, iubirea mea, într-un cuvânt viața mea, voi dobândi toate virtuțile. Atunci numai voi putea rosti cu sinceritate admirabila rugăciune a sfântului Bonaventura pe care Biserica mi-o propune ca aducere de mulțumire după Liturghie: *Transfige, dulcissime Domine Jesu…* (Străpunge-mă, preadulce Doamne Isuse…)

A patra Adevăr

În proporția intensității iubirii mele pentru Dumnezeu, viața mea supranaturală poate crește în fiecare clipă printr-o nouă infuzie a harului prezenței active a lui Isus în mine; infuzie produsă:

1° Cu prilejul actelor meritorii: virtute; muncă; suferință sub diversele ei forme: lipsire de creaturi, durere fizică sau morală, umilire, abnegație; rugăciune, Liturghie, act de devoțiune către Maica Domnului etc.

2° Prin Sacramente, mai ales prin Euharistie.

Este deci sigur — și această consecință mă copleșește prin sublimitatea și profunzimea ei, dar mai ales mă bucură și mă încurajează — este deci sigur că, prin fiecare eveniment, persoană sau lucru, Voi, o Isuse, Voi Înșuși, Vă prezentați în mod obiectiv mie și în fiecare minut. Ascundeți sub aceste aparențe înțelepciunea și iubirea Voastră și solicitați cooperarea mea pentru a spori viața Voastră în mine.

O suflete al meu, de fiecare dată Isus este Cel care ți Se prezintă prin harul Momentului prezent: rugăciune de spus, Liturghie de celebrat sau de ascultat, lectură de făcut, acte de răbdare, de zel, de renunțare, de luptă, de încredere, de iubire de săvârșit. Ai îndrăzni să-ți întorci privirea sau să te sustragi?

A cincea Adevăr

Tripla concupiscență cauzată de păcatul originar și sporită prin fiecare dintre păcatele mele actuale stabilește în mine elemente de moarte opuse vieții lui Isus. Or, în însăși măsura în care aceste elemente se dezvoltă, ele diminuează exercitarea acestei vieți. Vai! Ele pot chiar ajunge să o suprime.

Totuși, înclinațiile și sentimentele contrare acestei vieți, chiar și ispitele violente și prelungite, nu-i pot dăuna atâta vreme cât voința mea li se opune. Și atunci, adevăr mângâietor, ele contribuie chiar, asemenea oricărui element de luptă spirituală, la sporirea ei, și aceasta în măsura zelului meu.

A șasea Adevăr

Fără întrebuințarea fidelă a anumitor mijloace, inteligența mea se va orbi și voința mea va deveni prea slabă pentru a coopera cu Isus la creșterea și chiar la menținerea vieții Sale în mine. De aici, diminuarea progresivă a acestei vieți și mersul către căldicirea voinței. Prin risipire, lașitate, iluzie, orbire, pactizez cu păcatul venial. Prin urmare, nesiguranță pentru mântuirea mea, deoarece există o dispoziție ușoară către păcatul de moarte.

Dacă aș avea nenorocirea de a cădea în această căldicire — și *a fortiori* dacă aș fi coborât încă și mai jos — ar trebui să încerc totul pentru a ieși din ea.

1° Să reînsuflețesc frica mea de Dumnezeu, punându-mă în chip izbitor în prezența sfârșitului meu, a morții, a judecăților lui Dumnezeu, a iadului, a veșniciei, a păcatului etc.

2° Să fac să reînvie compunctiunea mea prin cunoașterea iubitoare a Rănilor Voastre, o, Milostive Răscumpărător. Cu spiritul la Calvar, m-aș prosterna la picioarele Voastre sfinte, pentru ca Sângele Vostru viu, curgând asupra capului și inimii mele, să risipească orbirea mea, să topească gheața sufletului meu și să scuture amorțirea voinței mele.

A șaptea Adevăr

Trebuie să mă tem în mod serios că nu am gradul de viață interioară pe care Isus îl cere de la mine:

1° Dacă încetez să sporesc setea mea de a trăi din Isus, sete care îmi dă atât dorința de a plăcea în toate lui Dumnezeu, cât și teama de a-I displăcea în orice lucru. Or, încetez în mod necesar dacă nu mai întrebuințez mijloacele, mai ales: rugăciunea mentală de dimineață, Liturghia, Sacramentele și Oficiul, examenele particular și general, lectura pioasă, sau dacă, din vina mea, ele nu-mi aduc folos.

2° Dacă nu am minimumul de reculegere care să-mi îngăduie, în cursul ocupațiilor mele, să-mi păstrez inima într-o curăție și o generozitate destul de mare pentru ca glasul lui Isus să nu fie înăbușit atunci când îmi semnalează elementele de moarte care se prezintă și mă invită să le

combat. Or, acest minimum îmi va lipsi dacă mă abțin de la mijloacele care îl pot asigura: Viața liturgică, rugăciunile iaculatorii, mai ales sub formă de implorare, împărtășaniile spirituale, exercițiul prezenței lui Dumnezeu etc.

Fără el, păcatele veniale vor ajunge să mișune în viața mea, și aș putea chiar să nu-mi dau seama. Pentru a le acoperi și chiar pentru a-mi ascunde o stare mai jalnică, iluzia se va folosi de aparența unei pietăți mai mult speculative decât practice, de zelul pentru opere etc. Orbirea mea îmi va fi totuși imputabilă, deoarece, prin lipsa acestei reculegeri indispensabile, eu îi voi fi pus și întreținut cauza.

A opta Adevăr

Viața mea interioară va fi ceea ce este Paza inimii mele: *Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit* (Cu toată paza păzește-ți inima, căci din ea izvorăște viața).

Această pază a inimii nu este altceva decât solicitudinea obișnuită sau cel puțin frecventă de a păzi toate actele mele, pe măsură ce se prezintă, de tot ceea ce ar putea vicia motivul sau împlinirea lor.

Este o lucrare a inimii și a voinței mai mult decât a spiritului, care trebuie să rămână liber pentru împlinirea datoriilor sale. Departe de a stânjeni acțiunea, paza inimii o desăvârșește, rânduind-o după spiritul lui Dumnezeu și potrivind-o cu datoriile stării.

Solicitudine calmă, ușoară, fără încordare, dar totuși puternică, deoarece este întemeiată pe recursul filial la Dumnezeu.

Acest exercițiu se practică în orice ceas. Este o privire, prin inimă, asupra acțiunilor prezente și o atenție moderată la diferitele părți ale unei acțiuni pe măsură ce ea se săvârșește. Este observarea exactă a lui *Age quod agis* (Fă ceea ce faci). Sufletul, asemenea unei santinele vigilente, își exercită solicitudinea asupra tuturor mișcărilor inimii sale, asupra a tot ceea ce se petrece în lăuntrul său: impresii, intenții, patimi, înclinații, într-un cuvânt asupra tuturor actelor sale interioare și exterioare: gânduri, cuvinte, fapte.

Paza inimii cere o anumită reculegere; ea nu poate fi săvârșită de un suflet risipit.

Prin frecvența acestui exercițiu se dobândește încetul cu încetul deprinderea lui.

Quo vadam et ad quid? (Încotro merg și pentru ce?) Ce ar face Isus? Cum S-ar purta El în locul meu? Ce mi-ar sfătui? Ce cere El de la mine în acest moment? Acestea sunt întrebările care vin spontan sufletului însetat de viață interioară.

Pentru sufletul care merge la Isus prin Maria, această pază a inimii capătă un caracter încă mai ușor afectiv, iar recursul la această bună Mamă devine ca o nevoie neîncetată pentru inima lui.

A noua Adevăr

Isus Cristos domnește în suflet atunci când acesta aspiră să-L imite în mod serios, universal, afectuos. Două trepte în această imitare:

1° Sufletul se străduiește să devină indiferent față de creaturi luate în ele însele, fie că sunt conforme gusturilor sale, fie că le sunt contrare. După exemplul lui Isus, el nu voiește drept regulă în toate decât Voința lui Dumnezeu: *Descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me* (M-am coborât din cer nu ca să fac voința Mea, ci voința Celui care M-a trimis).

2° *Christus non sibi placuit* (Cristos nu Și-a plăcut Sieși). Sufletul se poartă mai bucuros către ceea ce contrariază natura și îi repugnă. El realizează atunci acel *Agendo contra* (acționând împotrivă) despre care vorbește sfântul Ignațiu în celebra sa meditație despre Împărăția lui Cristos. Este acțiunea împotriva naturii, pentru a merge de preferință către ceea ce imită sărăcia Mântuitorului și iubirea Sa față de suferințe și umiliri. După expresia sfântului Pavel, sufletul Îl cunoaște atunci cu adevărat pe Cristos: *Didicistis Christum* (L-ați învățat pe Cristos).

A zecea Adevăr

Oricare ar fi starea mea, Isus îmi oferă, dacă voiesc să mă rog și să devin fidel harului Său, toate mijloacele de a reveni la o

viață interioară care să-mi redea intimitatea Sa și să-mi îngăduie să dezvolt Viața Sa în mine. Atunci, în cursul progreselor sale, sufletul meu nu va înceta să posede bucuria, chiar în sânul încercărilor, și se vor împlini pentru el cuvintele lui Isaia: Atunci lumina ta va izbucni ca zorile, și vindecarea ta va răsări degrabă; dreptatea ta va merge înaintea ta; gloria lui Iehova va fi ariergarda ta. Atunci vei chema și Iehova va răspunde; vei striga și El va zice: Iată-Mă… Și Iehova va fi călăuza ta neîncetată; El îți va sătura sufletul în locurile aride și va da vigoare oaselor tale; vei fi ca o grădină bine udată, ca un izvor ale cărui ape nu seacă niciodată.

A unsprezecea Adevăr

Dacă Dumnezeu îmi cere să-mi aplic activitatea nu numai la sfințirea mea, ci și la Opere, voi forma înainte de toate în sufletul meu această convingere fermă: Isus trebuie să fie și voiește să fie viața acestor opere.

Eforturile mele singure nu sunt nimic, absolut nimic: *Sine me nihil potestis facere* (Fără Mine nu puteți face nimic). Ele nu vor fi folositoare și binecuvântate de Dumnezeu decât dacă, printr-o adevărată Viață interioară, le unesc neîncetat cu acțiunea vivificatoare a lui Isus. Atunci ele vor deveni atotputernice: *Omnia possum in Eo qui me confortat* (Toate le pot în Acela care mă întărește). Dacă ar proveni dintr-o orgolioasă suficiență, din încrederea în talentele mele, din dorința succeselor, ele ar fi respinse de Dumnezeu; căci nu ar

fi oare o nebunie sacrilegă din partea mea să răpesc de la Dumnezeu, pentru a mă împodobi cu ea, ceva din gloria Sa?

Departe de a naște în mine pusilanimiatea, această convingere va fi tăria mea. Și ce nevoie de rugăciune îmi va da ea pentru a dobândi această umilință, comoară pentru sufletul meu, chezășie a ajutorului lui Dumnezeu și garanție de succes pentru operele mele!

Pătruns de importanța acestui principiu, mă voi cerceta cu seriozitate în timpul reculegerilor mele pentru a recunoaște: dacă nu cumva convingerea nimicniciei acțiunii mele atunci când este singură și a puterii ei atunci când este unită cu aceea a lui Isus se tocește în mine; dacă exclud fără milă orice complacere și vanitate, orice întoarcere asupra mea însumi în viața mea de apostol; dacă mă mențin într-o neîncredere absolută față de mine însumi; și dacă Îl rog pe Dumnezeu să vivifice operele mele și să mă păzească de orgoliu, primul și principalul obstacol în calea concursului Său.

Acest Crez al Vieții interioare, devenit pentru suflet temelia existenței sale, îi asigură încă de aici jos o participare la fericirea cerească.

Viață interioară, viață a predestinaților.

Ea răspunde scopului pe care Dumnezeu Și l-a propus creându-ne.

Ea răspunde scopului Întrupării: *Filium suum unigenitum misit Deus in mundum ut vivamus per eum* (Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său Unul-Născut în lume ca să trăim prin El).

Stare fericită: *Finis humanae creaturae est adhaerere Deo: in hoc enim felicitas ejus consistit* (Scopul creaturii omenești este să adere la Dumnezeu: în aceasta constă fericirea ei). Spre deosebire de bucuriile lumii, dacă spinii există pe dinafară, trandafirii subzistă pe dinăuntru. Cât sunt de vrednici de plâns sărmanii oameni ai lumii! spune sfântul Curat de Ars. Ei poartă pe umeri o mantie căptușită cu spini; nu pot face nicio mișcare fără să se înțepe; pe când adevărații creștini au o mantie căptușită cu blană de iepure. *Crucem vident, unctionem non vident* (Ei văd crucea, nu văd ungerea).

Stare cerească! Sufletul devine un cer viu.

Asemenea fericitei Margareta-Maria, el cântă:

Stăpânesc în orice timp și port în orice loc
Și Dumnezeul inimii mele, și Inima Dumnezeului meu.

Este începutul beatitudinii: *Inchoatio quaedam beatitudinis* (Un anumit început al beatitudinii). Harul este cerul în germene.

4. Cât de necunoscută este această Viață interioară

Sfântul Grigorie cel Mare, tot atât de iscusit administrator și apostol plin de zel pe cât era de mare contemplativ, caracterizează printr-un cuvânt: *Secum vivebat* (Trăia cu sine), starea sufletească a sfântului Benedict, care punea la Subiaco temelia Regulii sale, devenită una dintre cele mai puternice pârghii de apostolat de care Dumnezeu S-a slujit pe pământ.

Tocmai contrariul trebuie spus despre marea majoritate a contemporanilor noștri. A trăi cu sine, în sine, a voi să te cârmuiești pe tine însuți și a nu te lăsa cârmuit din afară, a reduce imaginația, sensibilitatea și chiar inteligența și memoria la rolul de slujitoare ale voinței și a le conforma unui program — iată ceea ce este acceptat din ce în ce mai puțin în acest secol de agitație, care a văzut născându-se un ideal nou: iubirea acțiunii pentru acțiune.

Pentru a eluda această disciplină a facultăților, toate pretextele sunt socotite bune: afacerile, solicitudinile de familie, igiena, buna reputație, iubirea de patrie, prestigiul corporației, pretinsa glorie a lui Dumnezeu se întrec în a încerca să ne

împiedice să trăim în noi înșine. Această specie de delir al vieții în afara de sine ajunge chiar să exercite asupra noastră o atracție irezistibilă.

Trebuie oare să ne mirăm, așadar, că viața interioară este necunoscută?

Necunoscută este prea puțin spus; ea este adesea disprețuită și ridiculizată chiar de aceia care ar trebui să-i prețuiască cel mai mult avantajele și necesitatea. A fost nevoie de memorabila scrisoare adresată de Leon al XIII-lea cardinalului Gibbons, arhiepiscop de Baltimore, pentru a protesta împotriva consecințelor primejdioase ale unei admirații exclusive pentru Opere.

Pentru a evita osteneala vieții interioare, omul Bisericii ajunge să nesocotească excelența vieții cu Isus, în Isus, prin Isus, să uite că, în planul Răscumpărării, totul este nu mai puțin întemeiat pe viața euharistică decât zidit pe stânca lui Petru. A relega esențialul pe planul al doilea — iată la ce lucrează, fără să-și dea seama, partizanii acestei spiritualități moderne desemnate prin cuvântul: americanism. Pentru ei, Biserica nu este încă un templu protestant. Tabernacolul nu este încă gol. Dar viața euharistică nu prea poate, după ei, să se adapteze, nici mai ales să fie de ajuns exigențelor civilizației moderne, iar viața interioară, care decurge în mod necesar din viața euharistică, și-a avut vremea ei.

Pentru persoanele — și ele sunt legiune — pătrunse de aceste teorii, Împărtășania a pierdut adevăratul sens pe care îl găseau în ea primii creștini. Ele cred în Euharistie, dar nu mai văd în ea un element de viață tot atât de necesar pentru ele ca și pentru operele lor. Nu mai trebuie să ne mirăm că, intimitatea față către față cu Isus-Ostie aproape nemaiexistând pentru ele, viața interioară nu mai este considerată decât ca o amintire a Evului Mediu.

În adevăr, ascultându-i pe acești oameni de opere vorbind despre isprăvile lor, ai crede că Atotputernicul, Care a creat lumile jucându-Se și înaintea Căruia universul nu este decât pulbere și neant, nu Se poate lipsi de concursul lor! În chip subtil, numeroși credincioși, și chiar preoți și călugări, ajung, prin cultul acțiunii, să-și facă din ea un fel de dogmă care le inspiră atitudinea, actele și îi face să se livreze fără frâu vieții în afara de sine. Biserica, dieceza, parohia, congregația, opera au nevoie de mine — cât de fericit ar fi cineva să poată spune aceasta... Sunt mai mult decât folositor lui Dumnezeu. Și dacă nu îndrăznește cineva să manifeste o asemenea înfumurare, există totuși, latente în adâncul inimii, atât prezumția care îi este temelia, cât și slăbirea credinței care a născut-o.

Neurasteniculuii se poruncește adesea să se abțină, și uneori destul de mult timp, de la orice muncă. Leac insuportabil pentru el, căci tocmai boala sa îl aruncă într-o excitație febrilă care, devenită ca o a doua natură, îl împinge să-și procure fără încetare noi cheltuieli de forțe și de emoții, care îi agravează răul.

Așa se întâmplă adesea cu omul de opere în raport cu viața interioară. El o disprețuiește cu atât mai mult — ce spun? — are față de ea cu atât mai multă repugnanță, cu cât numai în practicarea ei se află remediul stării sale morbide. Mai degrabă, căutând să se amețească din ce în ce mai mult sub avalanșa lucrărilor crescânde și rău conduse, el îndepărtează orice posibilitate de vindecare.

Corabia înaintează cu toată viteza. Și în timp ce acela care o conduce admiră iuțeala mersului, Dumnezeu judecă faptul că, lipsită de un cârmaci înțelept, această corabie merge la întâmplare și riscă să eșueze. Adoratori în spirit și în adevăr — iată ceea ce Domnul nostru cere înainte de toate. Americanismul, dimpotrivă, își închipuie că aduce o mare glorie lui Dumnezeu vizând mai ales rezultatele exterioare.

Această stare de spirit explică de ce, în zilele noastre, dacă școlile, dispensarele, misiunile, spitalele sunt încă apreciate, în schimb devotamentul în forma sa intimă, prin pocăință și rugăciune, este din ce în ce mai puțin înțeles. Neștiind să mai creadă în virtutea jertfirii ascunse, nu se vor mulțumi să-i trateze drept lași și iluminați pe aceia care i se dăruiesc în singurătatea mănăstirii, fără a ceda în ardoare pentru mântuirea sufletelor celor mai neobosiți misionari, ci vor lua în derâdere persoanele de opere care socotesc indispensabil să răpească câteva clipe ocupațiilor celor mai folositoare, pentru a merge să-și purifice și să-și încălzească zelul lângă Tabernacol și să obțină de la Oaspetele dumnezeiesc roade mai bune pentru lucrările lor.

5. Răspuns la o primă obiecție: Viața interioară este oare trândavă?

Acest volum nu se adresează decât oamenilor de opere însuflețiți de o dorință arzătoare de a se cheltui, dar expuși să neglijeze măsurile necesare pentru ca devotamentul lor să fie roditor pentru suflete fără a fi, pentru ei înșiși, un dizolvant al vieții interioare.

A stimula pretinșii apostoli care au cultul odihnei, a galvaniza sufletele pe care egoismul le înșală, fiindcă le arată în trândăvie un mijloc de a favoriza pietatea, a scutura indiferența acestor indolenți, a acestor adormiți care, în speranța unor avantaje sau onoruri, vor accepta anumite opere, cu condiția ca ele să nu le tulbure cu nimic tihna și idealul de liniște — acesta nu este nicidecum scopul nostru. Această sarcină ar cere o lucrare specială.

Lăsând deci altora grija de a face să înțeleagă acestei categorii de apatici responsabilitățile unei existențe pe care Dumnezeu o voia activă și pe care demonul, în acord cu natura, o face neroditoare prin lipsă de activitate și prin lipsă de zel, să ne

întoarcem la iubiții și venerații confrați cărora le sunt rezervate aceste pagini.

Nicio comparație nu poate reda intensitatea infinită a activității care există în sânul lui Dumnezeu. Viața interioară a Tatălui este astfel încât naște o Persoană dumnezeiască. Din Viața interioară a Tatălui și a Fiului purcede Spiritul Sfânt.

Viața interioară comunicată Apostolilor în Cenacol le-a aprins îndată zelul.

Pentru orice persoană instruită care nu se osteneşte să o desfigureze, această viață interioară este un principiu de devotament.

Dar chiar atunci când nu s-ar descoperi prin manifestări exterioare, viața de rugăciune este în sine și în mod intim un Izvor de activitate cu care nimic nu se poate compara. Nimic nu ar fi mai fals decât a vedea în ea un fel de oază unde cineva se refugiază pentru a-și petrece liniștit existența. Este de ajuns că ea este calea care duce mai direct la împărăția cerurilor, pentru ca textul: *Regnum cœlorum vim patitur et violenti rapiunt illud* (Împărăția cerurilor suferă silire, și cei ce se silesc o răpesc) să trebuiască să i se aplice în mod special.

Dom Sébastien Wyart, care cunoscuse deopotrivă ostenelile ascetului și oboselile meseriei militare, munca studiului și grijile inerente sarcinii de superior, îi plăcea să repete că există trei feluri de lucrări:

1° Lucrarea aproape exclusiv fizică a celor care exercită o profesie manuală: a plugarului, a meșteșugarului, a soldatului. Această lucrare, afirma el, este, orice s-ar crede, cea mai puțin grea dintre cele trei.

2° Lucrarea intelectuală a savantului, a gânditorului, în căutarea atât de adesea anevoioasă a adevărului; aceea a scriitorului, a profesorului, care pun totul în lucrare pentru a-l face să pătrundă în alte inteligențe; aceea a diplomatului, a negustorului, a inginerului etc.; eforturile minții generalului în timpul luptei, pentru a prevedea, a conduce și a decide. Această osteneală, în sine, spunea el, este cu totul mai grea decât prima, iar zicala „lama uzează teaca" exprimă această întâietate.

3° În sfârșit, lucrarea vieții interioare. Dintre cele trei — și nu ezita să o proclame — aceasta este cea mai supunătoare la trudă atunci când este luată în serios. Dar tot ea este cea care oferă cele mai multe mângâieri aici jos. Ea este, de asemenea, cea mai importantă. Ea nu formează numai profesia omului, ci omul însuși. Câți se slăvesc că sunt curajoși în primele două feluri de lucrări, care duc la avere și la succes, dar nu mai sunt decât inerție, lene și lașitate când este vorba de lucrarea pentru virtute!

A se strădui să domine neîncetat și pe sine, și ceea ce îl înconjoară, pentru a nu acționa în toate lucrurile decât spre gloria lui Dumnezeu, acesta este idealul omului hotărât să dobândească viața interioară. Pentru a-l realiza, el se

străduiește în toate împrejurările să rămână unit cu Isus Cristos și astfel să aibă ochiul ațintit asupra scopului de atins și să cântărească totul la lumina Evangheliei. *Quo vadam et ad quid?* (Încotro merg și pentru ce?) repetă el cu sfântul Ignațiu. Totul în el, așadar, inteligența și voința, precum și memoria, sensibilitatea, imaginația și simțurile, ține de un principiu. Dar cu prețul cărei osteneli ajunge el la acest rezultat! Fie că se mortifică, fie că își îngăduie vreo bucurie permisă, fie că reflectează sau execută, fie că muncește sau se odihnește, fie că iubește binele sau simte aversiune față de rău, fie că dorește sau se teme, fie că primește bucuria sau tristețea, plin de speranță sau de teamă, indignat sau pașnic, în toate lucrurile și întotdeauna el se străduiește să țină cu stăruință cârma în direcția bunei plăceri dumnezeiești. În rugăciune, mai ales lângă Euharistie, el se izolează și mai deplin de obiectele văzute, pentru a ajunge să trateze cu Dumnezeu cel nevăzut ca și cum L-ar vedea. Chiar în cursul lucrărilor sale apostolice, el tinde să realizeze acest ideal pe care sfântul Pavel îl admiră la Moise.

Potrivniciile vieții, furtunile ridicate de patimi, nimic nu este în stare să-l abată de la linia de conduită pe care și-a impus-o. De altfel, dacă slăbește pentru o clipă, își revine curând și își reia cu mai multă vigoare mersul înainte.

Ce lucrare! Și cât de bine se înțelege că Dumnezeu răsplătește încă de aici jos, prin bucurii speciale, pe acela care nu dă înapoi dinaintea efortului pe care această osteneală îl cere.

Trândavi, conchidea Dom Sébastien, trândavi adevărații călugări, preoții interiori și zeloși! Haideți dar! Să vină cei mai ocupați oameni ai lumii și să cerceteze dacă lucrarea lor este comparabilă cu a noastră.

Cine nu a făcut experiența aceasta? Uneori am fi înclinați să preferăm lungi ceasuri ale unei ocupații obositoare unei jumătăți de oră de rugăciune mentală bine făcute, unei asistențe serioase la Liturghie, recitării continue a unui Oficiu. Părintele Faber își exprimă dezolarea constatând că, pentru unii, „sfertul de oră care urmează împărtășaniei este sfertul de oră cel mai plictisitor al zilei". Dacă este vorba de o scurtă reculegere de trei zile, câte repugnanțe pentru unii! A se desprinde timp de trei zile de viața ușoară, deși foarte ocupată, și a trăi în supranatural, infiltrându-l în timpul acestei reculegeri în toate amănuntele existenței; a-și sili spiritul să vadă totul, în acest timp, numai la luminile Credinței, iar inima să uite totul pentru a nu aspira decât la Isus și la viața Sa; a rămâne față în față cu sine și a-și dezgoli neputințele și slăbiciunile sufletului; a arunca acest suflet în creuzet, fără milă pentru plângerile lui: iată o perspectivă care îi face să dea înapoi pe mulți oameni totuși gata la toate oboselile, de îndată ce nu este vorba decât de o cheltuire de activitate pur naturală.

Și dacă trei zile ale unei asemenea ocupații par deja atât de anevoioase, ce simte natura la ideea unei vieți întregi pe care cineva voiește să o supună treptat regimului vieții interioare?

Fără îndoială, în această lucrare de desprindere, harul, în mare parte, îți face jugul dulce și povara ușoară. Dar câtă materie de efort găsește sufletul în ea! Îl costă întotdeauna să se reașeze pe calea dreaptă și să revină la *Conversatio nostra in coelis est* (Petrecerea noastră este în ceruri). Sfântul Toma explică foarte bine aceasta: omul, spune el, este așezat între obiectele de aici jos și bunurile spirituale, în care se află fericirea veșnică. Cu cât aderă mai mult la unele, cu atât se îndepărtează mai mult de celelalte, și invers. În balanță, dacă unul dintre talere coboară, celălalt se ridică tot atât.

Or, catastrofa păcatului originar, tulburând economia ființei noastre, a făcut anevoios de împlinit acest dublu mers de aderență și de îndepărtare. Pentru a restabili și a păstra, prin viața interioară, ordinea și echilibrul în această „mică lume" care este omul, este nevoie de atunci de muncă, osteneală și jertfă. Este un edificiu prăbușit care trebuie reconstruit și apoi ferit de o nouă ruină.

A smulge neîncetat din gândurile pământului, prin vigilență, renunțare și mortificare, această inimă îngreunată de toată greutatea naturii corupte, *gravi corde* (cu inima grea); a-și reforma caracterul, mai ales în punctele în care este cel mai neasemănător cu fizionomia sufletească a Domnului nostru: disipare, izbucnire, complacere în sine sau în afara de sine, manifestări ale orgoliului sau ale naturalismului, asprime, egoism, lipsă de bunătate etc.; a rezista momelii plăcerii prezente și sensibile prin speranța unei fericiri spirituale de care nu se va bucura decât după o lungă așteptare; a se dezlipi

de tot ceea ce poate face iubită lumea de aici jos; a face din ansamblul creaturilor, dorințelor, poftelor, concupiscențelor, bunurilor exterioare, voinței și judecății proprii, un holocaust fără rezervă… ce sarcină!

Și totuși aceasta nu este decât partea negativă a vieții interioare. După această luptă corp la corp care îl făcea pe sfântul Pavel să geamă și pe care părintele de Ravignan o exprima prin aceste cuvinte: „Mă întrebați ce am făcut în timpul noviciatului meu? Eram doi; pe unul l-am aruncat pe fereastră și am rămas singur", după această luptă fără armistițiu împotriva unui dușman mereu gata să renască, trebuie să păzești de cele mai mici reveniri ale spiritului natural o inimă care, curățită prin pocăință, este acum mistuită de dorința de a repara ultrajele aduse lui Dumnezeu; să desfășori toată energia pentru a o ține atașată numai de frumusețile nevăzute ale virtuților de dobândit spre imitarea celor ale lui Isus Cristos; să te străduiești să păstrezi, până în cele mai mici particularități ale existenței, o încredere absolută în Providență: aceasta este latura pozitivă a vieții interioare. Cine nu ghicește câmpul nemărginit de lucru care se înfățișează!

Lucrare intimă, asiduă și constantă. Și totuși tocmai prin această lucrare sufletul dobândește o ușurință minunată și o uimitoare rapiditate de execuție pentru lucrările apostolice. Numai viața interioară posedă acest secret.

Operele imense împlinite, în ciuda unei sănătăți precare, de un Augustin, un Ioan Gură de Aur, un Bernard, un Toma de

Aquino, un Vincențiu de Paul, ne aruncă în uimire. Dar și mai mult suntem minunați văzându-i pe acești oameni, în ciuda lucrărilor lor aproape neîncetate, menținându-se în unirea cea mai constantă cu Dumnezeu. Potolindu-și setea, mai mult decât alții, prin contemplație la izvorul Vieții, acești Sfinți scoteau de acolo capacități mai vaste de lucru.

Aceasta exprima unul dintre marii noștri Episcopi, copleșit de treburi, către un om de Stat, el însuși apăsat de afaceri, care îi cerea secretul seninătății sale constante și al admirabilelor rezultate ale operelor sale: „La toate ocupațiile dumneavoastră, dragul meu prieten, mai adăugați încă o jumătate de oră de meditație în fiecare dimineață. Nu numai că treburile dumneavoastră vor fi duse la bun sfârșit, dar veți găsi încă și răgazul de a realiza altele noi."

În sfârșit, nu îl vedem oare pe sfântul rege Ludovic al IX-lea găsind în cele opt sau nouă ceasuri pe care le consacra în mod obișnuit exercițiilor vieții interioare secretul și puterea de a se aplica cu atâta solicitudine treburilor Statului și binelui supușilor săi, încât, după mărturisirea unui orator socialist, niciodată, nici chiar în epoca noastră, nu s-a făcut atât de mult în favoarea claselor muncitoare ca sub domnia acestui principe.

6. Răspuns la o altă obiecție: Viața interioară este oare egoistă?

Să nu vorbim despre leneșul și despre gurmandul spiritual care fac să consiste viața interioară în bucuriile unei regretabile trândăvii și caută mult mai mult mângâierile lui Dumnezeu decât pe Dumnezeul mângâierilor. Ei nu au decât o falsă pietate. Dar acela care, cu ușurință sau din prejudecată, declară egoistă viața interioară nu o înțelege mai bine.

Am spus deja că această viață este izvorul curat și îmbelșugat al operelor celor mai generoase ale caritățiifață de suflete și ale caritățiicare merge la alinarea suferințelor de aici jos. Să cercetăm utilitatea acestei vieți dintr-un alt punct de vedere.

Egoistă și stearpă viața interioară a Mariei și a lui Iosif! Ce blasfemie și ce absurditate! Și totuși nicio operă exterioară nu le este atribuită. Numai iradierea asupra lumii a unei vieți interioare intense, meritele rugăciunilor și jertfelor aplicate extinderii binefacerilor Răscumpărării au fost de ajuns pentru a o constitui pe Maria Regina Apostolilor, iar pe Iosif Patron al Bisericii universale.

Sora mea m-a lăsat singură să slujesc (*Soror mea reliquit me solam ministrare*), spune, împrumutând cuvintele Martei, nechibzuitul prezumțios care nu vede decât propriile sale opere exterioare și rezultatele lor.

Înfumurarea sa și puțina lui înțelegere a căilor dumnezeiești nu merg până acolo încât să-l facă să presupună că Dumnezeu nu S-ar putea prea bine lipsi de el. Totuși, el repetă bucuros, împreună cu Marta, incapabilă să prețuiască excelența contemplației Magdalenei: *Spune-i să mă ajute* (*Dic illi ut me adjuvet*) și ajunge până la a striga: *Pentru ce această risipă?* (*Ut quid perditio haec?*), reproșând ca pe o risipă de timp momentele pe care confrații săi în apostolat, mai interiori decât el, și le rezervă pentru a-și asigura viața intimă cu Dumnezeu.

Eu Mă jertfesc pe Mine Însumi pentru ei, pentru ca și ei să fie sfințiți în adevăr, răspunde sufletul care a simțit toată întinderea acestui cuvânt al Învățătorului: „pentru ca", și care, cunoscând valoarea rugăciunii și a jertfei, unește cu lacrimile și sângele Răscumpărătorului lacrimile ochilor săi și sângele unei inimi ce se curățește din zi în zi mai mult.

Cu Isus, sufletul interior aude glasul crimelor lumii urcând către cer și chemând asupra făptașilor lor o pedeapsă a cărei sentință o întârzie prin atotputernicia implorării, în stare să oprească mâna lui Dumnezeu gata să arunce fulgerul.

Cei care se roagă, spunea după convertirea sa eminentul om de Stat Donoso Cortés, fac mai mult pentru lume decât cei care luptă; și dacă lumea merge din rău în mai rău, este pentru că sunt mai multe bătălii decât rugăciuni.

„Mâinile ridicate", spune Bossuet, „doboară mai multe batalioane decât cele care lovesc." Iar în mijlocul pustietăților lor, solitarii din Tebaida aveau adesea în inimă focul care îl însuflețea pe Francisc Xaveriu: Ei păreau, spune sfântul Augustin, să fi părăsit lumea mai mult decât trebuia: *Videntur nonnullis res humanas plus quam oportet deseruisse* (Unora li se pare că au părăsit treburile omenești mai mult decât se cuvenea). Dar nu se reflectează, adaugă el, că rugăciunile lor, făcute mai curate prin această mare depărtare de lume, nu erau decât cu atât mai influente și mai necesare pentru această lume coruptă.

O rugăciune scurtă, dar fervență, va înainta de obicei o convertire cu mult mai mult decât lungi discuții și frumoase discursuri. Cel care se roagă tratează cu Cauza primă. El acționează direct asupra Ei. El are astfel în mână toate cauzele secunde, deoarece acestea nu primesc decât de la acest Principiu superior eficacitatea lor. De aceea efectul dorit este atunci obținut mai sigur și mai grabnic.

Zece mii de eretici, după spusa unei venerabile revelații, au fost convertiți printr-o singură rugăciune înflăcărată a seraficei sfinte Tereza, al cărei suflet de foc pentru Cristos nu putea înțelege o viață contemplativă, o viață interioară care să se dezintereseze de solicitudinile arzătoare ale Mântuitorului pentru răscumpărarea sufletelor. „Aș primi", spune ea, „purgatoriul până la judecata de apoi pentru a elibera un singur suflet. Și ce-mi pasă de durata suferințelor mele, dacă pot astfel să eliberez un singur suflet, și mai ales mai multe,

spre mai marea slavă a lui Dumnezeu!" Și adresându-se călugărițelor sale: „Raportați la acest scop cu totul apostolic, fiicele mele, rugăciunile voastre, disciplinele voastre, posturile voastre, dorințele voastre."

Și aceasta este într-adevăr opera Carmelitanelor, a Trapistinelor, a Clarisselor. Priviți-le urmând mersul apostolilor, hrănindu-i din supraabundența rugăciunilor și pocăințelor lor. Rugăciunile lor coboară de sus, atât de departe cât înaintează Crucea și strălucește Evanghelia, asupra sufletelor, aceste prăzi dumnezeiești! Sau mai bine, iubirea lor ascunsă, dar lucrătoare, este aceea care trezește pretutindeni, în lumea păcătoșilor, glasurile milostivirii.

Nimeni nu știe aici jos pricina acestor convertiri îndepărtate ale păgânilor, a răbdării eroice a acestor creștini persecutați, a bucuriei cerești a acestor misionari martirizați. Toate acestea sunt legate în chip nevăzut de rugăciunea acestei umile claustrate. Cu degetul pe claviatura iertărilor dumnezeiești și a luminilor veșnice, sufletul ei tăcut și singuratic prezidează mântuirea sufletelor și cuceririle Bisericii.

„Vreau Trapiști în acest vicariat apostolic", spunea Monseniorul Favier, episcop de Peking. „Doresc chiar ca ei să se abțină de la orice slujire exterioară, pentru ca nimic să nu-i distragă de la lucrarea rugăciunii, a pocăinței și a sfintelor studii. Căci știu ce ajutor va aduce misionarilor existența unei mănăstiri fervente de contemplativi în mijlocul sărmanilor noștri chinezi." Și mai târziu: „Am reușit în sfârșit să

pătrundem într-o regiune până astăzi inaccesibilă. Atribui acest fapt dragilor noștri Trapiști."

„Zece Carmelite rugându-se", spunea un Episcop din Cochinchina guvernatorului din Saigon, „îmi vor fi de un mai mare ajutor decât douăzeci de misionari predicând."

Preoții seculari, călugării și călugărițele consacrate vieții active, dar și vieții interioare, participă la aceeași putere pe care sufletele claustrului o au asupra inimii lui Dumnezeu. Un Părinte Chevrier, un Dom Bosco, un Părinte Marie-Antoine sunt exemple izbitoare. Venerabila Ana-Maria Taïgi, în îndatoririle ei de sărmană gospodină, era apostol, tot așa cum sfântul Benedict-Iosif Labre era apostol fugind de căile bătute. Domnul Dupont, sfântul om din Tours, colonelul Paqueron etc., mistuiți de aceeași ardoare, erau puternici în operele lor pentru că erau interiori. Iar generalul de Sonis, între două bătălii, găsea în unirea cu Dumnezeu secretul apostolatului său.

Egoistă și stearpă viața unui Curat de Ars! Tăcerea este tot ceea ce ar merita o asemenea afirmație. Orice spirit judicios atribuie tocmai desăvârșirii intimității sale cu Dumnezeu zelul și succesele acestui preot lipsit de talente, dar care, contemplativ asemenea unui cartuzian, simțea o sete de suflete pe care progresele sale în viața interioară o făcuseră nestinsă și primea de la Domnul nostru, din care trăia, ca o participare la puterea dumnezeiască pentru a lucra convertiri.

Neroditoare, viața sa intimă! Dar să presupunem un Fericit Vianney în fiecare dintre diecezele noastre. Înainte de zece ani, Franța ar fi regenerată, și mult mai profund decât prin mulțimi de opere insuficient zidite pe viața interioară, la organizarea cărora ar veni să conlucreze, cu mari resurse bănești, talentul și activitatea a mii de apostoli.

Să nu ne îndoim: principala rațiune de a spera în învierea Franței noastre este că, poate în nicio altă epocă, nu a existat — ceea ce se constată de câțiva ani chiar și printre simplii credincioși — o proporție de suflete atât de arzător doritoare să trăiască unite cu Inima lui Isus și să întindă Împărăția Sa, făcând să încolțească în jurul lor viața interioară. Minoritate infimă, aceste suflete alese, fie. Dar ce importanță are numărul, dacă există intensitatea? Ridicarea Patriei noastre după Revoluție trebuie atribuită acelui grup de preoți maturizați în viața interioară prin persecuție. Prin ei, un curent de Viață dumnezeiască a venit să încălzească o generație pe care apostazia și indiferența păreau să o fi sortit unei morți pe care niciun efort omenesc nu era capabil să o îndepărteze.

După cincizeci de ani de libertate a învățământului în Franța, după această jumătate de secol care a văzut înflorirea unor opere fără număr și în timpul căruia am avut în mâinile noastre întreaga tinerețe a țării și sprijinul aproape complet al guvernanților, cum se face că, în ciuda unor rezultate în aparență glorioase, nu am putut forma în națiune o majoritate destul de profund creștină pentru a lupta împotriva coaliției supușilor lui Satan?

Fără îndoială, părăsirea Vieții liturgice și încetarea iradierii ei asupra credincioșilor au contribuit la această neputință. Spiritualitatea noastră a devenit îngustă, uscată, superficială, exterioară sau cu totul sentimentală și nu mai are acea pătrundere și acel avânt al sufletului pe care le dă liturgia, această mare forță a vitalității creștine.

Dar nu există oare o altă cauză în faptul că, lipsiți de viață interioară intensă, noi, preoți și educatori, nu am putut naște decât suflete de o pietate de suprafață, fără ideal puternic și fără convingeri tari? Profesori, nu am fost oare mai zeloși pentru a obține succesul diplomelor și prestigiul operei decât pentru a da sufletelor o instrucție religioasă foarte solidă? Nu ne-am cheltuit oare fără a viza mai ales formarea voințelor, pentru a imprima pe caractere călite amprenta lui Isus Cristos? Și această mediocritate nu a avut adesea drept cauză banalitatea Vieții noastre interioare?

Preotului sfânt, s-a spus, îi corespunde un popor fervent; preotului fervent, un popor pios; preotului pios, un popor cinstit; preotului cinstit, un popor necredincios. Întotdeauna un grad mai puțin de viață în cei care sunt născuți.

Noi nu am merge până la a admite această propoziție, dar socotim că următoarele cuvinte ale sfântului Alfons exprimă îndeajuns cauza de care trebuie legate responsabilitățile situației noastre actuale:

„Bunele moravuri și mântuirea popoarelor depind de buni păstori. Dacă în fruntea unei parohii se află un bun paroh, se va vedea curând acolo devoțiunea înflorind, Sacramentele frecventate, rugăciunea mentală cinstită. De aici proverbul: *Qualis pastor talis parochia* (Cum este păstorul, așa este parohia), potrivit acestui cuvânt al Ecleziasticului: *Qualis est rector civitatis, tales et inhabitantes in ea* (Cum este cârmuitorul cetății, așa sunt și locuitorii ei)."

7. Obiecție scoasă din importanța mântuirii sufletelor

Dar, va spune sufletul exterior aflat în căutare de pretexte împotriva vieții interioare, cum aș îndrăzni să limitez operele mele de zel? Pot oare vreodată să mă cheltuiesc prea mult, mai ales când este vorba de a salva sufletele? Activitatea mea nu înlocuiește oare totul, și încă în chip avantajos, prin sublimul exercițiu al devotamentului? Cine lucrează se roagă. Sacrificiul primează asupra rugăciunii. Și nu numește sfântul Grigorie zelul pentru suflete sacrificiul cel mai plăcut care poate fi oferit lui Dumnezeu? *Nullum sacrificium est Deo magis acceptum quam zelus animarum* (Niciun sacrificiu nu este mai bine primit de Dumnezeu decât zelul pentru suflete).

Să precizăm mai întâi adevăratul sens al acestui cuvânt al sfântului Grigorie, împrumutând glasul Doctorului angelic. A oferi spiritual lui Dumnezeu un sacrificiu, spune el, înseamnă

a-I oferi ceva care Îl glorifică. Or, dintre toate bunurile, cel mai plăcut pe care omul îl poate oferi Domnului este, fără îndoială, mântuirea unui suflet. Dar fiecare trebuie mai întâi să-și ofere propriul suflet, după cum spune Scriptura: Vreți să plăceți lui Dumnezeu, aveți milă de sufletul vostru. Odată împlinit acest prim sacrificiu, ne va fi atunci îngăduit să procurăm și altora o fericire asemănătoare. Cu cât omul unește mai strâns cu Dumnezeu mai întâi sufletul său, apoi pe acela al altuia, cu atât sacrificiul său este mai bine primit. Dar această unire intimă și generoasă, pe cât de smerită, nu se poate închega decât prin rugăciune. A se aplica pe sine însuși sau a-i aplica pe alții la viața de rugăciune, la contemplație, place deci mai mult Domnului decât a se dărui sau a-i angaja pe alții în acțiune, în opere. Astfel deci, conchide el, când sfântul Grigorie afirmă că sacrificiul cel mai plăcut lui Dumnezeu este mântuirea sufletelor, el nu înțelege să dea vieții active preferință asupra contemplației, ci voiește să spună că a oferi lui Dumnezeu un singur suflet Îi este infinit mai glorios și pentru noi mult mai meritoriu decât a-I înfățișa tot ceea ce pământul cuprinde mai prețios.

Necesitatea vieții interioare trebuie atât de puțin să abată de la operele de zel sufletele generoase, dacă voința limpede cunoscută a lui Dumnezeu le face o datorie din a le primi sarcina, încât a se sustrage acestei osteneli sau a nu i se dărui decât cu neglijență, a dezerta câmpul de luptă sub pretextul de a-și cultiva mai bine sufletul și de a ajunge la o unire mai desăvârșită cu Dumnezeu, ar fi pură iluzie și, în anumite

cazuri, izvor de adevărate primejdii. *Vae mihi si non evangelizavero* (Vai mie dacă nu voi evangheliza), spune sfântul Pavel.

Făcând această rezervă, să ne grăbim să spunem că a se devota convertirii sufletelor uitându-se pe sine naște o iluzie mai gravă. Dumnezeu voiește să-l iubim pe aproapele ca pe noi înșine, dar niciodată mai mult decât pe noi înșine, adică niciodată până la punctul de a ne vătăma personal; ceea ce, în practică, echivalează cu a cere mai multă grijă pentru sufletul nostru decât pentru acela al altuia, deoarece zelul nostru trebuie să fie rânduit de caritate și *Prima sibi charitas* (Caritatea începe cu sine) rămâne un adagiu teologic.

„Îl iubesc pe Isus Cristos", spunea sfântul Alfons de Liguori, „și de aceea ard de dorința de a-I da suflete: mai întâi pe al meu, apoi un număr nenumărat de altele." Aceasta este punerea în act a lui *Tuus esto ubique* (Fii pretutindeni al tău) al sfântului Bernard: „Nu este înțelept cel care nu este al său însuși."

Sfântul abate de Clairvaux, adevărat fenomen de zel apostolic, urma această ordine. Godefroi, secretarul său, ni-l zugrăvește astfel: *Totus primum sibi et sic totus omnibus* (Mai întâi cu totul pentru sine și astfel cu totul pentru toți).

Nu vă spun, scrie același sfânt papei Eugeniu al III-lea, să vă sustrageți cu totul ocupațiilor seculare. Vă îndemn numai să nu vă dăruiți lor în întregime. Dacă sunteți omul tuturor, fiți deci și al dumneavoastră. Altfel, la ce v-ar folosi să-i câștigați

pe toți ceilalți, dacă ați ajunge să vă pierdeți pe dumneavoastră? Păstrați-vă deci ceva pentru dumneavoastră înșiși, și dacă toată lumea vine să bea la fântâna dumneavoastră, nu vă lipsiți nici dumneavoastră de a bea din ea. Cum, numai dumneavoastră să rămâneți însetat? Începeți întotdeauna prin a vă considera pe dumneavoastră înșiși. În zadar v-ați dărui altor griji dacă ați ajunge să vă neglijați. Așadar, toate reflecțiile dumneavoastră să înceapă cu dumneavoastră și tot astfel să se sfârșească. Fiți pentru dumneavoastră cel dintâi și cel din urmă, și amintiți-vă că, în chestiunea mântuirii dumneavoastră, nimeni nu vă este mai aproape decât fiul unic al mamei dumneavoastră.

Foarte sugestivă este această notă de reculegere a Monseniorului Dupanloup: „Am o activitate teribilă, care îmi ruinează sănătatea, îmi tulbură pietatea și nu slujește deloc științei mele. Aceasta trebuie rânduită. Dumnezeu mi-a făcut harul de a recunoaște că ceea ce se opune mai ales în mine statornicirii unei vieți interioare, pașnice și roditoare, este activitatea naturală și antrenarea ocupațiilor. Am recunoscut, pe deasupra, că această lipsă de viață interioară este izvorul tuturor greșelilor mele, al tulburărilor mele, al uscăciunilor mele, al dezgusturilor mele, al sănătății mele rele.

Am hotărât deci să-mi îndrept toate eforturile spre dobândirea acestei vieți interioare care îmi lipsește și, pentru aceasta, cu harul lui Dumnezeu, am rânduit următoarele puncte:

1° Voi lua întotdeauna mai mult timp decât este nevoie pentru a face fiecare lucru; acesta este mijlocul de a nu fi niciodată grăbit și antrenat;

2° Deoarece am întotdeauna mai multe lucruri de făcut decât timp pentru a le face, iar această vedere mă preocupă și mă antrenează, nu voi mai considera lucrurile pe care le am de făcut, ci timpul pe care îl am de întrebuințat. Îl voi întrebuința fără să pierd nimic, începând cu lucrurile cele mai importante, iar pentru cele care nu vor fi făcute, nu mă voi neliniști etc., etc…"

Mai multor safire, giuvaergiul le preferă cel mai mic fragment de diamant. Astfel, după ordinea stabilită de Dumnezeu, intimitatea noastră cu El Îl glorifică mai mult decât tot binele posibil procurat de noi unui mare număr de suflete, dar în dauna progresului nostru. Tatăl nostru ceresc, Care Se aplică mai mult la cârmuirea unei inimi în care domnește decât la cârmuirea naturală a întregului univers și la cârmuirea civilă a tuturor imperiilor, voiește această armonie în zelul nostru.

El preferă uneori să lase să dispară o operă, dacă o vede devenind un obstacol pentru dezvoltarea caritații sufletului care se ocupă de ea.

Satana, dimpotrivă, nu ezită să favorizeze succese cu totul superficiale, dacă poate, la adăpostul acestei reușite, să împiedice apostolul să progreseze în viața interioară, atât de bine ghicește furia sa unde se află adevăratele comori în ochii

lui Isus Cristos. Pentru a suprima un diamant, el acordă bucuros câteva safire.

Partea a doua

Unirea Vieții active și a Vieții interioare

1. Prioritatea, înaintea lui Dumnezeu, a Vieții interioare asupra Vieții active

În Dumnezeu este Viața, toată Viața; El este Viața însăși. Or, nu în operele Sale exterioare, de pildă în creație, manifestă Ființa infinită această viață în chipul cel mai intens, ci în ceea ce teologia numește operațiuni *ad intra* (înăuntru), în acea activitate inefabilă al cărei termen este generarea veșnică a Fiului și purcederea neîncetată a Spiritului Sfânt. Acolo este, prin excelență, opera Sa esențială, veșnică.

Să considerăm viața muritoare a Domnului nostru, realizare desăvârșită a planului dumnezeiesc. Treizeci de ani de reculegere și de singurătate, apoi patruzeci de zile de retragere și de pocăință, premerg scurtei Sale cariere evanghelice; și de câte ori încă, în timpul drumurilor Sale apostolice, Îl vedem retrăgându-Se pe munți sau în pustiu, pentru a Se ruga: *Secedebat in desertum et orabat* (Se retrăgea în pustiu și Se ruga), sau petrecând noaptea în rugăciune: *Pernoctans in oratione Dei* (Petrecând noaptea în rugăciunea lui Dumnezeu). Trăsătură și

mai semnificativă: Marta dorește ca Domnul, condamnând pretinsa trândăvie a surorii sale, să proclame superioritatea vieții active; răspunsul lui Isus: *Maria, optimam partem elegit* (Maria și-a ales partea cea mai bună), consfințește preeminența vieții interioare. Ce trebuie să conchidem de aici, dacă nu hotărârea bine stabilită de a ne face să simțim preponderența vieții de rugăciune asupra vieții active?

După Învățător, Apostolii, fideli exemplelor Sale, își vor rezerva mai întâi slujirea rugăciunii, apoi, pentru a se dărui slujirii cuvântului, vor lăsa diaconilor ocupațiile mai exterioare: *Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus* (Iar noi vom stărui în rugăciune și în slujirea cuvântului).

Papii, la rândul lor, sfinții Doctori, teologii afirmă că viața interioară este, în sine, superioară vieții active.

Acum câțiva ani, o femeie de credință, de virtute și de mare caracter, Superioară generală a uneia dintre cele mai importante Congregații învățătorești din Aveyron, era invitată de superiorii ei ecleziastici să favorizeze secularizarea călugărițelor sale.

Trebuia oare să sacrifice operele vieții religioase sau să o părăsească pe aceasta pentru a le păstra pe acelea? Perplexă, neștiind cum să cunoască voința lui Dumnezeu, pleacă în taină la Roma, obține o audiență la Leon al XIII-lea, îi expune îndoiala sa și presiunea ce se exercită asupra ei în favoarea operelor.

Augustul bătrân, după ce s-a recules câteva clipe, îi dă acest răspuns categoric: „Înainte de toate lucrurile, înainte de toate operele, păstrați viața religioasă acelor fiice ale dumneavoastră care au cu adevărat spiritul sfintei lor stări și iubirea vieții de rugăciune. Și dacă nu puteți păstra și aceasta, și operele, Dumnezeu va ști să ridice în Franța alte lucrătoare, dacă va fi nevoie. Cât despre dumneavoastră, prin viața dumneavoastră interioară, mai ales prin rugăciunile și sacrificiile dumneavoastră, veți fi mai folositoare Franței, rămânând cu adevărat călugărițe, chiar departe de ea, decât rămânând pe pământul patriei dumneavoastră, lipsite de comorile consacrării dumneavoastră lui Dumnezeu."

Într-o scrisoare adresată unui mare Institut exclusiv învățătoresc, Pius al X-lea și-a declarat limpede gândul prin cuvintele următoare:

Noi aflăm că o opinie este pe cale să se răspândească, potrivit căreia ar trebui să puneți pe primul loc educația copiilor, iar profesiunea religioasă numai pe al doilea: astfel ar cere-o spiritul și nevoile timpului. Nu voim nicidecum ca această opinie să găsească, fie și în cea mai mică măsură, credit la voi și la celelalte Institute religioase care, asemenea celui al vostru, au drept scop educația. Să fie deci bine stabilit, în ceea ce vă privește, că viața religioasă întrece cu mult viața comună și că, dacă sunteți grav obligați față de aproapele prin datoria de a învăța, cu mult mai grave sunt încă obligațiile care vă leagă față de Dumnezeu. Dar rațiunea de a fi a vieții religioase, scopul ei principal, nu este oare dobândirea vieții interioare?

Vita contemplativa, spune Doctorul angelic, *simpliciter melior est… et potior quam activa* (Viața contemplativă este, în sine, mai bună… și mai aleasă decât cea activă).

Sfântul Bonaventura adună comparativele de superioritate pentru a arăta excelența acestei vieți interioare: *Vita sublimior, securior, opulentior, suavior, stabilior* (Viață mai sublimă, mai sigură, mai bogată, mai dulce, mai statornică).

Vita sublimior
Viață mai sublimă

Viața activă se ocupă de oameni; viața contemplativă ne face să intrăm în domeniul celor mai înalte adevăruri, fără a-și întoarce privirea de la însuși principiul oricărei vieți. *Principium quod Deus est quaeritur* (Se caută Principiul care este Dumnezeu). Mai sublimă, ea are un orizont și un câmp de acțiune mai întinse: *Martha in uno loco corpore laborabat circa aliqua, Maria in multis caritate circa multa. In Dei enim contemplatione et amore videt omnia; dilatatur ad omnia, comprehendit et complectitur omnia, ita ut ejus comparatione, Martha sollicita dici possit circa pauca* (Marta lucra trupește într-un singur loc, asupra câtorva lucruri; Maria, prin caritate, lucra în multe locuri asupra multor lucruri. Căci în contemplația și iubirea lui Dumnezeu ea vede toate; se lărgește spre toate, cuprinde și îmbrățișează toate, astfel încât, în comparație cu ea, Marta poate fi numită preocupată de puține lucruri).

Vita securior
Viață mai sigură

În ea sunt mai puține primejdii. În viața aproape exclusiv activă, sufletul se agită, se aprinde febril, își risipește energiile și, prin aceasta, slăbește. Există o triplă lipsă: *Sollicita es* (Ești preocupată): acestea sunt grijile gândirii, *sollicitudinis in cogitatu* (preocuparea în cugetare); *Turbaris* (Te tulburi): iată tulburările pe care le nasc afecțiunile, *turbationis in affectu* (tulburarea în afect); în sfârșit, *Erga plurima* (Cu privire la multe): înmulțirea ocupațiilor, de unde împărțire în efort, în acte, *divisionis in actu* (împărțire în act). Dimpotrivă, un singur lucru se impune pentru a constitui viața interioară: unirea cu Dumnezeu: *Porro unum est necessarium* (Un singur lucru este necesar). Restul nu este, nu poate fi decât secundar, împlinit numai în virtutea acestei uniri și pentru a o întări și mai mult.

Vita opulentior
Viață mai bogată

Odată cu contemplația vin toate bunurile: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa* (Toate bunurile mi-au venit împreună cu ea). Ea este partea excelentă mai presus de toate: *Optimam partem elegit* (Și-a ales partea cea mai bună). În ea se adună mai multe merite. De ce? Pentru că ea sporește în același timp avântul voinței și gradul harului sfințitor și face sufletul să lucreze printr-un principiu de caritate.

Vita suavior
Viață mai dulce

Sufletul cu adevărat interior se abandonează bunei plăceri dumnezeiești, primește cu aceeași inimă răbdătoare lucrurile plăcute ca și pe cele dureroase, ba va merge până la a se arăta bucuros în suferințe, fericit de a-și purta crucea.

Vita stabilior
Viață mai statornică

Oricât de intensă ar fi, viața activă își are sfârșitul aici jos; predici, învățături, lucrări de tot felul, toate acestea încetează la pragul veșniciei. Viața interioară, dimpotrivă, este fără declin: *Quæ non auferetur ab ea* (Care nu i se va lua). Prin ea, șederea aici jos nu este decât o continuă înălțare către lumină, înălțare pe care moartea vine să o facă incomparabil mai strălucitoare și mai grabnică.

Pentru a rezuma excelențele vieții interioare, i se pot aplica aceste cuvinte ale sfântului Bernard: „În ea omul trăiește mai curat, cade mai rar, se ridică mai grabnic, merge mai sigur, primește mai multe haruri, se odihnește mai liniștit, moare mai încredințat, este mai repede curățit și dobândește o răsplată mai mare."

2. Operele nu trebuie să fie decât revărsarea Vieții interioare

Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru ceresc este desăvârșit. Păstrând toate proporțiile, modul de a lucra al lui Dumnezeu trebuie să fie Criteriul, Regula vieții noastre interioare și exterioare.

Or, o știm deja, este propriu naturii lui Dumnezeu să dăruiască, și este un fapt de experiență că, aici jos, El revarsă cu prisosință binefacerile Sale asupra tuturor ființelor și, încă mai deosebit, asupra creaturii omenești. Astfel, de mii, dacă nu de milioane de veacuri, întregul univers este obiectul acestei prodigalități nesecate, care se revarsă fără încetare în binefaceri. Totuși Dumnezeu nu sărăcește niciodată, iar această munificență inepuizabilă nu poate, în niciun fel, să micșoreze resursele Sale infinite.

Omului, Dumnezeu îi face mai mult decât să-i acorde bunuri exterioare: îi trimite Cuvântul Său. Dar și aici, în acest act de generozitate supremă, care nu este altceva decât dăruirea de Sine, Dumnezeu nu părăsește nimic, nu poate părăsi nimic din integritatea naturii Sale. Dându-ni-L pe Fiul Său, El Îl păstrează mereu în Sine Însuși. *Sume exemplum de summo omnium Parente Verbum suum emittente et retinente* (Ia pildă de

la Părintele suprem al tuturor, Care Își trimite Cuvântul și Îl păstrează).

Prin Sacramente și mai ales prin Euharistie, Isus Cristos vine să ne îmbogățească cu harurile Sale. El ni le varsă fără măsură, căci și El este un ocean care nu are hotare și a cărui revărsare curge asupra noastră fără ca vreodată să se poată epuiza: *De plenitudine ejus nos omnes accepimus* (Din plinătatea Lui noi toți am primit).

Astfel trebuie să fim, într-un anumit fel, noi, oamenii apostolici care ne asumăm nobila sarcină de a-i sfinți pe alții: *Verbum tuum consideratio tua, quæ si procedit, non recedat* (Cuvântul tău să fie contemplația ta, care, dacă iese în afară, să nu se retragă); cuvântul nostru este spiritul interior pe care harul l-a format în sufletele noastre. Așadar, acest spirit să vivifice toate manifestările zelului nostru; dar, cheltuit fără încetare spre folosul aproapelui, să fie și reînnoit fără încetare prin mijloacele pe care ni le oferă Isus. Viața noastră interioară să constituie tulpina plină de o sevă viguroasă, ale cărei opere să nu fie decât înflorirea.

Un suflet de apostol! Dar lumina trebuie să-l inunde și iubirea să-l aprindă mai întâi pe el, pentru ca, reflectând această lumină și această căldură, să lumineze și să încălzească apoi celelalte suflete. Ceea ce au văzut, ceea ce au contemplat cu ochii lor, ceea ce aproape au atins cu mâinile lor, aceea îi vor învăța pe oameni. Gura lor va revărsa în inimi belșugul dulceților cerești, spune sfântul Grigorie.

Putem acum deduce acest principiu: Viața activă trebuie să purceadă din viața contemplativă, să o traducă și să o continue în afară, desprinzându-se cât mai puțin cu putință de ea.

Părinții, Doctorii proclamă cu întrecere această doctrină.

Priusquam exerat proferentem linguam, spune sfântul Augustin, *ad Deum levet animam sitientem ut eructet quod biberit, vel quod implevit fundat* (Înainte de a-și pune în mișcare limba care vorbește, să-și înalțe către Dumnezeu sufletul însetat, pentru ca să reverse ceea ce a băut, sau să reverse ceea ce l-a umplut).

Trebuie să primești, spune Pseudo-Dionisie, înainte de a comunica, iar îngerii superiori nu transmit celor inferiori decât luminile a căror plinătate au primit-o. Creatorul a stabilit această ordine universală față de lucrurile dumnezeiești: cel care are misiunea de a le împărți trebuie să participe mai întâi la ele și să se umple mai întâi și din belșug de harurile pe care Dumnezeu voiește să le acorde sufletelor prin mijlocirea lui. Atunci, dar numai atunci, îi va fi îngăduit să le împărtășească altora.

Cine nu cunoaște acest cuvânt al sfântului Bernard către apostoli: Dacă sunteți înțelepți, fiți rezervoare, iar nu canale: *Si sapis, concham te exhibebis, non canale* (Dacă ești înțelept, te vei arăta ca un rezervor, nu ca un canal). Canalul lasă să curgă apa pe care o primește fără a păstra o picătură. Rezervorul, dimpotrivă, se umple mai întâi, apoi, fără să se golească, varsă un prisos mereu reînnoit în câmpiile pe care le fertilizează.

Câți dintre cei dăruiți operelor nu sunt niciodată decât canale și rămân ei înșiși uscați, în timp ce se străduiesc să fecundeze inimile! *Canales multos hodie habemus in Ecclesia, conchas vero perpaucas* (Astăzi avem multe canale în Biserică, dar foarte puține rezervoare), adăuga cu tristețe abatele de Clairvaux.

Orice cauză este superioară efectului său; trebuie deci mai multă desăvârșire pentru a-i desăvârși pe alții decât pentru a se desăvârși cineva numai pe sine însuși.

După cum mama nu-și poate alăpta copilul decât în măsura în care se hrănește ea însăși, tot astfel confesorii, directorii de suflete, predicatorii, cateheții, profesorii trebuie mai întâi să-și asimileze substanța cu care vor hrăni apoi copiii Bisericii. Adevărul și iubirea dumnezeiască sunt elementele acestei substanțe. Numai viața interioară traduce adevărul și caritatea dumnezeiască astfel încât să le facă într-adevăr o hrană capabilă să nască viața.

3. Baza, Scopul și Mijloacele unei Opere trebuie să fie pătrunse de Viață interioară

Operă vrednică de acest nume, trebuie să spunem. Căci unele, în zilele noastre, nu merită acest titlu. Un fel de întreprinderi organizate sub înfățișarea pietății, cu scopul real de a procura fondatorilor lor, împreună cu aplauzele publicului, o faimă de abilitate puțin comună, și pentru reușita cărora toate mijloacele, chiar și cele mai puțin justificabile, vor fi, la nevoie, întrebuințate.

Alte opere merită, desigur, mai multă stimă. Ele voiesc binele. Scopul și mijloacele la ele sunt ireproșabile. Totuși, fiindcă organizatorii nu aveau decât o credință șovăielnică în puterea de acțiune a vieții supranaturale asupra sufletelor, în ciuda a o mie de eforturi, rezultatele au fost nule sau aproape nule.

Pentru a preciza ce trebuie să fie o operă, va fi mai bine să lăsăm cuvântul unui om care a ilustrat o întreagă regiune prin apostolatul său și să reamintim lecția pe care am primit-o de la el la începuturile slujirii noastre sacerdotale. Voiam să întemeiem un Patronaj pentru tineri. După ce am vizitat Cercurile catolice din Paris și din câteva orașe ale Franței, operele de la Val-des-Bois etc., am mers să studiem la Marsilia operele de tineret ale sfântului abate Allemand și ale veneratului canon Timon-David. Ne place să ne amintim cu ce emoție inima noastră de tânăr preot a adunat cuvintele acestuia din urmă.

„— Fanfară, teatru, proiecții, cinematografe etc., nu blamez nimic din toate acestea. La început, și eu le crezusem indispensabile; nu sunt decât cârje care se folosesc în lipsă de

ceva mai bun. Dar cu cât merg mai departe, cu atât scopul și mijloacele mele se supranaturalizează, căci văd din ce în ce mai limpede că orice operă zidită pe omenesc este sortită pieirii și că numai opera care vizează apropierea lui Dumnezeu de oameni prin viața interioară este binecuvântată de Providență.

„Instrumentele muzicale sunt de mult în pod, teatrul mi-a devenit inutil; totuși opera prosperă mai mult ca oricând. De ce? Pentru că preoții mei și cu mine vedem, slavă Domnului, mult mai drept decât la început, și credința noastră în acțiunea lui Isus și a harului s-a însutit.

„Credeți-mă, nu ezitați să țintiți cât mai sus cu putință, și veți fi uimit de rezultate. Mă explic: să nu aveți numai ca ideal să oferiți tinerilor o alegere de distracții cinstite, care să-i îndepărteze de plăcerile oprite și de relațiile primejdioase, nici doar să-i lustruiți cu creștinism printr-o asistență mecanică la Liturghie sau prin primirea foarte rară și abia acceptabilă a Sacramentelor.

„*Duc in altum* (Mână în larg). Aveți mai întâi nobila ambiție de a obține cu orice preț ca un anumit număr dintre ei să ia hotărârea energică de a trăi ca niște creștini fervenți, adică prin practicarea rugăciunii mentale de dimineață, obișnuința zilnică a Liturghiei, dacă se poate, o scurtă lectură spirituală și, se înțelege de la sine, Împărtășanii frecvente și rodnice. Aplicați toate solicitudinile voastre pentru a da acestei turme alese o mare iubire față de Isus Cristos, spiritul de rugăciune,

de abnegație, de veghere asupra sinelui, într-un cuvânt virtuți solide. Dezvoltați cu nu mai puțină grijă în sufletele lor foamea de Euharistie. Apoi îndemnați treptat acești tineri la acțiune asupra camarazilor lor. Formați apostoli sinceri, devotați, buni, arzători, virili, fără devoțiune îngustă, plini de tact, care să nu cadă niciodată, sub pretext de zel, în trista meteahnă de a-și spiona camarazii. Înainte de doi ani, îmi veți spune dacă mai este nevoie de alămuri sau de decor de teatru pentru a obține o pescuire rodnică.

„— Înțeleg, am răspuns; această minoritate trebuie să fie fermentul. Dar pentru ceilalți, pe care nu-i vom putea aduce la acest nivel, pentru ansamblu, pentru acești tineri de toate vârstele, chiar și pentru acești bărbați căsătoriți pe care îi va număra Cercul proiectat, ce trebuie făcut?

„— Să li se dea o credință robustă prin serii de conferințe pregătite cu seriozitate și care vor ocupa mai multe dintre serile lor de iarnă. Creștinii dumneavoastră vor ieși de acolo îndeajuns de înarmați, nu numai pentru a răspunde victorios camarazilor de birou și de atelier, ci și pentru a rezista acțiunii mai perfide a ziarului sau a cărții. A face să se nască în oameni convingeri neclintite, pe care, la nevoie, să știe să le afirme fără respect omenesc, va constitui un rezultat deja foarte prețios; va trebui totuși să-i conduceți mai departe, până la pietate, o pietate adevărată, caldă, convinsă, luminată.

„— Trebuie oare de la început să deschid ușa oricui?

„— Numărul nu este de dorit decât dacă elementele recrutate sunt bine alese. Creșterea Cercului dumneavoastră să rezulte mai ales din influența exercitată de nucleul de apostoli, al cărui centru vor fi Isus, Maria și dumneavoastră ca instrument al lor.

„— Localul va fi modest; trebuie să aștept ca resursele noastre să ne îngăduie să facem mai bine?

„— Dumnezeule! La început, sălile spațioase și comode pot, ca o tobă de oraș, să servească drept reclamă pentru a atrage atenția asupra unei opere născânde. Dar repet: dacă știți să puneți la baza asociației dumneavoastră viața creștină, arzătoare, integrală, apostolică, localul strict necesar va fi întotdeauna de ajuns pentru ca în el să-și găsească loc tot ceea ce funcționarea normală a unui Cerc cere ca accesorii. O, cât veți putea judeca atunci că zgomotul face puțin bine, iar binele face puțin zgomot! Și cum veți constata că Evanghelia bine înțeleasă micșorează bugetul cheltuielilor fără a prejudicia rezultatele, dimpotrivă! Dar, înainte de toate, va trebui să plătiți cu propria persoană, și aceasta mult mai puțin pentru a pregăti cu osteneală piese de teatru, ședințe de gimnastică, decât pentru a acumula în dumneavoastră viața de rugăciune; căci să știți bine: în măsura în care dumneavoastră, cel dintâi, veți trăi din iubirea Domnului nostru, în aceeași măsură veți fi capabil să aprindeți ardoarea ei în alții.

„— În fond, întemeiați totul pe viața interioară?

„— Da, de o mie de ori, căci astfel, în loc de aliaj, se obține aur curat. De altfel, credeți vechii mele experiențe: se poate aplica oricărei opere — parohie, seminar, catehism, școală, cerc militar etc. — ceea ce spun despre operele de tineret. Ce bine produce într-un mare oraș o asociație creștină care trăiește cu adevărat în supranatural! Ea lucrează acolo ca un ferment puternic, și numai îngerii pot spune cât de roditoare este acolo în roade de mântuire.

„Ah! Dacă ansamblul preoților, al călugărilor, chiar al persoanelor de opere, ar cunoaște puterea pârghiei pe care o au în mână și ar lua mai mult ca punct de sprijin Inima lui Isus și viața în unire cu această Inimă dumnezeiască, ei ar ridica Franța noastră. Este sigur, ar ridica-o în ciuda eforturilor Satanei și ale supușilor săi."

4. Viața interioară și Viața activă se cheamă reciproc

După cum iubirea de Dumnezeu se descoperă prin actele vieții interioare, tot astfel iubirea aproapelui se manifestă prin lucrările vieții exterioare; și, prin urmare, iubirea de Dumnezeu și iubirea aproapelui neputând fi despărțite, rezultă

că nici aceste două forme de viață nu pot subzista una fără cealaltă.

De aceea, spune Suarez, nu poate exista o stare corect și normal rânduită pentru a ajunge la desăvârșire care să nu participe, într-o anumită măsură, la acțiune și la contemplație.

Ilustrul iezuit nu face decât să comenteze învățătura sfântului Toma. Cei chemați la operele vieții active, spune Doctorul angelic, ar greși dacă ar crede că această datorie îi dispensează de viața contemplativă. Această datorie se adaugă ei și nu-i micșorează necesitatea. Astfel, cele două vieți, departe de a se exclude, se cheamă, se presupun, se amestecă, se completează; iar dacă trebuie dată uneia dintre ele o parte mai însemnată, aceasta este viața contemplativă, care este cea mai desăvârșită și cea mai necesară.

Acțiunea, pentru a fi roditoare, are nevoie de contemplație; iar aceasta, când ajunge la un anumit grad de intensitate, revarsă asupra celei dintâi ceva din prisosul său, și prin ea sufletul merge să scoată direct din inima lui Dumnezeu harurile pe care acțiunea are sarcina să le împartă.

De aceea, în sufletul unui sfânt, acțiunea și contemplația, topindu-se într-o armonie desăvârșită, dau vieții sale o minunată unitate. Astfel, de pildă, sfântul Bernard, omul cel mai contemplativ și totodată cel mai activ al veacului său, despre care unul dintre contemporanii săi face această admirabilă zugrăvire: În el, contemplația și acțiunea se

acordau într-atât, încât acest sfânt părea în același timp cu totul dăruit operelor exterioare și totuși cu totul absorbit în prezența și iubirea Dumnezeului său.

Comentând acest text al Sfintei Scripturi: *Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum* (Pune-mă ca pecete pe inima ta, ca pecete pe brațul tău), Părintele Saint-Jure descrie în chip admirabil raporturile celor două vieți între ele.

Să rezumăm reflecțiile sale:

Inima înseamnă viața interioară, contemplativă. Brațul, viața exterioară, activă.

Textul sfânt numește inima și brațul pentru a arăta că cele două vieți se pot uni și acorda desăvârșit în aceeași persoană.

Inima este numită prima, căci este un organ cu mult mai nobil și mai necesar decât brațul. Tot astfel, contemplația este mult mai excelentă și mai desăvârșită și merită cu mult mai multă prețuire decât acțiunea.

Noapte și zi, inima bate. O clipă de oprire a acestui organ esențial ar aduce îndată moartea. Brațul, dimpotrivă, parte numai integrantă a trupului omenesc, nu se mișcă decât din când în când. Astfel trebuie să dăm uneori oarecare răgaz lucrărilor noastre exterioare, dar, dimpotrivă, să nu slăbim niciodată în aplicarea noastră la lucrurile spirituale.

Inima dă viață și putere brațului prin sângele pe care i-l trimite; fără aceasta, acest mădular s-ar usca. Tot astfel, viața contemplativă, viață de unire cu Dumnezeu, datorită luminilor și asistenței neîncetate pe care sufletul le primește din această intimitate, vivifică ocupațiile exterioare și numai ea este capabilă să le comunice, odată cu un caracter supranatural, o reală utilitate. Fără ea, totul este lânced, steril, plin de imperfecțiuni.

Omul, vai!, desparte prea adesea ceea ce Dumnezeu a unit; de aceea această unire desăvârșită este foarte rară. Ea cere, de altfel, pentru a fi realizată, un ansamblu de precauții adesea neglijate. A nu întreprinde nimic peste puterile proprii. A vedea în toate, în mod obișnuit, dar simplu, voința lui Dumnezeu. A nu te angaja în opere decât atunci când Dumnezeu o voiește și în măsura exactă în care Îi place să ne vadă dăruiți lor, și numai din dorința de a exercita caritatea. Încă de la început, a-I oferi Lui lucrarea noastră și, în cursul ostenelilor noastre, a reînvia adesea, prin gânduri sfinte și prin arzătoare rugăciuni iaculatorii, hotărârea noastră de a nu lucra decât pentru El și prin El. În rest, oricâtă atenție trebuie să aducem lucrărilor noastre, a ne păstra mereu în pace, deplin stăpâni pe noi înșine. Cât despre succes, a-l încredința numai lui Dumnezeu și a nu aspira să fim eliberați de orice grijă decât pentru a ne regăsi singuri cu Isus Cristos. Acestea sunt sfaturile foarte înțelepte ale maeștrilor vieții spirituale pentru a ajunge la această unire.

Această statornicie a Vieții interioare, unită în abatele de Clairvaux cu un Apostolat foarte activ, îl impresionase pe sfântul Francisc de Sales: „Sfântul Bernard", spune el, „nu pierdea nimic din progresul pe care dorea să-l facă în sfânta iubire… El schimba locul, dar nu-și schimba inima, nici inima sa iubirea, nici iubirea sa obiectul… neprimind culoarea treburilor și a conversațiilor, precum cameleonul culoarea locurilor unde se află; ci rămânând mereu unit cu Dumnezeu, mereu alb în curăție, mereu roșu de caritate și mereu plin de umilință."

Uneori, ocupațiile se vor înmulți până într-atât încât vor cere să ne cheltuim în ele toate energiile, fără ca, de altfel, să ne putem descotorosi de povară, nici măcar să o ușurăm. Urmarea va putea fi lipsirea, pentru un timp mai mult sau mai puțin lung, de bucuria unirii cu Dumnezeu; dar această unire nu va suferi din aceasta decât dacă noi o îngăduim. Dacă această stare se prelungește, trebuie să suferim din pricina ei, să gemem și să ne temem mai presus de toate să ne obișnuim cu ea. Omul este slab, nestatornic. Dacă viața sa spirituală este neglijată, el îi pierde curând gustul. Absorbit de ocupațiile materiale, sfârșește prin a-și găsi plăcerea în ele. Dimpotrivă, dacă spiritul interior își exprimă vitalitatea latentă prin suspine și gemete, aceste plângeri neîncetate provenind dintr-o rană care nu se închide în însuși sânul unei activități debordante constituie meritul contemplației sacrificate; sau, mai degrabă, sufletul realizează această admirabilă și rodnică unire a vieții interioare cu viața activă.

Apăsat de această sete de viață interioară pe care nu o poate potoli pe îndelete, el se întoarce cu ardoare, de îndată ce poate, la viața de rugăciune. Domnul nostru îi rânduiește întotdeauna câteva clipe de întrevedere. El cere ca sufletul să fie fidel acestora și îi dă să compenseze prin fervoare scurtimea acestor clipe fericite.

Într-un text ale cărui cuvinte toate sunt vrednice de meditat, sfântul Toma rezumă admirabil această doctrină: *Vita contemplativa, ex genere suo, majoris est meriti quam vita activa. Potest nihilominus accidere ut aliquis plus mereatur aliquid externum agendo: puta si propter abundantiam divini amoris, ut ejus voluntas impleatur, propter Ipsius gloriam, interdum sustinet a dulcedine divinae contemplationis ad tempus separari* (Viața contemplativă, prin felul ei, este de mai mare merit decât viața activă. Se poate totuși întâmpla ca cineva să merite mai mult făcând ceva exterior: de pildă, dacă, din prisosul iubirii dumnezeiești, pentru ca voința Lui să se împlinească, pentru gloria Lui, rabdă uneori să fie despărțit pentru un timp de dulceața contemplației dumnezeiești).

Să observăm belșugul de condiții pe care sfântul Doctor le presupune pentru ca acțiunea să devină mai meritorie decât contemplația.

Resortul lăuntric care împinge sufletul la acțiune nu este altul decât revărsarea caritații sale: *Propter abundantiam divini amoris* (din prisosul iubirii dumnezeiești). Așadar, nici agitația, nici capriciul, nici nevoia de a ieși din sine nu intră aici în joc.

Este, într-adevăr, o suferință pentru suflet: *Sustinet* (rabdă), de a fi lipsit de dulcețile vieții de rugăciune: *A dulcedine divinae contemplationis… separari* (a fi despărțit de dulceața contemplației dumnezeiești). De aceea, el nu sacrifică decât provizoriu: *Accidere… interdum… ad tempus* (se poate întâmpla… uneori… pentru un timp), și pentru un scop cu totul supranatural: *ut Ejus voluntas impleatur, propter Ipsius gloriam* (pentru ca voința Lui să se împlinească, pentru gloria Lui), o parte din timpul rezervat rugăciunii.

Cât sunt de întipărite de înțelepciune și bunătate căile lui Dumnezeu! Ce îndrumare minunată dă El sufletului prin viața interioară! Păstrată în sânul acțiunii și totuși oferită cu generozitate, această durere adâncă de a trebui să consacri atât de mult timp operelor lui Dumnezeu și atât de puțin Dumnezeului operelor își are despăgubirea. Datorită ei se risipesc toate primejdiile de risipire, de amor propriu, de afecțiuni naturale. Departe de a dăuna libertății spiritului și activității, această dispoziție a sufletului le dă un caracter mai chibzuit. Ea este forma practică a exercițiului prezenței lui Dumnezeu, căci sufletul găsește în harul momentului prezent pe Isus viu, care i Se oferă ascuns sub opera de împlinit. Isus lucrează împreună cu el și îl susține. Câte persoane aflate în sarcini vor datora acestei dureri mântuitoare bine înțelese, acestei dorințe sacrificate, dar întreținute, de a avea mai mult răgaz pentru a merge lângă Tabernacol, acestor împărtășanii spirituale de atunci aproape neîncetate, vor datora, spunem

noi, rodnicia acțiunii lor, împreună cu ocrotirea sufletului lor și progresul în virtute.

5. Excelența acestei uniri

Unirea celor două vieți, contemplativă și activă, constituie adevăratul apostolat, opera principală a creștinismului, spune sfântul Toma: *Principalissimum officium* (slujirea cea mai principală).

Apostolatul presupune suflete capabile să se aprindă de entuziasm pentru o idee, să se consacre triumfului unui principiu. Dacă realizarea acestui ideal este supranaturalizată prin spiritul interior, dacă zelul nostru, în scopul său, în focarul său și în mijloacele sale, este însuflețit de spiritul lui Isus, vom avea viața cea mai desăvârșită în sine, viața prin excelență, deoarece teologii o preferă chiar simplei contemplații: *Præfertur simplici contemplationi* (Este preferată simplei contemplații).

Apostolatul omului de rugăciune este cuvântul cuceritor cu mandatul lui Dumnezeu, zelul sufletelor, rodirea convertirilor: *Missio a Deo, zelus animarum, fructificatio auditorum* (Misiune de la Dumnezeu, zel pentru suflete, rodire a ascultătorilor).

Este aburul credinței cu mântuitoare emanări: *Zelus, id est vapor fidei* (Zelul, adică aburul credinței).

Apostolatul sfântului este însămânțarea lumii. Apostolul aruncă sufletelor grâul lui Dumnezeu. Este iubirea în foc care mistuie pământul, incendiul Rusaliilor propagat irezistibil prin popoare: *Ignem veni mittere in terram* (Foc am venit să arunc pe pământ).

Sublimitatea acestei slujiri constă în faptul că ea poartă de grijă, fără prejudiciu pentru apostol, mântuirii altuia: *sublimatur ad hoc ut aliis provideat* (este înălțat la aceasta, ca să poarte de grijă altora). A transmite adevărurile dumnezeiești inteligențelor omenești! Nu este oare aceasta o slujire vrednică de îngeri?

A contempla adevărul este bine. A-l comunica altora este și mai bine. A reflecta lumina este ceva mai mult decât a o primi. A lumina valorează mai mult decât a străluci sub obroc. Prin contemplație, sufletul se hrănește; prin apostolat, el se dăruiește: *Sicut majus est illuminare quam lucere solum, ita majus est contemplata aliis tradere quam solum contemplare* (După cum este mai mare lucru a lumina decât numai a străluci, tot astfel este mai mare lucru a transmite altora cele contemplate decât numai a contempla).

Contemplata aliis tradere (a transmite altora cele contemplate): în acest ideal al apostolatului, viața de rugăciune rămâne izvorul; aceasta este gândirea evidentă a sfântului Toma.

Acest text, ca și cuvintele aceluiași sfânt Doctor citate la sfârșitul capitolului precedent, condamnă limpede americanismul, ai cărui partizani visează o viață mixtă în care acțiunea ar sufoca contemplația.

El presupune, într-adevăr, două lucruri: 1° că sufletul trăiește deja în mod obișnuit din rugăciune și trăiește din ea destul pentru a nu avea de dat decât prisosul său; 2° că acțiunea nu trebuie să suprime viața de rugăciune și că, în timp ce se cheltuiește, sufletul trebuie să practice atât de bine paza inimii încât să nu alerge niciun pericol serios de a sustrage influenței lui Isus Cristos exercitarea activității sale.

Cuvântul fermecător al Preacuviosului Părinte Matheo Crawley, apostolul întronizării familiale a Sfintei Inimi, traduce exact gândirea sfântului Toma: „Apostolul este un potir plin până la margini de viața lui Isus Cristos, al cărui prisos se revarsă asupra sufletelor."

Acest amestec al acțiunii, cu toate cheltuirile zelului ei, și al contemplației, cu înălțările ei sublime, a produs pe cei mai mari sfinți: sfântul Dionisie, sfântul Martin, sfântul Bernard, sfântul Dominic, sfântul Francisc de Assisi, sfântul Francisc Xaveriu, sfântul Filip Neri, sfântul Alfons, toți contemplativi tot atât de arzători pe cât au fost apostoli puternici.

Viață interioară și viață activă! Sfințenie în opere! Unire puternică, unire rodnică! Ce minuni de convertire săvârșiți. O Dumnezeule, dați Bisericii Voastre numeroși apostoli, dar

reînviați în inimile lor, mistuite de dorința de a se dărui, o sete arzătoare de viață de rugăciune. Dați lucrătorilor Voștri această acțiune contemplativă și această contemplație activă; atunci opera Voastră se va împlini, lucrătorii Voștri evanghelici vor repurta acele victorii pe care le-ați vestit înaintea glorioasei Voastre Înălțări.

Partea a treia

Viața activă, primejdioasă fără Viața interioară, asigură împreună cu ea progresul în virtute

1. Operele, Mijloc de sfințenie pentru sufletele interioare, devin pentru celelalte o primejdie pentru mântuirea lor

a) Mijloc de Sfințenie. — Domnul nostru cere în mod formal acelor creaturi ale Sale pe care le asociază apostolatului Său nu numai să se păstreze în virtute, ci încă să progreseze în ea. Dovada există la fiecare pagină a Epistolelor sfântului Pavel către Tit și către Timotei și în apostrofările Apocalipsei către episcopii Asiei.

Pe de altă parte, am stabilit de la început că Operele sunt voite de Dumnezeu.

Așadar, a vedea în Opere, luate în sine, un obstacol la sfințire și a afirma că, deși emană din voința dumnezeiască, ele vor încetini în mod necesar mersul nostru spre desăvârșire ar fi o injurie, o blasfemie la adresa Înțelepciunii, Bunătății și Providenței dumnezeiești.

Dilemă inevitabilă: sau apostolatul, sub orice formă s-ar prezenta, dacă este voit de Dumnezeu, nu numai că nu are în

sine, ca efect, alterarea atmosferei de virtute solidă în care trebuie să se afle un suflet preocupat de mântuirea și de progresul său spiritual, ci chiar constituie întotdeauna pentru apostol un mijloc de sfințire, dacă este exercitat în condițiile cerute.

Sau persoana aleasă de Dumnezeu ca împreună-lucrătoare și ținută, prin urmare, să răspundă chemării dumnezeiești, ar avea dreptul să invoce activitatea, ostenelile și grijile cheltuite în favoarea operei poruncite ca scuze legitime ale neglijenței sale de a se sfinți.

Or, ca urmare a economiei Planului dumnezeiesc, Dumnezeu Își datorează Lui Însuși să acorde apostolului ales de El harurile necesare pentru a realiza unirea ocupațiilor absorbante nu numai cu siguranța mântuirii, ci încă și cu dobândirea virtuților urmărite până la sfințenie.

Ajutoarele pe care le-a acordat lui Bernard, lui Francisc Xaveriu, El le datorează, în măsura necesară, celui mai modest dintre lucrătorii evanghelici, celui mai smerit dintre Frații învățători, celei mai neștiute dintre Surorile infirmiere. Aceasta este o adevărată datorie a Inimii lui Dumnezeu față de instrumentul pe care îl alege; să nu ne temem să o repetăm. Și orice apostol, dacă împlinește condițiile voite, trebuie să aibă o încredere absolută în dreptul său puternic la harurile cerute de un fel de lucrări care îi dau ipotecă asupra comorii infinite a ajutoarelor dumnezeiești.

Cel care se dăruiește operelor de caritate, spune Alvarez de Paz, nu trebuie să creadă că ele îi vor închide poarta contemplației și îl vor face mai puțin capabil să i se dăruiască. Dimpotrivă, trebuie să țină drept sigur că ele îl dispun la aceasta într-un chip admirabil. Nu numai rațiunea și autoritatea Părinților ne învață acest adevăr, ci și experiența zilnică; căci vedem anumite suflete care se dăruiesc operelor de caritate față de aproapele — spovezi, predicare, catehisme, vizitarea bolnavilor etc. — înălțate de Dumnezeu la un atât de înalt grad de contemplație, încât pe bună dreptate pot fi comparate cu vechii anahoreți.

Prin acest cuvânt „grad de contemplație", eminentul iezuit, ca de altfel și maeștrii vieții spirituale, desemnează darul spiritului de rugăciune care caracterizează supraabundența caritații într-un suflet.

Sacrificiile cerute de opere își trag din gloria lui Dumnezeu și din sfințirea sufletelor o asemenea valoare supranaturală, o asemenea rodnicie de merite, încât, dacă voiește, omul consacrat vieții active poate în fiecare zi să se înalțe cu încă un grad în caritate și în unirea cu Dumnezeu, într-un cuvânt, în sfințenie.

Fără îndoială, în anumite cazuri, când există primejdie gravă și apropiată de păcat formal, mai ales împotriva Credinței și a virtuții îngerești, Dumnezeu voiește ca omul să se îndepărteze de opere. Dar, făcând această rezervă, El le dă lucrătorilor Săi, prin viața interioară, mijlocul de a se imuniza și de a progresa

în virtute. Să deosebim bine, totuși, în ce constă progresul. Un cuvânt paradoxal al atât de judicioasei și atât de spiritualei sfinte Tereza ne va îngădui să precizăm gândirea noastră: „De când sunt prioră, însărcinată cu numeroase lucrări și obligată la călătorii frecvente, fac mult mai multe greșeli. Și totuși, deoarece lupt cu generozitate și nu mă cheltuiesc decât pentru Dumnezeu, simt că mă apropii de El din ce în ce mai mult." Slăbiciunea ei se manifestă mai adesea decât în odihna și tăcerea claustrală. Sfânta constată aceasta, dar fără să se tulbure. Generozitatea cu totul supranaturală a devotamentului ei și eforturile ei mai accentuate decât înainte pentru lupta spirituală oferă, în schimb, prilejuri de victorii care contrabalansează cu prisosință surprizele unei fragilități care exista mai înainte, dar în stare latentă. Unirea noastră cu Dumnezeu, spune sfântul Ioan al Crucii, rezidă în unirea voinței noastre cu a Sa și se măsoară numai după aceasta. În loc să nu vadă, printr-o falsă concepție despre spiritualitate, posibilitatea progresului în unirea cu Dumnezeu decât în liniște și singurătate, sfânta Tereza socotește că, dimpotrivă, activitatea impusă cu adevărat de Dumnezeu și exercitată în condițiile voite de El este aceea care, hrănindu-i spiritul de sacrificiu, umilința, abnegația, ardoarea și devotamentul pentru Împărăția lui Dumnezeu, vine să sporească unirea intimă a sufletului ei cu Domnul nostru, viu în ea și însuflețindu-i lucrările, și astfel să o îndrume spre Sfințenie.

Sfințenia, într-adevăr, rezidă înainte de toate în caritate, iar o operă de apostolat vrednică de acest nume este caritate în act.

Probatio amoris, spune sfântul Grigorie, *exhibitio est operis* (Dovada iubirii este arătarea faptei). Iubirea se dovedește prin opere de abnegație, iar Dumnezeu cere lucrătorilor Săi această dovadă de devotament.

Paște mielușeii Mei, paște oile Mele: aceasta este forma de caritate pe care Domnul nostru o cere apostolului ca dovadă a sincerității repetatelor mărturisiri ale iubirii sale.

Sfântul Francisc de Assisi nu credea că poate fi prieten al lui Isus Cristos dacă iubirea sa nu se devota mântuirii sufletelor. *Non se amicum Christi reputabat, nisi animas foveret quas ille redemit* (Nu se socotea prieten al lui Cristos dacă nu îngrijea sufletele pe care Acela le-a răscumpărat).

Și dacă Domnul nostru socotește ca făcute Lui Însuși operele de milostivire, chiar trupească, este pentru că descoperă în fiecare dintre ele o iradiere a aceleiași caritați care însuflețește pe misionar sau susține pe anahoret în lipsurile, luptele și rugăciunile pustiei.

Viața activă se întrebuințează în operele devotamentului. Ea merge pe cărările sacrificiului, urmându-L pe Isus lucrător și păstor, misionar, taumaturg, vindecător și medic universal, purtător de grijă tandru și neobosit al tuturor celor lipsiți de aici jos.

Viața activă își amintește și trăiește din acest cuvânt al Învățătorului: Eu sunt în mijlocul vostru ca unul care slujește. Fiul Omului nu a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească.

Ea merge pe drumurile mizeriei omenești, rostind cuvântul care luminează, semănând în jurul ei un seceriș de haruri care răsar în binefaceri de tot felul.

Datorită clarviziunilor credinței sale, datorită intuițiilor iubirii sale, ea descoperă în cel mai nenorocit dintre sărmani, în cei mai umili dintre cei apăsați, pe Dumnezeu gol, plângător, disprețuit de toți, pe marele lepros, pe osânditul tainic pe care dreptatea veșnică îl urmărește și îl copleșește cu loviturile sale, pe omul durerilor pe care Isaia l-a văzut ridicându-se în înspăimântătoarea bogăție a rănilor sale, în purpura tragică a sângelui său, atât de desfigurat și brăzdat de cuie și de uneltele flagelării, încât se zvârcolea ca un vierme strivit.

De aceea, L-am privit și nu L-am recunoscut, strigă Profetul.

O, viață activă, tu Îl recunoști bine; și, în genunchi, cu ochii înecați în lacrimi, Îl slujești în cei săraci.

Viața activă îmbunătățește omenirea. Fecundând lumea prin generozitățile, lucrările și sudorile sale, ea însămânțează cerul cu meritele sale.

Viață sfântă pe care Dumnezeu o răsplătește, căci El dă paradisul pentru paharul de apă al săracului, ca și pentru volumele doctorului, ca și pentru sudorile apostolului. El

canonizează în ziua de pe urmă, înaintea pământului și a cerului reunite, toate operele de caritate.

b) Primejdie pentru mântuire. — De câte ori, vai!, în reculegerile private pe care le-am condus, am constatat că operele care trebuiau să fie pentru organizatorii lor mijloace de progres deveneau instrumente de ruinare a edificiului spiritual.

Un om de opere, invitat la deschiderea unei reculegeri să-și cerceteze conștiința și să caute cauza dominantă a stării sale nefericite, se judeca exact dându-ne acest răspuns, la prima vedere de neînțeles: „Devotamentul m-a pierdut! Dispozițiile mele naturale mă făceau să simt bucurie în a mă cheltui, fericire în a face servicii. Succesul aparent al întreprinderilor mele ajutând, Satana a știut să pună totul în lucrare, vreme de ani îndelungați, pentru a mă înșela, pentru a stârni în mine delirul acțiunii, pentru a mă dezgusta de orice lucrare interioară și, în cele din urmă, pentru a mă atrage în prăpastie."

Această stare sufletească anormală, ca să nu spunem monstruoasă, se explică printr-un singur cuvânt. Lucrătorul lui Dumnezeu, cu totul absorbit de satisfacția de a da curs activității sale naturale, lăsase să se risipească viața dumnezeiască, acea căldură dumnezeiască care, adunată în el, făcea apostolatul său roditor și îi ocrotea sufletul împotriva frigului glacial al spiritului natural. Lucrase, dar departe de soarele dătător de viață. *Magnae vires et cursus celerrimus, sed*

praeter viam (Mari puteri și alergare foarte iute, dar în afara drumului). În același timp, operele, sfinte în sine, se întorseseră împotriva apostolului ca o armă primejdioasă de mânuit, armă cu două tăișuri, care rănește pe cel care nu mai știe să se slujească de ea.

Nu împotriva unei asemenea primejdii îl punea în gardă sfântul Bernard pe Papa Eugeniu al III-lea, când îi scria: Mă tem ca nu cumva, în mijlocul ocupațiilor voastre, care sunt fără număr, deznădăjduind de a le vedea vreodată sfârșitul, să lăsați sufletul vostru să se împietrească. Ați lucra cu mult mai prudent dacă v-ați sustrage acestor ocupații, fie și numai pentru un timp, decât dacă ați îngădui ca ele să vă stăpânească și ca, puțin câte puțin, să vă ducă fără greș acolo unde nu voiți să mergeți. Unde, poate veți spune? La împietrirea inimii.

Iată unde vă pot duce aceste ocupații blestemate, *hæ occupationes maledictae* (aceste ocupații blestemate), dacă totuși continuați, așa cum ați făcut la început, să vă dăruiți lor în întregime, nepăstrând nimic din voi pentru voi înșivă.

Ce este mai august, mai sfânt decât cârmuirea Bisericii? Există oare ceva mai folositor pentru gloria lui Dumnezeu și pentru binele sufletelor? Și totuși, ocupații blestemate, strigă sfântul Bernard, dacă ele trebuie să împiedice viața interioară a celui care li se dăruiește.

Ce expresie: „ocupații blestemate”! Ea valorează cât o carte, atât de mult înspăimântă și silește la reflecție. Și ar cere o

protestare, dacă nu ar cădea din pana atât de exactă a unui Doctor al Bisericii, a unui sfânt Bernard.

2. Despre omul de Opere fără Viața interioară

Un cuvânt îl caracterizează: poate că nu este încă lânced, dar în mod fatal va deveni. Or, a fi lânced, și cu o lâncezeală nu de sentiment sau de fragilitate, ci de voință, înseamnă a face pact cu risipirea și cu neglijența consimțite în mod obișnuit sau necombătute; pact cu păcatul venial deliberat și, în același timp, înseamnă a lua sufletului siguranța mântuirii veșnice, a-l dispune, ba chiar a-l conduce la păcatul de moarte. Aceasta este doctrina sfântului Alfons despre lâncezeală, atât de bine pusă în lumină de discipolul său, Părintele Desurmont.

Or, cum alunecă în mod necesar omul de Opere fără viață interioară în lâncezeală? În mod necesar, spunem noi, și nu vrem altă dovadă decât acest cuvânt al unui episcop misionar către preoții săi, cuvânt cu atât mai teribil de adevărat cu cât vine dintr-o inimă mistuită de zel pentru Opere și dintr-un spirit ale cărui tendințe mergeau direct împotriva a tot ceea ce amintește de quietism. „Trebuie", spune cardinalul Lavigerie,

„trebuie să fim bine convinși: pentru un apostol, nu există cale de mijloc între sfințenia deplină, cel puțin dorită și urmărită cu fidelitate și curaj, și pervertirea absolută."

Să ne amintim mai întâi germenul de corupție pe care concupiscența îl întreține în natura noastră, războiul fără armistițiu pe care ni-l fac dușmanii noștri dinăuntru ca și din afară, primejdiile care ne amenință din toate părțile.

Acestea fiind spuse, să încercăm să ne reprezentăm ce se întâmplă cu un suflet care se dăruiește Apostolatului fără a fi îndeajuns de prevăzut și înarmat împotriva acestor primejdii.

N… simte trezindu-se în el dorința de a se consacra Operelor. De altfel, este lipsit de experiență. Gusturile sale de apostol ne dau dreptul să credem că are ardoare, o anumită înflăcărare în caracter, să ni-l imaginăm plăcându-i acțiunea, poate lupta. Îl presupunem corect în conduita sa, cu pietate și chiar cu devoțiune, dar o pietate mai degrabă de sentiment decât de voință, o devoțiune care nu este reflexul unui suflet hotărât să nu caute decât buna plăcere a lui Dumnezeu, ci o rutină pioasă, rămășiță a unor deprinderi lăudabile. Rugăciunea mentală, dacă o practică totuși, nu este decât un fel de reverie, iar lecturile spirituale un exercițiu de curiozitate, fără influență reală asupra conduitei sale. Poate chiar Satana îl împinge să guste, prin iluzia unui simț artistic pe care sărmanul suflet îl ia drept viață interioară, lecturile care tratează despre căile înalte și extraordinare ale unirii cu Dumnezeu și să le admire cu entuziasm. În total, puțină, dacă nu chiar deloc, adevărată

viață interioară în acest suflet căruia îi rămân, să admitem, multe deprinderi bune, multe calități naturale și o anumită dorință sinceră, dar prea vagă, de a rămâne fidel lui Dumnezeu.

Iată deci pe apostolul nostru care, plin de dorința de a lucra la opere, se va dărui cu zel acestei slujiri noi pentru el. Curând, prin însăși puterea împrejurărilor pe care le nasc aceste ocupații noi — și orice persoană obișnuită cu Operele ne va înțelege — curând, spunem noi, se ivesc pentru el o mie de împrejurări care îl fac să trăiască din ce în ce mai mult în afara de sine, o mie de momeli pentru curiozitatea sa naivă, o mie de ocazii de cădere, de care se poate crede că până atunci îl ocrotise în parte atmosfera liniștită a căminului familial, a seminarului, a comunității, a noviciatului sau cel puțin tutela unui mentor înțelept.

Nu numai risipirea crescândă sau curiozitatea primejdioasă de a cunoaște totul, nerăbdările sau susceptibilitățile, vanitatea sau gelozia, prezumția sau descurajarea, părtinirea sau denigrarea, ci și invazia progresivă a slăbiciunilor inimii și a tuturor formelor mai mult sau mai puțin subtile ale senzualității vor sili la o luptă fără răgaz acest suflet rău pregătit pentru asalturi atât de dure și de continue. De aceea, rănile sunt frecvente.

De altfel, se gândește oare să reziste acest suflet cu pietate superficială, atunci când este cu totul absorbit de satisfacția, deja prea naturală, de a-și cheltui activitatea și talentele în folosul unei cauze excelente? Satana, de altfel, stă la pândă,

căci deja miroase o pradă. Și departe de a contraria această satisfacție, o stârnește cu toată puterea sa.

Vine totuși o zi când se întrevede primejdia: Îngerul păzitor a vorbit, conștiința reclamă. Ar trebui să se reculeagă, să se examineze în liniștea unei retrageri, să ia hotărârea de a se atașa energic de o regulă pe care să nu o părăsească, chiar dacă pentru aceasta ar trebui să neglijeze ocupații devenite atât de dragi. Vai! Este deja foarte târziu! Sufletul a gustat acum plăcerea de a-și vedea eforturile încununate de cele mai încurajatoare succese: Mâine, mâine, strigă el. Astăzi este imposibil; timpul lipsește, căci trebuie să continui această serie de predici, să scriu acest articol, să organizez acest sindicat, această societate caritabilă, să pregătesc această reprezentație, să fac această călătorie, să-mi pun corespondența la zi etc… Cât de fericit este să se liniștească prin toate aceste pretexte! Căci simplul gând de a se pune față în față cu conștiința sa i-a devenit insuportabil. A sosit momentul în care Satana poate, în voie, să lucreze la opera sa de ruină într-o inimă care se face atât de bine complicea lui. Terenul este pregătit pentru aceasta. A acționa devenise pentru victima sa o pasiune; el îi dă febra. A uita tumultul treburilor, a se reculege părea insuportabil; demonul îi insuflă groaza de aceasta și, pe deasupra, nu se lipsește de a îmbăta sufletul cu noi proiecte, pe care le colorează cu îndemânare cu frumosul motiv al gloriei lui Dumnezeu, al marelui bine al sufletelor.

Și iată-l pe acest om, cu atât de puțin timp în urmă încă plin de deprinderi virtuoase, ajungând din slăbiciune în slăbiciune

tot mai accentuată să pună piciorul pe o pantă prea alunecoasă pentru a se mai putea opri din cădere. Nefericit în adâncul său, având conștiința vagă că toată această agitație nu este după Inima lui Dumnezeu, se aruncă mai nebunește ca oricând în vârtej pentru a-și înăbuși remușcările. Greșelile se acumulează fatal. Ceea ce odinioară tulbura conștiința dreaptă a acestui suflet nu mai este decât un scrupul zadarnic de disprețuit. Cu plăcere proclamă că trebuie să știm să fim ai timpului nostru, să luptăm cu dușmanii cu arme egale și, pentru aceasta, preconizează virtuțile active, neavând decât dispreț pentru ceea ce numește cu desconsiderare pietate dintr-o altă epocă. Operele, de altfel, prosperă mai mult ca oricând, publicul le laudă. Fiecare zi vede înflorind noi succese. „Dumnezeu binecuvântează opera noastră", strigă sufletul înșelat, asupra căruia mâine poate, din pricina unor greșeli grave, vor plânge îngerii cerului.

Cum a căzut acest suflet într-o stare atât de jalnică? Lipsă de experiență, prezumție, vanitate, lipsă de prevedere și lașitate. La întâmplare, fără a considera cât de puține sunt resursele sale spirituale, s-a aruncat printre primejdii. Proviziile sale de viață interioară fiind epuizate, se vede în situația înotătorului temerar care nu mai are puterea de a lupta împotriva curentului și care se lasă purtat spre abis.

Să ne oprim o clipă pentru a măsura cu privirea drumul parcurs și adâncimea prăpastiei. Să procedăm cu ordine și să numărăm etapele.

Prima etapă. Sufletul a pierdut mai întâi progresiv — dacă le-a avut vreodată! — limpezimea și tăria convingerilor despre viața supranaturală, despre lumea supranaturală și despre economia planului și acțiunii Domnului nostru în ceea ce privește raportul vieții intime a lucrătorului evanghelic cu operele. El nu mai vede aceste Opere decât printr-un miraj înșelător. Vanitatea însăși servește subtil drept piedestal pretinsei bune intenții: „Ce voiți, Dumnezeu mi-a acordat darul cuvântului, Îi mulțumesc pentru aceasta", răspundea lingușitorilor un predicator umflat de vană complacere și cu totul exteriorizat. Sufletul se caută pe sine mult mai mult decât pe Dumnezeu. Reputația, gloria, interesele personale sunt pe primul plan. *Si hominibus placerem, servus Christi non essem* (Dacă aș plăcea oamenilor, nu aș fi slujitor al lui Cristos) devine pentru el un cuvânt gol de sens.

În afară de ignoranța principiilor, absența bazei supranaturale care caracterizează această etapă are uneori drept cauză, alteori drept urmare imediată, risipirea, uitarea prezenței lui Dumnezeu, părăsirea rugăciunilor iaculatorii și a pazei inimii, lipsa delicateții conștiinței și a regularității vieții. Lâncezeala este aproape, dacă nu a început deja.

A doua etapă. Omul supranatural este sclavul datoriei și de aceea, zgârcit cu timpul său, îi rânduiește întrebuințarea și trăiește după o regulă. El înțelege că, în afara acesteia, este naturalismul, viața comodă și de capriciu, de la sculare până la culcare.

Omul de opere fără bază supranaturală nu întârzie să facă experiența aceasta. Lipsa spiritului de credință în folosirea timpului îl duce la încetarea lecturii sale spirituale. Pe de altă parte, dacă mai citește încă, nu mai studiază. Era bine pentru Părinții Bisericii să pregătească toată săptămâna omilia de duminică. El preferă, dacă nu este în joc vanitatea, să improvizeze, și întotdeauna, cel puțin așa crede, cu o rară fericire… Dă preferință revistelor față de cărți. Nu mai are spirit de continuitate. Zboară din floare în floare. Legea muncii, această mare lege de păzire, de moralizare și de pocăință, el se sustrage de la ea prin risipirea ceasurilor libere și prin grija nemăsurată de a-și procura distracții.

Găsește obositor și pur teoretic tot ceea ce i-ar închide libertatea mișcărilor. Timpul nu-i ajunge pentru atâtea opere și datorii sociale, și chiar pentru ceea ce consideră necesar sănătății și recreațiilor sale. Într-adevăr, îi spune Satana, sunt prea multe clipe consacrate exercițiilor de pietate: meditație, oficiu, Liturghie, acte ale slujirii. Trebuie tăiat. Și invariabil începe prin a scurta Meditația, prin a o face neregulat și poate, vai!, ajunge treptat să o suprime cu totul. Punctul indispensabil pentru a rămâne fidel rugăciunii mentale, scularea la oră fixă, este cu atât mai logic părăsit cu cât nu se mai culcă decât destul de târziu, și nu fără motiv.

Or, în viața activă, a părăsi meditația echivalează cu a arunca armele înaintea dușmanului. „În afara unui miracol", spune sfântul Alfons, „fără rugăciune mentală, sfârșim prin a cădea în păcat de moarte." Iar sfântul Vincențiu de Paul: „Un om fără

rugăciune mentală nu este capabil de nimic, nici măcar să se lepede de sine în ceva: este viața animală în toată puritatea ei." Unii autori citează aceste cuvinte ale sfintei Tereza: „Fără rugăciune mentală, devii curând o brută sau un demon. Dacă nu faceți rugăciune mentală, nu aveți nevoie de demon ca să vă arunce în iad, vă aruncați singuri acolo. Dimpotrivă, dați-mi pe cel mai mare păcătos: dacă face rugăciune mentală numai un sfert de ceas pe zi, se va converti; dacă persevereză, este sigur de mântuirea sa veșnică." Experiența sufletelor sacerdotale sau religioase consacrate operelor este de ajuns pentru a stabili că un lucrător apostolic care, sub pretext de ocupație sau oboseală, sau din dezgust, lene, iluzie, își reduce ușor rugăciunea mentală la zece sau cincisprezece minute, în loc să se constrângă la o jumătate de ceas de rugăciune mentală serioasă, pentru a lua de acolo avântul și tăria necesare zilei, cade în mod fatal în lâncezeala voinței.

Nu mai este vorba, evident, de imperfecțiuni de evitat. Sunt păcatele veniale care mișună. Imposibilitatea în care omul se adâncește de a veghea la paza inimii ascunde conștiinței cea mai mare parte dintre aceste greșeli: sufletul s-a pus în starea de a nu mai vedea. Cum ar combate ceea ce nu mai discerne ca defectuos? Boala de lâncezire este deja foarte înaintată. Ea este urmarea acestei a doua etape, care se caracterizează prin părăsirea Rugăciunii mentale și a oricărei Reguli.

Totul este copt pentru a Treia etapă, al cărei simptom este neglijența în recitarea Breviarului. Rugăciunea Bisericii, care trebuia să dea soldatului lui Cristos bucurie și tărie pentru a se

ridica din când în când și a lua în Dumnezeu mijlocul de a plana deasupra lumii văzute, devine o corvoadă de îndurat. Viața liturgică, izvor de lumină, de bucurie, de tărie, de merite și de haruri pentru el și pentru credincioși, nu mai este decât prilejul unei datorii neplăcute, de care se achită fără tragere de inimă. Virtutea intimă a religiei este mai mult decât atinsă. Febra operelor a contribuit la uscarea ei. Sufletul nu mai vede cultul lui Dumnezeu decât legat de manifestări exterioare strălucitoare. Sacrificiul personal și obscur, dar cordial, al laudei, al implorării, al aducerii de mulțumire, al reparării nu-i mai spune nimic. Nu demult, în timpul recitării rugăciunilor sale vocale, repeta cu o legitimă mândrie, ca și cum ar fi voit să rivalizeze cu un cor de monahi: și eu *In conspectu Angelorum psallam tibi* (Înaintea îngerilor Îți voi cânta psalmi). Sanctuarul acestui suflet, odinioară înmiresmat de viață liturgică, a devenit o piață publică unde domnesc zgomotul și dezordinea. Solicitudinea exagerată a operelor și risipirea obișnuită se însărcinează să înzecească distracțiile, pe care, de altfel, le combate din ce în ce mai puțin. *Non in commotione Dominus* (Domnul nu este în tulburare). Rugăciunea adevărată nu mai este acolo. Graba, întreruperile nejustificate, neglijențele, somnolența, întârzierile, amânarea până la ultimul ceas cu riscul de a fi învins de somn… și poate omisiunile din când în când schimbă remediul în otravă și sacrificiul de laudă în litanii de păcate, care poate vor ajunge să nu mai fie doar veniale!

A patra etapă. Totul se leagă. Abisul cheamă abisul. Sacramentele! Sunt primite sau administrate ca un lucru respectabil, fără îndoială, dar nu se mai simte pulsând viața pe care ele o conțin. Prezența lui Isus în tabernacol sau la sfântul tribunal nu mai este capabilă să facă să vibreze până în măduva sufletului toate resorturile credinței. Liturghia însăși, sacrificiul Calvarului, este o grădină închisă. Sufletul, desigur, este încă departe de sacrilegiu, vrem să credem. Dar nu mai simte căldura Sângelui dumnezeiesc. Consacrările sale rămân reci, iar împărtășaniile sale lâncede, distrate, superficiale. Familiaritatea nerespectuoasă, rutina și poate chiar dezgustul îl pândesc deja.

Apostolul astfel deformat trăiește în afara lui Isus, iar de acele cuvinte intime, pe care Isus nu voiește să le spună decât adevăraților Săi prieteni, nu mai este favorizat.

Departe însă, din când în când, Prietenul ceresc face să ajungă un remușcare, o lumină, o chemare. El așteaptă, bate, cere să intre: Vino la Mine, sărman suflet rănit, dar vino deci, Eu te voi vindeca: *Venite ad me omnes… et ego reficiam vos* (Veniți la Mine toți… și Eu vă voi odihni); căci Eu sunt mântuirea ta: *Salus tua ego sum* (Eu sunt mântuirea ta). Am venit să mântuiesc ceea ce pierise: *Venit Filius hominis quaerere et salvum facere quod perierat* (Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască ceea ce pierise). Această voce atât de dulce, atât de tandră, atât de discretă, atât de stăruitoare, procură momente de emoție, porniri de a face mai bine. Dar poarta inimii fiind doar slab întredeschisă, Isus nu poate intra, iar aceste bune

mișcări ale sufletului lânced rămân fără urmare. Harul trece în zadar și se va întoarce împotriva sufletului. Poate chiar, în mila Sa, pentru a nu aduna comori de mânie, Isus va înceta să mai vorbească: *Time Jesum transeuntem et non revertentem* (Teme-te de Isus care trece și nu se mai întoarce).

Acum, să mergem mai departe, să pătrundem până în intimitatea acestui suflet al cărui chip îl schițăm.

Rolul gândurilor este preponderent în viața supranaturală, ca și în viața morală și intelectuală. Care sunt gândurile care îl ocupă și cărui curent se supun ele? Omenești, pământești, zadarnice, superficiale, egoiste, ele converg din ce în ce mai mult spre sine sau spre creaturi, și aceasta adesea cu aparența devotamentului și a sacrificiului.

Acestui dezordine din inteligență îi corespunde dereglarea imaginației. Nicio putere nu are mai multă nevoie de reprimare decât aceasta. Nici măcar nu se mai are ideea de a o înfrâna. Astfel, cu frâul pe gât, își dă liber curs. Aleargă spre toate abaterile, spre toate nebuniile. Suprimarea progresivă a mortificării privirii îi îngăduie nebunei casei să găsească pășune largă pretutindeni.

Dezordinea își urmează cursul. Din inteligență și imaginație, ea coboară în afecte. Inima nu se mai hrănește decât cu himere. Ce va deveni această inimă risipită, care aproape că nu se mai îngrijește de domnia lui Dumnezeu în ea și care a devenit insensibilă la convorbirea intimă cu Isus, la poezia

sublimă a misterelor, la frumusețile severe ale liturgiei, la chemările și atracțiile Dumnezeului Euharistiei, insensibilă, într-un cuvânt, la influențele lumii supranaturale? Se va concentra oare în sine însăși? Ar fi o sinucidere. Nu! ea are nevoie de afecțiune. Negăsind fericirea în Dumnezeu, va iubi creatura. Se află la discreția primei ocazii. Se aruncă în ea imprudent, cu orbire, poate fără nicio grijă pentru cele mai sacre voturi, nici pentru interesul major al Bisericii, nici măcar pentru propria sa reputație. Să presupunem totuși că perspectiva apostaziei îl tulbură încă și profund, dar deja scandalul sufletelor îl înspăimântă mai puțin.

Fără îndoială, a merge astfel până la capăt este, mulțumită lui Dumnezeu, o rară excepție. Dar cine nu vede că dezgustul de Dumnezeu și acceptarea plăcerii interzise pot antrena inima spre cele mai mari nenorociri? De la *Animalis homo non intelligit* (Omul firesc nu înțelege), se ajunge în mod necesar la *Qui nutriebatur in croceis, amplexatus est stercora* (Cel ce era hrănit în purpură a îmbrățișat murdăria). Iluzia încăpățânată, orbirea spiritului, împietrirea inimii merg crescând. Te poți aștepta la orice.

Ca o culme a nenorocirii, voința se află nu distrusă, ci redusă la o stare de slăbire, de moleșire, care echivalează aproape cu neputința. Cereți-i nu să reacționeze energic, ar fi inutil, ci să încerce un simplu efort, și nu veți mai obține decât acest răspuns disperant: „Nu pot." Or, aici a nu mai fi capabil de efort înseamnă a merge spre cele mai mari catastrofe.

Un necredincios ilustru a îndrăznit să spună că nu putea crede în fidelitatea față de voturile și obligațiile lor la anumite suflete amestecate prin operele lor în viața lumii. „Ele merg", adăuga el, „pe o funie întinsă. Căderile lor sunt inevitabile." Acestei injurii aduse lui Dumnezeu și Bisericii trebuie să i se răspundă fără ezitare că aceste căderi sunt evitate cu siguranță atunci când se știe a se folosi prețiosul balans al vieții interioare; și că numai abandonării acestui mijloc infailibil trebuie atribuite amețeala și pașii scandaloși spre prăpastie.

Admirabilul Iezuit, Părintele Lallemant, urcă până la cauza inițială a acestor catastrofe atunci când spune: Numeroși oameni apostolici nu fac nimic în mod curat pentru Dumnezeu. Ei se caută pe ei înșiși în toate și amestecă întotdeauna în secret propriul lor interes cu gloria lui Dumnezeu în cele mai bune întreprinderi ale lor. Își petrec astfel viața în acest amestec de natură și har. În cele din urmă vine moartea și atunci numai își deschid ochii, își văd iluzia și tremură la apropierea înfricoșătorului tribunal al lui Dumnezeu.

Desigur, departe de noi gândul de a-l așeza printre apostolii care se predică pe ei înșiși pe zelosul și puternicul misionar care a fost celebrul abate Combalot. Dar este oare nepotrivit să citățm cuvintele sale în apropierea morții? „Aveți încredere, dragul meu prieten", îi spuse preotul după ce îi administrase ultimele sacramente. „Ați păstrat întreagă viața dumneavoastră sacerdotală, iar miile dumneavoastră de predici vor pleda înaintea lui Dumnezeu scuza pentru insuficiența vieții

interioare despre care vorbiți." — „Predicile mele! O! în ce lumină le văd acum! Predicile mele! Ah! dacă Domnul nostru nu-mi vorbește despre ele cel dintâi, nu eu voi începe." În lumina veșniciei, acest venerat preot vedea în cele mai bune opere ale sale de zel imperfecțiuni de care conștiința sa se alarma și pe care le atribuia unei lipse de viață interioară.

Cardinalul du Perron, în ceasul morții, și-a mărturisit căința pentru că se atașase mai mult în timpul vieții de perfecționarea inteligenței sale prin științe decât a voinței sale prin exercițiile vieții interioare.

O, Isuse, Apostol prin excelență, s-a dăruit cineva vreodată atât de mult ca Dumneavoastră atunci când locuiați printre noi? Astăzi Vă dăruiți și mai abundent încă prin viața Dumneavoastră euharistică, fără pentru aceasta a părăsi vreodată Sânul Tatălui Dumneavoastră! Fie ca noi să nu uităm niciodată că nu veți voi să cunoașteți lucrările noastre decât dacă ele sunt animate de un principiu cu adevărat supranatural și își cufundă rădăcinile în adorabila Dumneavoastră Inimă.

3. Viața interioară, baza sfințeniei lucrătorului apostolic

Sfințenia nefiind altceva decât viața interioară împinsă până la o unire foarte strânsă a voinței cu aceea a lui Dumnezeu, în mod obișnuit și în afară de un miracol al harului, sufletul nu ajunge la acest țel decât după ce a parcurs, în mijlocul multiplelor și dureroaselor eforturi, toate etapele vieții purgative și iluminative. Să notăm ca o lege a vieții spirituale că, în cursul sfințirii, acțiunea lui Dumnezeu și aceea a sufletului urmează o mișcare inversă: operațiile lui Dumnezeu luând zi de zi un rol mai considerabil, sufletul acționând din ce în ce mai puțin.

Alta este acțiunea lui Dumnezeu în cei desăvârșiți, alta în cei începători. Mai puțin aparentă în aceștia din urmă, ea provoacă și susține mai ales vigilența și implorarea, oferindu-le astfel mijlocul de a obține harul pentru noi eforturi. În cei desăvârșiți Dumnezeu acționează într-un mod mai complet și uneori chiar nu cere decât un simplu consimțământ care unește sufletul cu acțiunea Sa suverană.

Începătorul și chiar sufletul lânced și păcătosul pe care Domnul voiește să-l apropie de El se simt mai întâi împinși să-L caute pe Dumnezeu, apoi să-I dovedească din ce în ce mai mult dorința lor de a-I plăcea, în sfârșit să se bucure de toate ocaziile providențiale care le îngăduie să detroneze iubirea de sine pentru a stabili în locul ei domnia lui Isus singur. În acest caz, acțiunea divină se mărginește la impulsuri și ajutoare.

La sfânt, această acțiune este mult mai puternică, mult mai deplină. În mijlocul oboselilor și suferințelor, adăpat cu umilințe sau zdrobit de boală, sfântul aproape că nu are decât să se abandoneze acțiunii divine, fără de care ar fi incapabil să suporte agoniile care, după planurile lui Dumnezeu, trebuie să-l coacă până la capăt. În el se realizează pe deplin acest text: *Deus subjicit sibi omnia, ut sit Deus omnia in omnibus* (Dumnezeu îi supune toate, pentru ca Dumnezeu să fie totul în toți). El trăiește atât de mult din Isus încât pare că nu mai trăiește prin sine însuși. Aceasta este mărturia pe care și-o dădea Apostolul: *Vivo autem jam non ego ; vivit vero in me Christus* (Nu mai trăiesc eu, ci Cristos trăiește în mine). Numai spiritul lui Isus gândește, hotărăște și acționează. Fără îndoială, îndumnezeirea este departe de a atinge intensitatea pe care o va avea în glorie și totuși această stare reflectă deja caracterele unirii beatifice.

Mai este oare nevoie să spunem că nu astfel stau lucrurile la începător sau la lânced și nici măcar la simplul fervent? Stărilor lor li se adaptează o întreagă serie de mijloace care, de altfel, pot sluji atât unuia cât și altuia. Dar începătorul, asemenea ucenicului, va trudi mult, va înainta încet și, în rezumat, va face lucru mediocru. Ferventul însă, meșteșugar deja iscusit, va executa repede și bine și, cu puțină dificultate, va realiza mai mult folos.

Dar, oricare ar fi categoria de apostoli despre care este vorba, intențiile Providenței față de ei rămân neschimbate. Dumnezeu voiește ca, întotdeauna și pentru toți, operele să fie

un mijloc de sfințire. Dar în timp ce, pentru sufletul ajuns la sfințenie, apostolatul nu provoacă niciun pericol serios, nu-i epuizează puterile și îi oferă ocazii abundente de a crește în virtuți și merite, am văzut cu câtă ușurință el provoacă anemia spirituală și, prin urmare, regresul pe calea desăvârșirii pentru persoanele slab unite cu Dumnezeu și la care gustul rugăciunii mentale, spiritul de sacrificiu și mai ales obiceiul pazei inimii sunt puțin dezvoltate.

Acest obicei, Dumnezeu nu-l refuză niciodată unei rugăciuni stăruitoare și unor dovezi repetate de fidelitate. El îl revarsă fără măsură în sufletul generos care, prin necontenite reînceperi, și-a transformat puțin câte puțin facultățile și le-a făcut mlădioase inspirațiilor de Sus și capabile să accepte cu bucurie contradicțiile și insuccesele, pierderile și dezamăgirile.

Să vedem prin șase trăsături principale cum această viață interioară, infiltrându-se într-un suflet, îl așază în adevărata virtute.

a) Ea îl păzește împotriva primejdiilor slujirii exterioare

Difficilius est bene conversari cum cura animarum propter exteriora pericula (Este mai greu să te porți bine având grija sufletelor din pricina primejdiilor exterioare). Am vorbit despre această primejdie în capitolul precedent.

În timp ce lucrătorul evanghelic lipsit de spirit interior ignoră pericolele pe care le nasc operele și seamănă astfel călătorului fără arme traversând o pădure infestată de tâlhari, adevăratul apostol le teme și, în fiecare zi, se păzește de ele printr-un serios examen de conștiință care îi descoperă punctele slabe.

A-și da seama de o primejdie neîncetată, chiar dacă viața interioară nu ar procura decât acest avantaj, deja ar contribui puternic la păzirea împotriva surprizelor drumului, căci un pericol prevăzut este pe jumătate înlăturat. Dar cu totul alta este utilitatea ei. Ea devine pentru omul de opere o armură completă: *Induite armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli* (Îmbrăcați armura lui Dumnezeu ca să puteți sta împotriva curselor diavolului), armură dumnezeiască ce îi permite nu numai să reziste tentațiilor și să evite cursele demonului: *Ut possitis resistere in die malo* (Ca să puteți rezista în ziua cea rea), ci și să-și sfințească toate actele: *Et in omnibus perfecti stare* (Și să rămâneți desăvârșiți în toate).

Ea îl încinge cu puritatea intenției care concentrează asupra lui Dumnezeu gândurile, dorințele și afecțiunile și îl împiedică să rătăcească în căutarea comodităților, plăcerilor și distracțiilor: *Succincti lumbos vestros in veritate* (Având mijlocul încins cu adevărul).

Ea îl îmbracă cu platoșa carității care îi dă o inimă virilă și îl apără împotriva seducțiilor creaturii și ale spiritului lumii, ca și împotriva atacurilor demonului: *Induti loricam justitiae* (Îmbrăcați cu platoșa dreptății).

Ea îl încălță cu discreția și reținerea, pentru ca în toate demersurile sale să știe să unească simplitatea porumbelului cu prudența șarpelui: *Calceati pedes in praeparatione Evangelii* (Încălțați picioarele cu pregătirea Evangheliei).

Satana și lumea vor căuta să-i înșele inteligența prin sofismele doctrinelor false, să-i slăbească energia prin momeala maximelor relaxate. Acestor minciuni viața interioară le opune scutul credinței care face să strălucească înaintea ochilor sufletului splendoarea idealului divin: *In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere* (Luând în toate scutul credinței prin care să puteți stinge toate săgețile aprinse ale celui rău).

Cunoașterea nimicniciei sale, grija pentru propria mântuire, convingerea că nu poate absolut nimic fără ajutorul harului și de aici rugăciunea stăruitoare, imploratoare și frecventă, cu atât mai eficace cu cât este mai încrezătoare, sunt pentru suflet un coif de aramă pe care se vor toci loviturile mândriei: *Galeam salutis assumite* (Luați coiful mântuirii).

Astfel înarmat din cap până în picioare, apostolul se poate dărui fără teamă operelor, iar zelul său înflăcărat prin meditația Evangheliei, întărit prin Pâinea euharistică, devine o sabie

care îi slujește deopotrivă la combaterea dușmanilor sufletului său și la cucerirea unei mulțimi de suflete pentru Cristos: *Gladium spiritus quod est verbum Dei* (Sabia spiritului care este cuvântul lui Dumnezeu).

b) Ea repară puterile apostolului

Numai sfântul, am spus-o, în mijlocul încurcăturii afacerilor și în ciuda unui contact obișnuit cu lumea știe să-și păstreze spiritul interior și să-și îndrepte întotdeauna gândurile și intențiile numai spre Dumnezeu. La el, orice cheltuire de activitate exterioară se află atât de supranaturalizată și înflăcărată de caritate încât, departe de a aduce o diminuare a puterilor, ea provoacă în mod necesar o creștere a harului.

La celelalte persoane, chiar fervente, după un timp mai mult sau mai puțin lung dat ocupațiilor exterioare, viața supranaturală pare să sufere pierderi. Prea preocupată de binele de făcut aproapelui, prea absorbită de o compasiune insuficient de supranaturală pentru mizeriile de alinată, inima lor imperfectă pare să arunce spre Dumnezeu flăcări mai puțin curate, întunecate de fumul numeroaselor imperfecțiuni.

Dumnezeu nu pedepsește această slăbiciune printr-o diminuare a harului Său și nu ține seamă de aceste căderi, cu

condiția să fi existat eforturi serioase de vigilență și rugăciune în timpul acțiunii și ca sufletul să se pregătească, odată lucrul încheiat, să revină lângă El pentru a se odihni și a-și reface puterile. Aceste necontenite reîncepere ocazionate de împletirea vieții active și a vieții interioare bucură inima Sa părintească.

De altfel, la cei care luptă, aceste imperfecțiuni devin din ce în ce mai puțin profunde și frecvente, pe măsură ce sufletul învață să recurgă, fără să obosească, la Isus, pe care Îl găsește întotdeauna gata să-i spună: Întoarce-te la Mine, sărman cerb gâfâitor, însetat de lungimea drumului. Vino să găsești în apele vii secretul unei noi agilități pentru noi alergări. Retrage-te o clipă din mulțime care nu ți-ar putea oferi hrana de care puterile tale epuizate au nevoie: *Venite seorsum et requiescite pusillum* (Veniți deoparte și odihniți-vă puțin). În liniștea și pacea pe care le vei gusta lângă Mine, nu numai că îți vei regăsi curând prima vigoare, dar vei învăța și mijlocul de a face mai mult cheltuindu-te mai puțin. Ilie, copleșit și descurajat, și-a văzut energiile reînviate într-o clipă printr-o pâine misterioasă. Astfel, apostolul Meu, în această sarcină vrednică de invidie de corăscumpărător pe care Mi-a plăcut să ți-o impun, îți ofer, și prin cuvântul Meu care este toată viața, și prin harul Meu, adică prin sângele Meu, să-ți orientezi din nou spiritul spre orizonturile veșnice, să reînnoiești între inima ta și a Mea un pact de intimitate. Vino, te voi consola de tristețile și dezamăgirile drumului. Și în focarul iubirii Mele vei recăli oțelul hotărârilor tale: *Venite ad me omnes qui laboratis*

et onerati estis et ego reficiam vos (Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni).

c) Ea îi înzecește energiile și meritele

Tu ergo, fili mi, confortare in gratia (Tu deci, fiul meu, întărește-te în har). Harul este o participare la viața Omului-Dumnezeu. Creatura posedă o anumită măsură de forță și, într-un anumit sens, se poate chiar califica, defini ca o forță. Isus însă este Forța prin esență. În El rezidă în plinătatea sa Forța Tatălui, Atotputernicia acțiunii divine, iar Spiritul Său se numește Spiritul Forței.

O, Isuse, strigă sfântul Grigorie de Nazianz, numai în Dumneavoastră se află toată puterea mea. În afara lui Cristos, spune la rândul său sfântul Ieronim, eu nu sunt decât neputință.

Doctorul serafic, în cartea a IV-a a *Compendium theologiae*, enumeră cele cinci caractere principale pe care le îmbracă în noi forța lui Isus: primul este întreprinderea lucrurilor dificile și înfruntarea hotărâtă a obstacolelor: *Viriliter agite et confortetur cor vestrum* (Purtați-vă bărbătește și să se întărească inima voastră).

Al doilea este disprețul față de lucrurile pământului: *Omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora* (Toate le-am socotit pierdere și le consider ca gunoi).

Al treilea, răbdarea în necazuri: *Fortis ut mors dilectio* (Puternică precum moartea este iubirea).

Al patrulea, rezistența la ispite: *Tanquam leo rugiens circuit… cui resistite fortes, in fide* (Ca un leu care răcnește dă târcoale… căruia să-i rezistați tari în credință).

Al cincilea este martiriul interior, este mărturia nu a sângelui, ci a însăși vieții care strigă către Isus: Vreau să fiu în întregime al Dumneavoastră. El constă în a combate concupiscențele, a domoli viciile și a lucra energic la dobândirea virtuților: *Bonum certamen certavi* (Lupta cea bună am luptat).

În timp ce omul exterior se sprijină pe forțele sale naturale, omul interior nu vede în ele decât auxiliare, utile fără îndoială, dar insuficiente. Sentimentul slăbiciunii sale și credința sa în puterea lui Dumnezeu îi dau, asemenea sfântului Pavel, măsura exactă a forței sale. La vederea obstacolelor care se ridică pe rând înaintea lui, *Cum enim infirmor, tunc potens sum* (Căci atunci când sunt slab, atunci sunt puternic), strigă el cu smerită mândrie.

Fără viață interioară, spune Pius al X-lea, puterile vor lipsi pentru a suporta cu perseverență neplăcerile pe care le aduce cu sine orice apostolat: răceala și puținul concurs al oamenilor

de bine înșiși, calomniile adversarilor, uneori chiar gelozиile prietenilor, ale tovarășilor de arme… Numai o virtute răbdătoare, întărită în bine și, în același timp, suavă și delicată, este capabilă să înlăture sau să micșoreze aceste dificultăți.

Prin viața de rugăciune, asemenea sevei care coboară din viță în mlădițe, puterea dumnezeiască coboară în apostol pentru a-i întări inteligența, statornicind-o mai mult în credință. El înaintează, fiindcă această virtute îi luminează calea cu cele mai vii lumini. El merge hotărât înainte, fiindcă știe unde voiește să ajungă și cum trebuie să-și atingă scopul.

Această iluminare este însoțită de o asemenea energie supranaturală a voinței, încât chiar și caracterul slab și schimbător devine capabil de acte eroice.

Astfel, *Manete in Me* (Rămâneți în Mine), unirea cu Cel Neschimbător, cu Acela care este Leul lui Iuda și Pâinea celor tari, explică minunea constanței nebiruite și a fermității atât de desăvârșite care, în admirabilul apostol care a fost sfântul Francisc de Sales, se uneau cu o blândețe și o umilință fără seamăn. Spiritul și voința se întăresc prin viața interioară, fiindcă se întărește iubirea. Isus o curăță, o conduce și o sporește treptat. El îi dă parte la sentimentele de compasiune, de devotament, de abnegație și de dezinteres ale Inimii Sale adorabile. Dacă această iubire crește până la pasiune, atunci ea exaltă până la maximumul lor și folosește în folosul său toate puterile naturale și supranaturale ale omului.

Este astfel ușor de judecat creșterea meritelor care rezultă din înzecirea energiilor pe care o dă viața de rugăciune, dacă ne amintim că meritul constă mai puțin în dificultatea care poate exista în împlinirea unui act, decât în intensitatea caritățiii aduse la împlinirea lui.

d) Ea îi dă bucurie și mângâiere

Numai o iubire arzătoare și neclintită este capabilă să însoerească o existență, căci iubirea posedă secretul de a face inima să se deschidă chiar în mijlocul marilor dureri și al oboselilor copleșitoare.

Viața omului apostolic este o țesătură de suferințe și osteneli. Dacă apostolul nu are convingerea că este iubit de Isus, câte ceasuri triste, neliniștite și întunecate pentru el, oricât de vesel i-ar fi caracterul, afară numai dacă păsărarul infernal nu face să strălucească oglinda mângâierilor omenești și a succeselor aparente pentru a atrage mai bine ciocârlia naivă în mrejele sale inextricabile. Numai Omul-Dumnezeu poate face sufletul să scoată acest strigăt supraomenesc: *Superabundo gaudio in omni tribulatione nostra* (Sunt covârșit de bucurie în toată necazul nostru). În mijlocul încercărilor mele intime, spune apostolul, vârful ființei mele, asemenea celui al lui Isus în Ghetsimani, se bucură de o fericire care, fără îndoială, nu are nimic sensibil, dar a cărei realitate este atât de mare încât, în ciuda agoniei părții inferioare, nu aș schimba-o pe toate bucuriile omenești.

Să vină încercarea, contradicția, umilirea, suferința, pierderea bunurilor, chiar și aceea a ființelor iubite: sufletul va primi aceste cruci cu totul altfel decât la începutul convertirii sale.

Din zi în zi crește în caritate. Iubirea sa poate fi fără strălucire; Învățătorul îl poate trata ca pe un suflet tare, conducându-l pe căile unei nimiciri din ce în ce mai adânci sau pe cărarea anevoioasă a ispășirii pentru el și pentru lume: puțin importă! Favorizată de reculegere, hrănită de Euharistie, iubirea nu încetează să crească, iar dovada se află în această generozitate cu care sufletul se jertfește și se abandonează; în acest devotament care îl împinge să alerge, fără să se îngrijească de osteneală, în căutarea sufletelor lângă care apostolatul său se exercită cu o răbdare, o prudență, un tact, o compasiune, o ardoare pe care numai pătrunderea vieții lui Isus în el o explică: *Vivit vero in me Christus* (Cristos trăiește în mine).

Sacramentul iubirii trebuie să fie sacramentul bucuriei. Sufletul nu poate fi interior fără a fi euharistic și, prin urmare, fără a gusta în mod intim darul lui Dumnezeu, fără a se bucura de prezență, fără a savura dulceața Ființei iubite pe care o posedă și o adoră.

Viața omului apostolic este o viață de rugăciune. „Viața de rugăciune", spune fericitul Curat de Ars, „iată marea fericire aici jos. O, frumoasă viață! Frumoasă unire a sufletului cu Domnul nostru! Veșnicia nu va fi destul de lungă pentru a înțelege această fericire… Viața interioară este o baie de iubire în care sufletul se cufundă… El este ca înecat în iubire…

Dumnezeu ține sufletul interior așa cum o mamă ține capul copilului său în mână, pentru a-l acoperi de sărutări și mângâieri."

Este încă o hrană a bucuriei să contribui la a face slujit și cinstit obiectul iubirii tale. Omul apostolic cunoaște toate aceste fericiri.

Folosindu-se de Opere pentru a-și spori iubirea, el simte crescând în același timp bucuria și mângâierea sa. *Venator animarum* (vânător de suflete), el are bucuria de a contribui la mântuirea unor ființe care ar fi fost osândite și, prin urmare, bucuria de a-L mângâia pe Dumnezeu, dându-I inimi de care El ar fi fost despărțit pentru veșnicie; în sfârșit, bucuria de a ști că își procură astfel una dintre cele mai solide garanții de progres în bine și de glorie veșnică.

e) Ea îi rafinează puritatea intenției

Omul de credință judecă operele într-o cu totul altă lumină decât acela care trăiește în exterior. El vede mai puțin aspectul aparent decât rolul pe care ele îl joacă în Planul dumnezeiesc și rezultatele lor supranaturale.

De aceea, considerându-se ca un simplu instrument, întreține cu atât mai mult în sufletul său oroarea față de orice complacere în propriile aptitudini, cu cât își întemeiază așteptarea succeselor pe convingerea propriei sale neputințe și pe încrederea numai în Dumnezeu.

Astfel se întărește în starea de abandon. În cursul dificultăților, ce diferență între atitudinea sa și aceea a omului apostolic care nu cunoaște intimitatea cu Isus!

Acest abandon, de altfel, nu micșorează cu nimic ardoarea sa pentru întreprindere. El lucrează ca și cum succesul ar depinde numai de activitatea sa, dar în fapt nu îl așteaptă decât de la Dumnezeu singur. Nu are nicio greutate să subordoneze toate proiectele și speranțele sale planurilor de nepătruns ale acestui Dumnezeu care folosește adesea, pentru binele sufletelor, reversurile mai bine decât triumfurile.

De aici rezultă în acest suflet o stare de sfântă indiferență față de insucces sau reușită. O, Dumnezeul meu, este el întotdeauna gata să spună, Voi nu voiți ca opera începută să se sfârșească. Vă place ca eu să mă mărginesc să lucrez cu generozitate, dar întotdeauna în pace; să fac eforturi pentru a atinge rezultatul, dar lăsând numai în grija Voastră să hotărâți dacă succesul Vă va procura mai multă glorie decât actul de virtute pe care un eșec mi-ar da prilejul să-l împlinesc. Fie de o mie de ori binecuvântată sfânta și adorabila Voastră Voință și, cu ajutorul harului Vostru, să știu tot atât de bine să resping cele mai mici simptome de vană complacere, dacă binecuvântați proiectele mele, precum să mă umilesc și să ador, dacă Providența Voastră socotește de cuviință să nimicească rodul ostenelilor mele.

În adevăr, inima apostolului sângerează când vede necazurile Bisericii, dar nu este nimic comun între felul său de a suferi și

acela al omului pe care nu-l însuflețește spiritul supranatural. Dovada se află în purtarea și activitatea febrilă a acestuia din urmă când apar dificultățile, în nerăbdările și descurajarea lui, în deznădejdea lui, uneori în prăbușirea lui înaintea unor ruine ireparabile. Adevăratul apostol folosește totul, triumfuri și reversuri, pentru a-și spori speranța și a-și lărgi sufletul în abandonul încrezător față de Providență. Nu există nicio particularitate a apostolatului său care să nu devină prilej pentru un act de credință. Nu există nicio clipă a ostenelii sale perseverente care să nu-i dea ocazia de a face dovada carității, căci, prin exercițiul pazei inimii, ajunge să împlinească totul cu o puritate de intenție din ce în ce mai desăvârșită și, prin abandon, să-și facă slujirea din zi în zi mai impersonală.

Astfel, fiecare dintre acțiunile sale se impregnează tot mai mult de caracterele sfințeniei, iar iubirea sa față de suflete, la început amestecată cu multe imperfecțiuni, curățindu-se mereu, sfârșește prin a nu mai vedea aceste suflete decât în Isus, prin a nu le mai iubi decât în Isus, și astfel, prin Isus, le naște pentru Dumnezeu: *Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis* (Copilașii mei, pe care iarăși îi nasc până când Cristos Se va forma în voi).

f) Ea este un scut împotriva descurajării

Această frază a lui Bossuet: „Când Dumnezeu voiește ca o operă să fie cu totul a mâinii Sale, El reduce totul la neputință

și la neant, apoi lucrează", este de neînțeles pentru apostolul care nu pricepe ce trebuie să fie sufletul apostolatului său.

Nimic nu-L rănește pe Dumnezeu precum orgoliul. Or, în căutarea succesului, putem, din lipsă de puritate a intenției, ajunge să ne ridicăm pe noi înșine ca un fel de divinitate, principiu și scop al operelor noastre. Dumnezeu are oroare de această idolatrie. De aceea, când vede activitatea apostolului lipsită de acea impersonalitate pe care gloria Sa o cere creaturii, El lasă uneori câmp liber cauzelor secunde, iar edificiul nu întârzie să se prăbușească.

Activ, inteligent, devotat, lucrătorul s-a pus pe treabă cu toată ardoarea naturii sale. A cunoscut poate succese strălucite, s-a bucurat chiar de ele și și-a găsit complacerea în ele. Este opera sa! A sa! *Veni, vidi, vici*. Aproape că și-a însușit această celebră vorbă. Să așteptăm puțin. Un eveniment îngăduit de Dumnezeu, o acțiune directă a Satanei sau a lumii vin să lovească opera sau chiar persoana apostolului: ruină totală! Dar și mai jalnică este devastarea lăuntrică, rezultat al tristeții și descurajării acestui viteaz de ieri. Cu cât bucuria fusese mai exuberantă, cu atât abaterea este mai adâncă.

Numai Domnul nostru ar putea ridica aceste ruine: „Ridică-te", îi spune celui descurajat, „în loc să lucrezi singur, reia cu Mine, prin Mine și în Mine osteneala ta." Dar această voce, nenorocitul nu o mai aude. Este atât de exteriorizat încât, pentru ca să o perceapă, ar fi nevoie de un adevărat miracol al harului, pe care, din pricina infidelităților sale

acumulate, nu are dreptul să se bizuie. O vagă convingere despre Puterea lui Dumnezeu și despre Providența Sa planează singură peste dezolarea acestui nefericit și nu poate fi de ajuns pentru a risipi valurile de tristețe care continuă să-l asalteze.

Ce priveliște diferită în adevăratul preot al cărui ideal este să-L reproducă pe Domnul nostru! Pentru el, rugăciunea și sfințenia vieții rămân cele două mari mijloace de acțiune atât asupra Inimii lui Dumnezeu, cât și asupra inimii oamenilor. S-a cheltuit și, fără îndoială, cu generozitate. Dar mirajul succesului i-a părut o perspectivă nevrednică de un adevărat apostol. Vin vijeliile; puțin importă cauza secundă care le-a produs. În mijlocul ruinelor îngrămădite, pentru că nu a lucrat decât cu Domnul nostru, el aude răsunând în adâncul inimii sale același *Noli timere* (Nu te teme), care, în timpul furtunii, le reda ucenicilor tremurători pacea și încrederea.

Un nou avânt către Euharistie, o reînnoire a devoțiunii intime față de Maica Domnului a celor Șapte Dureri este primul rod al încercării.

Sufletul său, în loc să fie zdrobit de insucces, iese din teasc întinerit: *Sicut aquilae juventus renovabitur* (Tinerețea lui se va înnoi ca a vulturului). De unde îi vine această atitudine de smerit triumfător în mijlocul înfrângerii? Nu căutați secretul ei altundeva decât în această unire cu Isus și în această încredere neclintită în atotputernicia Sa, care îl făceau pe sfântul Ignațiu să spună: Dacă Societatea ar ajunge să fie suprimată fără vină din partea mea, un sfert de ceas de

convorbire cu Dumnezeu mi-ar fi de ajuns pentru a-mi recăpăta și calmul, și pacea. „Inima sufletelor interioare este în mijlocul umilințelor și suferințelor ca o stâncă în mijlocul mării."

Desigur, apostolul suferă. Pierderea mai multor oi ale sale va rezulta poate din ceea ce tocmai i-a sterilizat eforturile și i-a ruinat opera. Pentru acest adevărat păstor, tristețe amară, dar incapabilă să încetinească ardoarea care îl va face să reînceapă încă o dată. El știe că orice răscumpărare, chiar dacă s-ar aplica unui singur suflet, este o mare operă care se împlinește mai ales prin suferință. Certitudinea că încercările suportate cu generozitate sporesc progresul său în virtute și procură lui Dumnezeu o glorie mai îmbelșugată îi este de ajuns pentru a-l susține.

De altfel, el știe că adesea Dumnezeu nu voiește de la el decât semințe de succes. Vor veni alții care vor secera recolte îmbelșugate și poate vor crede că le pot atribui lor înșiși. Dar cerul va ști să le discearnă cauza în osteneala ingrată și în aparență sterilă care le-a precedat. *Misi vos metere quod vos non laborastis; alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis* (V-am trimis să secerați ceea ce voi nu ați lucrat; alții au lucrat, iar voi ați intrat în ostenelile lor).

Domnul nostru, autorul succeselor apostolilor Săi după Rusalii, nu a voit în cursul vieții Sale publice decât să pună semințe, lecții, exemple, și le prezicea apostolilor Săi că le va fi dat să facă opere mai mari decât ale Sale: *Opera quæ ego facio, et*

ipse faciet, et majora horum faciet (Operele pe care Eu le fac le va face și el, și mai mari decât acestea va face).

Adevăratul apostol să se descurajeze! El să se lase influențat de vorbele celor pusilanimi! El să se condamne la repaus după insucces! Dar aceasta înseamnă a nu înțelege nici viața sa intimă, nici credința sa în Cristos. Albină neobosită, el va merge voios să reconstruiască noi faguri în stupul devastat.

Partea a patra

Rodnicia operelor prin Viața interioară

1. Viața interioară este pentru Opere condiția rodniciei lor

Facem abstracție de rațiunea rodniciei pe care teologii o numesc *Ex opere operato* (prin însăși lucrarea săvârșită). Privind numai pe aceea care rezultă *ex opere operantis* (prin lucrarea celui care lucrează), amintim că, dacă apostolul realizează acel: *Qui manet in Me Ego in eo* (Cel ce rămâne în Mine și Eu în el), rodnicia operei sale voite de Dumnezeu este asigurată: *Hic fert fructum multum* (Acela aduce rod mult). Aceasta este logica evidentă a acestui text. Este de prisos, după această Autoritate, să dovedim teza. Să ne mărginim să o confirmăm prin fapte.

Am putut urmări de departe, vreme de mai bine de treizeci de ani, mersul a două orfelinate de fete, ținute de Congregații distincte. Fiecare a avut de îndurat o perioadă de vădită decădere. De ce să nu o spunem? Din șaisprezece orfane recrutate în aceleași condiții și care părăsiseră aceste așezăminte la majorat, trei ieșite din prima casă și două din a doua trecuseră, în opt până la cincisprezece luni, de la împărtășirea frecventă la starea cea mai degradantă a scării sociale. Numai una dintre celelalte unsprezece a rămas

profund creștină; și totuși toate fuseseră serios plasate la ieșirea lor.

Într-unul dintre aceste orfelinate, superioara singură a fost schimbată acum unsprezece ani. Șase luni după aceea, se constata deja o transformare radicală în spiritul casei.

Aceeași transformare a fost observată trei ani mai târziu în celălalt orfelinat, fiindcă, rămânând aceeași Superioară și aceleași Călugărițe, fusese schimbat capelanul.

Or, de atunci, niciuna dintre aceste sărmane copile ieșite la majorat nu a fost aruncată de Satana în noroiul șanțului. Toate, toate fără excepție, au rămas bune creștine.

Rațiunea acestor rezultate este foarte simplă. La conducerea casei sau în confesional nu exista o direcție interioară destul de puternic supranaturală: era de ajuns pentru a paraliza sau cel puțin pentru a atenua acțiunea harului. Vechea Superioară într-un caz și vechiul capelan în celălalt, sincer pioși, dar fără viață interioară serioasă, nu aveau, prin urmare, nicio acțiune profundă și durabilă. Pietate de sentiment, de mediu, de antrenare, făcută exclusiv din practici și deprinderi, care nu dădea decât credințe vagi, o iubire fără căldură și virtuți fără rădăcini. Pietate flască, cu totul de fațadă, de dulcegărie sau de rutină. „Pioșenie" formând copile bune, incapabile să facă supărare, manierate, știind să facă reverență, dar fără tărie de caracter, târâte de sensibilitatea și imaginația lor. Pietate neputincioasă să dea un mare orizont de viață creștină și să

formeze femei tari, pregătite pentru luptă, bună cel mult să rețină niște nefericite copile care lâncezeau în coliviile lor și aspirau la ziua când vor putea ieși din ele. Iată tot ceea ce putuseră face să încolțească drept viață creștină niște lucrători evanghelici pentru care viața interioară era aproape necunoscută. În sânul acestor două comunități, o Superioară, un capelan sunt înlocuiți. Îndată totul își schimbă înfățișarea. Cât de altfel este înțeleasă rugăciunea și cât de mai roditoare sunt Sacramentele! Ce atitudine diferită în capelă și chiar la lucru și la recreație! Schimbări radicale pe care analiza le dovedește și pe care le exprimă bucuria senină, însuflețirea, dobândirea virtuților și, în unele suflete, o dorință intensă de vocație religioasă. Cărui lucru trebuie atribuită o asemenea transformare? Noua Superioară și noul capelan erau suflete interioare.

Nu încape îndoială că, în numeroase Pensionate, Externate, Spitale, Patronaje și chiar Parohii, Comunități și Seminarii, observatorul atent nu a legat efecte identice de aceleași cauze.

Să-l ascultăm pe sfântul Ioan al Crucii: Oamenii mistuiți de activitate, spune el, care își închipuie că pot mișca lumea prin predicile și prin celelalte opere exterioare ale lor, să reflecteze aici o clipă. Vor înțelege fără greutate că ar fi mult mai folositori Bisericii și mai plăcuți Domnului, fără a mai vorbi de bunul exemplu pe care l-ar da în jurul lor, dacă ar consacra mai mult timp rugăciunii și exercițiilor vieții interioare.

În aceste condiții, ar face, printr-o singură operă, un bine mai mare și cu mult mai puțină osteneală decât fac prin o mie de altele, cărora își cheltuiesc viața. Rugăciunea le-ar merita acest har și le-ar obține puterile spirituale de care au nevoie pentru a produce asemenea roade. Fără ea, totul se reduce la un mare zgomot; este ciocanul care, căzând pe nicovală, face să răsune toate ecourile din jur. Se face puțin mai mult decât nimic, adesea absolut nimic, sau chiar rău. Dumnezeu să ne păzească de un asemenea suflet, dacă ajunge să se umfle de orgoliu! Zadarnic ar fi aparențele în favoarea sa; adevărul este că nu va face nimic, căci este absolut sigur că nicio operă bună nu poate fi împlinită fără virtutea lui Dumnezeu. O, câte lucruri s-ar putea scrie asupra acestui subiect, adresate celor care părăsesc exercițiul vieții interioare și aspiră la opere strălucitoare, capabile să-i scoată în evidență și să placă tuturor ochilor! Acești oameni nu au nicio înțelegere a izvorului de apă vie și a fântânii tainice care face totul roditor.

Anumite cuvinte ale Sfântului sunt tot atât de puternice ca expresia „ocupații blestemate" citată mai sus de la sfântul Bernard. Este imposibil să le acuzăm de exagerare când ne amintim că însușirile cele mai admirate de Bossuet la sfântul Ioan al Crucii sunt bunul-simț desăvârșit, zelul de a pune în gardă împotriva dorinței căilor extraordinare pentru a ajunge la sfințenie și precizia exactă în exprimarea unor gânduri de o adâncime remarcabilă.

Să încercăm să studiem câteva dintre cauzele rodniciei vieții interioare.

a) Viața interioară atrage binecuvântările lui Dumnezeu

Voi îmbăta sufletul preoților de belșug, și poporul Meu se va umple de bunurile Mele (*Inebriabo animam sacerdotum pinguedine, et populus meus bonis meis adimplebitur*). Să observăm înlănțuirea celor două părți ale acestui text: Dumnezeu nu spune: Voi da preoților Mei mai mult zel, mai mult talent, ci: Voi îmbăta sufletul lor. Ce înseamnă aceasta, dacă nu: Îi voi umple de Spiritul Meu, le voi comunica haruri alese, și astfel poporul Meu va primi plinătatea bunurilor Mele.

Dumnezeu ar fi putut împărți harul Său după buna Sa plăcere, fără a ține seama nici de pietatea ministrului, nici de dispozițiile credincioșilor. Așa lucrează la botezul copiilor. Dar, după legea obișnuită a Providenței Sale, aceste două elemente devin măsura darurilor cerești.

Fără Mine nu puteți face nimic (*Sine me, nihil potestis facere*). Acesta este principiul. Pe Calvar, sângele răscumpărător a curs. Cum îi va asigura Dumnezeu prima rodnicie? Printr-o minune de răspândire a vieții interioare. Nimic mai mărginit decât idealul și zelul apostolilor înainte de Rusalii. Spiritul Sfânt îi transformă în oameni interiori și îndată predicarea lor săvârșește minuni. Dumnezeu nu va mai reînnoi în mod obișnuit minunea Cenacolului. El va lăsa de acum înainte harurile de sfințire să se măsoare cu corespondența liberă și truditoare a creaturii Sale. Dar, făcând din Rusalii data oficială

a nașterii Bisericii, nu lasă El oare destul de limpede să se înțeleagă că slujitorii Săi trebuie să preceadă operele lor de corăscumpărători prin sfințirea personală?

De aceea, toți adevărații lucrători apostolici așteaptă mult mai mult de la sacrificiile și rugăciunile lor decât de la punerea în lucrare a activității lor. Părintele Lacordaire rămânea mult timp în rugăciune înainte de a urca treptele amvonului, iar întors în celula sa, se lăsa flagelat. Părintele Monsabré, înainte de a lua cuvântul la Notre-Dame, își recita întreg rozariul în genunchi. „Îmi iau ultima infuzie", răspundea el glumind unui prieten care îl întreba despre acest exercițiu. Acești doi călugări trăiau amândoi din acest principiu enunțat de sfântul Bonaventura: secretele unui apostolat roditor se scot mult mai mult de la picioarele Crucifixului decât din desfășurarea unor calități strălucite. *Rămân aceste trei: cuvântul, exemplul și rugăciunea; iar cea mai mare dintre ele este rugăciunea* (*Manent tria haec: verbum, exemplum et oratio; major autem his, est oratio*), strigă sfântul Bernard. Cuvânt foarte puternic, care nu este decât comentariul hotărârii luate de apostoli de a părăsi anumite opere, pentru a se putea aplica mai întâi rugăciunii: *rugăciunii* (*Orationi*), și numai după aceea slujirii cuvântului: *slujirii cuvântului* (*Ministerio verbi*).

Am remarcat oare îndeajuns, în această privință, importanța primordială pe care Mântuitorul o dă acestui spirit de rugăciune? Aruncând o privire asupra lumii și asupra veacurilor viitoare și văzând mulțimea sufletelor chemate să beneficieze de Evanghelie, El strigă întristat: Secerișul este

bogat, iar lucrătorii sunt puțini! *Messis quidem multa, operarii autem pauci* (Secerișul este într-adevăr mult, dar lucrătorii sunt puțini). Ce va propune El ca mijlocul cel mai grabnic de a răspândi doctrina Sa? Le va cere ucenicilor Săi să frecventeze școlile Atenei sau să meargă să studieze lângă Cezarii Romei cum se cuceresc și se administrează imperiile? Oameni de zel, ascultați-L pe Învățător. Este un program, un principiu luminos pe care ni-l va descoperi: *Rugați deci pe Domnul secerișului să trimită lucrători în secerișul Său* (*Rogate ergo Dominum messis ut mittat operarios in messem suam*). Organizații savante, resurse de procurat, temple de zidit, școli de construit: despre toate acestea nicio mențiune. *Rugați deci* (*Rogate ergo*). Rugăciunea, spiritul de rugăciune: Învățătorul nu încetează să amintească acest adevăr fundamental. Restul, tot restul, decurge din el.

Rugați deci! (*Rogate ergo!*). Dacă murmurul timid al implorării unui suflet sfânt este mai capabil să ridice legiuni de apostoli decât glasul elocvent al unui recrutor de vocații mai puțin plin de spiritul lui Dumnezeu, ce trebuie să conchidem? Nimic altceva decât că spiritul de rugăciune, care în adevăratul apostol merge împreună cu zelul, va fi principala rațiune a rodniciei ostenelii sale.

Rugați deci! (*Rogate ergo!*). Rugați-vă deci mai întâi; numai după aceea Domnul nostru adaugă: *Mergeți, învățați…, predicați* (*Euntes docete…, praedicate*). Fără îndoială, Dumnezeu va folosi și acest alt mijloc; dar binecuvântările care dau rodnicie slujirii sunt rezervate rugăciunii omului de rugăciune. Rugăciune

destul de puternică pentru a face să iasă din sânul lui Dumnezeu revărsările arzătoare ale unei acțiuni irezistibile asupra sufletelor.

Marele glas al lui Pius al X-lea pune astfel în lumină teza modestei noastre lucrări:

Pentru a restaura toate lucrurile în Cristos prin apostolatul operelor, este nevoie de harul dumnezeiesc, iar apostolul nu-l primește decât dacă este unit cu Cristos. Numai după ce Îl vom fi format pe Isus Cristos în noi, Îl vom putea reda cu ușurință familiilor și societăților. Toți cei care participă la apostolat trebuie deci să aibă o pietate adevărată.

Și ceea ce spunem despre rugăciune se aplică celuilalt element al vieții interioare: suferința, adică tot ceea ce izbește natura, fie în afară, fie înăuntru.

Se suferă ca un păgân, ca un osândit sau ca un sfânt. Pentru a suferi cu adevărat cu Cristos, trebuie să tindem să suferim ca un sfânt. Suferința slujește atunci folosului nostru personal și aplicării misterului Pătimirii asupra sufletelor: *Împlinesc cele ce lipsesc pătimirilor lui Cristos, în trupul meu, pentru Trupul Său, care este Biserica* (*Adimpleo ea quae desunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia*). *Erau împlinite*, spune sfântul Augustin comentând acest text, *erau toate împlinite, dar în Cap; rămâneau încă pătimirile lui Cristos în mădulare* (*Impletae erant omnes, sed in capite, restabant adhuc passiones Christi in membris*). *Cristos a mers înainte în Cap*

(*Praecessit Christus in capite*): Cristos a suferit, dar ca și Cap. *Urmează în Trup* (*Sequitur in corpore*): acum Trupului Său mistic îi revine să sufere. Fiecare preot poate spune: acest Trup sunt eu, sunt un mădular al lui Cristos, și ceea ce lipsește suferințelor lui Cristos trebuie să împlinesc pentru Trupul Său, care este Biserica.

Suferința, spune Părintele Faber, este cel mai mare dintre Sacramente. Acest profund teolog îi arată necesitatea și îi deduce gloriile. Toate argumentele celebrului oratorian se pot aplica rodniciei operelor prin unirea sacrificiilor lucrătorului evanghelic cu Sacrificiul Golgotei și astfel prin participarea lor la eficacitatea infinită a Sângelui dumnezeiesc.

b) Ea îl face pe apostol sfințitor prin bunul exemplu

În predica de pe munte, Învățătorul îi numește pe apostolii Săi sarea pământului, lumina lumii.

Sarea pământului suntem în măsura în care suntem sfinți. Sarea care și-a pierdut gustul, la ce mai poate sluji? *Din cel necurat ce se va curăți?* (*Ab immundo quid mundabitur?*) Nu mai este bună decât să fie aruncată pe drum și călcată în picioare.

Adevărată sare a pământului, dimpotrivă, apostolul pios va fi ca un adevărat agent de conservare în mijlocul acestei mări de corupție care este societatea omenească. Far strălucitor în noapte, *lumina lumii* (*lux mundi*), strălucirea exemplului său,

mai mult încă decât a cuvântului său, va risipi întunericul acumulat de spiritul lumii și va face să strălucească idealul adevăratei fericiri pe care Isus l-a trasat în cele opt Fericiri.

Ceea ce este cel mai capabil să-i aducă pe credincioși la o viață creștină este tocmai virtutea celui care are misiunea de a o învăța. Dimpotrivă, slăbiciunile lui îndepărtează de Dumnezeu într-un chip aproape invincibil: *Numele lui Dumnezeu este hulit între neamuri din pricina voastră* (*Nomen Dei per vos blasphematur inter gentes*). De aceea, apostolul trebuie să aibă mai adesea făclia exemplului în mâini decât cuvinte frumoase pe buze și să practice el însuși cel dintâi, în mod excelent, virtuțile pe care le predică. Cel care are misiunea de a spune lucruri mari este ținut prin aceasta să facă lucruri asemenea, spune sfântul Grigorie.

S-a observat pe bună dreptate că medicul trupului își poate îngriji bolnavii fără a fi el însuși sănătos. Dar pentru a vindeca sufletele, trebuie să ai tu însuți sufletul sănătos, căci în acest caz dai ceva din tine. Oamenii au dreptul să fie exigenți față de oricine are pretenția de a-i învăța să se reformeze. Și repede discern dacă există conformitate între fapte și cuvânt sau dacă morala cu care cineva se împodobește nu este decât un înveliș mincinos. După rezultatul examinării, ei acordă sau refuză încrederea lor.

Ce putere va avea preotul pentru a vorbi despre rugăciune, dacă poporul îl vede adesea față în față cu Oaspetele prea adesea părăsit al Tabernacolului! Cât de ascultat va fi cuvântul

său dacă, predicând munca și pocăința, el însuși este laborios și mortificat! Apologet al caritații fraterne, va găsi inimi atente dacă, veghind să răspândească în turmă buna mireasmă a lui Isus Cristos, blândețea și umilința Modelului dumnezeiesc se reflectă în propria sa conduită. *Model al turmei din inimă* (*Forma gregis ex animo*).

Profesorul lipsit de viață interioară crede că și-a făcut toată datoria dacă rămâne exclusiv pe terenul unui program de examen. Dacă ar fi interior, o frază scăpată de pe buzele și din inima lui, o emoție arătată pe chipul său, un gest expresiv, ce spun? numai felul său de a face semnul crucii, de a spune o rugăciune înainte sau după o lecție, fie chiar o lecție de matematică, ar putea avea asupra elevilor săi mai multă acțiune decât o predică.

Sora de spital sau de orfelinat posedă o putere și mijloace eficace pentru a face să încolțească în suflete, rămânând totodată prudent pe terenul său, o iubire adâncă față de Isus Cristos și față de învățăturile Sale. Îi lipsește viața interioară? Nici măcar nu va bănui această putere sau nu va vedea de promovat decât acte cu totul exterioare de pietate și nimic dincolo de acestea.

Creștinismul s-a răspândit mai puțin prin discuții frecvente și lungi decât prin spectacolul moravurilor creștine, atât de opuse egoismului, nedreptății și corupției păgânilor. În capodopera sa, *Fabiola*, cardinalul Wiseman pune în lumină cât de puternic era exemplul primilor creștini asupra sufletelor

păgâne celor mai prevenite împotriva noii religii. În această povestire asistăm la mersul progresiv și aproape irezistibil al unui suflet către lumină. Sentimentele nobile, virtuțile modeste sau eroice pe care fiica lui Fabius le întâlnește la anumite persoane de toate condițiile și din toate clasele îi forțează admirația. Dar ce schimbare se petrece în ea, ce revelație pentru sufletul ei, când descoperă succesiv că toți cei a căror caritate, devotament, modestie, blândețe, moderație, cult al dreptății și al castității le admiră aparțin acelei secte care i-a fost întotdeauna înfățișată ca execrabilă.

Din acel moment, ea este creștină.

După ce a terminat cartea, cine s-ar putea împiedica să spună: Ah! dacă acei catolici, dacă măcar oamenii lor de opere ar avea ceva din această splendoare a vieții creștine pe care o descrie ilustrul cardinal și care totuși nu este decât punerea în practică a Evangheliei! Cât de irezistibil ar fi atunci apostolatul lor asupra acestor păgâni moderni, prea adesea preveniți împotriva catolicismului prin calomniile sectarilor, prin caracterul aspru al polemicilor noastre sau printr-un fel de a revendica drepturile noastre care pare să provină mai mult dintr-un orgoliu rănit decât din dorința de a susține interesele lui Isus!

O, iradiere exterioară a unui suflet unit cu Dumnezeu, cât ești de puternică! Văzându-l pe Părintele Passerat celebrând Sfânta Liturghie, tânărul Desurmont se hotărăște să intre în

Congregația Preasfântului Răscumpărător, pe care avea să o ilustreze atât de măreț.

Poporul are intuiții pe care nimic nu le rătăcește. Predică un om al lui Dumnezeu: aleargă în mulțime. Dar dacă purtarea unui om de opere încetează să răspundă la ceea ce se așteaptă de la el, opera, oricât de abil condusă, devine compromisă și se îndreaptă poate spre o ruină fără leac.

Ca ei să vadă faptele voastre bune și să-L preamărească pe Tatăl (*Videant opera vestra bona et glorificent Patrem*), spunea Domnul nostru. Bunul exemplu, sfântul Pavel îl recomandă de multe ori celor doi ucenici ai săi, Tit și Timotei: *În toate arată-te pe tine însuți pildă de fapte bune* (*In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum*). *Fii pildă credincioșilor în cuvânt, în purtare, în caritate, în credință, în curăție* (*Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate*). El însuși strigă: *Cele ce ați văzut la mine, acestea să le faceți* (*Quae vidistis in me, haec agite*). *Fiți imitatorii mei, precum și eu sunt al lui Cristos* (*Imitatores mei estote sicut et ego Christi*). Iar limbajul său de adevăr se sprijină pe acea siguranță și pe acel zel care erau departe de a exclude umilința și care Îl făceau pe Domnul nostru să spună: *Cine dintre voi Mă va vădi de păcat?* (*Quis ex vobis arguet me de peccato?*)

Cu această condiție, mergând pe urmele Celui despre care este scris: *A început să facă și să învețe* (*Caepit facere et docere*), apostolul va deveni *lucrător fără rușinare* (*operarium inconfusibilem*).

Mai presus de toate, preaiubiții Noștri Fii, spunea Leon al XIII-lea, amintiți-vă că această condiție indispensabilă a adevăratului zel și cea mai bună chezășie a succesului este curăția și sfințenia vieții.

Un om sfânt, desăvârșit și virtuos, spune sfânta Tereza, face într-adevăr mai mult bine sufletelor decât un mare număr de alții care nu sunt decât instruiți și mai bine înzestrați.

Dacă spiritul nu este rânduit după o conduită cu adevărat creștină și sfântă, declară Pius al X-lea, va fi greu să-i promovăm pe alții spre bine. Și adaugă: Toți cei chemați la operele catolice trebuie să fie oameni cu o viață atât de lipsită de pată, încât să slujească tuturor drept exemplu eficace.

c) Ea produce în apostol iradierea supranaturală

Cât de eficace este această iradiere.

Unul dintre cele mai serioase obstacole în calea convertirii unui suflet este că Dumnezeu este un Dumnezeu ascuns: *Deus absconditus* (Dumnezeu ascuns).

Dar, printr-un efect al bunătății Sale, Dumnezeu Se descoperă într-un anumit fel prin sfinții Săi și chiar prin sufletele fervente. Supranaturalul transpiră astfel înaintea ochilor credincioșilor, care percep ceva din misterul lui Dumnezeu.

Ce este deci această răspândire a supranaturalului? Nu ar fi oare strălucirea sfințeniei, splendoarea influxului dumnezeiesc

pe care teologia îl numește în mod obișnuit har sfințitor, sau poate și mai bine rezultatul prezenței inefabile a Persoanelor dumnezeiești în aceia pe care Ele îi sfințesc?

Sfântul Vasile nu o explica altfel: atunci când Spiritul Sfânt Se unește cu sufletele pe care harul Său le-a curățit, este, spune el, pentru a le spiritualiza și mai mult. Asemenea soarelui, care face mai scânteietor cristalul pe care îl atinge și îl pătrunde cu raza sa, Spiritul sfințitor face mai luminoase sufletele pe care le locuiește și, prin efectul prezenței Sale, ele devin ca tot atâtea focare care răspândesc în jurul lor harul și caritatea.

Această Manifestare a Divinului, care se trăda în toate gesturile și până și în odihna Omului-Dumnezeu, o percepem în anumite suflete înzestrate cu o viață interioară mai intensă. Convertirile minunate pe care le săvârșeau anumiți sfinți prin renumele virtuților lor, pleiadele de aspiranți la viața desăvârșită care veneau să le ceară să-i urmeze, spun destul de răspicat secretul apostolatului lor tăcut. Astfel, cu sfântul Antonie, pustiurile Orientului se populează. Prin sfântul Benedict se ridică acea falangă nenumărată de sfinți călugări care civilizează Europa. O influență fără seamăn este exercitată de sfântul Bernard în Biserică, asupra regilor și asupra popoarelor. Sfântul Vincențiu Ferrer trezește, pe unde trece, entuziasmul de nedescris al unor mulțimi nenumărate și, mai mult încă, determină convertirea lor. În urma sfântului Ignațiu se ridică acea armată de viteji, dintre care unul singur, Xaveriu, ajunge să regenereze o cantitate incredibilă de

păgâni. Numai iradierea puterii lui Dumnezeu Însuși prin instrumente omenești poate da rațiunea acestor minuni.

Ce nenorocire când, printre persoanele puse în fruntea unor opere importante, nu există niciuna cu adevărat interioară. Supranaturalul pare eclipsat și puterea lui Dumnezeu este ca înlănțuită. Atunci, sfinții ne învață, o țară decade și Providența pare să lase celor răi toată puterea de a vătăma.

Sufletele, să o știm bine, percep ca din instinct și fără măcar să definească limpede ceea ce simt, această iradiere a supranaturalului. De aceea, vedeți cât de bucuros vine să se prosterneze la picioarele preotului și să implore iertarea lui păcătosul care Îl recunoaște pe Dumnezeu Însuși în reprezentantul Său! Și, dimpotrivă, nu din ziua în care conceptul integral al sfințeniei a încetat să mai fie idealul necesar al slujitorului unei anumite secte creștine, aceasta a fost adusă în mod inevitabil să suprime spovada?

Ioan însă nu a făcut niciun semn (*Joannes quidem signum fecit nullum*). Fără a face minuni, Ioan Botezătorul atrage mulțimile. Glasul fericitului Vianney era prea slab pentru a ajunge la mulțimea care se înghesuia în jurul lui. Dacă nu era prea bine auzit, era văzut; se vedea un purtător de Dumnezeu, iar această vedere singură îi subjuga pe cei de față și îi convertea. Un avocat se întorcea de la Ars. L-au întrebat ce l-a impresionat: „L-am văzut pe Dumnezeu într-un om", a răspuns el.

Să ni se îngăduie să rezumăm totul printr-o comparație oarecum vulgară. Se cunoaște această experiență de electricitate: așezată pe izolator, o persoană este pusă în legătură cu o mașină electrică. Trupul său se încarcă de fluid și, de îndată ce te apropii, izbucnește o scânteie care dă o comoție celui ce intră în contact cu ea. Tot astfel este omul interior. Odată dezlipit de creaturi, se stabilește între Isus și el o comoție neîncetată, ca un curent continuu. Apostolul, devenit un acumulator de viață supranaturală, condensează în el un fluid dumnezeiesc care se diversifică și se adaptează împrejurărilor și tuturor nevoilor mediului în care lucrează. *O putere ieșea din El și îi vindeca pe toți* (*Virtus de illo exibat et sanabat omnes*). Cuvintele și actele nu mai sunt la el decât revărsările acestei forțe latente, dar suverane, pentru a răsturna obstacolele, a obține convertiri sau a spori fervoarea.

Cu cât virtuțile teologale există mai mult într-o inimă, cu atât aceste revărsări ajută să se nască aceleași virtuți în suflete.

Prin viața interioară, apostolul iradiază credință. — Prezența lui Dumnezeu în el este vădită persoanelor care îl ascultă.

După exemplul sfântului Bernard, despre care se spune: *purtând pretutindeni singurătatea inimii, era pretutindeni singur* (*Solitudinem cordis circumferens ubique solus erat*), el se izolează de ceilalți și, pentru aceasta, își face o singurătate interioară; dar se ghicește că nu este nicidecum singur acolo, că are în inimă un Oaspete tainic și intim, cu care se întoarce în fiecare clipă să stea de vorbă, și că nu vorbește decât după

îndrumarea, sfaturile și poruncile Lui. Se simte că este susținut și călăuzit de El și că vorbele care ies din gura lui nu sunt decât ecoul fidel al acelora ale Cuvântului lăuntric: *ca niște cuvinte ale lui Dumnezeu* (*Quasi sermones Dei*). Atunci apar mai puțin logica și forța argumentelor, cât Cuvântul lăuntric, *Verbum docens* (Cuvântul care învață), vorbind prin creatura Sa: *Cuvintele pe care vi le spun nu le spun de la Mine Însumi. Iar Tatăl, Care rămâne în Mine, El Însuși face lucrările* (*Verba quae ego loquor vobis, a meipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera*). Influență profundă și durabilă, cu totul mai profundă decât admirația superficială sau devoțiunea trecătoare pe care le poate naște omul fără spirit interior. Acesta poate determina pe ascultător să spună: aceasta pare adevărat și interesant. Dar acesta nu este decât un sentiment cu totul neputincios prin sine însuși să conducă la credința supranaturală și să facă să se trăiască din această credință.

Fratele Gabriel, convers trapist, exercitându-și funcțiile de subospitalier, reînsufleța credința a numeroși vizitatori cu mult mai bine decât ar fi știut să o facă un preot învățat, dar al cărui limbaj vorbește mai puțin inimii decât minții. Generalul de Miribiel venea uneori să stea de vorbă cu smeritul frate și îi plăcea să spună: Vin să mă reîntăresc în credință.

Niciodată nu s-a predicat, discutat, compus savante tratate de apologetică atât de mult ca în zilele noastre și, poate, niciodată, cel puțin dacă privim masa credincioșilor, credința nu a fost mai puțin vie. Prea adesea, cei care au misiunea de a învăța par să nu vadă în actul credinței decât un act al

inteligenței, pe când el ține și de voință. Ei uită că a crede este un dar supranatural și că între perceperea motivelor de credibilitate și actul definitiv al credinței există un abis. Numai Dumnezeu și buna voință a celui care este instruit umplu acest abis; dar cât ajută la umplerea lui reflectarea luminii dumnezeiești produsă de sfințenia celui care învață.

El iradiază Speranță. — Cum să nu iradieze speranță omul de rugăciune? Credința sa l-a statornicit pentru totdeauna în această convingere că fericirea nu se găsește decât în Dumnezeu și numai în Dumnezeu. Cu ce accent convingător, de atunci, vorbește el despre cer și de ce resurse dispune pentru a mângâia! Mijlocul prin excelență de a te face ascultat de oameni este să le oferi secretul de a purta cu voioșie crucile, partea fiecărui muritor. Împreună cu Euharistia, speranța cerului cuprinde acest secret.

Cât de viu este cuvântul de mângâiere al omului care poate, fără a minți, să-și aplice: *Petrecerea noastră este în ceruri* (*Nostra conversatio in cœlis est*). Altul va putea vorbi, cu mai multe fraze și retorică, despre bucuriile patriei cerești; discursurile sale vor fi fără rod. Un cuvânt al celui dintâi, cuvânt convingător și revelator al stării sufletești a celui care îl rostește, va veni să liniștească această tulburare, să legene această mâhnire, să facă primită cu resemnare o durere sfâșietoare. Din omul interior, virtutea speranței s-a comunicat irezistibil unui suflet pe care poate niciodată nu-l încălzise și care era pe punctul de a se prăbuși în deznădejde.

El iradiază caritate. — A poseda caritatea este ceea ce ambiționează mai presus de toate sufletul preocupat să se sfințească. Întrepătrunderea lui Isus și a sufletului, acel *Rămâne în Mine și Eu în el* (*Manet in Me et Ego in eo*), este scopul oricărui om interior.

Predicatorii experimentați sunt unanimi în a o recunoaște: dacă convorbirile de început despre moarte, judecată, iad, sunt indispensabile și întotdeauna mântuitoare într-o reculegere sau într-o misiune, instrucțiunea despre iubirea Domnului nostru produce de obicei o impresie mai mântuitoare. Dată de un adevărat convertitor, capabil să împărtășească auditoriului sentimentele care îl însuflețesc, ea asigură succesul și determină convertirile.

Este vorba de a scoate un suflet din păcat sau de a-l duce de la fervoare la desăvârșire? Iubirea lui Isus rămâne pârghia incomparabilă. Creștinul cufundat în noroi, dar capabil să ghicească în semenul său o iubire arzătoare, aprinsă de realitățile nevăzute, și, pe de altă parte, considerând dezamăgirile și golul iubirilor pământești, începe să simtă dezgust de păcat. A înțeles ceva din Dumnezeu, ceva din imensa iubire a lui Isus pentru creatura Sa. A simțit în el ca o tresărire a harului latent al botezului și al primei sale împărtășanii. Isus i S-a prezentat viu, de vreme ce duioșiile Inimii Sale au transpirat prin fizionomia și glasul ministrului Său. A întrezărit o altă iubire, o iubire nobilă, curată, arzătoare, și și-a spus: este deci cu putință încă de aici jos să iubești cu o iubire care o domină pe aceea a creaturilor.

Încă vreo câteva manifestări mai intime ale Dumnezeului-Iubire prin crainicul Său, și sufletul va ieși din noroiul în care se afunda și nu se va mai înspăimânta de sacrificiile necesare pentru a dobândi comoara iubirii dumnezeiești, până atunci aproape necunoscută lui.

Fără să fie folositor a dezvolta acest punct de vedere, se ghicește ce sporiri de iubire și, prin aceasta, ce progrese poate asigura adevăratul păstor în sufletele deja ieșite din păcat sau deja fervente. Chiar fără a fi îmbrăcați cu preoția, oamenii de opere vor face și ei să se nască în jurul lor, prin caritatea lor arzătoare, cea mai excelentă dintre virtuțile teologale.

El iradiază Bunătate. — Un zel care nu este caritabil, ar spune sfântul Francisc de Sales, vine dintr-o caritate care nu este adevărată. Gustând, prin rugăciune, suavitatea Celui pe care Biserica Îl numește *Oceanul Bunătății* (*Bonitatis Oceanus*), un suflet ajunge să se transforme. Chiar dacă ar fi în mod natural înclinat spre egoism și asprime, toate aceste defecte vor dispărea încetul cu încetul. Hrănindu-se cu Acela în care s-a arătat bunăvoința lui Dumnezeu asupra lumii: *S-a arătat bunătatea și omenia Mântuitorului nostru Dumnezeu* (*Benignitas et humanitas apparuit Salvatoris nostri Dei*), cu Acela care este imaginea, expresia adecvată a Bunătății dumnezeiești: *Imaginea Bunătății Sale* (*Imago Bonitatis illius*), apostolul participă la binefacerea lui Dumnezeu și simte nevoia de a fi, asemenea Lui, „difuziv".

Cu cât o inimă este mai unită cu Isus Cristos, cu atât participă mai mult la însușirea principală a Inimii dumnezeiești și omenești a Răscumpărătorului: Bunătatea Sa. Indulgența, binevoința, compasiunea, toate sunt înzecite în ea, iar generozitatea și devotamentul ei vor merge până la jertfirea bucuroasă și mărinimoasă.

Transfigurat de iubirea dumnezeiască, apostolul va atrage fără efort simpatia sufletelor: *În bunătatea și veselia sufletului său a plăcut* (*In bonitate et alacritate animae suae placuit*). Cuvintele și actele sale vor fi întipărite de bunătate, de o bunătate dezinteresată, fără asemănare cu aceea pe care o inspiră dorința de popularitate sau egoismul subtil.

„Dumnezeu a voit", scria Lacordaire, „ca niciun bine să nu fie făcut omului decât iubindu-l, și ca insensibilitatea să fie pentru totdeauna incapabilă fie să-i dea lumină, fie să-i inspire virtute." Și, de fapt, forței care vrea să se impună îi opunem ca o glorie rezistența; științei care pretinde mereu să convingă ne facem un punct de onoare din a-i opune obiecții; dar, fiindcă nu simțim nicio umilire în a fi dezarmați de bunătate, cedăm cu ușurință farmecului purtărilor ei.

Micuța Soră a Săracilor, Micuța Soră a Adormirii, Fiica Carității, ar putea cita o mulțime de convertiri săvârșite fără discuție, numai prin virtutea unei bunătăți neobosite și adesea eroice.

Dumnezeu este acolo, strigă necredinciosul sau păcătosul în fața acestor devotamente. Îl văd așa cum Se definește: „bunul Dumnezeu". Și cât de bun trebuie să fie, pentru ca legătura cu El să facă o ființă atât de delicată capabilă să-și nimicească amorul propriu și să-și reducă la tăcere cele mai legitime repugnanțe!

Acești îngeri pământești realizează această definiție a Părintelui Faber: Bunătatea este revărsarea de sine în ceilalți. A fi bun înseamnă a-i pune pe ceilalți în locul sinelui. Bunătatea a convertit mai mulți păcătoși decât zelul, elocvența sau instruirea, iar aceste trei lucruri nu au convertit niciodată pe nimeni fără ca bunătatea să fi avut vreo parte. Într-un cuvânt, bunătatea ne face ca niște dumnezei unii pentru alții. Manifestarea acestui sentiment în oamenii apostolici îi atrage pe păcătoși către ei și îi conduce astfel la convertirea lor.

Și adaugă: Pretutindeni bunătatea se arată cel mai bun pionier al Prețiosului Sânge… Fără îndoială, terorile Domnului sunt adesea începutul acelei înțelepciuni care se numește convertire; dar oamenii trebuie înspăimântați cu bunătate, căci altfel frica nu va face decât necredincioși…

Aveți inima unei mame, spune sfântul Vincențiu Ferrer. Fie că trebuie să încurajați sau să înspăimântați, arătați tuturor măruntaiele unei tandre caritățiși păcătosul să simtă că aceasta inspiră limbajul vostru. Dacă voiți să fiți folositori sufletelor, începeți prin a recurge la Dumnezeu din toată inima, pentru ca El să reverse în voi această caritate în care se află rezumatul

tuturor virtuților, astfel încât, prin ea, să atingeți în mod eficace scopul pe care vi-l propuneți.

Există toată distanța de la omenesc la dumnezeiesc între bunătatea naturală, simplu rod al temperamentului, și bunătatea supranaturală a unui suflet de apostol. Prima va putea face să se nască respectul, chiar simpatia pentru lucrătorul evanghelic și uneori va face să devieze spre creatură o afecțiune care nu trebuia să meargă decât la Dumnezeu. Niciodată nu va ajunge să determine sufletele să facă, și cu adevărat în vederea lui Dumnezeu, sacrificiul necesar pentru a se întoarce la Creatorul lor. Numai bunătatea care decurge din intimitatea cu Isus poate realiza acest efect.

Iubirea arzătoare pentru Isus și adevărata direcție pentru suflete dau apostolului toate îndrăznelile compatibile cu tactul și prudența. De la un laic eminent avem direct această relatare. Stând de vorbă cu Pius al X-lea, el a lansat în cursul conversației câteva cuvinte mușcătoare la adresa unui dușman al Bisericii. „Fiul Meu", îi spuse Papa, „nu aprob limbajul dumitale. Ca pedeapsă, ascultă această istorie. Un preot pe care l-am cunoscut mult ajungea în prima sa parohie. A socotit de datoria sa să viziteze fiecare familie.

Evreii, protestanții, chiar și francmasonii nu au fost excluși, și el a anunțat de la amvon că în fiecare an își va reînnoi vizita. Mare tulburare printre confrații săi, care se plâng episcopului. Acesta îl cheamă îndată pe acuzat și îi adresează o aspră mustrare. « Monseniore », îi răspunde modest parohul, « Isus,

în Evanghelie, poruncește păstorului să aducă la staul toate oile sale, *trebuie să le aduc* (*oportet illas adducere*). Cum să reușești aceasta fără să mergi să le cauți? De altfel, eu nu tranzacționez niciodată asupra principiilor și mă mărginesc să-mi arăt interesul și caritatea față de toate sufletele, chiar rătăcite, pe care Dumnezeu mi le-a încredințat. Am anunțat aceste vizite de la amvon; dacă dorința dumneavoastră formală este să mă abțin de la ele, binevoiți a-mi da această interdicție în scris, ca să se știe că nu fac decât să ascult ordinele dumneavoastră. » Mișcat de justețea acestui limbaj, episcopul nu a insistat. Viitorul, de altfel, i-a dat dreptate acestui preot, care a avut bucuria de a converti pe unii dintre acești rătăciți și i-a constrâns pe toți ceilalți la un mare respect pentru sfânta noastră Religie. Smeritul paroh a devenit, prin voința lui Dumnezeu, Papa care îți dă, fiul Meu, această lecție de caritate. Fiți deci neclintit asupra principiilor, dar caritatea dumneavoastră să se întindă la toți oamenii, chiar dacă ar fi cei mai răi dușmani ai Bisericii."

El iradiază Umilință. — Se înțelege cu ușurință că bunătatea și blândețea lui Isus au atras mulțimile. Putem oare atribui aceeași putere umilinței Sale? Să nu ne îndoim.

Fără Mine nu puteți face nimic (*Sine me nihil potestis facere*). Înălțat de Creator la demnitatea de cooperator, apostolul va deveni un agent al operațiilor supranaturale, dar cu condiția ca numai Isus să apară. Cu cât va ști mai mult să se șteargă și să devină impersonal, cu atât Isus va avea grijă să Se manifeste.

Fără această impersonalitate, rod al vieții interioare, apostolul va planta și va uda în zadar: nimic nu va încolți.

Adevărata umilință are farmece speciale al căror izvor este Isus Însuși. Ea respiră Divinul. Zelului pe care omul de opere îl pune în a se șterge, pentru ca numai Isus să pară că lucrează: *El trebuie să crească, iar eu să mă micșorez* (*Illum oportet crescere, me autem minui*), îi corespunde, din partea Domnului nostru, darul pe care El îl acordă slujitorului Său de a câștiga inimile din ce în ce mai mult.

Astfel, umilința devine unul dintre cele mai mari mijloace de acțiune asupra sufletelor. Credeți-mă, spunea sfântul Vincențiu de Paul preoților săi, nu vom fi niciodată apți să facem opera lui Dumnezeu dacă nu avem convingerea că, de la noi înșine, suntem mai potriviți să stricăm totul decât să reușim.

Poate cineva se va mira că revenim adesea asupra anumitor gânduri. Este fiindcă, ni se pare, numai repetarea lor le poate întipări în mintea prea iubiților noștri cititori și le poate arăta importanța.

Purtările arogante, aerul de suficiență, nu intră ele adesea într-o anumită parte în nerodnicia operelor?

Creștinul „modern" înțelege să-și păstreze independența. Va accepta să asculte de Dumnezeu, dar numai de Dumnezeu. De la ministrul lui Dumnezeu nu va accepta ordine, îndrumări,

nici măcar sfaturi, decât dacă vede cu adevărat în ele semnătura lui Dumnezeu.

Pentru aceasta trebuie ca apostolul să știe într-atât să se șteargă și să dispară prin cultul umilinței, rod al vieții interioare, încât să ajungă să nu mai fie, în ochii celor care îl privesc, decât Transparentul lui Dumnezeu și să realizeze cuvântul Învățătorului: *Cel mai mare dintre voi va fi slujitorul vostru. Iar voi să nu vă numiți Rabbi… nici să nu vă numiți Învățători* (*Qui major est vestrum erit minister vester. Vos autem nolite vocari Rabbi… nec vocemini Magistri*).

Simpla înfățișare a omului interior devine o învățătură a științei vieții, adică a științei rugăciunii. De ce? Pentru că, împreună cu umilința, el respiră dependența de Dumnezeu. Și această dependență, în care acest suflet se ține neîncetat, se manifestă prin obiceiul de a recurge la Dumnezeu în orice împrejurare, fie pentru a lua o hotărâre, fie pentru a se mângâia în fiecare dificultate, fie mai ales pentru a obține energia suficientă ca să o biruiască.

La Comunul Confesorilor Pontifi, preotul citește aceste cuvinte prin care sfântul Beda comentează atât de remarcabil cuvintele *Pusillus grex* (turmă mică). „Mântuitorul", spune el, „numește «mică» turma aleșilor fie pentru că o compară cu mulțimea osândiților, fie mai curând din pricina Zelului Său pasionat pentru umilință; căci, oricât de numeroasă și întinsă ar fi deja Biserica Sa, El voiește totuși ca ea să crească mereu

până la sfârșitul lumii în umilință și să ajungă astfel la împărăția făgăduită umilinței."

Acest text se inspiră din puternicele lecții pe care Domnul nostru le dă Apostolilor Săi când, de pildă, ei voiesc să întoarcă spre avantaje personale vocația lor la apostolat și se arată cu această ocazie atât de plini de ambiție și de gelozie. Știți, le spune El, că aceia care par să domnească peste neamuri le stăpânesc, iar cei mari poruncesc cu asprime poporului. Nu va fi așa între voi. Ci acela dintre voi care este cel mai mare să fie ca cel mai mic, iar cel care va voi să fie cel dintâi să devină sclavul tuturor.

Dar, spune Bourdaloue, nu este oare prin aceasta slăbită autoritatea? Va fi întotdeauna destulă autoritate printre voi, dacă va fi destulă umilință; iar dacă umilința dispare, autoritatea devine împovărătoare și insuportabilă.

Bunătate exagerată sau, cel mai adesea, tendință spre despotism: fără adevărată umilință, apostolul va cădea într-unul sau altul dintre excese.

Să lăsăm aici deoparte chestiunea doctrinei. Presupunem apostolul îndeajuns de luminat pentru a-și păzi inteligența atât de o toleranță fără margini, cât și de o asprime a zelului ale cărei abateri ar fi reprobate de Dumnezeu. Principiile sale sunt perfect sănătoase și știința sa exactă. Acestea fiind puse, afirmăm că fără umilință apostolul nu va putea ține dreapta

măsură între două extreme și că lașitatea sau, cel mai adesea, orgoliul se vor manifesta în conduita sa.

Sau, cedând unei false umilințe, va fi pusilanim, va lăsa spiritul de caritate să degenereze în slăbiciune, va fi omul concesiilor exagerate, al împăcărilor cu orice preț, iar zelul său pentru menținerea principiilor va dispărea sub o mie de pretexte: motive de prudență, calcule cu vedere scurtă.

Sau naturalismul și reaua direcție a voinței vor pune în joc orgoliul, susceptibilitatea, Eul. De aici, urile personale, „autoritarismul", ranchiunele, necazul, rivalitățile, antipatiile, părtinirile, cupiditatea, represaliile, ambiția, gelozia, dorința cu totul omenească de întâietate, calomniile, clevetirile, vorbele aspre, spiritul de corp cu totul lumesc, asprimea în apărarea principiilor etc.

În loc să rămână Scopul adevărat în urmărirea căruia patimile noastre se înnobilează, gloria lui Dumnezeu va fi redusă de acest apostol la rolul de Mijloc și de Pretext pentru a sprijini, dezvolta și face scuzabile aceleași patimi în ceea ce au ele prea omenesc. Cele mai mici atingeri aduse gloriei lui Dumnezeu, Bisericii, vor determina mânii în care psihologul va distinge apărarea personalității lucrătorului apostolic sau a privilegiilor castei sale ca Societate pur omenească, mult mai mult decât devotamentul față de cauza lui Dumnezeu, singura rațiune de a fi a Bisericii ca Societate perfectă întemeiată de Domnul nostru.

Siguranța doctrinei și judecata sănătoasă nu sunt de ajuns pentru a păzi de aceste abateri, fiindcă apostolul fără Viață interioară și, prin urmare, fără adevărată umilință, va fi influențat de patimile sale. Numai umilința, menținându-l în rectitudinea judecății și abătându-l de la a acționa după impresie, ar pune în viața sa mai mult echilibru și stabilitate. Unindu-l cu Dumnezeu, l-ar face să participe, ca să spunem așa, la imuabilitatea dumnezeiască. Astfel iedera fragilă devine puternică și stabilă prin forța neclintită a stejarului atunci când, prin toate fibrele sale, se atașează de trunchiul robust al acestui rege al pădurilor.

Să nu ezităm deci să recunoaștem: fără umilință, dacă nu cădem în primul exces, natura noastră ne va purta spre al doilea, sau vom pluti, după împrejurări ori patimi, când spre unul, când spre celălalt. Și astfel se va realiza ceea ce spune sfântul Toma: omul este o ființă schimbătoare; nu este constant decât în inconstanța sa.

Rezultat logic al unui apostolat atât de defectuos: fie disprețul unei autorități pusilanime, fie neîncrederea și adesea ura împotriva unei autorități care nu-L reflectă pe Dumnezeu.

El iradiază Fermitate și Blândețe. — Sfinții au fost adesea foarte vehemenți împotriva erorii, a contagiunii și a ipocriziei. Sfântul Bernard, oracolul veacului său, poate fi citat, se pare, ca unul dintre Sfinții al căror zel a iradiat cea mai mare fermitate. Dar, citind cu atenție viața sa, cititorul va ști să distingă până la ce punct viața interioară îl făcuse impersonal

pe acest om al lui Dumnezeu. El nu recurge la fermitate decât după ce a constatat cu evidență ineficacitatea celorlalte mijloace. Adesea, de asemenea, alternează și, în marea sa iubire pentru suflete, după ce, pentru a răzbuna principiile, a manifestat o sfântă indignare și a cerut remedii, reparații, garanții, făgăduințe, îl vedem îndată dăruindu-se cu o blândețe maternă convertirii acelora pe care conștiința îl silise să-i combată. Fără milă față de erorile lui Abelard, știe să-și facă prieten din acela pe care îl redusese victorios la tăcere.

Este vorba de folosirea mijloacelor? Dacă vede că nu este în joc cauza principiilor, se ridică drept campion pentru a împiedica oamenii Bisericii să recurgă la procedee violente. Află că se voiește ruinarea și masacrarea evreilor din Germania. Fără ezitare, își părăsește mănăstirea pentru a alerga în apărarea lor și pentru a predica o cruciadă a păcii. De aceea, într-un document memorabil pe care Părintele Ratisbonne îl amintește în *Viața sfântului Bernard*, marele rabin al țării își manifestă admirația față de monahul de la Clairvaux, „fără de care", spune el, „niciunul dintre noi nu ar fi rămas viu în Germania." Și conjură generațiile viitoare ale israeliților să nu uite niciodată datoria de recunoștință pe care o au față de sfântul Abate. „Noi suntem", spunea sfântul Bernard cu această ocazie, „soldații păcii, suntem armata celor pașnici. *Deo et paci militantibus* (luptând pentru Dumnezeu și pentru pace). Convingerea, exemplul, devotamentul sunt singurele arme vrednice de fiii Evangheliei."

Nimic nu va înlocui viața interioară pentru a obține acest spirit impersonal care caracterizează zelul tuturor Sfinților.

În Chablais, toate eforturile eșuează înainte de sosirea sfântului Francisc de Sales. Căpeteniile protestantismului se pregătesc pentru o luptă îndârjită. Secta nu voiește nimic mai puțin decât să-l ucidă pe episcopul de Geneva. Acesta se prezintă iradiind blândețe și umilință. Se vede în el un om în care ștergerea Eului face să strălucească iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Istoria ne arată rezultatele rapide, abia de crezut, produse de acest apostolat.

Dar și el, blândul sfânt Francisc de Sales, a știut, când a trebuit, să arate o fermitate inexorabilă. Nu ezită să invoce forța legilor omenești pentru a confirma rezultatele obținute prin suavitatea cuvântului său și prin exemplul virtuților sale. Astfel sfântul episcop îl sfătuiește pe ducele de Savoia să ia măsuri severe împotriva perfidiei ereticilor.

Sfinții nu făceau decât să-L copieze pe Învățător. În Evanghelie, Mântuitorul ne apare primindu-i pe păcătoși cu milostivire, prieten al lui Zaheu și al vameșilor, plin de bunătate față de bolnavi, de cei întristați și de cei mici. Și totuși El, Blândețea și Mansuetudinea întrupată, nu ezită să ia biciul pentru a-i alunga pe vânzătorii din templu. Și ce severitate, ce forță în expresiile Sale când vorbește despre Irod sau când stigmatizează viciile cărturarilor și ale fariseilor fățarnici.

Numai în anumite cazuri foarte rare, după ce au fost folosite în zadar toate celelalte mijloace sau când este cu totul evident că ele ar fi inutile, se poate recurge, cu neplăcere, pentru a împiedica molipsirea, deci din caritate, la procedee care par violente.

În afara acestor excepții și când principiile nu sunt în cauză, mansuetudinea trebuie să domine conduita lucrătorului evanghelic. Se prind mai multe muște, spune sfântul Francisc de Sales, cu puțină miere decât cu un butoi de oțet.

Ne amintim mustrarea aplicată de Domnul apostolilor Săi când, lezați și umiliți în demnitatea lor omenească, și nu conduși de un zel curat și dezinteresat, voiesc să recurgă la violență și cer ca focul din cer să coboare peste satul Samariei care refuzase să-i primească. Voi nu știți, le spune El, din ce duh sunteți.

Unul dintre episcopii noștri, a cărui fermitate asupra principiilor este citată ca exemplu, vizita de curând, în orașul său episcopal, familiile îndoliate în care războiul care bântuie acum făcuse câteva victime. Făcându-se tuturor toate, a mers să ducă mângâierile sale unui calvinist care își plângea fiul căzut pe câmpul de onoare și i-a adresat câteva cuvinte cordiale și emoționate. Atins de acest act de smerită caritate, acest protestant exclama apoi: „Este oare cu putință ca un episcop atât de nobil prin naștere și atât de distins prin instruire să fi binevoit, în ciuda diferenței noastre de religie, să treacă pragul modestei mele locuințe? Demersul și cuvintele

sale mi-au mers la inimă." Industriașul care îl avea angajat pe acest om adăuga, povestindu-ne faptul: „Pentru mine, acest protestant este pe jumătate convertit și, în orice caz, episcopul, prin blândețea sa, a înaintat convertirea lui cu mult mai mult decât prin discuții interminabile și aprinse." Acest păstor de suflete a manifestat mansuetudinea Domnului nostru. Protestantul L-a văzut, ca să spunem așa, pe Mântuitorul înaintea lui și, în mod necesar, și-a spus: o Biserică având Pontifi care Îl reflectă atât de excepțional pe Acela pe care Îl admir în Evanghelie trebuie să fie adevărata Biserică.

Viața interioară menține deopotrivă spiritul și voința în slujba Evangheliei. Nici indolența, nici violența nejustificată nu abat direcția sufletului care vede și lucrează după Inima lui Isus. El nu are prudență și ardoare decât împins de această Inimă adorabilă. Acolo este secretul succeselor sale.

Dimpotrivă, lipsa vieții interioare și, prin urmare, manifestarea patimilor omenești dau explicația atâtor înfrângeri.

El iradiază Mortificare. — Spiritul de mortificare este un alt principiu care face operele roditoare. Totul se rezumă în Cruce. Și, cât timp nu s-a făcut să pătrundă în suflete misterul Crucii, ele nu au fost decât atinse la suprafață. Dar cine le va putea face să primească un mister care repugnă acestei spaime de suferință atât de firești ființei omenești? Numai acela care va putea spune cu marele Apostol: *Sunt răstignit împreună cu Cristos* (*Christo confixus sum cruci*). Vor fi capabili de aceasta aceia care poartă în ei pe Isus mortificat: *Purtând pururea în*

trupul nostru mortificarea lui Isus, pentru ca și viața lui Isus să se arate în trupurile noastre (*Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut vita Jesu manifestetur in corporibus nostris*). A se mortifica înseamnă a reproduce acel *Cristos nu Și-a plăcut Sieși* (*Christus sibi non placuit*), înseamnă a se lepăda de sine în toate împrejurările, a ajunge să iubească ceea ce nu place, a tinde, în sfârșit, spre acest ideal de a fi o victimă neîncetat jertfită.

Or, este imposibil, fără viață interioară, să ajungi la această răsturnare radicală a instinctelor noastre celor mai tenace.

Și în timp ce săracul din Assisi, străbătând în tăcere străzile cetății, predică numai prin înfățișarea sa misterul Crucii, în zadar apostolul nemortificat ar împrumuta de la Bossuet marile sale accente despre Calvar. Lumea este atât de înrădăcinată în spiritul desfătării, încât, pentru a-i dărâma citadela, argumentele obișnuite sunt prea puțin, chiar și marile intuiții. Trebuie Pătimirea făcută ca sensibilă prin mortificarea și dezlipirea ministrului lui Dumnezeu.

Dușmani ai Crucii lui Cristos (*Inimicos crucis Christi*), ar repeta sfântul Pavel, dușmani ai Crucii, acești numeroși creștini care nu văd în Religie decât o formă de „snobism", decât o obișnuință de practici exterioare lăsate de tradiție și împlinite periodic cu respect, este adevărat, dar fără legătură cu îndreptarea vieții, cu lupta împotriva patimilor și cu introducerea în moravuri a spiritului Evangheliei. Poporul

acesta pare că Mă cinstește, ar putea spune Domnul; el nu Mă cinstește decât cu buzele, inima lui este departe de Mine.

Dușmani ai Crucii lui Cristos (*Inimicos crucis Christi*), dușmani ai Crucii, acești creștini efeminați care privesc ca indispensabil să se înconjoare de toate comoditățile, să se plece tuturor exigențelor lumii, să se dăruiască plăcerilor ei dezordonate, să urmeze cu patimă toate modelele ei și sunt scandalizați de acest cuvânt pe care nu-l mai înțeleg și pe care totuși Isus Cristos l-a spus pentru toți: Dacă nu veți face pocăință, veți pieri toți la fel. Crucea, după expresia sfântului Pavel, le-a devenit scandal.

Și totuși, fără viață interioară, poate apostolul să producă alți creștini?

O asistență numeroasă la anumite slujbe va mulțumi fără îndoială inima adevăratului preot, dar îl va lăsa fără niciun entuziasm dacă nu poate atribui această afluență decât rutinei, unei fidelități respectabile față de anumite uzanțe de familie, anumitor obișnuințe care nu tulbură cu nimic cursul vieții, sau dacă îi descoperă cauza în bucuria de a găsi muzică bună, o decorație magnifică ori de a asista la un exercițiu de elocvență a cărui formă se vine doar să fie admirată.

Cel puțin, se pare, nu se va putea reține entuziasmul în fața împărtășaniei frecvente. Îmi revine în memorie o amintire din călătoria mea în Statele Unite. Traversând anumite parohii, eram încântat să aflu că un bun număr de bărbați erau fideli

împărtășaniei din prima vineri a lunii. *Omul vede fața, dar Dumnezeu inima* (*Homo videt in facie, Deus autem in corde*), mi-a spus un sfânt preot din New York. Nu uitați că sunteți în țara unde respectul omenesc este necunoscut și unde Bluff-ul se strecoară pretutindeni. Păstrați-vă admirația pentru parohiile unde observatorul judicios poate constata că împărtășaniile frecvente manifestă cu adevărat, dacă nu îndreptarea totală a vieții, cel puțin eforturi sincere de viață creștină și o dorință loială de a nu pactiza cu necumpătarea, cu goana nestăpânită după bani etc.

Departe de noi gândul de a subestima cele mai mici urme de viață creștină, oricare ar fi ele. Mai curând, scopul acestor rânduri este de a deplânge regretabila incapacitate în care am putea fi, din lipsă de viață interioară, de a produce altceva decât rezultate destul de firave, deși nu de disprețuit.

Domnul nostru nu voiește decât inima noastră. Pentru a o cuceri, pentru a stăpâni voința noastră și a ne însufleți să mergem pe urmele Sale pe calea renunțării, El a venit să descopere omului sublimele adevăruri ale credinței.

Puternic pentru a face să se nască această renunțare, bază a oricărei desăvârșiri morale, va fi apostolul obișnuit cu viața interioară întemeiată cu totul pe *să se lepede de sine* (*Abneget semetipsum*). Dar incapabil de aceasta va fi acela care nu-L urmează decât de foarte departe pe Mântuitorul purtându-Și crucea. *Nimeni nu dă ceea ce nu are* (*Nemo dat quod non habet*). Laș el însuși în a-L imita pe Isus răstignit, cum ar putea să

predice poporului său acest război sfânt împotriva patimilor la care Domnul nostru ne cheamă?

Numai apostolul dezinteresat, smerit, cast, poate antrena sufletele să lupte împotriva valului mereu crescând al cupidității, ambiției și necurăției. Numai acela care cunoaște știința crucifixului va fi destul de puternic pentru a opune un dig acestei căutări continue a comodităților, acestui cult al desfătării care amenință să copleșească totul și să zguduie familiile și națiunile.

A-l învăța pe Isus răstignit: astfel își rezumă sfântul Pavel apostolatul. Și, fiindcă trăiește din Isus și din Isus răstignit, este capabil să facă sufletele să guste misterul Crucii și să le învețe să-l trăiască. Prea mulți apostoli astăzi nu mai au destulă viață interioară pentru a aprofunda acest mister dătător de viață, pentru a se pătrunde de el și pentru a-l iradia. Ei consideră prea exclusiv în religie laturile filosofice, sociale, chiar estetice, potrivite să intereseze inteligența și să stârnească sensibilitatea și imaginația. Își dezvoltă tendința de a vedea în ea mai ales o școală de poezie sublimă, de artă incomparabilă. Religia are, fără îndoială, aceste calități; dar a nu o vedea decât sub aceste aspecte secundare ar însemna a deforma în mod absolut Economia Evangheliei, punând ca scop ceea ce nu este decât mijloc. A face din Cristos al Ghetsimaniului, al Pretoriului, al Calvarului numai un Cristos „cu lăcrămioare" este un sacrilegiu. De la păcat încoace, pocăința, repararea, lupta spirituală au devenit condiții indispensabile ale vieții. Crucea lui Isus Cristos amintește aceasta la tot pasul. A dobândi

admiratori nu este de ajuns zelului Cuvântului întrupat pentru gloria Tatălui Său; Lui Îi trebuie imitatori.

În Enciclica Sa din 1 noiembrie 1914, Benedict al XV-lea nu-i cheamă oare pe adevărații apostoli să sape o brazdă mai adâncă pentru a smulge sufletele din iubirea bunăstării, din egoism, din ușurătatea gusturilor, din uitarea bunurilor veșnice? Aceasta înseamnă a face apel la viața interioară a slujitorilor dumnezeiescului Răstignit.

Dumnezeu, Care ne-a dat atât de mult, cere ca, încă de la vârsta rațiunii, creștinul să unească la Pătimirea sângeroasă a lui Isus ceva din sine însuși, ceea ce am putea numi sângele sufletului său, adică sacrificiile necesare pentru a păzi legile dumnezeiești. Cum va fi credinciosul antrenat să facă generos aceste sacrificii de bunuri, de plăceri, de onoruri, dacă nu prin exemplul conducătorului de suflete familiarizat el însuși cu spiritul de sacrificiu?

De unde va veni mântuirea societății, se întreabă unii cu neliniște, la vederea victoriilor repetate ale dușmanului infernal? Când va veni rândul Bisericii să triumfe? Împreună cu Învățătorul, ne este ușor să răspundem: *Hoc autem genus non ejicitur nisi per orationem et jejunium* (Acest neam nu se scoate decât prin rugăciune și post). Când din rândurile preoției și ale oștirii religioase va ieși o pleiadă de oameni mortificați, făcând să strălucească printre popoare misterul Crucii, aceste popoare, contemplând în preotul sau călugărul mortificat reparațiile pentru păcatele lumii, vor înțelege Răscumpărarea

prin Sângele lui Isus Cristos. Atunci numai armata Satanei va da înapoi, iar dureroasa plângere a Domnului ultragiat, dar găsind în sfârșit reparatori, nu-și va mai avea de-a lungul veacurilor înfricoșătorul ecou: *Et quaesivi de eis virum, qui interponeret sepem et staret oppositus contra me pro terra ne dissiparem eam, et non inveni* (Și am căutat între ei un om care să pună gard și să stea împotriva Mea pentru țară, ca să nu o risipesc, și nu am găsit).

Cineva a voit să analizeze de ce un singur semn al crucii făcut de Părintele de Ravignan producea un efect atât de magic asupra indiferenților, chiar asupra necredincioșilor, veniți să-l asculte din simplă curiozitate. Concluzia întrebărilor sale adresate multor ascultători a fost că austeritatea vieții intime a predicatorului se manifesta într-un chip izbitor prin acest semn al crucii, care îl unea cu misterul Calvarului.

d) Ea dă lucrătorului evanghelic adevărata elocvență

Înțelegem prin aceasta elocvența capabilă să fie atât de purtătoare de har încât să convertească sufletele și să le conducă la virtute. Am vorbit deja despre ea în treacăt. Să ne mărginim să adăugăm câteva cuvinte:

În oficiul sfântului Ioan citim acest Răspuns: *Supra pectus Domini recumbens, Evangelii fluenta de ipso sacro Dominici pectoris fonte potavit et verbi Dei gratiam in toto terrarum orbe*

diffudit (Odihnindu-se pe pieptul Domnului, a băut șuvoaiele Evangheliei chiar din izvorul sfântului piept al Domnului și a răspândit harul Cuvântului lui Dumnezeu în toată lumea). În aceste câteva cuvinte, ce lecție adâncă pentru toți cei care, predicatori, scriitori, cateheți, au de împărțit cuvântul dumnezeiesc! Prin aceste expresii remarcabile, nu descoperă oare Biserica preoților săi izvorul adevăratei elocvențe?

Toți Evangheliștii sunt deopotrivă inspirați. Toți au scopul lor providențial. Fiecare dintre ei are totuși elocvența sa proprie. Mai mult decât ceilalți, sfântul Ioan o are pe aceea care merge la voință prin inimă, unde răspândește *verbi Dei gratiam* (harul Cuvântului lui Dumnezeu). Împreună cu Epistolele sfântului Pavel, Evanghelia sa este cartea preferată a sufletelor pentru care viața de aici jos este lipsită de sens fără unirea cu Isus Cristos.

De unde îi vine sfântului Ioan această elocvență captivantă? Acest mare fluviu, ale cărui ape binefăcătoare udă lumea întreagă — *Fluenta in toto terrarum orbe diffudit* (A răspândit șuvoaiele în toată lumea) — în ce munte își are izvorul?

Este unul dintre fluviile Paradisului, spune textul liturgic: *Quasi unus ex Paradisi fluminibus Evangelista Joannes* (Evanghelistul Ioan, ca unul dintre fluviile Paradisului).

La ce folosesc atâția munți înalți și ghețari? Aceste suprafețe imense, va spune neștiutorul, nu ar fi oare mult mai folositoare dacă s-ar întinde în câmpii? El nu bănuiește că, fără aceste

culmi înalte, câmpiile și văile ar fi la fel de sterpe ca Sahara. Munții sunt, într-adevăr, cei care, prin fluviile al căror rezervor sunt, dau pământului fertilitate.

Această culme înaltă a Paradisului, din care țâșnește izvorul care alimentează Evanghelia sfântului Ioan, care este ea dacă nu Inima lui Isus: *Evangelii fluenta de ipso sacro Dominici pectoris fonte potavit* (A băut șuvoaiele Evangheliei chiar din izvorul sfântului piept al Domnului). Fiindcă Evanghelistul a perceput, prin Viața interioară, bătăile Inimii Omului-Dumnezeu și nemărginirea iubirii Sale pentru oameni, cuvântul său este purtătorul harului Cuvântului dumnezeiesc: *Verbi Dei gratiam diffudit* (A răspândit harul Cuvântului lui Dumnezeu).

Tot astfel se poate spune că oamenii interiori sunt și ei, într-un anumit fel, fluvii ale Paradisului. Nu numai că, prin rugăciunile și jertfirile lor, atrag din Cer pe pământ apele vii ale harului și îndepărtează sau scurtează pedepsele pe care lumea le merită, ci, mergând să scoată din cele mai înalte ceruri, din Inima Aceluia în Care locuiește Viața intimă a lui Dumnezeu, valurile acestei vieți, le răspândesc din belșug asupra sufletelor: *Haurietis aquas de fontibus Salvatoris* (Veți scoate ape din izvoarele Mântuitorului). Chemați să dea cuvântul lui Dumnezeu, ei o fac cu o elocvență al cărei secret numai ei îl au. Ei vorbesc Cerul către pământ. Ei luminează, încălzesc, mângâie, întăresc. Fără aceste calități reunite, nu există decât o elocvență incompletă. Iar aceste calități predicatorul nu le va reuni decât dacă trăiește din Isus.

Sunt eu cu adevărat dintre aceia care se bizuie pe rugăciunea lor mentală, pe vizita la Preasfântul Sacrament, pe Liturghia sau Împărtășania lor mai ales, pentru a da elocvenței lor puterea de acțiune? Dacă nu, pot fi un zgomotos *cymbalum tinniens* (chimval răsunător), pot răsuna solemn ca arama, *velut aes sonans* (ca arama sunătoare), dar nu sunt canalul iubirii, al acelei iubiri care face irezistibilă elocvența prietenilor lui Dumnezeu.

Tabloul adevărului creștin pus în lumină de un predicator înzestrat cu știință, dar cu o pietate mediocră, poate mișca sufletele, le poate apropia de Dumnezeu, le poate chiar spori credința. Dar pentru a le impregna cu savoarea dătătoare de viață a virtuții, trebuie să fi gustat spiritul Evangheliei și, prin rugăciune, să fi făcut din el substanța propriei vieți.

Să repetăm încă o dată că numai Spiritul dumnezeiesc, principiul oricărei rodnicii spirituale, operează convertirile și răspândește harurile care determină fuga de viciu și practicarea virtuții. Cuvântul lucrătorului evanghelic, pătruns de ungerea Spiritului sfințitor, devine un canal viu care nu reține nimic din acțiunea dumnezeiască. Înainte de Rusalii, apostolii predicaseră aproape fără rezultate. După reculegerea lor de zece zile, cu totul de viață interioară, Spiritul lui Dumnezeu îi invadează, îi transformă. Primele lor încercări de predicare sunt pescuiri minunate. Tot astfel cu semănătorii evanghelici. Prin viața interioară, ei sunt cu adevărat purtători de Cristos. Ei plantează și udă cu eficacitate. Spiritul Sfânt dă atunci întotdeauna creșterea. Cuvântul lor este deopotrivă sămânța

care cade și ploaia care fecundează. Soarele care face să crească și să se coacă nu lipsește niciodată.

Est tantum lucere vanum, spunea sfântul Bernard, *tantum ardere parum, ardere et lucere perfectum* (A lumina numai este zadarnic; a arde numai este puțin; a arde și a lumina este desăvârșit). Și mai departe: *Singulariter apostolis et apostolicis viris dicitur: Luceat lux vestra coram hominibus, nimirum tanquam accensis et vehementer accensis* (În chip deosebit apostolilor și bărbaților apostolici li se spune: Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, desigur ca unor făclii aprinse și foarte puternic aprinse).

Elocvența evanghelică apostolul o scoate din viața de unire cu Isus prin rugăciune și paza inimii, dar și din Sfintele Scripturi, pe care le studiază și le gustă cu pasiune. Orice cuvânt al lui Dumnezeu către om, orice cuvânt căzut de pe buzele adorabile ale lui Isus este pentru el un diamant ale cărui fațete le admiră la lumina darului înțelepciunii, atât de deosebit dezvoltat în el. Dar, fiindcă numai după ce s-a rugat deschide cartea inspirată, nu numai că admiră, ci și savurează învățăturile ei, ca și cum Spiritul Sfânt le-ar fi dictat pentru el personal. De aceea, ce ungere când, urcat la amvon, citează cuvântul lui Dumnezeu, și ce diferență între luminile pe care le face să țâșnească din el și aplicațiile ingenioase sau savante pe care le poate scoate un predicator ajutat numai de resursele rațiunii și ale unei credințe aproape abstracte și moarte. Cel dintâi arată adevărul viu, învăluind sufletele într-o realitate care voiește nu numai să le lumineze, ci să le și vivifice. Cel

de-al doilea nu este capabil să vorbească despre ea decât ca despre o ecuație algebrică, sigură fără îndoială, dar rece și fără legături cu intimitatea existenței. El o lasă abstractă și, ca să spunem așa, în starea de simplu memorial, capabil cel mult să emoționeze inimile prin ceea ce se numește caracterul estetic al creștinismului. „Măreția Scripturilor mă uimește. Simplitatea Evangheliei vorbește inimii mele", mărturisea sentimentalistul J.-J. Rousseau. Dar ce importanță aveau pentru gloria lui Dumnezeu aceste emoții vagi și atât de sterile! Adevăratul apostol are secretul de a arăta Evanghelia în adevărul ei, nu numai mereu actual, ci și mereu lucrător și neîncetat reînnoit, fiindcă este dumnezeiesc, pentru sufletul care intră în contact cu el. Și, fără a se opri la atingerea sentimentului, merge, prin cuvântul vieții dumnezeiești, până la acea voință în care rezidă corespondența la adevărata viață. Convingerile pe care le produce nasc iubire și hotărâre. Numai el are adevărata elocvență evanghelică.

Nu există viață interioară completă fără o devoțiune tandră față de Maria Imaculată, canal prin excelență al tuturor harurilor, mai ales al harurilor alese. Apostolul obișnuit cu acest recurs neîncetat la Maria, fără de care sfântul Bernard nu poate înțelege un adevărat fiu al acestei Mame incomparabile, găsește, pentru expunerea dogmei despre Maica lui Dumnezeu și despre Mama oamenilor, accente care nu numai că interesează și emoționează pe ascultătorii săi, ci le transmit și această nevoie de a recurge, cu prilejul oricărei dificultăți, la Dispensatoarea Sângelui dumnezeiesc. Nu are decât să-și lase

experiența și Inima să vorbească pentru a câștiga sufletele către Regina Cerului și, prin Ea, să le arunce în Inima lui Isus.

e) Pentru că viața interioară naște viață interioară

Rezultatele sale asupra sufletelor sunt adânci și durabile.

Sub forma unei scrisori adresate inimii fiecăruia dintre confrații noștri ar trebui scris acest capitol adăugat primelor ediții.

Am considerat operele ca depinzând mai ales de viața interioară a lucrătorului evanghelic. Rugăciunea și reflecția ne-au dus să analizăm, dintr-un alt punct de vedere, nerodnicia anumitor opere și credem că suntem în adevăr formulând această propoziție:

O operă nu se înrădăcinează adânc, nu este cu adevărat stabilă și nu se perpetuează decât dacă lucrătorul evanghelic a născut suflete la viața interioară. Or, nu o poate face decât dacă el însuși este puternic hrănit de viața interioară.

În capitolul III al părții a doua, relatam cuvintele canonicului Timon-David despre necesitatea de a forma în fiecare operă un grup de creștini foarte fervenți, care să exercite la rândul lor un adevărat apostolat asupra semenilor lor. Cine nu vede cât de prețioși sunt acești fermente și până la ce punct acești colaboratori pot multiplica puterea de acțiune a apostolului?

El nu mai lucrează singur; mijloacele sale de acțiune sunt însutite.

Să ne grăbim să o repetăm: numai omul de opere cu adevărat interior are destulă viață pentru a produce alte focare de viață roditoare. A obține zelatori capabili de propagandă și de influență prin camaraderie, spirit de corp sau rivalitate, operele laice reușesc aceasta. Fanatismul sau concurența, sectarismul sau gloria deșartă, interesul sau ambiția le sunt de ajuns ca pârghie. Dar a ridica apostoli după Inima lui Isus Cristos, apostoli care participă la blândețea și umilința Sa, la bunătatea Sa dezinteresată și la zelul Său exclusiv pentru gloria Tatălui Său — ce altă pârghie decât aceea a vieții interioare intensive ar îndrăzni să pretindă aceasta?

Cât timp o operă nu a putut produce acest rezultat, existența ei este efemeră. Aproape sigur, ea nu va supraviețui celui care îi este fondator. Dimpotrivă, rațiunea perpetuității anumitor opere, să nu ne îndoim, se află de obicei în singurul fapt că viața interioară a putut naște viață interioară.

Să citățm un exemplu:

Abatele Allemand, mort în mireasmă de sfințenie, întemeia la Marsilia, înainte de Revoluție, Opera de tineret pentru Studenți și Angajați. Această operă păstrează încă numele fondatorului ei și continuă, după mai bine de un secol, să se bucure de o prosperitate admirabilă. Deși foarte puțin înzestrat din punct de vedere natural, foarte miop, timid, fără

talente oratorice, acest preot, omenește vorbind, era incapabil de activitatea prodigioasă cerută de întreprinderea sa.

Trăsăturile în mod natural disproporționate ale feței sale i-ar fi împins pe tineri la batjocură, dacă nu ar fi fost frumusețea sufletului care se reflecta în privirea sa și în toată ținuta sa. Datorită ei, omul lui Dumnezeu avea asupra acestei tinereți impetuoase un ascendent care o domina și îi impunea respect, stimă și afecțiune. Domnul Allemand a voit să zidească numai pe viața interioară și a fost destul de puternic pentru a forma în sânul operei sale un grup de tineri cărora nu ezita să le ceară, în toată măsura în care starea lor o permitea, o viață interioară integrală, paza inimii fără rezervă, rugăciunea mentală de dimineață etc., într-un cuvânt, viața creștină completă așa cum o înțelegeau și o practicau creștinii primelor veacuri.

Și acești tineri apostoli, succedându-se unii altora, au continuat să fie cu adevărat la Marsilia sufletul acestei opere, care a dat Bisericii mai mulți Episcopi și îi dă încă atâția preoți seculari, misionari sau călugări, și mii de tați de familie care rămân în cetatea focianã pivotele cele mai importante ale operelor parohiale și formează acolo o pleiadă care nu numai că este onoarea comerțului, industriei și profesiilor liberale, ci constituie un adevărat focar de apostolat.

Tați de familie, spunem noi. Acest cuvânt evocă ecoul refrenului care se aude aproape pretutindeni: „Relativ ușor asupra tinerilor, asupra tinerelor fete și asupra mamelor de

familie, apostolatul este adesea imposibil când voim să-l exercităm asupra bărbaților. Și totuși, cât timp nu am obținut ca șefii de familie să devină nu numai creștini, ci apostoli la rândul lor, influența, de altfel atât de prețioasă, a mamei creștine va fi paralizată sau efemeră și nu vom ajunge niciodată să așezăm domnia socială a lui Isus Cristos. Or, în această parohie, în această mahala, în acest spital, în această uzină, nu este nimic de făcut pentru a-i aduce pe bărbați să devină profund creștini."

Mărturisindu-ne astfel incapacitatea, nu ne dăm oare cel mai adesea un certificat de insuficiență a acelei vieți interioare care singură ne-ar face să descoperim mijloacele de a împiedica un atât de mare număr de bărbați să scape acțiunii Bisericii? Nu preferăm oare muncilor de pregătire intensivă a predicilor capabile să nască în minți și inimi de bărbați convingeri, iubiri și hotărâri adânci, succesele oratorice ușoare pe lângă tineri sau femei? Numai viața interioară ne-ar putea susține în lucrările de semănat obscure și anevoioase, și în aparență multă vreme neroditoare. Numai ea ne-ar face să înțelegem ce putere de acțiune ne-ar da osteneala rugăciunii și a pocăinței și cât de mult progresele noastre în imitarea tuturor virtuților lui Isus Cristos ar înzeci eficacitatea apostolatului nostru asupra bărbaților.

Eram atât de surprinși de detaliile care ni se dădeau despre o operă militară dintr-un mare oraș al Normandiei, încât ezitam să credem asemenea succese. Cum, de pildă, soldații ar veni la cerc mult mai numeroși când este o lungă seară de adorație,

pentru a repara blasfemiile și desfrâurile cazărmii, decât atunci când se dă acolo un concert de muzică sau o reprezentație teatrală! A trebuit să ne plecăm în fața evidenței. Surpriza noastră a încetat când ni s-a descris până la ce punct capelanul înțelegea Tabernacolul și ce apostoli știuse să formeze astfel lângă el.

Ce să gândim, după acest exemplu, despre anumiți apostoli pentru care cinematografele, estradele, acrobația par să formeze programul unei a cincea evanghelii pentru convertirea popoarelor!

În lipsa altora, folosirea acestor mijloace pentru a atrage adepți sau pentru a-i ține departe de rău va obține, fără îndoială, un rezultat, dar cel mai adesea cât de restrâns și cât de efemer! Dumnezeu să ne păzească de a răci zelul scumpilor confrați care nu pot nici concepe, nici folosi altă metodă și întrevăd deja — cum o făcuserăm și noi, tânăr preot lipsit de experiență — patronajele lor pustii dacă ar consacra mai puțin timp pregătirii acestor recreații moderne, în ochii lor condiție *sine qua non* a succesului. Să ne mărginim deci să-i punem în gardă împotriva primejdiei de a da prea mult loc acestor mijloace și să le dorim harul de a înțelege teza canonicului Timon-David, a cărui convorbire am relatat-o.

Într-o zi — nu aveam decât doi ani de preoție — acest venerat preot a fost silit, la sfârșitul conversației, să ne spună foarte frățește, dar nu fără oarecare compătimire: *Non potestis portare modo* (Nu puteți purta acum); numai mai târziu, când veți fi

înaintat în viața interioară, mă veți înțelege mai bine. Astăzi, luând toate în seamă, nu vă puteți lipsi de aceste mijloace; folosiți-le deci fără ezitare, în lipsa altora. Cât despre mine, îmi reținfoarte bine tinerii lucrători și funcționari și atrag noi recruți, deși la noi nu există aproape decât acele jocuri vechi și mereu noi care, fără să coste nimic, odihnesc sufletul prin însăși simplitatea lor. Iată, adăugă el cu finețe, v-am arătat în pod instrumentele muzicale pe care și eu le considerasem indispensabile la început; iată tocmai că sosește în această direcție fanfara actuală: veți judeca.

Într-adevăr, câteva minute mai târziu, defila înaintea noastră un grup de patruzeci până la cincizeci de tineri între doisprezece și șaptesprezece ani. Ce hărmălaie! Cine și-ar fi putut reține un hohot de râs la vederea acestui batalion ciudat, pe care privirea senină a bătrânului canonic îl contempla cu satisfacție? „Iată", îmi spuse el, „cel care merge cu spatele, în fruntea grupului, și își agită marea bâtă ca un dirijor, apoi deodată o duce comic la buze ca pe un clarinet, este un subofițer în permisie, unul dintre cei mai puternici zelatori ai noștri. Pe cât poate, se împărtășește zilnic, dar mai ales nu-și pierde jumătatea de ceas de rugăciune mentală. Antrenor extraordinar, acest înger de pietate se străduiește să-și folosească toate talentele pentru ca jocurile celor mijlocii să nu lâncezească. Minunat de plin de resurse pentru a reuși aceasta, întreține entuziasmul acestei mici tinereți. Dar nimic nu scapă ochiului său de adjutant și inimii sale de apostol."

Da, hohot de râs irezistibil în fața acestui grup de muzicanți care executau refrenele cele mai cunoscute: *Un canard déployant ses ailes*; *As-tu vu la casquette* etc. Schimbare de refren de îndată ce dirijorul dădea semnalul prin exemplu. Fiecare executant simula un instrument: mâinile în formă de pavilion înaintea gurii unora, o foaie de hârtie care vibra între buzele altora, câteva rare fluiere de hârtie etc. Uit pe prima linie a executanților un trombon cu culisă și o tobă mare: două bețe, dintre care unuia mâna îi imprima o mișcare regulată de du-te-vino, țineau locul celui dintâi; un bidon vechi de petrol, pe al celeilalte. Fețele strălucitoare ale tuturor acestor tineri arătau că erau literalmente prinși de jocul lor. „Să urmăm fanfara", îmi spuse canonicul.

La capătul aleii se înălța o statuie a Sfintei Fecioare. „În genunchi, prieteni", strigă șeful muzicii, „un *Ave maris stella* către buna noastră Mamă, apoi o decadă de rozariu." Toată această mică lume rămâne mai întâi un minut în tăcere, apoi răspunde încet, cu tot atâta pietate ca în capelă, la *Ave Maria*. Acești mici meridionali, cei mai mulți cu ochii plecați, adevărați spiriduși cu câteva minute înainte, sunt transformați deodată în îngeri de Fra Angelico. „Nu uitați", îmi spuse călăuza mea, „că iată termometrul operei: a-i reține prin jocuri simple și entuziaste chiar și pe tinerii noștri mari, de peste douăzeci de ani; a obține ca ei să aspire să reia aici, în ceasurile lor de rugăciune și recreație, un suflet de copil mic și să se amuze cu nimicuri; a ajunge mai ales să-i facem să se roage, și

să se roage cu adevărat, chiar în mijlocul jocurilor: toți zelatorii noștri tind spre acest scop."

Ceata se ridică pentru noi isprăvi artistice, de care curtea mare răsună. O clipă după aceea, jocul de *barres* făcea furori. Observaserăm că subofițerul, ridicându-se după *Ave maris stella*, șoptise câteva cuvinte la urechea a doi sau trei care îndată, voioși și ca ascultând de un obicei practicat de toți, merseră să-și lase bluza de joc și espadrilele și se îndreptară spre capelă pentru a petrece acolo un sfert de ceas la picioarele Divinului Prizonier.

„Ambiția noastră", adăugă atunci domnul Timon-David, cu o profundă convingere, „ambiția noastră trebuie să tindă la formarea de zelatori în care iubirea lui Dumnezeu să fie destul de intensă pentru ca, după ce vor fi părăsit patronajul și vor fi întemeiat o familie, să rămână apostoli grăbiți să comunice unui cât mai mare număr de suflete ardoarea caritații lor. Dacă apostolatul nostru", continua sfântul preot, „nu ar viza decât să facă buni creștini, o, cât de îngust ar fi idealul nostru! Legiuni de apostoli trebuie să creăm, pentru ca această celulă fundamentală a societății, care este familia, să devină la rândul ei un centru de apostolat. Or, acest program integral, numai o viață de sacrificiu și de intimitate cu Isus ne va da forța și secretul de a-l realiza. Numai cu această condiție acțiunea noastră va fi puternică în societate, iar cuvântul Învățătorului se va împlini: *Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut accendatur* (Foc am venit să arunc pe pământ, și ce voiesc decât să se aprindă)."

Abia mult mai târziu, vai, am ştiut să înţelegem însemnătatea lecţiilor vii ale canonicului, atât de adânc în psihologia şi tactica sa, şi să comparăm, sub privirea lui Dumnezeu pentru Care succesele aparente nu sunt nimic, rezultatele diferitelor mijloace folosite.

Aceste mijloace pot sluji, după cum sunt simple ca Evanghelia sau complexe ca tot ceea ce este prea omenesc, la aprecierea atât a unei opere, cât şi a celor care o însufleţesc.

Spre Goliat, împotriva căruia luptaseră în zadar cei puternici ai lui Israel, bine înarmaţi, înainta tânărul David. O praştie, un toiag, cinci pietre din pârâu: adolescentul nu cerea nimic mai mult. Dar acel *In nomine Domini exercituum* (În numele Domnului oştirilor) al său era deja al unui suflet capabil să ajungă la sfinţenie.

Se vorbeşte mult astăzi despre operele postşcolare laice. Oricât ar avea la dispoziţie sume enorme atribuite oficial de Stat, localuri magnifice etc., operele postşcolare ale Bisericii nu vor avea, în ciuda sărăciei lor, nimic de temut de concurenţă dacă sunt zidite pe viaţa interioară şi, prin atracţia a ceea ce îl farmecă înainte de toate pe tânăr, prin idealul lor, vor antrena elita tinereţii.

Să încheiem printr-o ultimă trăsătură. Ea ne va sluji să analizăm omul de opere care pare să antreneze sufletele către Domnul nostru până la a face din ele apostoli, dar care, în realitate, nu stârneşte decât entuziasme născute din simpatia

naturală pentru persoana sa și din acțiunea magnetică pe care o exercită în jurul lui. Încântați să aibă de-a face cu un fermecător pios, mândri să-l vadă ocupându-se de ei, adepții îi formează ca o curte și, întrecându-se unii pe alții, dar mai ales pentru a-i plăcea, acceptă chiar și practicile anevoioase care par să reflecte adevărata devoțiune.

O Congregație de admirabile Surori catehete era condusă de un Călugăr a cărui viață tocmai a fost scrisă. „Maică", spuse într-o zi acest om interior unei Superioare locale, „sunt de părere ca Sora X… să înceteze cel puțin un an să facă catehismul." — „Dar, Părinte, nu vă gândiți bine, este cea mai bună directoare. Copiii aleargă din toate mahalalele orașului, atrași de minunata ei pricepere. A o retrage de la catehism înseamnă a aduce dezertarea celor mai mulți dintre acești băieței." — „Am asistat din tribună la catehismul ei", răspunde Părintele. „Ea îi uimește, într-adevăr, pe copii, dar într-un fel prea omenesc. După un an de nou noviciat, mai bine formată atunci la viața interioară, își va sfinți și sufletul ei, și sufletele copiilor prin zelul ei și prin folosirea talentelor sale. Dar acum, fără să-și dea seama, este un obstacol în calea acțiunii directe a Domnului nostru asupra acestor suflete pregătite pentru prima împărtășanie. Să vedem, Maică, văd că insistența mea vă întristează. Ei bine, accept o tranzacție. Cunosc pe Sora N…, suflet foarte interior, dar fără mari talente. Cereți Superioarei Generale să v-o trimită pentru un timp. Prima va veni să înceapă catehismul un sfert de ceas, doar pentru a vă calma temerile de dezertare; apoi, puțin câte puțin, se va retrage

complet. Veți vedea atunci că acești copii se vor ruga mai bine și vor cânta mai pios cântările. Reculegerea și docilitatea lor vor reflecta un caracter mai supranatural. Acesta va fi termometrul."

Cincisprezece zile după aceea — Superioara a putut constata — Sora N… ținea singură lecția și totuși numărul copiilor creștea. Era cu adevărat Isus Cel Care dădea catehismul prin ea. Prin privirea ei, modestia ei, blândețea ei, bunătatea ei, prin felul ei de a face semnul crucii, prin tonul glasului ei, ea Îl spunea pe Domnul nostru. Sora X… putuse dezvolta cu talent și face interesant ceea ce ar fi fost mai arid. Sora N… făcea mai mult. Fără îndoială, nu neglija nimic pentru a-și pregăti explicațiile și a le expune cu claritate, dar secretul ei și ceea ce domina în cursul ei era ungerea. Și prin această ungere sufletele se află cu adevărat în contact cu Isus.

La catehismele Sorei N…, mult mai puține dintre acele izbucniri zgomotoase, dintre acele priviri uimite, dintre acea fascinație pe care ar fi provocat-o la fel de bine conferința foarte interesantă a unui explorator sau povestirea foarte emoționantă a unei bătălii.

În schimb, atmosferă de atenție reculeasă. Acești băieței sunt în sala de catehism ca în biserică. Niciun mijloc omenesc nu este pus în lucrare pentru a împiedica risipirea sau plictiseala. Ce influență tainică plutește deci asupra acestei adunări? Să nu ne înșelăm: este aceea a lui Isus, care se exercită direct. Căci un suflet interior care dezvoltă lecțiile de catehism este o liră

care nu răsună decât sub degetele Artistului dumnezeiesc. Și nicio artă omenească, oricât de minunată ar fi, nu este comparabilă cu acțiunea lui Isus.

f) Importanța formării elitelor și a direcției spirituale

Să revenim încă o dată la convorbirea atât de captivantă reprodusă mai sus, pe care am avut-o cu domnul Timon-David. Un cuvânt căzut de pe buzele acestui fondator de opere atât de experimentat l-a izbit, fără îndoială, pe cititor. Prin folosirea cuvântului pitoresc și imagistic „cârje", veneratul canonic își rezuma gândirea asupra folosirii anumitor divertismente moderne — teatru, fanfară, cinematograf, jocuri costisitoare și complicate etc. — pentru a atrage și reține tinerii în operele de tineret. Prilej adesea de surmenaj și de depresie, aceste atracții tind mai puțin să odihnească și să dilate sufletul sau să întrețină sănătatea fizică decât să flateze vanitatea și să supraexcite imaginația și sensibilitatea. De altfel, acest cuvânt „cârje" nu se aplica nicidecum acelor jocuri foarte distractive, deși foarte simple, care destind sufletul, întăresc trupul și au fost de ajuns atâtor generații creștine.

Comparând, fără a o pune suficient la punct, părerea atât de judiciosului canonic cu aceea a altor excelenți directori de opere, cineva s-a putut întreba dacă el nu generaliza prea mult cazul în care „cârjele" pot fi suprimate.

Fără a vorbi despre operele întemeiate mai ales pentru alinarea mizeriilor trupești, celelalte pot fi împărțite în două clase: acelea în care nu se voiește decât o elită și acelea din care nu sunt excluse decât oile râioase.

Dar presupunem că, în acest ultim caz, se caută de asemenea formarea unui nucleu de subiecți de elită, capabili, prin fervoarea lor, să sublinieze în ochii celorlalți scopul principal al operei: acela de a-i aduce pe toți membrii ei la o viață nu superficial, ci profund creștină. Altfel, „operă profană condusă de un paroh", după expresia malițioasă a unui excelent profesor de liceu, care, sub o fațadă clericală, bănuia aproape tot atâtea mizerii câte deplângea în așezămintele sustrase influenței Bisericii.

Directorii care resping destul de ușor din operele lor subiecții recunoscuți incapabili de a fi încorporați în elită găsesc perfect cuvântul „cârje" pentru a caracteriza bine până la ce punct țin drept secundare anumite mijloace de care știu să se lipsească sau pe care le suportă aproape cu neplăcere.

Și, desigur, ei sunt departe de a fi lipsiți de argumente pentru a-și apăra părerea.

Pentru ei, restaurarea Societății, a Franței în particular, nu va rezulta decât dintr-o iradiere mai intensă a sfințeniei Bisericii. Prin acest mijloc, spun ei, mai degrabă decât prin conferințe de apologetică, creștinismul s-a dezvoltat atât de rapid în

primele veacuri ale istoriei sale, în ciuda puterii dușmanilor săi, a prejudecăților de tot felul și a corupției generale.

Ei opresc orice discuție prin replici de acest fel: Puteți cita un fapt, unul singur, care să arate că, în această perioadă, Biserica a avut nevoie să inventeze divertismente pentru a îndepărta de turpitudinea spectacolelor păgâne sufletele pe care trebuia să le cucerească?

Unul dintre acești directori, făcând aluzie la această sete de aur și la această pasiune pentru filme care, în zilele noastre, aprind mulțimile avide de plăceri, ne spunea: *Panem et Circenses* al romanilor decadenți s-ar putea traduce astăzi prin „Galette și Cinema". Or, luați, de pildă, pe sfântul Ambrozie sau pe sfântul Augustin, acești prodigioși antrenori de suflete: se poate descoperi în viața lor vreo trăsătură care să ni-i arate organizând opere cu scopul de a procura oilor lor divertismente capabile să le facă să uite plăcerile oferite de păgânism? Și, pentru a converti Roma atât de moleșită de spiritul Renașterii, unde citim că sfântul Filip Neri ar fi avut nevoie de „cârjele" care stârneau verva abatelui Timon-David?

Este sigur că, printre credincioși, Biserica primară, am lăsat deja să se întrevadă, a știut să organizeze o elită incomparabilă și numeroasă, ale cărei virtuți îi izbeau pe păgâni de uimire și forțau admirația sufletelor loiale, chiar și a celor mai prevenite prin principiile, tradițiile și moravurile lor împotriva religiei creștine. Convertirile urmau, chiar în medii în care preotul nu putea pătrunde.

În fața acestor lecții ale trecutului, cum să nu ne întrebăm dacă, în secolul nostru, nu avem o încredere excesivă nu numai în anumite distracții amețitoare, ci chiar în diverse mijloace — pelerinaje, sărbători de paradă, congrese, discursuri, publicații, sindicate, acțiune politică etc. — risipite în zilele noastre cu profuziune și foarte folositoare, fără îndoială, dar pe care ar fi deplorabil să le așezăm pe primul plan. Predicarea prin exemplu va fi întotdeauna pârghia principală. Numai *exempla trahunt* (exemplele atrag). Conferințele, cărțile bune, presa creștină și chiar predicile excelente trebuie să graviteze în jurul acestui program fundamental: a organiza apostolatul asupra poporului prin exemplul creștinilor fervenți, prin virtuțile lor.

Preoții care, lăsându-se absorbiți de toate celelalte funcții ale slujirii lor, nu se consacră decât insuficient celei principale, formării elitelor pentru marea propagandă prin Bunul Exemplu, trebuie oare, de atunci, să se mire că în Franța trei sferturi dintre bărbați — și în multe alte națiuni o proporție și mai mare — rămân încremeniți în indiferență și nu văd în Biserică decât o instituție onorabilă, de o anumită utilitate socială, iar nu resortul incomparabil al oricărei existențe individuale, cheia de boltă a familiilor și națiunilor și, mai ales, marele Proiector al adevărului și al vieții veșnice?

„Care este deci această religie capabilă să lumineze, să întărească și să înflăcăreze astfel inima omenească?" Acesta este strigătul pe care îl scoteau păgânii în fața efectelor minunate

pe care le-a putut produce Liga tacită a acțiunii prin bunul exemplu.

La force de cette Ligue care exista între primii creștini nu-i venea, desigur, numai din simpla practicare a lui *Declina a malo* (abate-te de la rău). Îndepărtarea de actele condamnate de Decalog n-ar fi fost în stare să nască, odată cu admirația, și o puternică dorință de imitare. Mai ales de *Fac bonum* (fă binele) se leagă acel *Exempla trahunt* (exemplele atrag). Era nevoie de toată strălucirea virtuților evanghelice, așa cum Predica de pe munte le propusese lumii.

„Dacă Biserica, ne spunea un om de stat eminent, dar necredincios, ar ști să graveze mai adânc în inimi testamentul Întemeietorului său: «Iubiți-vă unii pe alții», ea ar deveni marea putere indispensabilă națiunilor." Nu s-ar putea face aceeași reflecție și cu privire la mai multe alte virtuți?

Cu profunda sa înțelegere a nevoilor Bisericii, Papa Pius al X-lea avea adesea vederi de o rară justețe. *L'Ami du Clergé* amintește o interesantă convorbire a sfântului Pontif cu un grup de cardinali: „Ce este, zise Papa, mai necesar astăzi pentru mântuirea societății? – A zidi școli catolice, răspunse unul. – Nu. – A înmulți bisericile, replică altul. – Încă nu. – A intensifica recrutarea sacerdotală, zise un al treilea. – Nu, nu, răspunse Pius al X-lea; ceea ce este în prezent cel mai necesar este să existe în fiecare parohie un grup de laici totodată foarte virtuoși, luminați, hotărâți și cu adevărat apostoli."

Alte amănunte ne permit să afirmăm că acest sfânt Papă, la sfârșitul vieții sale, nu mai aștepta mântuirea lumii decât de la formarea, prin zelul clerului, a unor credincioși revărsând apostolat prin cuvânt și prin faptă, dar mai ales prin exemplu. În diecezele unde, înainte de a fi Papă, își exercitase ministerul, el acorda mai puțină importanță registrului *statu animarum* (starea sufletelor) decât listei creștinilor capabili să iradieze apostolat. Socotea că în orice mediu se pot forma elite. De aceea își clasifica preoții după rezultatele pe care zelul și capacitatea lor le obținuseră în această privință.

Părerea acestui sfânt Papă conferă o autoritate deosebită sentimentului directorilor operelor din prima categorie despre care vorbeam mai sus: dacă numai în formarea elitelor constă singura și adevărata strategie pentru a acționa asupra mulțimilor, atunci faptul de a păstra subiecți pentru care nu mai există speranța serioasă de a-i face fervoroși constituie o greșeală, ori de câte ori prin aceasta se riscă coborârea nivelului elitei, chiar până într-acolo încât să nu mai fie decât o elită numai cu numele.

Ceilalți directori, care se mărginesc să-i îndepărteze pe cei contagioși, nu sunt însă lipsiți de argumente pentru a protesta împotriva expresiei „Cârje", prin care sunt desemnate anumite procedee ale lor, și încă unele dintre cele mai eficiente în ochii lor.

Ei arată la ce primejdii ar fi expuse sufletele care n-ar mai fi adăpostite în opere, obligația de a se mulțumi cu un număr

infim de recruți dacă s-ar urmări numai elitele, atmosfera otrăvită a mediilor în care trăiesc cei pe care trebuie să-i evanghelizeze etc. Ar fi nedrept și crud, spun ei, să fie neglijate masele și să nu se dorească atingerea lor decât prin iradierea elitelor, fără a încerca să se acționeze direct asupra celor mediocri, fie și numai pentru a-i împiedica să cadă mai jos, și totodată pentru a face să răsară dintre ei candidați pentru elite.

Am ascultat cu mare respect aceste opinii diferite, emanând de la directori sau directoare de opere de perfectă bună-credință și de zel incontestabil. Nu vom căuta să le conciliem. Dar, scriind mai ales pentru venerabilii noștri confrați în sacerdotiu, preferăm să ne întrebăm care ar fi răspunsul sfântului abate Allemand sau al domnului Timon-David, dacă ar fi fost invitați să armonizeze cele două teze prin adoptarea unei juste căi de mijloc.

Planul lor comun era acesta:

1° A descoperi, printre sutele de tineri creștini care alcătuiau opera, o minoritate, fie ea și infimă, dar capabilă să dorească cu ardoare și să practice cu seriozitate viața interioară;

2° Apoi, a încinge la alb aceste suflete, făcându-le să-L iubească cu pasiune pe Domnul Nostru, insuflându-le idealul virtuților evanghelice și izolându-le cât mai mult posibil de

contactul cu ceilalți studenți, funcționari, muncitori etc., atât timp cât viața lor interioară nu ajunsese la gradul în care îi putea imuniza cu adevărat împotriva contagiunii;

3° În sfârșit, la vremea potrivită, a comunica acestor tineri zelul pentru suflete, pentru a-i folosi astfel spre a-i atinge mai bine pe camarazii lor.

A preciza minimul pe care acești doi preoți îl cereau celor nefervoroși pentru a-i păstra un timp în operă ne-ar duce prea departe. Preferăm să atragem atenția asupra rolului considerabil pe care îl atribuiau direcțiunii spirituale pentru realizarea planului lor.

Abatele Allemand, conducând individual fiecare tânăr, excela în a suscita în el sfinte entuziasme pentru desăvârșire și în a-l convinge că cea mai bună dovadă de devoțiune către Preasfânta Inimă este imitarea virtuților Divinului Model.

Cât despre domnul Timon-David, excelent confesor, priceput în a descoperi și a pansa rănile sufletelor, era în plus un remarcabil director spiritual. Nimeni mai bine decât el nu a știut să înflăcăreze inimile, făcând să renască Isus Cristos prin răspândirea parfumului iubirii de virtute și totodată să-i îndemne pe colaboratorii săi să nu se mulțumească, în conducerea sufletelor, cu principiile teologiei morale proprii vieții purgative, ci să se folosească de direcțiune pentru a le orienta către viața iluminativă. Nimic nu egala grija sa de a face din preoții săi colaboratori adevărați directori de suflete.

Amândoi considerau insuficiente scurtele lor exhortații înaintea absoluțiunii săptămânale, predicile adresate ansamblului tinerilor, organizarea vieții liturgice și chiar conferințele lor, totuși atât de captivante, ținute elitelor lor. Ei socoteau indispensabilă direcțiunea lunară acordată fiecărui subiect.

Erau convinși că, după rugăciune și imolare, mijlocul cel mai eficace pentru a obține de la harul lui Dumnezeu acele elite capabile să regenereze lumea este acțiunea adevăratului preot prin ansamblul ministerului său, dar mai ales prin direcțiunea spirituală.

Să ieșim din cadrul restrâns al operelor de tineret pentru a cuprinde dintr-o privire întregul câmp pe care Biserica trebuie să-l cultive: opere de toate felurile, parohii, seminarii, precum și comunități și misiuni.

Nimeni nu este capabil să se conducă pe sine însuși. Toți oamenii au slăbiciuni de învins, înclinații de reglat, datorii de împlinit, primejdii de înfruntat, ocazii periculoase de evitat, dificultăți de depășit și îndoieli de lămurit. Dacă pentru toate acestea le este necesar un ajutor, cu atât mai mult pentru a merge către desăvârșire.

Preotul ar lipsi, și uneori grav, de la datoria sa de doctor și medic al sufletelor, dacă le-ar lipsi pe acestea de marele ajutor suplimentar al confesionalului, de acest indispensabil

propulsor al vieții interioare care se numește direcțiune spirituală.

Sărmane opere acelea unde confesorii, mereu lipsiți de timp, nu dau înainte de a dezlega decât o exhortație pioasă, dar vagă, adesea aceeași pentru toți, în loc să ofere remediul specific pe care un medic experimentat și truditor ar fi știut să-l aleagă după starea fiecărui bolnav. În ciuda credinței sale în eficacitatea sacramentului, nu este oare penitentul atunci expus să nu mai vadă în ministru decât un „distribuitor automat", asemănător acelor aparate care, în gări, lasă să cadă mecanic o dulceață?

Privilegiate, dimpotrivă, patronajele, școlile, orfelinatele etc., unde confesorul cunoaște arta direcțiunii și are convingerea că înainte de toate trebuie să pună această artă în practică, dacă vrea să obțină ca toate sufletele capabile să vibreze pentru un ideal să se arunce cu hotărâre în exercițiile vieții interioare.

Câți tați și câte mame de familie și-au văzut crescând în chip uimitor influența asupra copiilor și prietenilor lor, pentru că au întâlnit un adevărat director!

Ce comori sunt de pus în valoare în sufletul unui copil! Acesta este momentul în care arborele se va înclina, adesea definitiv, într-o parte sau într-alta. Din lipsa unei direcțiuni adaptate vârstei și dispozițiilor lor încă din anii tinereții, numeroși adulți nu vor mai putea fi numărați printre frumoasele flori ale

grădinii lui Isus. Câte vocații sacerdotale și religioase ar fi putut înmuguri!

Uneori, și timp de mai multe generații, într-o parohie, într-o misiune, va continua impulsul dat de un preot care a fost altceva decât un simplu și mediocru distribuitor de absoluțiuni. Alături de Ars și de Mesnil-Saint-Loup, am putea cita și alte localități, adevărate focare de viață supranaturală în mijlocul căldicelii generale, pentru că au avut fericirea de a poseda un director zelos, prudent și plin de experiență.

Cât de emoționată a fost admirația mea atunci când, în călătoria mea în Japonia, acum vreo zece ani, am avut fericirea de a intra în contact cu câțiva membri ai numeroaselor familii creștine descoperite cu aproximativ o jumătate de secol mai înainte lângă Nagasaki. Fapt nemaiauzit: înconjurați de păgâni, obligați să-și ascundă religia, lipsiți de preoți de trei secole, acești credincioși de elită primiseră de la părinții lor nu numai credința, ci și fervorea. Unde să descoperi un elan inițial destul de puternic pentru a explica forța și durata unei atât de extraordinare transmiteri? Răspunsul este ușor. Strămoșii lor avuseseră în Sfântul Francisc Xavier un minunat director de elite.

Cum ar putea anumite Seminarii Mici, lipsite de directori spirituali, să slujească drept pepiniere pentru viitorii leviți? Din lipsa de a fi fost orientați destul de timpuriu către desăvârșire, vor putea oare cei mai mulți dintre elevii lor să depășească mai târziu mediocritatea în exercitarea

sacerdotiului lor? Fericite încă aceste suflete care își caută calea, dacă n-au fost deformate în dorința lor de viață sacerdotală, fascinate de strălucirea talentelor naturale ale unor profesori în care se trăda indiferența pentru viața interioară și disprețul pentru direcțiunea spirituală constantă.

Dovada că în numeroase Comunități religioase, active și chiar contemplative, multe subiecte nu vegetează decât din lipsa direcțiunii spirituale este schimbarea radicală pe care am putut-o adesea constata în suflete căldicele, readuse la fervorea profesiunii lor de îndată ce au avut în sfârșit un director conștiincios.

Unii confesori par să uite că sufletele consacrate aflate în grija lor sunt obligate să tindă către desăvârșire și au o reală nevoie să fie ajutate și stimulate pentru a realiza acele progrese continue cărora li se pot aplica aceste cuvinte ale Psalmului: *Ascensiones in corde suo disposuit… ibunt de virtute in virtutem* (a rânduit urcușuri în inima sa… vor merge din virtute în virtute), și pentru a deveni atunci adevărați apostoli ai vieții interioare.

Și câți preoți ar fi mult mai fervoroși, găsindu-și întreaga fericire în viața lor euharistică și liturgică și în progresul sufletelor, dacă acel confesor pe care și l-au ales le-ar arăta adevărata sa prietenie prin tactul de a-i conduce, prin persuasiune, către direcțiunea lunară, în vederea acelei tendințe spre desăvârșire la care ei sunt obligați încă și mai mult decât religioșii!

Nu s-a remarcat oare ce rol important atribuie hagiografii directorului spiritual al celor mai mulți dintre aceia a căror viață o povestesc?

N-ar număra Biserica mai mulți sfinți dacă sufletele generoase, mai ales sufletele sacerdotale și religioase, ar fi conduse mai serios?

Fără direcțiunea intimă a preotului asupra părinților Venerabilei Sora Tereza a Pruncului Isus și, mai târziu, fără acțiunea directă a reprezentanților lui Dumnezeu asupra acestei alese a Domnului, ar primi oare pământul din cer acea ploaie de roze de care este inundat?

În scrierile sale, părintele Desurmont revine adesea asupra acestui gând: Pentru anumite suflete, mântuirea este legată de sfințenie. Totul sau nimic. Iubirea arzătoare a lui Isus sau cultul lumii și conducerea lui Satan. Sfințenia sau damnarea.

Ar fi oare temerar să ne temem de dureroase surprize la judecata particulară pentru preoții care, din lipsa de a studia arta direcțiunii spirituale și de a accepta osteneala pe care o cere practicarea ei, sunt, sub anumite aspecte, responsabili de mediocritatea sau chiar de pierderea sufletelor? Buni administratori, excelenți predicatori, plini de grijă pentru bolnavi și săraci, ei au neglijat totuși această mare tactică folosită de Mântuitorul: transformarea societății prin elite. Mica turmă de discipoli pe care Isus a ales-o și a format-o El

însuși și pe care apoi Duhul Sfânt a înflăcărat-o a fost de ajuns pentru a începe regenerarea lumii.

Să-i salutăm cu respect pe Episcopii din ce în ce mai numeroși care, după exemplul lui Pius al X-lea, consideră că în Seminariile lor Mari un curs de ascetică și chiar de mistică este cu mult mai folositor decât conferințele de sociologie.

Pentru a sublinia importanța direcțiunii, ei cer ca înainte de toate seminariștii să-i fie fideli pentru propriul lor progres și ca toți profesorii să o prețuiască în chip deosebit și să o dovedească prin iradierea vieții interioare.

Mai mult, ei voiesc ca toți aspiranții la sacerdotiu să învețe ceea ce privește *Regimen animarum* (cârmuirea sufletelor), această artă care se întemeiază pe principii bine stabilite și pe înțeleptele sfaturi trăite ale celor care au experimentat-o. Mai ales despre această *Ars artium* (arta artelor) se poate spune că Știința trebuie în mod necesar dublată de Știința aplicării.

Câte noțiuni false și câte prejudecăți trebuie înlăturate cu privire la direcțiune, dacă îi consultăm pe autorii considerați în Biserică drept maeștri ai vieții spirituale.

Unele persoane știu atât de bine să abată direcțiunea de la scopul ei, îndată ce preotul își lasă zelul să plutească fără busolă și nu ține cârma decât cu o mână slabă!

Ședință de flecăreală sterilă sau de răsfăț moleșitor care flatează amorul-propriu sau, alunecând către quietism, tocește responsabilitatea personală; școală de „pioșenie" și sentimentalism unde se dezvoltă gustul pentru emoțiile sensibile sau pentru o religiozitate făcută numai din devoțiuni exterioare; soi de birou notarial unde omul se obișnuiește să vină pentru a consulta asupra celor mai mici incidente ale vieții, afacerilor temporale și amănuntelor de familie; câte alte căi greșite în care se pot rătăci, din nefericire, directori și conduși!

De aceea preotul trebuie să vegheze ca caracterul direcțiunii să nu fie denaturat. Totul trebuie să conveargă către scopul precizat în această definiție: Direcțiunea constă în ansamblul metodic și continuu al sfaturilor pe care o persoană având har de stare, știință și experiență (mai ales preotul) le dă unui suflet drept și generos pentru a-l face să înainteze către pietatea solidă și chiar către desăvârșire.

Ea este înainte de toate o disciplinare a voinței, a acestei facultăți stăpânitoare pe care Sfântul Toma de Aquino o numește *Vis unitiva* (puterea unificatoare), singura în care, în ultimă analiză, rezidă unirea cu Domnul Nostru și imitarea virtuților Sale.

Directorul vrednic de acest nume își dă seama nu numai de cauzele intime ale lipsurilor, ci și de diferitele atracții ale sufletului. El îi analizează dificultățile și repugnantele în lupta spirituală. Face să iradieze idealul, încearcă, alege și controlează mijlocul de a-l trăi, semnalează stâncile și iluziile, zguduie toropeala, încurajează, mustră și mângâie la nevoie, dar numai pentru a recăli voința împotriva descurajării sau a disperării.

Direcțiunea se leagă în mod obișnuit de Spovadă atât timp cât sufletul, păstrând încă legături cu păcatul, rămâne mai ales în viața purgativă. Atunci când sufletul este orientat cu seriozitate către fervore, mai ușor direcțiunea poate deveni distinctă de spovadă. Pentru a evita confundarea lor, unii preoți nu voiesc să o dea decât după dezlegare și nu o acordă în mod obișnuit decât o dată pe lună acelora care se spovedesc în fiecare săptămână.

Nu intră în planul acestui volum să dezvoltăm modul în care se face direcțiunea. Dar, fiind convinși că numeroși preoți trebuie să ia mai în serios această artă spirituală, ar fi pentru noi o mare bucurie, mărturisim aceasta, să încercăm a oferi anumitor confrați care ezită să studieze lucrări voluminoase o sinteză scurtă și practică a celor mai bune lucruri care s-au dat asupra acestui subiect. Acest compendiu ar facilita nu numai auscultarea și clasificarea sufletelor, ci ar preciza și mijloacele recomandate pentru acel *Duc in altum* (mână la adânc) adaptat principalelor stări.

Fiecare suflet este ca o lume aparte. El are nuanțele sale proprii. Totuși, *ex communiter contingentibus* (după cele ce se întâmplă în mod obișnuit), se pot clasifica creștinii în câteva grupuri. Credem util să încercăm mai jos această clasificare, luând drept piatră de încercare, pe de o parte păcatul sau imperfecțiunea, iar pe de altă parte rugăciunea. Fie ca prin acest tablou să-i determinăm pe câțiva dintre venerabilii noștri confrați să reflecteze asupra necesității unui studiu care să le permită să cunoască regulile practice pentru a conduce fiecare suflet potrivit stării sale.

Dacă pentru primele două categorii nu în mod direct poate preotul să atingă sufletele, cel puțin, dacă este bun director, îi va călăuzi cu mult mai eficace pe părinții sau pe prietenii care poartă în inimă dorința de a scoate, chiar și din împietrire, ființe care le sunt dragi și pe care Dumnezeu nu le-a respins încă în chip definitiv.

1. Împietrire.

Păcat de moarte. – Zăcere în acest păcat, prin ignoranță sau prin conștiință falsificată cu răutate. – Înăbușirea sau absența remușcării.

Rugăciune. – Suprimare voită a oricărei recurgeri la Dumnezeu.

2. Spoială creștină.

Păcat de moarte. – Socotit ca un rău ușor și lesne de iertat; sufletul se lasă cu ușurință în voia lui, la orice prilej sau ispită. – Spovadă aproape fără căință.

Rugăciune. – Mecanică, fără atenție sau dictată mereu de interes temporal. – Rare și superficiale întoarceri în sine.

3. Pietate mediocră.

Păcat de moarte. – Slab combătut. – Fugă puțin frecventă de prilejuri; însă regrete serioase și spovezi adevărate.

Păcat venial. – Pact cu acest păcat, socotit ca rău neînsemnat; deci, lâncezeală a voinței. – Nimic pentru a-l preveni, a-l smulge sau a-l descoperi.

4. Pietate intermitentă.

Rugăciune. – Destul de bine făcută din când în când. – Veleități trecătoare de fervore.

Păcat de moarte. – Combătut cu loialitate. Fugă obișnuită de prilejuri. – Regrete foarte vii. – Penitențe pentru reparare.

Păcat venial. – Uneori deliberat. – Luptă slabă. – Regrete superficiale. – Examen particular fără spirit de continuitate.

Rugăciune. – Hotărâre insuficientă de a fi fidel meditației, pe care sufletul o părăsește de îndată ce apar uscăciunea sau ocupațiile multiple.

5. Pietate susținută

Păcat de moarte. – Niciodată. – Cel mult surprize foarte rare, violente și subite. Adesea, atunci, păcat de moarte îndoielnic, urmat de arzătoare compunctiune și penitență.

Păcat venial. – Vigilență pentru a-l evita și a-l combate. – Rareori deliberat. – Viu regretat, dar puțin reparat. – Examen particular urmat, dar care nu urmărește decât fuga de păcatele veniale.

Imperfecțiuni. – Sufletul evită să le descopere pentru a nu le combate sau le scuză cu ușurință. – Renunțare admirată și chiar dorită, dar puțin practicată.

Rugăciune. – Fidelitate constantă, în pofida tuturor, față de orațiune, adesea afectivă. – Alternanță de mângâieri spirituale și aridități suportate cu durere.

6. Fervore.

Păcat venial. – Niciodată deliberat. – Uneori prin surprindere sau cu semi-advertanță. – Viu regretat și serios reparat.

Imperfecțiuni. – Dezaprobate, supravegheate și combătute din inimă, pentru a fi mai plăcut lui Dumnezeu. – Uneori totuși acceptate, dar îndată regretate. – Acte frecvente de renunțare. – Examen particular vizând perfecționarea într-o virtute.

Rugăciune. – Orațiune mentală prelungită cu plăcere. – Orațiune mai degrabă afectivă și chiar de simplitate. – Alternanță de puternice mângâieri și încercări apăsătoare.

7. Desăvârșire relativă

Imperfecțiuni. – Prevenite cu energie și cu mare iubire. – Nu survin decât cu semi-advertanță.

Rugăciune. – Viață obișnuită de orațiune, chiar cheltuindu-se în afară. – Sete de renunțare, de nimicire, de dezlipire și de iubire dumnezeiască. – Foame de Euharistie și de cer. – Haruri de orațiune infuză de diferite grade. Adesea, purificări pasive.

8. Eroicitate.

Imperfecțiuni. – De simplă primă mișcare.

Rugăciune. – Daruri supranaturale de contemplație, însoțite uneori de fenomene extraordinare. – Purificări pasive accentuate. – Dispreț de sine până la uitare. – Preferință a suferințelor față de bucurii.

9. Sfințenie consumată.

Imperfecțiuni. – Abia aparente.

Rugăciune. – Cel mai adesea: Unire transformantă. – Căsătorie spirituală. – Purificări de iubire. – Sete arzătoare de suferințe și de umiliri.

Prea rare sunt sufletele de elită care ating ultimele trei stări. La ele, păcatul venial devine din ce în ce mai rar. De aceea se poate înțelege că preoții așteaptă prilejul de a avea asemenea subiecți înainte de a studia ceea ce cei mai buni autori indică pentru ca atunci direcțiunea lor să fie prudentă și sigură.

Dar ar putea fi scuzat confesorul care, din lipsă de zel pentru a învăța și a aplica ceea ce privește cele patru clase: Pietate mediocră, Pietate intermitentă, Pietate susținută și Fervore, ar lăsa multe suflete să mucegăiască într-o tristă lâncezeală sau să staționeze cu mult sub gradul de viață interioară la care Dumnezeu le destinase?

Cât despre punctele ce trebuie atinse în direcțiunea începătorilor în pietate, pare că ele pot fi reduse, de obicei, la următoarele patru:

1° Pace. – A examina dacă sufletul se află în adevărata pace, și nu în aceea pe care o dă lumea sau care rezultă din absența luptei. Dacă nu, a-l statornici într-o pace relativă, în pofida dificultăților sale. Aceasta stă la temelia oricărei direcțiuni. Calmul, reculegerea și încrederea se raportează la acest punct.

2° Ideal. – După ce au fost adunate elementele necesare pentru a-l clasifica și pentru a-i recunoaște punctele slabe, forțele vii ale caracterului și temperamentului, precum și gradul tendinței sale către desăvârșire, a căuta mijloacele proprii pentru a-i reînsufleți dorința de a trăi mai serios din Isus Cristos și de a suprima barierele care se opun în el dezvoltării harului. Într-un cuvânt, prin acest punct se tinde a împinge sufletul să țintească mereu mai sus, mereu *Excelsior* (mai sus).

3° Rugăciune. – A se informa cum își face sufletul rugăciunile și a analiza în particular gradul său de fidelitate față de orațiune, felul orațiunii sale, obstacolele pe care le întâlnește în ea și roadele pe care le scoate din ea. – Folosul Sacramentelor, al vieții liturgice, al devoțiunilor particulare, al rugăciunilor jaculatorii și al exercițiului prezenței lui Dumnezeu.

4° Renunțare. – A studia asupra a ce și mai ales cum se face examenul particular și cum se exercită renunțarea, din ură împotriva păcatului sau din iubire pentru o virtute; paza inimii, deci vigilența și lupta spirituală în spirit de orațiune de-a lungul zilei.

La aceste patru puncte se poate reduce ceea ce este esențial pentru direcțiune. Ele pot fi examinate toate patru în fiecare lună sau se poate rămâne, alternativ, la unul dintre ele, pentru a nu fi prea lung.

Paralizând astfel, într-un suflet, elementele morții și reînsuflețind în el germenii vieții, preotul zelos ajunge să se pasioneze pentru exercitarea artei supreme, iar Duhul Sfânt, al cărui slujitor fidel este, nu-i cruță acele mângâieri inefabile care constituie aici jos una dintre marile fericiri ale sacerdotiului. El i le acordă în măsura în care se devotă pentru a aplica sufletelor principiile pe care le-a studiat. Cine mai mult decât sfântul Pavel a gustat bucuriile apostolatului? Dar și ce foc arzător trebuia să-l mistuie, ca să fi putut scrie: *Per triennium nocte et die non cessavi cum lacrymis monens unumquemque vestrum* (Timp de trei ani, noapte și zi, n-am încetat să vă mustru pe fiecare dintre voi cu lacrimi).

„Scumpe doctore, știu că fiul dumneavoastră se destinează sacerdotiului. Dacă el și confrații săi, când vor avea de îngrijit sufletele, vor lua drept pildă devotamentul și conștiința dumneavoastră profesională pentru a diagnostica și a prescrie remediile și regimul care trebuie să redea bolnavului o sănătate înfloritoare, nici iudeii, nici francmasonii, nici protestanții nu vor putea împiedica la noi triumfurile credinței." Un prelat adresa, în prezența mea, această frază de admirație și recunoștință medicului care, după strădanii laborioase, reușise să-l smulgă dintr-o criză mortală și nu întârziase să-i redea o nouă vigoare.

Aplicarea științei și exercitarea devotamentului vor fi, desigur, binecuvântate de Dumnezeu.

Dar ce putere supraomenească vor dobândi acești doi factori atunci când preotul care îi folosește va fi dintre aceia care nu-și pot înțelege sacerdotiul fără tendința către sfințenie!

Sfântă revoluție în lume, dacă în fiecare parohie, în fiecare misiune, pentru fiecare comunitate și în fruntea fiecărei grupări catolice ar exista adevărați directori de suflete. Atunci chiar și în operele unde trebuie păstrați subiecți doar acceptabili — orfelinate, de pildă, aziluri, refugii — ar sta mereu la temelia programului: a forma elite și a le izola de mediocri, pe cât este cu putință, atât timp cât nu au fost învățate să exercite asupra celorlalți un apostolat discret, dar arzător!

Oricine vrea să compare operele după roadele pe care le așteaptă Isus ajunge în mod necesar la această concluzie: pretutindeni unde există un focar de adevărată direcțiune spirituală, nu este nevoie de vestitele „cârje" pentru a revărsa roade minunate. Pe când folosirea simultană, într-o operă, a tuturor „cârjelor" posibile și celor mai la modă nu poate decât să mascheze lipsa acestei direcțiuni, dar niciodată să-i atenueze necesitatea.

Cu cât preoții vor fi mai zeloși în a se perfecționa în arta direcțiunii și în a se devota ei, cu atât se va micșora și în ochii lor necesitatea anumitor mijloace exterioare, folositoare la

început pentru a lua contact cu credincioșii, a-i atrage, a-i grupa, a-i interesa, a-i reține și a-i păstra sub influența Bisericii, care, fidelă scopului ei, nu este pe deplin satisfăcută decât atunci când sufletele sunt intim încorporate lui Isus Cristos.

g) Viața interioară prin Euharistie rezumă întreaga fecunditate a Apostolatului.

Scopul Întrupării și, prin urmare, al oricărui apostolat este de a îndumnezei omenirea: *Christus incarnatus est ut homo fieret deus* (Cristos S-a întrupat pentru ca omul să devină dumnezeu). *Unigenitus Dei Filius suas divinitatis volens nos esse participes, naturam nostram assumpsit, ut homines deus faceret factus homo* (Fiul Unul-Născut al lui Dumnezeu, voind să ne facă părtași dumnezeirii Sale, a asumat firea noastră, pentru ca, făcându-Se om, să-i facă pe oameni dumnezei). Or, în Euharistie — și nu este destul spus — în Viața Euharistică, adică în viața interioară solidă, hrănită la ospățul dumnezeiesc, apostolul își asimilează viața divină. Cuvântul Învățătorului este aici hotărâtor, nelăsând loc niciunei echivocități: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (Dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi). Viața euharistică este viața Domnului Nostru în noi, nu numai prin indispensabila stare de har, ci printr-o supraabundență a lucrării Sale. *Veni ut vitam habeant et abundantius habeant* (Am venit ca să aibă viață și să o aibă din

belșug). Dacă apostolul trebuie să prisosească de viață divină pentru a o răspândi în credincioși și dacă nu-i găsește izvorul decât în Euharistie, cum s-ar putea presupune eficacitatea operelor fără acțiunea Euharistiei asupra acelora care, direct sau indirect, trebuie să fie împărțitorii acestei vieți prin acele opere?

Este cu neputință a medita asupra consecințelor dogmei prezenței reale, ale jertfei altarului și ale împărtășaniei fără a fi adus la concluzia că Domnul Nostru a voit să instituie acest Sacrament pentru a face din el focarul oricărei activități, al oricărui devotament, al oricărui apostolat cu adevărat folositor Bisericii. Dacă întreaga Răscumpărare gravitează în jurul Calvarului, toate harurile acestui mister decurg din Altar. Iar lucrătorul cuvântului evanghelic care nu trăiește din Altar nu are decât un cuvânt mort, un cuvânt care nu mântuiește, fiindcă izvorăște dintr-o inimă care nu este destul de pătrunsă de Sângele răscumpărător.

Nu fără un adânc plan, Domnul Nostru, îndată după Cină, dezvoltă cu insistență și precizie, prin parabola viței de vie, inutilitatea acțiunii care nu va fi însuflețită de spiritul interior: *Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, sic nec vos nisi in me manseritis* (După cum mlădița nu poate aduce rod de la sine, tot astfel nici voi, dacă nu veți rămâne în Mine). Dar îndată arată ce valoare va avea acțiunea exercitată de apostolul care trăiește din viața interioară, din viața euharistică: *Qui manet in me et ego in eo, hic fert fructum multum* (Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce rod mult). *Hic* (acesta), dar

numai acesta. Dumnezeu nu lucrează cu putere decât prin el. Căci, spune sfântul Atanasie, „noi suntem făcuți dumnezei prin trupul lui Cristos". Când predicatorul sau catehetul păstrează în ei căldura Sângelui dumnezeiesc, când inima lor este aprinsă de focul care mistuie Inima Euharistică a lui Isus, cât de viu, arzător și înflăcărat este atunci cuvântul lor! Și cât de mult iradiază efectele Euharistiei într-o clasă, de pildă, sau într-o sală de spital, într-un patronaj etc., când aceia pe care Dumnezeu i-a ales pentru aceste opere și-au reînsuflețit zelul în împărtășanie și au devenit purtători de Cristos!

Fie că este vorba de diavolul priceput să țină sufletele în ignoranță, fie de spiritul trufaș și necurat care caută să le amețească prin orgoliu sau să le înece în noroi, Euharistia, viața adevăratului apostol, își face simțită acțiunea, fără asemănare cu alta, împotriva vrăjmașului mântuirii.

Prin Euharistie se desăvârșește iubirea. Acest memorial viu al Patimii reaprinde în apostol focul dumnezeiesc de îndată ce tinde să se stingă. Îl face să retrăiască Ghetsimani, Pretoriul, Calvarul și îi dă știința durerii și a umilirii. Lucrătorul apostolic vorbește celor mâhniți o limbă capabilă să-i facă părtași mângâierilor culese din această școală sublimă.

El vorbește limbajul virtuților al căror exemplar rămâne Isus, fiindcă fiecare dintre cuvintele sale este ca o picătură de sânge euharistic aruncată asupra sufletelor. Fără această răsfrângere a vieții euharistice, cuvântul omului de opere nu va produce decât un avânt fără ziua de mâine. Numai facultățile secundare

vor putea fi zdruncinate și împrejurimile cetății ocupate. Dar citadela, adică inima, voința, va rămâne cel mai adesea de necucerit.

Gradului de viață euharistică dobândit de un suflet îi corespunde aproape invariabil fecunditatea apostolatului său. Semnul, într-adevăr, al unui apostolat eficace este a ajunge să dea sufletelor setea de a participa frecvent și practic la ospățul dumnezeiesc. Iar un asemenea rezultat nu se obține decât în măsura în care apostolul însuși trăiește cu adevărat din Isus-Hostie.

Asemenea sfântului Toma, care își afunda capul în tabernacol pentru a descoperi soluția unei dificultăți, apostolul merge și el să încredințeze totul Oaspetelui dumnezeiesc, iar acțiunea sa asupra sufletelor este punerea în lucrare a confidențelor sale către Autorul vieții.

Admirabilul nostru Pontif și Părinte, Pius al X-lea, Papa împărtășaniei frecvente, este și Papa vieții interioare. *Instaurare omnia in Christo* (a restaura toate în Cristos) a fost primul său cuvânt, mai ales către oamenii de opere. Acesta este programul unui apostol care trăiește din Euharistie și nu vede succesul în Biserică decât în proporția progreselor pe care le fac sufletele în viața euharistică.

Opere ale acestui timp, multiple și totuși atât de adesea sterile, de ce n-ați regenerat societatea? Să mărturisim încă o dată: sunteți numărate în mult mai mare număr decât în secolele

precedente și totuși n-ați știut să împiedicați impietatea să pustiiască, în proporții înspăimântătoare, câmpul tatălui de familie. De ce? Fiindcă nu sunteți altoite îndeajuns pe viața interioară, pe viața euharistică, pe viața liturgică bine înțeleasă. Oamenii de opere care vă conduc au putut să iradieze logică, talent și chiar o anumită pietate; au putut ajunge să reverse valuri de lumină și să facă adoptate câteva practici de devoțiune: rezultat, desigur, deja apreciabil. Dar, din lipsa de a fi scos destul din izvorul vieții, n-au putut comunica acea căldură care determină voințele. În zadar ar fi voit ei să facă să se nască acele devotamente obscure, dar irezistibile, acei fermenți activi ai colectivităților, acele focare de atracție supranaturală pe care nimic nu le poate înlocui și care, fără zgomot, dar fără încetare, comunică incendiul în jurul lor și pătrund încet, dar sigur, toate clasele de persoane la care pot ajunge. Viața lor în Isus era prea slabă pentru a ajunge la aceste roade.

Pentru a feri sufletele de contagiunea răului secolelor precedente, era de ajuns să i se opună o pietate obișnuită. Împotriva virusului actual, de o violență însutită, inoculat prin momelile lumii, este nevoie de un ser vivificator mult mai energic. Din lipsă de laboratoare capabile să producă antidoturi eficace, operele fie s-au mărginit să procure fervorea sentimentului, mari avânturi stinse aproape tot atât de repede pe cât au fost aprinse, fie n-au putut atinge decât minorități infime. Seminariile și noviciatele nu au dat roiuri de preoți, de religioși și de religioase destul de îmbătați de

vinul Euharistic. De aceea focul care, prin aceste suflete alese, trebuia să se răspândească asupra laicilor evlavioși devotați operelor, a rămas latent. S-au dat, fără îndoială, Bisericii apostoli evlavioși. Dar foarte rar i s-au dat lucrători evanghelici având, prin viața lor Euharistică, acea pietate integrală de pază a inimii și de zel, arzătoare, activă, generoasă și practică, ce se numește viață interioară.

Se aude uneori calificată drept bună, excelentă, o parohie fiindcă oamenii îl salută politicos pe preot, îi răspund cu deferență, îi arată oarecare simpatie, îi fac chiar, la nevoie, cu plăcere un serviciu, dar unde cei mai mulți înlocuiesc prin muncă asistarea la Liturghia de duminică, unde Sacramentele sunt părăsite, unde domnesc ignoranța Religiei, necumpătarea și blasfemia, unde morala lasă mult de dorit. Ce milă! Parohie excelentă? Pot fi numiți creștini acești oameni cu viață cu totul păgână?

Lucrători evanghelici, noi, care deplângem aceste triste rezultate, de ce nu am mers mai mult la acea școală unde Cuvântul îi învață pe predicatori! De ce nu am scos mai adânc, din convorbirea inimă către inimă cu Dumnezeul Euharistiei, cuvântul vieții! Dumnezeu n-a vorbit prin gura noastră. Era fatal. Să încetăm a ne mira că vorbirea noastră omenească a rămas aproape sterilă.

Nu ne-am arătat sufletelor ca o răsfrângere a lui Isus și a vieții Sale în Biserică. Pentru ca poporul să creadă în noi, ar fi trebuit să strălucească în jurul frunții noastre ceva din aureola

care îl lumina pe Moise când, coborând de pe Sinai, se întorcea la israeliți. Acea aureolă era, în ochii evreilor, o mărturie a intimității reprezentantului cu Acela care îl trimitea. Pentru misiunea noastră ar fi trebuit să apărem nu numai ca oameni integri și convinși, ci ca o rază a Euharistiei să lase poporului să întrevadă pe Dumnezeul viu, Căruia nimic nu-I rezistă. Retori, tribuni, conferențiari, cateheți, profesori, n-am reușit decât imperfect, fiindcă n-am reflectat intimitatea dumnezeiască.

Apostoli care ne tânguim de nereușitele operelor noastre, noi, care știam totuși că, în ultimă analiză, omul nu este de obicei mișcat decât de dorința de a fi fericit, să ne întrebăm dacă oamenii au perceput în noi această iradiere a fericirii veșnice și infinite a lui Dumnezeu, pe care ne-ar fi dat-o unirea cu Acela care, ascuns în Tabernacol, este totuși Bucuria Curții cerești.

Învățătorul, El, nu uita această hrană de bucurie indispensabilă apostolilor Săi. *Haec locutus sum vobis ut gaudium meum sit in vobis et gaudium vestrum impleatur* (Acestea vi le-am spus pentru ca bucuria Mea să fie în voi și bucuria voastră să fie deplină), spune El îndată după Cină, pentru a aminti în ce măsură Euharistia va fi izvorul tuturor marilor bucurii de aici jos.

Slujitori ai Domnului pentru care tabernacolul a fost mut, piatra consacrării rece, Hostia memorial respectat, dar aproape inert, a trebuit să lăsăm sufletele în căile lor rele. Cum le-am fi putut scoate din noroiul plăcerilor lor oprite? Am vorbit totuși

despre bucuriile religiei și ale bunei conștiințe. Dar fiindcă nu am știut să ne potolim destul setea la apele vii ale Mielului, n-am putut decât să bâlbâim vorbind despre acele bucurii inefabile al căror dor ar fi sfărâmat, mai eficace decât cuvintele noastre fulgerătoare despre iad, lanțurile triplei concupiscențe. În Dumnezeu, care este tot Iubire, sufletele au văzut prin noi mai ales pe legiuitorul auster și pe judecătorul tot atât de inexorabil în hotărârile sale pe cât de riguros în pedepsele sale. Buzele noastre n-au știut să vorbească limbajul Inimii Celui care îi iubește pe oameni, fiindcă întrevederile noastre cu această Inimă erau tot atât de rare pe cât de puțin intime.

Să nu aruncăm vina asupra stării de profundă demoralizare a societății, de vreme ce vedem, de pildă, ce a putut opera asupra unor parohii deja descreștinate prezența unor preoți judicioși, activi, devotați, capabili, dar mai presus de toate, iubitori ai Euharistiei. În pofida tuturor eforturilor slujitorilor lui Satan, *facti diabolo terribiles* (făcuți înfricoșători pentru diavol), scoțând puterea din focarul puterii, din văpaia tabernacolului, acești preoți, din nefericire rari, au știut să călească arme invincibile pe care demonii conjurați au fost neputincioși să le frângă.

Orațiunea lângă Altar n-a mai fost pentru ei sterilă, căci au devenit capabili să înțeleagă aceste cuvinte ale sfântului Francisc de Assisi: Rugăciunea este izvorul harului. Predica este canalul care împarte harurile pe care le-am primit din Cer. Slujitorii cuvântului lui Dumnezeu sunt aleși de marele

Rege pentru a duce popoarelor ceea ce vor fi învățat și adunat ei înșiși din gura Sa, mai ales lângă tabernacol.

Marele motiv de speranță este de a vedea astăzi această generație de oameni de opere care nu se mai mulțumesc să promoveze împărtășanii de paradă, ci știu să înlesnească înflorirea sufletelor de adevărați comunicanți.

Partea a cincea

Câteva principii și sfaturi pentru viața interioară

1. Câteva sfaturi către oamenii de opere pentru viața interioară.

A-l aduce pe scumpul cititor să admită ca izbitoare teza amintită de acest volum ar fi deja un rezultat, dar insuficient.

Adevăratul scop al acestei cărți este de a determina sufletul să-și spună: Vreau să trăiesc mai mult această teză.

De aceea se cuvine a spune frățește omului de opere, apostolului care tocmai a citit aceste pagini, mai ales dacă această lectură s-a făcut în timpul unei reculegeri: aprobarea dumneavoastră față de teză va rămâne aproape sterilă dacă nu este unită cu hotărâri precise de a vă intensifica viața interioară.

Această a cincea parte vine, așadar, să-l ajute pe cel aflat în reculegere să se recălească în dispozițiile cerute pentru ca Viața interioară să-i fecundeze mai puternic operele.

Convingeri:

Zelul nu este eficace decât în măsura în care acțiunea lui Isus Cristos vine să i se adauge.

Isus Cristos este agentul principal; noi nu suntem decât instrumentele Sale.

Isus Cristos nu binecuvântează operele în care omul nu se încrede decât în mijloacele sale.

Isus Cristos nu binecuvântează operele întreținute numai prin activitate naturală.

Isus Cristos nu binecuvântează operele în care iubirea de sine lucrează în locul iubirii dumnezeiești.

Vai celui care se refuză operelor la care Dumnezeu îl cheamă.

Vai celui care se amestecă în opere fără a se asigura de voința lui Dumnezeu.

Vai celui care, în opere, voiește să conducă fără a depinde cu adevărat de Dumnezeu.

Vai celui care, în exercitarea operelor, nu ia mijloacele de a conserva sau de a redobândi viața interioară.

Vai celui care nu știe să rânduiască viața interioară și viața activă astfel încât aceasta din urmă să nu o vatăme pe cealaltă.

Principii:

Principiul 1. – A nu te arunca în opere din pură activitate naturală, ci a-L consulta pe Dumnezeu, pentru a-ți putea da mărturia că lucrezi sub inspirația harului Său și după expresia moralmente sigură a voinței Sale.

Principiul 2. – Este imprudent și vătămător a rămâne prea mult timp într-o perioadă de ocupații excesive care ar pune sufletul într-o stare incompatibilă cu exercițiile esențiale ale vieții interioare. Atunci este cazul, mai ales pentru preoți și religioși, să se aplice, chiar și operelor celor mai sfinte, acel *Erue eum et projice abs te* (smulge-l și aruncă-l de la tine).

Principiul 3. – Un regulament care determină folosirea obișnuită a timpului și care este alcătuit de comun acord cu un preot înțelept, interior și experimentat, trebuie impus, chiar cu silă la nevoie, revărsării dezordonate a vieții active.

Principiul 4. – Pentru folosul propriu și pentru al altora, trebuie înainte de toate cultivată viața interioară. Cu cât cineva este mai ocupat, cu atât are mai multă nevoie de această viață. Prin urmare, cu atât trebuie să aibă mai multă sete de ea și cu atât trebuie să ia mai mult mijloacele pentru ca această sete să nu fie una dintre acele dorințe sterile pe care Satan le exploatează atât de abil pentru a cloroformiza sufletele și a le păstra în iluzie.

Principiul 5. – Se află sufletul accidental și cu adevărat, prin voința lui Dumnezeu, foarte ocupat și, prin urmare, în imposibilitatea morală de a-și prelungi exercițiile de pietate? El posedă un termometru infailibil care îi arată dacă se menține cu adevărat în fervore. Are el cu adevărat sete de viață interioară? Cu toată buna sa voință, prinde el toate ocaziile de a-i împlini practicile esențiale? Atunci poate fi în pace și trebuie să conteze cu fermitate pe haruri cu totul speciale. Dumnezeu i le rezervă: în ele va găsi puterea suficientă pentru a înainta în viața spirituală.

Principiul 6. – Atât timp cât omul de acțiune nu a ajuns să se păstreze în reculegere și în dependența de har, care trebuie să-l însoțească pretutindeni, el se află într-o stare insuficientă de viață interioară. Pentru această reculegere necesară, nu este nevoie de încordare. Ajunge o privire obișnuită, pornind mai mult din inimă decât din minte. Privire sigură, dreaptă, pătrunzătoare, pentru a deosebi dacă rămâi în acțiune sub influența lui Isus.

Sfaturi practice:

1° A-ți întipări bine în minte că, fără Regulamentul despre care s-a vorbit mai sus și fără voința fermă de a te supune lui în mod obișnuit, și în particular în privința orei de trezire fixate cu rigurozitate, sufletul nu poate urmări viața interioară.

2° A pune la temelia vieții interioare, ca element indispensabil, orațiunea de dimineață. „Cel care, spune sfânta

Tereza, este deja bine hotărât să facă, orice ar costa, jumătatea de oră de orațiune dimineața, a făcut deja jumătate din drum." Iar fără orațiune, aproape inevitabil urmează o zi de lâncezeală.

3° Sfânta Liturghie, Împărtășania, recitarea breviarului, funcțiunile liturgice sunt mine incomparabile de viață interioară și trebuie exploatate cu o credință și o fervore crescânde.

4° Examenul particular și examenul general trebuie să ducă, asemenea Orațiunii și Vieții liturgice, la obișnuința Pazei inimii, prin care se realizează unirea dintre *Vigilate* (vegheați) și *Orate* (rugați-vă). Sufletul atent la ceea ce se petrece înlăuntrul său și la prezența Preasfintei Treimi în el dobândește instinctul de a recurge la Isus în toate împrejurările, dar mai ales dacă zărește primejdia de a se risipi sau de a slăbi.

5° De aici se naște nevoia de a te ruga fără încetare prin împărtășanii spirituale și rugăciuni jaculatorii, atât de ușoare, când se voiește cu adevărat, chiar în mijlocul ocupațiilor celor mai absorbante, și atât de plăcute de variat, potrivindu-le nevoilor speciale ale momentului prezent, împrejurărilor actuale, primejdiilor, dificultăților, oboselii, dezamăgirilor etc.

6° Studiul pios al Sfintei Scripturi, mai ales al Noului Testament, trebuie să-și găsească loc în fiecare zi sau cel puțin de mai multe ori pe săptămână într-o viață sacerdotală. –

Lectura spirituală de după-amiază este o datorie zilnică pe care un suflet generos se ferește să o neglijeze. Mintea are nevoie să fie pusă în prezența adevărurilor supranaturale, a dogmelor generatoare de pietate și a consecințelor morale care decurg din ele și care sunt uitate atât de ușor.

7° Datorită acestei paze a inimii, care îi va fi ca o pregătire îndepărtată, spovada săptămânală va fi cu siguranță pătrunsă de căință sinceră, de durere adevărată și de propunere fermă din ce în ce mai loială și mai hotărâtă.

8° Retragerea anuală este foarte folositoare, dar insuficientă. Retragerea lunară — de o zi întreagă sau cel puțin de o jumătate de zi — folosită cu adevărat pentru a reașeza sufletul în echilibru este aproape indispensabilă omului de opere.

2. Orațiunea, element indispensabil al Vieții interioare, deci al Apostolatului.

O dorință vagă de viață interioară, concepută după lectura rapidă a unui volum, nu ar da niciun rezultat.

Trebuie ca această dorință să se fixeze într-o hotărâre precisă, caldă și practică.

Numeroase persoane de opere ne-au cerut să le ușurăm mijlocul de a-și realiza planul de viață interioară prin enunțarea câtorva hotărâri generale.

A răspunde acestor dorințe înseamnă a adăuga ca un fel de Apendice acestui volum.

Răspundem totuși cu plăcere, convinși, pe de o parte, că omul de opere, preot sau laic, nu va fi profitat cu adevărat de lectura celor precedente decât dacă este bine hotărât să consacre în fiecare dimineață un moment orațiunii mentale; și, pe de altă parte, că preotul, dacă voiește să înainteze în viața interioară, nu poate neglija să folosească Viața liturgică și să se exercite în Paza inimii.

Credem mai practic să adoptăm, pentru aceste trei puncte, forma hotărârii personale.

Nu avem pretenția de a aduce o nouă metodă de orațiune, ci încercăm să extragem măduva celor mai bune metode.

Hotărâre de Orațiune.

Vreau să fiu fidel orațiunii de dimineață.

I. Se impune această fidelitate?

Preot fiind, am auzit la retragerea mea de Hirotonire acest cuvânt grav: *Sacerdos alter Christus!* (Preotul este un alt Cristos!) Am înțeles atunci că, dacă nu trăiesc în chip special din Isus, nu sunt un preot după Inima Sa, nu sunt un suflet sacerdotal. Preot fiind, trebuie să trăiesc în intimitatea lui Isus. El o așteaptă de la mine: *Jam non dicam vos servos… Vos autem dixi amicos* (Nu vă voi mai numi slugi… ci v-am numit prieteni).

Dar viața mea cu Isus, Principiu, Mijloc și Scop, se dezvoltă în măsura în care El este Lumina rațiunii mele și a tuturor actelor mele lăuntrice și exterioare, Iubirea care rânduiește toate afecțiunile inimii mele, Puterea mea în încercări, lupte și opere, și Hrana acestei Vieți supranaturale care mă face părtaș la însăși viața lui Dumnezeu.

Or, această Viață cu Isus, asigurată prin fidelitatea mea față de orațiune, este, fără orațiune, moralmente imposibilă.

Voi îndrăzni oare să jignesc printr-un refuz Inima Celui care îmi oferă acest Mijloc de a trăi în prietenie cu El?

Un alt aspect important, deși negativ, al Necesității orațiunii mele: prin Economia Planului divin, ea este Eficace împotriva primejdiilor inerente slăbiciunii mele, raporturilor mele cu lumea și anumitor obligații ale mele.

Dacă fac orațiune, sunt ca îmbrăcat într-o armură de oțel și nevulnerabil la săgețile vrăjmașe. Fără orațiune, ele mă vor atinge cu siguranță.

Prin urmare, multe greșeli, pe care nu le observ sau abia le observ, îmi vor fi imputate în cauza lor.

„Orațiune sau foarte mare risc de damnare pentru Preotul aflat în contact cu lumea", declara fără ezitare piosul, învățatul și prudentul Părinte Desurmont, unul dintre cei mai experimentați predicatori de Retrageri ecleziastice.

„Pentru apostol, nu există cale de mijloc între sfințenie, dacă nu dobândită, cel puțin dorită și urmărită — mai ales prin orațiunea zilnică — și pervertirea progresivă", spune la rândul său Cardinalul Lavigerie.

Fiecare preot poate aplica orațiunii sale cuvântul inspirat de Duhul Sfânt Psalmistului: *Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte periissem in humilitate mea* (Dacă legea Ta n-ar fi fost meditația mea, atunci poate aș fi pierit în smerirea mea). Or, această lege merge până acolo încât îl obligă pe preot să reproducă spiritul Domnului Nostru.

Un preot valorează cât valorează orațiunea lui.

Două categorii de Preoți:

1° Preoții a căror hotărâre este asemenea încât orațiunea lor n-ar putea fi nici măcar întârziată de pretexte de convenință,

ocupații etc. Numai un caz foarte rar de forță majoră o va face să fie amânată pentru o altă jumătate de oră din dimineață. Dar nimic mai mult.

Acești adevărați preoți au la inimă să obțină roade apreciabile în orațiunea lor, pe care o voiesc distinctă de acțiunea de mulțumire de după Sfânta Liturghie, de orice lectură spirituală și, cu atât mai mult, de alcătuirea unei predici.

Ei au sfințenia dorită în chip eficace. Și atât timp cât perseverează astfel, Mântuirea lor este moralmente asigurată.

2° Preoții care, neluând decât o jumătate de hotărâre, amână și, prin urmare, omit ușor orațiunea lor, îi denaturează scopul sau nu-și impun niciun efort adevărat pentru a reuși în ea.

Perspectivă: lâncezeală fatală, iluzii subtile, conștiință adormită sau falsificată… Pas alunecos către Abis.

Căreia dintre cele două categorii voiesc să aparțin? Dacă ezit să aleg, înseamnă că mi-am ratat Retragerea.

Totul se leagă. Dacă abandonez jumătatea mea de oră de orațiune, însăși Sfânta Liturghie — deci Împărtășania mea — va fi curând fără roade personale și va putea deveni imputabilă ca păcat. Recitarea anevoioasă, aproape mecanică a Breviarului meu nu va mai fi expresia caldă și bucuroasă a Vieții mele Liturgice. Puțină vigilență, nicio reculegere, de aici, nicio rugăciune jaculatorie. Vai, nici lecturi spirituale! Apostolat din ce în ce mai puțin fecund. Niciun examen loial al greșelilor,

cu atât mai puțin examen particular. Spovezi de rutină, uneori îndoielnice…, în așteptarea Sacrilegiului!

Citadela din ce în ce mai puțin apărată este predată asaltului unei legiuni de vrăjmași: mai întâi spărturi… curând ruine.

II. Ce trebuie să fie Orațiunea mea?

Ascensio mentis in Deum (Înălțarea minții către Dumnezeu). „A urca astfel, spune sfântul Toma, fiind un act al rațiunii nu speculative, ci practice, presupune actele voinței." Consecință:

Adevărată muncă este, așadar, Orațiunea mentală, mai ales pentru începători. – Muncă pentru a te dezlipi pentru o clipă de ceea ce nu este Dumnezeu. – Muncă pentru a rămâne o jumătate de oră fixat în Dumnezeu și pentru a ajunge să iei un nou avânt către bine. – Muncă, fără îndoială, dureroasă la început, dar pe care voiesc să o accept cu generozitate. – Muncă ce, de altfel, va fi curând încununată de cea mai mare mângâiere de aici jos: pacea în prietenia și în unirea cu Isus.

„Orațiunea, spune sfânta Tereza, nu este decât o Convorbire de prietenie în care sufletul vorbește inimă către inimă cu Acela de care știe că este iubit."

Convorbire cordială. Ar fi nelegiuit a presupune că Dumnezeu, care îmi dă nevoia și uneori atracția acestei convorbiri, ba mai mult, mi-o impune, nu voiește să mi-o ușureze. Chiar dacă am părăsit-o de multă vreme, Isus mă

cheamă la ea cu gingășie și îmi oferă un ajutor special pentru acest Limbaj al Credinței, al Speranței și al Carității mele, care va trebui să fie, după cuvântul lui Bossuet, Orațiunea mea.

Voi rezista oare acestei chemări a unui Tată care îl invită chiar și pe fiul risipitor să vină să asculte Cuvântul Său, să-I vorbească filial, să-I deschidă inima și să audă bătând Inima Sa?

Convorbire simplă. Voi fi firesc în ea. Deci voi vorbi lui Dumnezeu ca unul lânced, ca păcătos, ca fiu risipitor sau ca fervent. Cu naivitatea unui copil, îmi voi expune starea sufletului și nu voi vorbi decât limbajul care exprimă cu adevărat ceea ce sunt.

Convorbire practică. Nu pentru a face fierul arzător și luminos îl cufundă fierarul în foc, ci pentru ca el să devină maleabil. Astfel, orațiunea nu-mi luminează inteligența și nu-mi încălzește inima decât pentru a-mi face sufletul suplu, ca să-l poată lovi cu ciocanul, să-i îndepărteze defectele sau forma omului vechi și să-i dea virtuțile sau forma lui Isus Cristos.

Convorbirea mea va avea, așadar, ca rezultat să-mi înalțe sufletul până la sfințenia lui Isus, pentru ca El să-l poată modela după chipul Său. *Tu, Domine Jesu, Tu Ipse, Manu mitissima, misericordissima, sed tamen fortissima formans ac pertractans cor meum* (Tu, Doamne Isuse, Tu Însuți, cu mâna Ta preablândă, preamilostivă, dar totuși preaputernică, formează și lucrează inima mea).

III. Cum voi face Orațiunea?

Pentru a realiza definiția și scopul, voi urma această cale logică: îmi voi pune rațiunea și mai ales Credința și inima înaintea Domnului Nostru, care mă învață un adevăr sau o virtute. Îmi voi ascuți setea de a-mi armoniza sufletul cu Idealul întrezărit. Voi deplânge ceea ce în mine îi este contrar. Prevăzând obstacolele, mă voi hotărî să le sfărâm. Dar, convins că singur nu voi ajunge la nimic, voi obține prin stăruințele mele harul eficace pentru a reuși.

Călător istovit, gâfâind, caut să-mi potolesc setea… În sfârșit, *Video* (Văd): zăresc un izvor. Dar el țâșnește dintr-o stâncă abruptă… *Sitio* (Mi-e sete): cu cât privesc mai mult această apă limpede, care mi-ar îngădui să-mi continui drumul, cu atât se accentuează, în pofida obstacolelor, dorința de a-mi stinge setea… *Volo* (Vreau): cu orice preț voiesc să ajung la acest izvor și să mă silesc să ajung la el. Vai! trebuie să-mi constat neputința… *Volo Tecum* (Vreau împreună cu Tine): apare un călăuzitor. El nu așteaptă decât stăruințele mele pentru a mă ajuta. Mă poartă chiar în trecerile grele. Curând îmi potolesc setea cu înghițituri mari.

Așa este cu Apele vii ale harului, țâșnind din Inima lui Isus.

Lectura mea spirituală de seară, element atât de prețios al vieții interioare, mi-a reînsuflețit dorința de a face orațiune a doua zi… Înainte de odihnă, îmi prevăd sumar, dar într-un mod limpede și puternic, subiectul orațiunii mele, precum și rodul

particular pe care voiesc să-l trag din el, și trezesc înaintea lui Dumnezeu dorința de a profita de el.

Ora orațiunii a sosit. Vreau să mă smulg de pe pământ, să-mi constrâng imaginația să-mi reprezinte o scenă vie și grăitoare pe care o substitui preocupărilor, distragerilor mele etc. Reprezentare rapidă și în linii mari, dar destul de izbitoare pentru a mă cuprinde și a mă arunca în prezența acestui Dumnezeu, a cărui Activitate cu totul de iubire voiește să mă învăluie și să mă pătrundă. Astfel, sunt în relație cu un interlocutor Viu, Adorabil și Vrednic de iubire.

Îndată ador profund. Aceasta se impune. Nimicire, căință, protestare de dependență, rugăciune smerită și încrezătoare pentru ca această convorbire cu Dumnezeul meu să fie binecuvântată.

Video

Cuprins de Prezența Voastră vie, o, Isuse, și astfel desprins de ordinea pur naturală, voi începe Convorbirea mea prin Limbajul Credinței, mai fecund decât analizele rațiunii mele. În acest scop citesc sau îmi reamintesc cu grijă punctul de orațiune. Îl rezum și îmi concentrez atenția asupra lui.

Voi sunteți Cel care îmi vorbiți și mă învățați acest adevăr, o, Isuse. Vreau să-mi reînsuflețesc și să-mi sporesc Credința asupra a ceea ce îmi prezentați ca absolut sigur, fiindcă este întemeiat pe Veracitatea Voastră.

Și tu, sufletul meu, nu înceta să repeți: Cred aceasta. Repet-o cu și mai multă putere. Ca un copil care își repetă lecția, repetă de foarte multe ori că aderi la această doctrină și la consecințele ei pentru Eternitatea ta… O, Isuse, aceasta este adevărat, absolut adevărat, cred aceasta. Vreau ca această rază a Soarelui Revelației să fie ca farul zilei mele. Faceți Credința mea încă mai arzătoare. Inspirați-mi o dorință vehementă de a trăi din acest Ideal și o sfântă mânie împotriva a ceea ce îi este opus. Vreau să devorez această hrană a Adevărului și să mi-o asimilez.

Dacă totuși, după câteva minute petrecute în a-mi trezi credința, aș rămâne inert înaintea adevărului care îmi este prezentat, nu aș insista. V-aș expune filial, bunule Învățător, durerea pe care o simt din această neputință și V-aș ruga să o suppliniți.

Sitio

De frecvența și mai ales de energia actelor mele de Credință, adevărată participare la o rază a Inteligenței divine, va depinde gradul tresăltării inimii mele, Limbaj al Caritații Afective.

Se nasc, într-adevăr, de la sine sau trezite de voința mea, Afecțiunile, flori pe care sufletul meu de copil le aruncă înaintea lui Isus care îi vorbește: adorație, recunoștință, iubire, bucurie, alipire de voința divină și dezlipire de toate celelalte, aversiune, ură, teamă, mânie, speranță, abandonare.

Inima mea alege unul sau mai multe dintre aceste sentimente, se pătrunde de ele, Vi le exprimă, o, Isuse, și Vi le repetă de multe ori, cu gingășie, cu loialitate, dar cu simplitate.

Dacă sensibilitatea mea îmi oferă concursul ei, îl primesc. El poate fi folositor, dar nu este necesar. O afecțiune calmă, dar profundă, este mai sigură și mai fecundă decât emoțiile superficiale. Acestea din urmă nu depind de mine și nu sunt niciodată termometrul adevăratei și rodnicei orațiuni. Ceea ce este întotdeauna în puterea mea și contează mai ales este efortul de a scutura toropeala inimii mele și de a o face să spună: Dumnezeul meu, voiesc să mă unesc cu Voi. Voiesc să mă nimicesc înaintea Voastră. Voiesc să cânt recunoștința mea și bucuria mea de a împlini Voia Voastră. Nu mai voiesc să mint spunându-Vă că Vă iubesc și că detest ceea ce Vă rănește etc.

Deși efortul meu a fost loial, se poate întâmpla ca inima mea să rămână rece și să nu-și exprime decât molatic afecțiunile. Atunci Vă voi spune cu simplitate, o, Isuse, atât umilirea mea, cât și dorința mea. Îmi voi prelungi cu plăcere plângerile, convins că, gemând astfel înaintea Voastră din pricina acestei sterilități, dobândesc un drept special de a mă uni într-un chip foarte eficace, deși uscat, orb și rece, cu afecțiunile Inimii Voastre dumnezeiești.

Cât de frumos este, o, Isuse, Idealul pe care îl zăresc în Voi. Dar viața mea este oare în armonie cu acest Exemplar desăvârșit? Fac această cercetare sub privirea Voastră adâncă,

o, Interlocutor dumnezeiesc care, acum, tot Milostivire, veți fi tot dreptate în întâlnirea față către față a judecății particulare, atunci când dintr-o singură privire veți scruta motivele ascunse ale celor mai mici acte ale existenței mele. Trăiesc eu oare din acest Ideal? Dacă aș muri în acest moment, o, Isuse, n-ați găsi oare că purtarea mea este contradicția lui?

Pe ce puncte, doriți, Bunule Învățător, să mă îndrept? Ajutați-mă să descopăr obstacolele care mă împiedică să Vă imit, apoi cauzele interne sau externe și prilejurile apropiate sau îndepărtate ale căderilor mele.

Vederea mizeriilor și a dificultăților mele obligă inima mea să Vă exprime, o, Răscumpărătorul meu adorat: rușine, durere, tristețe, regrete amare, sete arzătoare de a face mai bine, oferire generoasă și fără rezervă a ființei mele. *Volo placere Deo in omnibus* (Vreau să plac lui Dumnezeu în toate).

Volo

Intru mai adânc în școala Voinței.

Acesta este Limbajul Carității Efective. Afecțiunile au făcut să se nască în mine dorința de a mă îndrepta. Am văzut obstacolele. Acum îi revine voinței mele să spună: Vreau să le înlătur. O, Isuse, ardoarea mea de a Vă repeta acest „Vreau" decurge din fervorea mea de a repeta: Cred, iubesc, regret, detest.

Dacă uneori acest *Volo* (Vreau) nu izbucnește cu energia pe care aș dori-o, o, preaiubite Mântuitor, voi deplânge această slăbiciune a voinței mele și, departe de a mă descuraja, nu voi obosi să Vă repet cât de mult doresc să particip la generozitatea Voastră în slujirea Tatălui Vostru.

Hotărârii mele generale de a lucra la mântuirea mea și de a-L iubi pe Dumnezeu îi adaug aceea de a aplica orațiunea mea dificultăților, ispitelor și primejdiilor zilei. Dar am mai ales la inimă să făuresc din nou, cu o iubire mai vie, hotărârea care este obiectul examenului meu particular: defectul de combătut sau virtutea de practicat. O întăresc prin motive scoase din Inima Învățătorului. Ca un adevărat strateg, precizez mijloacele capabile să-i asigure împlinirea, prevăd prilejurile și mă pregătesc pentru luptă.

Dacă întrevăd un prilej special de risipire, de lipsă de mortificare, de umilire, de ispită, o decizie gravă etc., mă dispun pentru acel moment la vigilență, energie și mai ales la unire cu Isus și recurs la Maria.

Dacă, în pofida acestor precauții, cad încă, ce abis între aceste căderi prin surprindere și celelalte! Departe descurajarea, fiindcă știu că Dumnezeu este glorificat prin neîncetatele mele reînceputuri, pentru a deveni mai hotărât, mai neîncrezător în mine însumi, mai rugător către El. – Reușita nu se dobândește decât cu acest preț.

Volo Tecum

A obliga un șchiop să meargă drept este mai puțin absurd decât a voi să reușesc fără Voi, o, Mântuitorul meu. De ce hotărârile mele au rămas sterile, dacă nu fiindcă acel *Omnia possum* (toate le pot) nu a derivat din *In eo qui me confortat* (în Acela care mă întărește)? Ajung, așadar, la punctul orațiunii mele care, sub anumite aspecte, este cel mai important: Rugăciunea de cerere sau Limbajul Speranței.

Fără harul Vostru, o, Isuse, nu pot nimic. Acest har nu-l merit prin niciun titlu. Dar știu că stăruințele mele, departe de a Vă obosi, vor determina măsura ajutorului Vostru, dacă ele reflectă setea mea de a fi al Vostru, neîncrederea în mine și încrederea mea nemărginită, nebună, aș spune, în Inima Voastră. Asemenea Cananeencei, mă prostern la picioarele Voastre, o, Bunătate infinită. Cu stăruința ei, făcută toată din speranță și smerenie, Vă cer nu câteva firimituri, ci o adevărată participare la acel ospăț despre care ați spus: Hrana Mea este să fac voia Tatălui Meu.

Devenit, prin har, mădular al Trupului Vostru mistic, particip la Viața și la meritele Voastre și mă rog prin Voi, o, Isuse. O, Părinte Sfinte, mă rog prin Sângele dumnezeiesc care strigă milostivire: ați putea oare respinge rugăciunea mea? Este strigătul cerșetorului pe care îl înalț către Voi, o, Bogăție nesecată: *Exaudi me, quoniam inops et pauper sum ego* (Ascultă-mă, căci lipsit și sărac sunt eu). Îmbrăcați-mă cu Puterea Voastră și glorificați Puterea Voastră în slăbiciunea

mea. Bunătatea Voastră, făgăduințele și meritele Voastre, o, Isuse, mizeria și încrederea mea sunt singurele titluri ale cererii mele, pentru a dobândi, prin unirea mea cu Voi, paza inimii și puterea în timpul acestei zile.

Dacă se ivește un obstacol, o ispită, un sacrificiu de impus uneia dintre facultățile mele, textul sau gândul pe care îl iau cu mine ca Buchet spiritual mă va face să respir parfumul de rugăciune care a învăluit hotărârile mele și, din nou, în acel moment, voi înălța strigătul Rugăciunii de cerere eficace. Această obișnuință, rod al Orațiunii mele, va fi totodată și piatra ei de încercare: *A fructibus cognoscetis* (După roade îi veți cunoaște).

Când voi ajunge să Trăiesc din Credință și din Sete obișnuită de Dumnezeu, atunci numai lucrarea lui *Video* (Văd) va fi uneori suprimată; *Sitio* (Mi-e sete) și *Volo* (Vreau) vor izvorî de la începutul orațiunii, care se va petrece în producerea de afecțiuni și oferiri, în întărirea voinței mele hotărâte, apoi în cerșirea, lângă Isus, direct sau prin Maria Imaculată, Îngerii ori Sfinții, a unei uniri mai intime și mai statornice cu Voința divină.

Sfântul Sacrificiu mă așteaptă. Orațiunea m-a pregătit pentru el. Participarea mea la Calvar, în numele Bisericii, și

împărtășania mea vor fi ca o urmare a Orațiunii mele. În acțiunea mea de mulțumire, îmi voi extinde cererile asupra intereselor Bisericii, asupra sufletelor pe care le am în grijă, asupra răposaților, asupra operelor mele, părinților, prietenilor, binefăcătorilor, vrăjmașilor etc.

Recitarea diferitelor ore ale scumpului meu Breviar, în unire cu Biserica, pentru Ea și pentru mine, rugăciunile jaculatorii frecvente și calde, împărtășaniile spirituale, examenul particular, vizita la Preasfântul Sacrament, lectura sfântă, rozariul, examenul general etc., vor veni să-mi marcheze drumul, să-mi reînsuflețească puterile și să păstreze avântul luat dimineața, pentru ca nimic din ziua mea să nu scape acțiunii Domnului Nostru. Datorită acestui avânt, recursul frecvent mai întâi, apoi obișnuit la Isus, direct sau prin Mama Sa, va face să înceteze contradicțiile dintre admirația mea pentru doctrina Sa și viața mea de emancipare, dintre pietatea mea și purtarea mea.

Ne reținem inima, care, în dorința ei de a fi cu adevărat folositoare oamenilor de opere, ar voi să consacre aici o hotărâre specială Examenului particular.

Ne-am teme să lungim peste măsură acest volum cedând acestui gând. Și totuși, din lectura lui Casian, a mai multor

Părinți ai Bisericii, precum și a sfântului Ignațiu, a sfântului Francisc de Sales și a sfântului Vincențiu de Paul, reiese că Examenul particular și Examenul general sunt corolare obligatorii ale Orațiunii și se leagă de Paza inimii.

De comun acord cu directorul său, sufletul s-a hotărât să vizeze mai direct, în orațiune și în cursul zilei, acel defect sau acea virtute care este izvorul principal al celorlalte defecte sau virtuți.

Numeroși sunt armăsarii care trag carul. Ochiul îi supraveghează pe toți necontenit. Dar în centrul atelajului este unul asupra căruia se exercită mai ales grija conducătorului. Într-adevăr, dacă acest armăsar merge prea mult la dreapta sau prea mult la stânga, toți ceilalți sunt abătuți din drum.

Analiza sufletului prin examenul particular, pentru a constata dacă a existat progres, regres sau stare staționară asupra unui punct bine ales, nu este decât un element al pazei inimii.

3. Viața Liturgică, Izvor de Viață interioară, deci de Apostolat. Hotărâre de Viață Liturgică

Prin Liturghia mea, Breviarul meu și celelalte Funcțiuni liturgice ale mele, voiesc, ca Mădular sau Ambasador al Bisericii, să mă unesc din ce în ce mai mult cu Viața ei și astfel să mă îmbrac mai mult cu Isus și cu Isus răstignit, mai ales dacă sunt slujitorul Său.

I. Ce este Liturgia?

O, Isuse, pe Voi Vă ador ca Centrul Liturgiei. Voi sunteți Cel care dați unitate acestei Liturgii pe care o pot defini: cultul public, social, oficial pe care Biserica îl aduce lui Dumnezeu; sau încă: ansamblul mijloacelor pe care Biserica le-a consemnat mai ales în Misal, Ritual și Breviar, și de care se folosește pentru a-și exprima Religia față de Adorabila Treime, precum și pentru a instrui și sfinți sufletele.

În chiar Sânul Adorabilei Treimi trebuie, o, sufletul meu, să contempli Liturgia Eternă prin care cele trei Persoane Își cântă

una alteia Viața divină și Sfințenia infinită, în acest imn inefabil al nașterii Cuvântului și al purcederii Duhului Sfânt. *Sicut erat in principio* (Precum era la început)…

Dumnezeu a voit să fie lăudat în afara Lui. Creează Îngerii și cerul răsună de aclamațiile lor: *Sanctus, Sanctus, Sanctus* (Sfânt, Sfânt, Sfânt). Creează lumea văzută, iar aceasta face să izbucnească puterea Sa: *Coeli enarrant gloriam Dei* (Cerurile spun slava lui Dumnezeu).

Adam apare și începe, în numele creației, imnul laudei, ecou al Liturgiei Eterne. Abel, Noe, Melchisedec, Abraham, Moise, Poporul lui Dumnezeu, David și toți Sfinții Legii vechi o cântă cu întrecere. Paștele israelit, jertfele și arderile de tot, cultul solemn adus lui Iehova în Templul Său îi dau o formă oficială. Imn imperfect, mai ales de la cădere încoace: *Non est speciosa laus in ore peccatoris* (Lauda nu este frumoasă în gura păcătosului).

Voi, o, Isuse, Voi singur sunteți imnul desăvârșit, fiindcă Voi sunteți adevărata slavă a Tatălui. Nimeni nu poate glorifica în chip vrednic pe Tatăl Vostru decât prin Voi. *Per Ipsum, et cum Ipso, et in Ipso est tibi Deo Patri… omnis honor et gloria* (Prin El, și cu El, și în El, Ție, Dumnezeule Tată… toată cinstea și slava). Voi sunteți veriga de unire între Liturgia pământului și Liturgia cerului, la care îi asociați mai direct pe aleșii Voștri. Întruparea Voastră a venit să unească, într-un mod substanțial și viu, omenirea și întreaga creație cu Liturgia divină. Este un

Dumnezeu care Îl laudă pe Dumnezeu. Laudă deplină și desăvârșită, care își are culmea în Sacrificiul Calvarului.

Înainte de a părăsi pământul, dumnezeiescule Mântuitor, ați instituit Sacrificiul Legii celei noi pentru a reînnoi imolarea Voastră. Ați instituit, de asemenea, Sacramentele pentru a comunica Viața Voastră sufletelor.

Dar ați lăsat Bisericii Voastre grija de a înconjura acest Sacrificiu și aceste Sacramente cu simboluri, ceremonii, exhortații, rugăciuni etc., pentru ca astfel ea să cinstească mai mult misterul Răscumpărării, să le înlesnească fiilor ei înțelegerea lui, să-i ajute să profite mai bine de el și să trezească în sufletele lor un respect amestecat cu teamă.

Aceleiași Biserici i-ați dat și misiunea de a continua până la sfârșitul veacurilor rugăciunea și lauda pe care Inima Voastră n-a încetat să le înalțe către Tatăl Vostru în timpul vieții Voastre muritoare și pe care I le oferă încă neîncetat în Tabernacol și în splendorile slavei cerești.

Cu iubirea de Mireasă pe care o are pentru Voi, cu grija de Mamă pe care Inima Voastră a pus-o în ea pentru noi, Biserica s-a achitat de această dublă sarcină. Astfel s-au format aceste minunate culegeri care cuprind toate comorile Liturgiei.

De atunci, Biserica își unește lauda cu aceea pe care Îngerii și fiii ei aleși o aduc lui Dumnezeu în Cer. Ea preludează astfel la îndeletnicirea ei eternă.

Unindu-se cu aceea a Omului-Dumnezeu, această laudă, această rugăciune a Bisericii se îndumnezeiește, iar Liturgia pământului se contopește cu aceea a Ierarhiilor cerești în Inima lui Isus, pentru a face ecou acelei Laude eterne care țâșnește din Focarul iubirii infinite care este Preasfânta Treime.

II. Ce este Viața liturgică?

Doamne, legile Bisericii Voastre nu cer strict de la mine decât observarea fidelă a riturilor și pronunțarea exactă a cuvintelor.

Dar, fără îndoială, doriți ca buna mea voință să Vă ofere mai mult. Voiți ca mintea și inima mea să profite de bogățiile ascunse în Liturgie pentru a se uni mai intim cu Biserica Voastră și pentru a ajunge să se unească mai strâns cu Voi.

Determinat de exemplul celor mai fideli slujitori ai Voștri, voiesc, Bunule Învățător, să mă așez cu grabă la bogatul ospăț la care Biserica mă cheamă, sigur că voi găsi în Oficiul divin, în formulele, ceremoniile, colectele, epistolele, evangheliile etc., care însoțesc augustul Sacrificiu al Liturghiei și administrarea sacramentelor, o hrană pe cât de sănătoasă, pe atât de îmbelșugată pentru dezvoltarea vieții mele interioare.

Câteva reflecții asupra gândului-mamă care leagă elementele liturgice și asupra roadelor după care vor fi recunoscute progresele mele mă vor feri de iluzie.

Fiecare dintre riturile sacre poate fi comparat cu o piatră prețioasă. Dar cât de mult se măresc valoarea și strălucirea celor care se referă la Liturghie și la Oficiu, dacă știu să le încastrez în acest ansamblu minunat care este Ciclul liturgic!

Ținut, timp de o întreagă perioadă, sub influența unui Mister, hrănit de ceea ce Scriptura și Tradiția conțin mai instructiv și mai afectiv asupra acestui subiect, orientat necontenit către aceeași ordine de idei, sufletul meu trebuie în mod necesar să sufere influența unei asemenea atenții și să găsească în sentimentele pe care Biserica i le sugerează o hrană pe cât de substanțială, pe atât de savuroasă, pentru a profita de harul special pe care Dumnezeu îl rezervă fiecărei perioade, fiecărei sărbători a acestui Ciclu.

Misterul vine să mă pătrundă, nu numai ca un adevăr abstract pe care omul și-l asimilează prin meditație, ci îmi cuprinde întreaga ființă, punând în mișcare chiar și facultățile mele sensibile, pentru a-mi trezi inima și a-mi determina voința. Nu mai este un simplu memorial al trecutului, o simplă aniversare, ci este un fapt care are caracterul unui eveniment

prezent, din care Biserica își face o aplicare actuală și la care participă în mod real.

În timpul Crăciunului, de pildă, sărbătorind lângă altar venirea Pruncului Dumnezeiesc, sufletul meu poate repeta: *Hodie Christus natus est, hodie Salvator apparuit, hodie in terra canunt Angeli* (Astăzi S-a născut Cristos, astăzi S-a arătat Mântuitorul, astăzi Îngerii cântă pe pământ)…

În fiecare perioadă a Ciclului liturgic, Misalul și Breviarul îmi descoperă o nouă rază a iubirii Celui care pentru noi este totodată Rege, Învățător, Medic, Mângâietor, Mântuitor și Prieten. La Altar, ca la Betleem, la Nazaret sau pe malurile Lacului Tiberiadei, Isus Se revelează Lumină, Amabilitate, Gingășie, Milostivire. El Se revelează mai ales ca Iubirea personificată, fiindcă este Suferința personificată, Agonizantul din Ghetsimani și Reparătorul Calvarului.

Astfel Liturgia dă Vieții Euharistice deplina ei înflorire. Iar Întruparea Voastră, care L-a apropiat pe Dumnezeu de noi, o, Isuse, arătându-ni-L vizibil în Voi, continuă să ne aducă același ajutor în fiecare dintre misterele pe care le sărbătorim.

În felul acesta, o, Isuse, împărtășesc, datorită Liturgiei, Viața Bisericii și pe a Voastră. Împreună cu ea asist în fiecare an la toate Misterele Vieții Voastre ascunse, publice, pătimitoare și glorioase; împreună cu ea le culeg roadele. În plus, sărbătorile periodice ale Maicii Domnului și ale Sfinților care au imitat cel mai bine Viața Voastră interioară îmi aduc încă,

punându-mi înaintea ochilor exemplele lor, un spor de lumină și de putere pentru a reproduce în mine virtuțile Voastre și pentru a întipări în sufletul credincioșilor spiritul Evangheliei Voastre.

Cum aș putea realiza în Apostolatul meu dorința lui Pius al X-lea; cum ar putea credincioșii, prin concursul meu, să intre în participare activă la Sfintele Mistere și la Rugăciunea publică și solemnă a Bisericii, ceea ce este, spune acest Papă, izvorul prim și indispensabil al adevăratului spirit creștin, dacă eu însumi trec pe lângă comorile Liturgiei fără măcar să-i bănuiesc minunile?

Pentru a pune mai multă unitate în viața mea spirituală și a mă uni încă mai mult cu viața Bisericii, voi urmări să leg de Liturgie, pe cât este cu putință, celelalte exerciții ale mele de pietate. De pildă, voi alege de preferință un subiect de orațiune în raport cu perioada sau sărbătoarea Ciclului liturgic; în Vizitele mele la Preasfântul Sacrament, voi vorbi mai bucuros, potrivit timpului anului, cu Isus Prunc, cu Isus pătimitor, cu Isus glorificat, cu Isus trăind în Biserica Sa etc. Lecturile private asupra Misterului sau asupra vieții Sfântului a cărui amintire este cinstită își vor aduce și ele concursul la acest plan de spiritualitate liturgică.

Învățător adorabil, păziți-mă de Contrafacerile Vieții liturgice. Ele sunt vătămătoare oricărei vieți interioare, mai ales pentru că slăbesc lupta spirituală.

Păziți-mă de o pietate care ar face să constea această Viață liturgică numai în desfătări poetice sau într-un studiu atrăgător de arheologie religioasă, ori care ar înclina spre quietism și spre ceea ce el naște, adică spre slăbirea a tot ceea ce constituie resortul Vieții interioare: frica, speranța, dorința mântuirii și a desăvârșirii, lupta împotriva defectelor și munca pentru dobândirea virtuții.

Dați-mi convingerea că, în acest secol al ocupațiilor absorbante și primejdioase, Viața liturgică, oricât de desăvârșită ar fi, nu poate dispensa de Orațiunea de dimineață.

Îndepărtați de la mine Sentimentalismul și „Pioșenia" care fac să constea Viața liturgică în impresii și emoții, și lasă voința roabă imaginației și sensibilității.

Desigur, nu cereți ca eu să rămân insensibil la tot ceea ce Liturgia cuprinde ca frumusețe și poezie. Dimpotrivă. Prin cântările și ceremoniile ei, Biserica Voastră se adresează tocmai facultăților sensibile, cu scopul de a atinge mai deplin sufletul fiilor ei, de a prezenta mai bine voinței lor adevăratele

bunuri și de a-i ridica mai sigur, mai ușor și mai deplin către Dumnezeu.

Pot, așadar, să gust tot ceea ce este nestricăcios și de o prospețime mântuitoare în Dogmele puse în lumină de Liturgie, să mă las mișcat înaintea spectacolului plin de maiestate al unei Liturghii solemne, să gust rugăciunile dezlegării sau riturile atât de mișcătoare ale botezului, ale extremei ungeri, ale înmormântării etc.

Dar nu trebuie niciodată să pierd din vedere că toate resursele oferite de sfânta Liturgie nu sunt decât mijloace pentru a ajunge la scopul unic al oricărei vieți interioare: a face să moară omul cel vechi, pentru ca Voi, o, Isuse, să puteți trăi și domni în locul lui.

Voi avea, așadar, adevărata Viață liturgică atunci când, pătruns de spirit liturgic, voi folosi Liturghia, Rugăciunile și Riturile oficiale pentru a spori unirea mea cu Biserica, pentru a progresa astfel în participarea la Viața interioară a lui Isus Cristos, deci la virtuțile Sale, și pentru a-L reflecta mai bine înaintea ochilor credincioșilor.

III. Spiritul Liturgic.

Această Viață liturgică, o, Isuse, presupune o atracție specială pentru tot ceea ce se raportează la cult.

Unora le-ați dat gratuit această atracție. Alții sunt mai puțin privilegiați. Dar, dacă V-o cer și se ajută prin studiu și reflecție, o vor dobândi.

Meditația pe care o voi face mai târziu asupra avantajelor Vieții liturgice va spori setea mea de a o dobândi cu orice preț. Acum îmi opresc mintea asupra trăsăturilor care deosebesc această Viață și îi dau astfel un loc important în spiritualitate.

A te uni, chiar de departe, cu Biserica, prin gând și intenție, la Sacrificiul Vostru, o, Isuse; a-ți contopi rugăciunea cu Rugăciunea oficială și neîncetată a Bisericii Voastre, cât de mare este deja aceasta! Inima simplului botezat zboară astfel mai sigur către Dumnezeu, purtată de laudele, adorațiile, acțiunile de mulțumire, reparațiile și cererile Voastre.

A lua parte activă — acestea sunt chiar cuvintele lui Pius al X-lea — și a coopera la Sfintele Mistere și la Rugăciunea publică și solemnă printr-o asistență pioasă și luminată, prin dorința vie de a profita de sărbători și ceremonii, sau, mai bine încă, slujind la Liturghie, răspunzând la ea ori dându-și concursul la recitarea sau cântarea oficiilor, nu este oare mijlocul de a intra într-o comunicare mai directă cu gândirea Bisericii Voastre și de a scoate din izvorul ei prim și indispensabil adevăratul spirit creștin?

Dar, o, sfântă Biserică, în virtutea hirotonirii sau a profesiunii religioase, a te înfățișa în fiecare zi, unit cu Îngerii și cu Aleșii, ca Ambasador oficial al tău, înaintea tronului lui Dumnezeu, pentru a exprima Rugăciunea oficială, ce nobilă misiune!

Demnitate incomparabil mai sublimă încă și mai presus de orice expresie, atunci când, Slujitor sacru, devin un alt Voi Înșivă, o, dumnezeiescul meu Răscumpărător, prin administrarea Sacramentelor și mai ales prin celebrarea Sfântului Sacrificiu!

Principiul 1: Mădular al Bisericii, trebuie să fiu convins că, atunci când, ca creștin, iau parte la o ceremonie liturgică, sunt unit cu întreaga Biserică, nu numai prin Împărtășirea Sfinților, ci în virtutea unei cooperări reale și active la un act de religie pe care Biserica, Trupul mistic al lui Isus Cristos, îl oferă lui Dumnezeu ca Societate. Și, prin această unire, Biserica înlesnește matern formarea sufletului meu la virtuțile creștine.

Biserica Voastră, o, Isuse, formează o Societate desăvârșită, ale cărei mădulare strâns unite între ele sunt destinate să compună o Societate încă și mai desăvârșită și mai sfântă: aceea a Aleșilor.

Ca creștin, sunt mădular al acestui Trup, al cărui Cap și Viață sunteți Voi. Astfel mă priviți, dumnezeiescule Mântuitor; și Vă procur o bucurie specială atunci când, înfățișându-mă

înaintea Voastră, Vă privesc ca pe Capul meu și mă privesc pe mine însumi ca pe una dintre oile acestui Staul al cărui unic Păstor sunteți Voi și care cuprinde în unitatea sa pe toți frații mei din Biserica militantă, suferitoare și triumfătoare.

Apostolul Vostru mă învață această doctrină care îmi dilată sufletul și îmi lărgește spiritualitatea. Astfel, spune el, după cum într-un singur trup avem mai multe mădulare, tot astfel noi toți împreună suntem un singur trup în Cristos, mădulare unii altora. După cum trupul este unul, spune el în alt loc, deși are mai multe mădulare, și după cum toate aceste mădulare, deși sunt mai multe, nu formează decât un singur trup, tot astfel este și Cristos.

Aceasta este unitatea Bisericii Voastre, indivizibilă în întregul ei și în părțile ei, întreagă în întreg și întreagă în fiecare dintre părțile sale, unită în Duhul Sfânt, unită cu Voi, o, Isuse, și, prin această unire, introdusă în unica și eterna Societate a Tatălui, a Fiului și a Duhului Sfânt.

Biserica este adunarea credincioșilor care, sub cârmuirea aceleiași autorități, sunt uniți prin aceeași credință și prin aceeași caritate și tind către același scop, adică spre încorporarea în Cristos, prin aceleași mijloace care se rezumă în har, ale cărui canale obișnuite sunt rugăciunea și Sacramentele.

Marea rugăciune, canalul privilegiat al harului, este rugăciunea liturgică, rugăciunea Bisericii însăși, mai puternică

decât rugăciunea particularilor și chiar decât aceea a asociațiilor pioase, oricât de puternice și recomandate ar fi în Evanghelie rugăciunea solitară și rugăciunea în comun.

Încorporat în adevărata Biserică, fiu al lui Dumnezeu și mădular al lui Cristos prin Sacramentul Botezului, dobândesc dreptul de a participa la celelalte sacramente, la oficiile divine, la roadele Liturghiei, la indulgențele și la rugăciunile Bisericii. Pot beneficia de toate harurile și de toate meritele fraților mei.

Prin Botez, sunt însemnat cu un caracter de neșters, care mă rânduiește cultului lui Dumnezeu după ritul religiei creștine. Prin consacrarea baptismală, devin mădular al împărăției lui Dumnezeu și fac parte din neamul ales, din preoția împărătească, din poporul sfânt.

De atunci, particip ca creștin la slujirea sacră, deși într-un mod îndepărtat și indirect, prin rugăciunile mele, prin partea mea de oferire, prin concursul meu la sacrificiul Liturghiei și la oficiile liturgice, înmulțind prin practica virtuților, după cum recomandă sfântul Petru, sacrificiile spirituale, împlinind toate lucrurile cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu și de a mă uni cu El, și făcând din trupul meu o hostie vie, sfântă și plăcută lui Dumnezeu. Aceasta mă faceți să înțeleg, o, sfântă Biserică, atunci când, prin preot, spuneți credincioșilor: *Orate fratres ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat* (Rugați-vă, fraților, ca jertfa mea și a voastră să se facă bineprimită). Preotul spune de asemenea în Canon: Aduceți-vă aminte, Doamne… de cei care sunt aici… pentru care Îți oferim sau

care Îți oferă acest sacrificiu de laudă. Și mai departe: Primește, Doamne, cu bunătate, Te rugăm, această ofrandă pe care Ți-o aducem, eu slujitorul Tău și întreaga Ta familie.

Sfânta Liturgie este, într-adevăr, într-atât opera comună a întregii Biserici, adică a preoției și a poporului, încât misterul acestei unități este întotdeauna realmente prezent în ea prin puterea de nezdruncinat a Împărtășirii Sfinților, propusă credinței noastre în Simbolul Apostolilor. Oficiul divin și Sfânta Liturghie, care este partea principală a Liturgiei, nu pot fi celebrate fără ca întreaga Biserică să fie asociată și tainic prezentă în ele.

De aceea, în Liturgie, totul se face în comun, în numele tuturor, pentru folosul tuturor. Toate rugăciunile se rostesc la plural.

Din această legătură strânsă care unește toate mădularele între ele prin aceeași credință și prin participarea la aceleași sacramente se naște în suflete caritatea fraternă, semnul distinctiv al celor care voiesc să fie imitatorii lui Isus Cristos și să meargă pe urmele Lui: După iubirea pe care o veți avea unii pentru alții se va cunoaște că sunteți ucenicii Mei. Această legătură dintre mădularele Bisericii se strânge cu atât mai mult cu cât acestea participă mai mult, prin Împărtășirea Sfinților, la harul și caritatea Capului, care le comunică Viața supranaturală și divină.

Aceste adevăruri sunt temelia Vieții liturgice. Aceasta, la rândul ei, mă readuce neîncetat la ele.

Ce iubire pentru voi, o, sfântă Biserică a lui Dumnezeu, aprinde în inima mea acest gând: Sunt unul dintre mădularele voastre; sunt mădular al lui Cristos! Ce iubire îmi dă pentru toți creștinii, fiindcă ei sunt frații mei și nu mai alcătuim decât una în Cristos! Ce iubire pentru dumnezeiescul meu Cap, Isus Cristos!

Nimic din ceea ce vă privește nu m-ar putea lăsa indiferent. Întristat dacă vă văd persecutată, mă bucur la povestirea cuceririlor și triumfurilor voastre.

Ce bucurie să mă gândesc că, sfințindu-mă, contribui la sporirea frumuseții voastre și lucrez la sfințirea tuturor fiilor Bisericii, frații mei, și chiar la mântuirea marii familii omenești!

O, sfântă Biserică a lui Dumnezeu, voiesc, pe cât depinde de mine, să fiți și mai frumoasă, și mai sfântă, și mai numeroasă: splendoarea întregului vostru rezultând din desăvârșirea fiecăruia dintre fiii voștri, contopiți în această strânsă solidaritate care a fost gândul-mamă al rugăciunii lui Isus după Cină și adevăratul testament al Inimii Sale: *Ut sint unum! … Ut sint consummati in unum!* (Ca ei să fie una! … Ca ei să fie desăvârșiți în una!)

Ce prețuire simt în mine pentru Rugăciunea voastră liturgică, o, Biserică, Mama mea! Fiindcă sunt unul dintre mădularele voastre, ea este și rugăciunea mea, mai ales atunci când asist la ea sau cooperez cu ea. Tot ceea ce aveți este al meu și tot ceea ce am vă aparține.

O picătură de apă nu este nimic. Unită cu oceanul, ea participă la puterea și imensitatea lui. Astfel este și rugăciunea mea unită cu a voastră. În ochii lui Dumnezeu, pentru care totul este prezent și a Cărui privire îmbrățișează deodată trecutul, prezentul și viitorul, ea nu face decât una cu acest concert universal de laude pe care îl înălțați de la începutul vostru și veți continua să-l înălțați până la sfârșitul timpurilor către tronul Celui Veșnic.

Voiți, o, Isuse, ca pietatea mea să fie, sub anumite aspecte, utilitară, nevoiașă și interesată.

Dar m-ați învățat, prin ordinea cererilor din *Pater* (Tatăl nostru), cât de mult doriți ca pietatea mea să fie mai întâi consacrată laudei lui Dumnezeu și ca, departe de a fi egoistă, îngustă și izolată, să mă facă să cuprind în rugăciunile mele toate nevoile fraților mei.

Înlesniți-mi, prin Viața liturgică, această pietate înaltă și generoasă care, fără vătămarea luptei spirituale, Îi dă lui Dumnezeu, și din belșug, lauda; această pietate caritabilă, fraternă și catolică, ce învăluie toate sufletele și se interesează de toate grijile Bisericii.

Aceasta este misiunea voastră, o, sfântă Biserică: de a naște neîncetat noi fii dumnezeiescului vostru Mire și de a-i ridica *in mensuram aetatis plenitudinis Christi* (la măsura vârstei plinătății lui Cristos). Prin urmare, ați primit, și încă din belșug, toate mijloacele pentru a realiza acest scop. Importanța pe care o acordați Liturgiei dovedește eficacitatea ei pentru a mă iniția în lauda divină și a dezvolta progresele mele spirituale.

În timpul vieții Sale publice, Isus vorbea ca unul care are autoritate. Tot astfel vorbiți și voi, o, sfântă Biserică, Mama mea. Depozitară a tezaurului adevărului, aveți conștiința misiunii voastre. Împărțitoare a Sângelui răscumpărător, cunoașteți toate resursele de sfințire pe care dumnezeiescul Mântuitor vi le-a încredințat.

Nu vă adresați rațiunii mele pentru a-mi spune: Examinează, studiază. Faceți apel la credința mea, spunându-mi: Ai încredere în mine. Nu sunt eu Mama ta? Și ce doresc mai mult decât să te văd crescând în fiecare zi în asemănare cu Modelul tău dumnezeiesc? Or, cine Îl cunoaște mai bine pe Cristos decât mine, care sunt Mireasa Sa? Unde vei găsi mai bine spiritul Răscumpărătorului tău decât în Liturgie, expresia autentică a gândurilor și sentimentelor mele?

Da, Mamă sfântă și iubită, mă voi lăsa condus și format de voi cu simplitatea și încrederea unui copil, spunându-mi: Mă rog împreună cu Mama mea. Sunt propriile ei cuvinte pe care le

pune pe buzele mele, ca să mă pătrundă de spiritul ei și să facă să treacă sentimentele ei în inima mea.

Cu voi, așadar, o, sfântă Biserică, cu voi mă voi bucura: *gaudeamus, exultemus* (să ne bucurăm, să tresăltăm); cu voi voi geme: *ploremus* (să plângem); cu voi voi lăuda: *confitemini Domino* (lăudați pe Domnul); cu voi voi implora milostivirea: *miserere* (miluiește); cu voi voi spera: *speravi, sperabo* (am nădăjduit, voi nădăjdui); cu voi voi iubi: *diligam* (voi iubi). Cu ardoare mă voi asocia cererilor pe care le formulați în admirabilele voastre orațiuni, pentru ca emoțiile mântuitoare pe care voiți să le faceți să izvorască din cuvintele și riturile sacre să pătrundă mai adânc în inima mea, să o facă mai docilă atingerilor Duhului Sfânt și să ajungă să contopească voința mea cu aceea a lui Dumnezeu.

Principiul 2: Atunci când, într-o funcțiune liturgică, lucrez ca Reprezentant al Bisericii, Dumnezeu dorește să-I exprim virtutea mea de Religie, având conștiința mandatului oficial cu care sunt cinstit, și ca astfel, unit din ce în ce mai mult cu viața Bisericii, să progresez în toate virtuțile.

Reprezentant al Bisericii Voastre, pentru ca în numele ei și în numele tuturor fiilor ei să-I ofer neîncetat lui Dumnezeu, prin Voi, o, Isuse, sacrificiul laudei și al rugăciunii, sunt deci, după

frumoasa expresie a sfântului Bernardin de Siena, *persona publica totius Ecclesiae os* (persoană publică, gură a întregii Biserici).

La fiecare funcțiune liturgică trebuie deci să se producă în persoana mea ca o dedublare asemănătoare celei care are loc într-un ambasador. În viața sa privată, acesta nu este decât un simplu particular. Dar atunci când, îmbrăcat cu însemnele funcției sale, vorbește sau acționează în numele Prințului său, el devine în același moment reprezentantul și, sub anumite aspecte, însăși persoana Suveranului său.

Astfel este și cu mine atunci când îmi împlinesc „funcțiunile" liturgice. Ființei mele individuale i se adaugă o demnitate care mă îmbracă într-un mandat public. Pot și trebuie atunci să mă socotesc delegatul, deputatul oficial al întregii Biserici.

Dacă mă rog, dacă îmi recit oficiul, chiar în particular, nu mai este numai în numele meu propriu. Formulele pe care le folosesc nu eu le aleg. Biserica este aceea care le pune pe buzele mele. De atunci, Biserica se roagă prin gura mea, vorbește și lucrează prin mine, precum regele vorbește și lucrează prin ambasadorul său. Atunci sunt cu adevărat, după frumoasa expresie a sfântului Petru Damian, Biserica întreagă. Prin mine, Biserica se unește cu Religia divină a lui Isus Cristos și adresează Preasfintei Treimi adorația, acțiunea de mulțumire, reparația și rugăciunea de cerere.

Prin urmare, dacă am vreo conștiință a demnității mele, cum aș putea începe Breviarul meu, de pildă, fără să se producă în ființa mea o acțiune tainică ce mă ridică mai presus de mine însumi, mai presus de cursul natural al gândurilor mele, pentru a mă arunca deplin în convingerea că sunt ca un mijlocitor între Cer și pământ?

Ce nenorocire dacă aș uita aceste adevăruri! Sfinții erau pătrunși de ele. Trăiau din ele. Dumnezeu așteaptă de la mine să mi le amintesc atunci când exercit o funcțiune. Biserica, prin Viața liturgică, mă ajută neîncetat să nu pierd din vedere că sunt Reprezentantul ei, iar Dumnezeu cere ca acestui titlu să-i corespundă în practică o viață exemplară.

O, Dumnezeul meu, pătrundeți-mă de o stimă profundă pentru această misiune pe care Biserica mi-o încredințează. Ce imbold voi găsi în ea împotriva lașității mele în lupta spirituală! Dar dați-mi și simțământul măreției mele ca creștin și acordați-mi, pentru Biserica Voastră, un suflet de copil, ca să pot profita din belșug de comorile de viață interioară acumulate în sfânta Liturgie.

Principiul 3: Preot fiind, trebuie, atunci când consacru Euharistia sau administrez Sacramentele, să-mi reînsuflețesc convingerea că sunt Slujitor al lui Isus Cristos, deci *Alter*

Christus (un alt Cristos); și să țin drept sigur că depinde de mine să găsesc în exercitarea funcțiunilor mele haruri speciale pentru a dobândi virtuțile cerute de Sacerdotiul meu.

Credincioșii Voștri, o, Isuse, formează un singur Trup, dar în acest Trup nu toate mădularele au aceleași atribuții. *Divisiones gratiarum sunt* (Sunt împărțiri ale harurilor).

Voind să lăsați în chip văzut Sacrificiul Vostru Bisericii, i-ați încredințat un Sacerdotiu al cărui scop principal este de a continua imolarea Voastră pe altar, apoi de a împărți Sângele Vostru prin Sacramente și de a sfinți Trupul Vostru mistic, răspândind în el Viața Voastră divină.

Suveran Preot, ați hotărât din veșnicie să mă alegeți și să mă consacrați ca Slujitor al Vostru, pentru a exercita prin mine Sacerdotiul Vostru. Mi-ați comunicat puterile Voastre, pentru a împlini prin cooperarea mea o lucrare mai mare decât crearea universului: miracolul Transsubstanțierii, și pentru a rămâne, prin această minune, Hostia și Religia Bisericii Voastre.

Cât de bine înțeleg expresiile entuziaste ale Sfinților Părinți când vorbesc despre măreția demnității sacerdotale! Cuvintele lor mă constrâng în chip logic să mă socotesc, în virtutea comunicării Sacerdotiului Vostru, ca un alt Voi Înșivă: *Sacerdos alter Christus* (Preotul este un alt Cristos).

Nu există oare, într-adevăr, identificare între Voi și mine, de vreme ce Persoana Voastră și a mea sunt unite până într-atât încât aceste cuvinte: *Hoc est Corpus meum, Hic est calix Sanguinis mei* (Acesta este Trupul Meu, Acesta este potirul Sângelui Meu), Voi le faceți ale Voastre atunci când eu le rostesc? Vă împrumut buzele mele, fiindcă fără minciună pot spune: Trupul Meu, Sângele Meu. Este de ajuns să voiesc să consacru pentru ca și Voi să voiți aceasta. Voința Voastră este contopită cu a mea. În actul cel mai mare pe care îl puteți face aici jos, sufletul Vostru este legat de sufletul meu. Vă împrumut ceea ce este cel mai al meu: voința mea. Iar a Voastră îndată se unește cu a mea.

Într-atât Voi sunteți Cel care lucrați prin mine, încât dacă aș îndrăzni să spun asupra materiei Sacrificiului: Acesta este Trupul lui Isus Cristos, în loc de: Acesta este Trupul Meu, consacrarea ar fi invalidă.

Euharistia sunteți Voi Înșivă, o, Isuse, sub aparențele pâinii. Și oare fiecare Liturghie nu vine să pună din nou în lumină înaintea ochilor mei că preotul sunteți Voi Înșivă, o, Preot unic, sub aparențele unui om pe care l-ați ales ca Slujitor al Vostru?

Alter Christus! Sunt adus să retrăiesc acest cuvânt ori de câte ori confer celelalte Sacramente. Numai Voi puteți spune în calitate de Răscumpărător: *Ego te baptizo, Ego te absolvo* (Eu te botez, Eu te dezleg), și să exercitați astfel o putere tot atât de divină ca aceea de a crea. Și eu rostesc aceleași cuvinte. Iar

Îngerii sunt mai atenți la ele decât la acel *Fiat* (Să fie) care a fecundat neantul, fiindcă ele sunt capabile, o, minune!, să-L formeze pe Dumnezeu într-un suflet și să producă un Fiu al lui Dumnezeu părtaș la viața intimă a Dumnezeirii.

La fiecare funcțiune sacerdotală cred că Vă aud spunându-mi: Cum, o, fiul Meu, ai putea presupune că, făcându-te *Alter Christus* prin aceste puteri divine, voi tolera ca în direcția obișnuită a vieții tale să fii un „Fără Cristos" sau chiar un „Împotriva lui Cristos"?

Cum! În exercitarea acestor funcțiuni tocmai ai lucrat contopit cu Mine. Și o clipă mai târziu, Satan ar lua locul Meu pentru a face din tine, prin păcat, un fel de Anticrist, sau te-ar adormi până într-acolo încât să te facă să uiți deliberat obligația de a Mă imita și de a lucra să te îmbraci cu Mine, după expresia Apostolului Meu?

Absit! (Departe de aceasta!) Poți conta pe milostivirea Mea atunci când numai fragilitatea omenească este în joc în greșelile tale zilnice, îndată regretate și reparate. Dar a accepta cu răceală o atitudine voită de infidelități și a reveni fără remușcare la funcțiunile tale sublime ar însemna cu siguranță să stârnești mânia Mea!

Prăpastie este între funcțiunile tale și acelea ale preoților Legii vechi. Și totuși, dacă profeții Mei amenințau Sionul din pricina păcatelor poporului sau ale conducătorilor săi, ascultă ce rezulta din prevaricația preoților: *Complevit Dominus*

furorem suum, effudit iram indignationis suae; et succendit ignem in Sion, et devoravit fundamenta ejus… propter iniquitates sacerdotum ejus (Domnul Și-a împlinit furia, Și-a revărsat mânia indignării Sale; și a aprins foc în Sion și i-a mistuit temeliile… din pricina nelegiuirilor preoților lui).

De aceea, cu câtă rigoare Biserica Mea îi interzice preotului să urce la altar sau să confere Sacramentele dacă pe conștiința lui rămâne o singură greșeală de moarte!

Sub inspirația Mea, ea merge mai departe. Prin riturile ei, te pune în alternativa pietății sau a imposturii. Trebuie să te hotărăști să trăiești din Viața interioară sau să-Mi exprimi, de la începutul până la sfârșitul Liturghiei, ceea ce nu gândești și să-Mi ceri ceea ce nu dorești. Spirit de compunctiune și purificare de cele mai mici greșeli, deci pază a inimii; spirit de adorație, deci de reculegere; spirit de credință, de speranță și de iubire, deci direcție supranaturală a conduitei exterioare și a operelor: toate acestea sunt legate intim de cuvintele sacre și de ceremonii.

Îmi dau seama, o, Isuse, că a îmbrăca ornamentele sacre fără a fi hotărât să mă silesc să dobândesc virtuțile pe care ele le simbolizează ar fi un fel de ipocrizie. Vreau de acum înainte ca prosternările, semnele, formulele să nu fie niciodată un simulacru zadarnic, ascunzând goliciune, răceală, indiferență față de viața interioară și adăugând greșelilor mele pe aceea a unei exhibări mincinoase înaintea Celui Veșnic.

Să mă cuprindă, așadar, un sfânt cutremur ori de câte ori mă apropii de înfricoșătoarele Voastre mistere și îmbrac veșmintele liturgice. Rugăciunile cu care însoțesc acest act, formulele atât de pline de ungere și de putere ale Misalului și ale Ritualului să mă invite să-mi cercetez inima, pentru a judeca dacă se armonizează cu adevărat cu a Voastră, o, Isuse, printr-o dorință loială și eficace de a Vă imita prin Viața interioară.

Înapoi, subterfugii, o, sufletul meu, care m-ar face să socotesc suficient a fi *Alter Christus* (un alt Cristos) numai în timpul funcțiunilor sacre și să cred că apoi, cu condiția să nu fiu un „Împotriva lui Cristos", mă pot dispensa de a lucra să mă îmbrac cu Isus Cristos.

Nu numai Ambasador al lui Isus răstignit, ci încă un alt El Însuși, aș pretinde să mă ascund într-o pietate comodă și să mă mulțumesc cu virtuți burgheze!

În zadar aș voi să mă conving că locuitorul claustrelor este ținut mai mult decât mine să facă eforturi pentru a-L imita pe Isus și a dobândi viața interioară. Eroare profundă, întemeiată pe o confuzie.

Pentru a tinde la sfințenie, religiosul se obligă să ia anumite mijloace: voturile de ascultare și de sărăcie, practica Regulii. Ca preot, eu nu sunt constrâns la aceste mijloace, dar sunt ținut să urmăresc și să realizez același scop, și cu mult mai

multe titluri decât sufletul consacrat căruia nu i-a fost încredințată împărțirea Sângelui dumnezeiesc.

Vai, așadar, mie dacă m-aș legăna într-o iluzie fără îndoială vinovată, deoarece, pentru a o risipi, nu am decât să consult învățătura Bisericii și a Sfinților ei. Iluzie a cărei falsitate mi-ar apărea la pragul veșniciei.

Vai mie dacă n-aș ști să profit de funcțiunile mele pentru a percepe exigențele Voastre sau dacă aș rămâne surd la glasul pe care mi-l fac auzit obiectele sfinte ce mă înconjoară: altar, confesional, cristelniță, vase, pânzeturi și ornamente sacre. *Imitamini, quod tractatis* (Imitați ceea ce tratați). *Mundamini, qui fertis vasa Domini* (Curățiți-vă, voi care purtați vasele Domnului). *Incensum et panes offerunt Deo, et ideo sancti erunt* (Ei aduc lui Dumnezeu tămâie și pâini, și de aceea vor fi sfinți).

Aș fi cu atât mai puțin scuzabil să-mi închid urechea la aceste chemări, o, Isuse, cu cât fiecare dintre funcțiunile mele este prilejul unui har actual pe care mi-l oferiți pentru a-mi modela sufletul după chipul și asemănarea Voastră.

Biserica este aceea care cere acest har. Inima ei este aceea care, geloasă să răspundă așteptării Voastre, mă îngrijește ca pe lumina ochilor. Ea este aceea care, înainte de hirotonirea mea, mi-a scos în evidență urmările grave ale identificării mele cu Voi.

Impone, Domine, capiti meo galeam salutis, ad… Praecinge me cingulo puritatis… Ut indulgearis omnia peccata mea. Fac me tuis semper inhaerere mandatis et a te numquam separari permittas (Pune, Doamne, pe capul meu coiful mântuirii, spre… Încinge-mă cu brâul curăției… Ca să-mi ierți toate păcatele. Fă-mă să rămân mereu lipit de poruncile Tale și nu îngădui să fiu vreodată despărțit de Tine), etc. Nu mai sunt numai eu cel care fac aceste cereri pentru mine. Toți adevărații credincioși, toate sufletele fervente consacrate Vouă, toți membrii ierarhiei ecleziastice fac din sărmana mea rugăciune propria lor rugăciune. Strigătul lor se ridică spre Tronul Vostru. Este glasul Miresei Voastre pe care îl auziți. Și atunci când, hotărâți să urmărească Viața interioară, slujitorii Voștri își armonizează inima cu funcțiunile lor, aceste rugăciuni ale Bisericii Voastre pentru ei, Voi le ascultați întotdeauna.

În loc să mă exclud, prin neglijența mea voită, de la sufragiile pe care le adresez Tatălui Vostru pentru ansamblul credincioșilor, cu prilejul Liturghiei sau al administrării Sacramentelor, voiesc să profit de aceste haruri, o, Isuse. La fiecare dintre actele mele de Preot îmi voi deschide larg inima acțiunii Voastre. Atunci veți arunca în ea luminile, mângâierile și energiile care, în pofida obstacolelor, îmi vor îngădui să identific judecățile, afecțiunile și voințele mele cu ale Voastre, precum Sacerdotiul mă identifică cu Voi, Preot veșnic, atunci când prin mine Vă faceți Victimă pe altar sau Răscumpărător al sufletelor.

Rezumat în câteva cuvinte cele trei principii ale spiritului liturgic.

Cum Ecclesia (cu Biserica). Când mă unesc, ca simplu creștin, cu Biserica, această unire mă invită să mă pătrund de aceleași sentimente ca Ea.

Ecclesia (Biserica). Când sunt Biserica însăși, lucrând ca Ambasador al ei înaintea Tronului lui Dumnezeu, sunt îndemnat și mai puternic să fac ale mele aspirațiile ei, pentru a fi mai puțin nevrednic să mă adresez Maiestății de trei ori sfinte și pentru a exercita, prin Rugăciunea oficială, un Apostolat mai fecund.

Christus (Cristos). Dar când, prin participarea la Sacerdotiul lui Cristos, sunt *Alter Christus* (un alt Cristos), ce termeni ar putea traduce chemările Voastre, o, Isuse, pentru ca eu să iau din ce în ce mai mult asemănarea Voastră dumnezeiască, ca astfel să Vă manifest credincioșilor și, prin Apostolatul exemplului, să-i trag după Voi?

IV. Foloasele Vieții liturgice.

a) Ea favorizează permanența supranaturalului în toate acțiunile mele.

Ce dificultate simt, o, Dumnezeul meu, pentru a lucra în mod obișnuit dintr-un motiv supranatural! Ajutat de Satan și de

creaturi, amorul meu propriu vine să sustragă sufletul meu și facultățile lui dependenței de Isus care trăiește în mine.

De câte ori într-o zi această curăție a intenției, care singură poate face acțiunile mele meritorii și apostolatul meu fecund, este viciată din lipsă de vigilență sau de fidelitate! Numai cu prețul unor eforturi neîncetate pot, cu ajutorul dumnezeiesc, să dobândesc ca cele mai multe dintre actele mele să aibă harul drept principiu vivificator care le îndreaptă către Dumnezeu ca spre scopul lor.

Pentru aceste eforturi, orațiunea îmi este indispensabilă. Dar ce deosebire atunci când ele se exercită în sânul Vieții liturgice! Orațiunea și Viața liturgică sunt două surori care se ajută una pe alta. Orațiunea care precedă Liturghia și Breviarul meu mă aruncă în supranatural. Viața liturgică îmi dă mijlocul de a face să treacă orațiunea mea în ziua mea.

La școala voastră, o, sfântă Biserică, cât de ușor îmi este să dobândesc obișnuința de a aduce Creatorului și Tatălui meu cultul care I se cuvine. Mireasă a Celui care este Adorația, Acțiunea de mulțumire, Reparația și Mijlocirea prin excelență, îmi comunicați prin Liturgie această sete pe care o avea Isus de a-L glorifica pe Tatăl Său. A da slavă lui Dumnezeu: acesta este scopul dintâi pe care vi l-ați propus instituind Liturgia.

Nu este oare evident că, dacă trăiesc din Viața liturgică, voi fi cu totul pătruns de virtutea Religiei, de vreme ce întreaga Liturgie nu este decât punerea continuă și publică în act a acestei virtuți, cea mai excelentă după virtuțile teologale?

Manifestare a dependenței față de Dumnezeu a tuturor facultăților mele, pietatea, vigilența, lupta spirituală se pot, fără îndoială, dezvolta dacă folosesc luminile credinței. Dar câtă nevoie are compusul omenesc să fie ajutat de ansamblul tuturor facultăților sale pentru a fixa mintea asupra bunurilor veșnice, pentru a face inima entuziastă și avidă să profite de ele și pentru a îndemna voința să le ceară frecvent și să le urmărească fără încetare!

Liturgia îmi cuprinde întreaga ființă. Printr-un ansamblu de ceremonii, de genuflexiuni, de înclinări, de simboluri, de cântări, de texte care se adresează ochilor, urechilor, sensibilității, imaginației, inteligenței și inimii, ea mă orientează cu totul către Dumnezeu; ea îmi amintește că totul în mine, *os, lingua, mens, sensus, vigor* (gura, limba, mintea, simțirea, puterea), totul trebuie raportat la Dumnezeu.

Tot ceea ce prin Biserică îmi reprezintă drepturile lui Dumnezeu și titlurile Sale la cultul meu de omagiu filial și de apartenență totală dezvoltă în mine virtutea religiei și astfel spiritul supranatural.

În Liturgie, totul îmi vorbește despre Dumnezeu, despre desăvârșirile Sale, despre binefacerile Sale; totul mă readuce la

Dumnezeu; totul îmi arată Providența Sa, prezentând fără încetare sufletului meu, prin încercări, ajutoare, avertismente, încurajări, făgăduințe, lumini, chiar amenințări, mijloacele de a mă sfinți.

Liturgia mă face, de asemenea, să vorbesc fără încetare lui Dumnezeu și să-mi exprim religia sub formele cele mai felurite.

Dacă mă las, cu dorința de a profita de ea, acestei formări liturgice, cum, după multiplele exerciții care izvorăsc în fiecare zi din funcțiunile mele de om al Bisericii, cum ar putea virtutea Religiei să nu prindă în mine rădăcini mai adânci? Cum n-aș ajunge la o obișnuință, la o stare sufletească, deci la adevărata viață interioară?

Școală a Prezenței lui Dumnezeu este Liturgia, și a Prezenței Dumnezeului nostru așa cum L-a manifestat Întruparea! Sau mai degrabă Școală a Prezenței lui Isus și a Caritații.

Iubirea se hrănește prin cunoașterea vredniciei de iubire a ființei iubite, prin dovezile de iubire pe care ni le-a dat, dar mai ales, spune sfântul Toma, prin prezența ei.

Liturgia ne reproduce, ne explică și ne aplică diferitele manifestări ale vieții lui Isus Cristos între noi. Ea ne întreține într-o atmosferă supranaturală și dumnezeiască, continuând, ca să spunem astfel, viața Domnului Nostru și

manifestându-ne, în toate misterele, vrednicia de iubire și gingășia Inimii Sale.

Voi Înșivă, o, Isuse, prin Liturgie continuați marea Voastră lecție și marea Voastră manifestare de iubire. Vă percep din ce în ce mai mult nu în felul istoricului, adică învăluit de veacuri, nici cum Vă cunoaște adesea teologul prin speculații anevoioase. Sunteți foarte aproape de mine. Sunteți mereu Emanuel, Dumnezeu cu noi, cu Biserica Voastră, deci cu mine. Sunteți Cineva cu care trăiește fiecare mădular al Bisericii Voastre și pe care Liturgia mă aduce să-L văd în orice împrejurare pe primul plan, ca modelul și scopul iubirii mele.

Prin Ciclul sărbătorilor, prin lecțiile alese din Evanghelia Voastră și din scrierile Apostolilor Voștri, prin razele minunate cu care face să strălucească Sacramentele Voastre și mai ales Euharistia Voastră, Biserica Vă face să trăiți în mijlocul nostru și ne face să auzim bătăile Inimii Voastre.

A crede că Isus trăiește în mine și că voiește să lucreze în mine, dacă nu-I pun obstacol, ce pârghie de viață supranaturală îmi dă orațiunea, întipărindu-mi acest adevăr! Dar, frecvent în cursul zilei, prin mijloacele variate și sensibile pe care le oferă Liturgia, a mă hrăni cu dogma harului, cu Isus rugându-Se, lucrând cu fiecare dintre mădularele al căror viață este, suplinind pentru ele, deci pentru mine, înseamnă a mă menține sub influența supranaturalului, a mă face să trăiesc din unirea cu Isus și a mă statornici în iubirea Sa.

Iubire de complăcere, de bunăvoință, de preferință, de speranță: toate aceste forme strălucesc prin admirabilele colecte, prin psalmi, ceremonii, rugăciuni și pătrund în sufletul meu.

Cât de mult această manieră de a mi-L prezenta pe Isus viu și mereu prezent va face puternică și generoasă Viața mea interioară! Iar când, pentru a trăi din supranatural, voi avea de produs un act de dezlipire sau de abnegație, de împlinit o obligație grea, de suportat o suferință sau o insultă, cât de mult lupta spirituală, virtutea, încercarea își vor pierde partea dureroasă și respingătoare dacă, în loc să văd Crucea goală, Vă văd pe Voi pironit pe ea, o, Mântuitorul meu, și Vă aud cerându-mi, arătându-mi Rănile Voastre, acest sacrificiu ca dovadă a iubirii mele.

Sprijin prețios, pe de altă parte, îmi dă Liturgia, repetându-mi că iubirea mea nu se exercită în izolare. Nu sunt singur în lupta împotriva naturalismului care tinde fără încetare să mă împotmolească. Biserica, interesându-se de încorporarea mea în Cristos, mă urmează matern, îmi dă parte la toate meritele milioanelor de suflete cu care sunt în comuniune și care vorbesc aceeași limbă de iubire oficială ca mine, și îmi reînnoiește certitudinea că Cerul și Purgatoriul sunt cu mine pentru a mă încuraja și a mă asista.

Nimic nu contribuie mai mult decât amintirea veșniciei la păstrarea sufletului în orientarea acțiunilor sale către Dumnezeu.

Totul în Liturgie îmi amintește de *Novissima mea* (cele de pe urmă ale mele). Expresiile *Vita aeterna* (Viața veșnică), *Caelum* (Cerul), *Infernum* (Iadul), *Mors* (Moartea), *Saeculum saeculi* (veacul veacului) și altele echivalente revin frecvent.

Sufragiile și oficiile pentru răposați, înmormântările îmi pun înaintea ochilor moartea, judecata, răsplățile și pedepsele fără sfârșit, prețul timpului și purificările indispensabile aici jos sau în Purgatoriu, pentru a intra în Cer.

Sărbătorile Sfinților îmi vorbesc despre slava celor care m-au precedat aici jos și îmi arată cununa care îmi este rezervată dacă merg pe urmele lor și le urmez exemplele.

Prin aceste lecții, Biserica îmi strigă fără încetare: Scump suflet, privește veacurile veșnice, pentru a rămâne fidel devizei tale: Dumnezeu în toate, mereu, pretutindeni.

Dumnezeiască Liturgie, despre toate virtuțile ar trebui să vorbesc pentru a recunoaște toate binefacerile pentru care îți sunt dator. Datorită textelor alese din Scriptură, pe care fără încetare le faci să treacă pe sub privirea mea, datorită riturilor și simbolurilor care îmi traduc misterele dumnezeiești, sufletul meu se găsește necontenit ridicat de pe pământ și orientat când spre virtuțile teologale, când spre frica de Dumnezeu,

groaza de păcat și de spiritul lumii, dezlipire, compuncțiune, încredere sau bucurie spirituală.

b) Ea mă ajută cu putere să-mi conformez Viața interioară celei a lui Isus Cristos.

Trei sentimente domină în Inima Voastră, o, Învățător adorat: o dependență deplină față de Tatăl Vostru și, prin urmare, o umilință desăvârșită, o caritate arzătoare și universală pentru oameni și spiritul de sacrificiu.

Umilință desăvârșită. La intrarea Voastră în lume ați spus: Tată, iată-Mă, pentru a face voia Ta. Amintiți adesea că întreaga Voastră viață intimă se rezumă în dorința neîncetată de a-I plăcea în toate Tatălui Vostru. Sunteți ascultarea, o, Isuse, ascultător până la moarte și până la moartea Crucii. Încă și acum ascultați de preoții Voștri. La glasul lor coborâți pe pământ: *Obediente Domino voci hominis* (Domnul ascultând de glasul omului).

La ce școală mă așază Liturgia pentru a mă face să imit supunerea Voastră, dacă inima mea se pleacă celor mai mici rituri cu dorința de a se forma la spiritul de dependență față de Dumnezeu, de a înfrâna fără slăbire acest „eu" avid de libertate și de a-mi mlădia judecata și voința, purtate mereu să nu imite, o, Isuse, spiritul fundamental pe care ați venit să-l învățați prin exemplele Voastre: Cultul Voinței divine!

De fiecare dată când îmi constrâng personalitatea să se șteargă pentru a asculta de Biserică precum de Voi Înșivă, pentru a lucra în numele ei și a mă uni cu ea, deci pentru a mă uni cu Voi, ce exercițiu prețios pentru cultivarea sufletului meu și ce efecte va produce această fidelitate față de cele mai mici prescripții ale rubricilor atunci când va fi vorba să-mi plec orgoliul în împrejurări mai grele!

Este mai mult. Amintindu-mi certitudinea vieții Voastre în mine și necesitatea harului Vostru pentru a folosi cu rod chiar și un simplu gând, Liturgia combate prezumția, suficiența care ar fi capabile să devoreze totul în Viața mea interioară. *Per Dominum nostrum* (Prin Domnul nostru), care încheie aproape toate rugăciunile Liturgiei, mi-ar aminti, dacă aș putea uita, că singur nu pot nimic, absolut nimic, decât să păcătuiesc sau să împlinesc acte fără merit. Totul mă pătrunde de necesitatea de a recurge frecvent la Voi. Totul îmi repetă că cereți de la mine acest recurs rugător, pentru ca viața mea să nu se rătăcească spre miraje înșelătoare.

Biserica, prin Liturgie, insistă cu grijă pentru a-și convinge fiii de necesitatea rugăciunii de cerere. Din această Liturgie, ea face cu adevărat Școala Rugăciunii, deci a umilinței. Prin formulele ei, prin Sacramente și sacramentalii, ea mă învață că totul îmi vine prin prețiosul Vostru Sânge și că marele mijloc de a-i culege roadele este să mă unesc, printr-o rugăciune smerită, cu dorința Voastră vie de a ni le aplica.

Faceți-mă să profit de aceste lecții continue, o, Isuse, pentru a spori simțământul foarte viu al micimii mele și pentru a mă convinge că, în Hostia care este Trupul Vostru mistic, eu nu sunt decât o smerită părticică și că, în imensul concert de laude pe care îl prezidați, nu sunt decât un glas slab.

Fie ca, datorită Liturgiei, să văd din ce în ce mai bine că prin umilință pot face acest glas din ce în ce mai curat și această părticică din ce în ce mai albă.

Caritate universală. Inima Voastră, o, Isuse, și-a întins la toți oamenii misiunea răscumpărătoare.

La acel *Sitio* (Mi-e sete) pe care l-ați strigat lumii murind, pe care continuați să-l faceți să răsune pe Altar, în Tabernacol și până în sânul slavei Voastre, trebuie să răspundă în suflet, chiar și al simplului creștin, o vie dorință de a se cheltui pentru frații săi, o sete arzătoare pentru mântuirea tuturor oamenilor și răspândirea Evangheliei, un mare zel pentru favorizarea vocațiilor sacerdotale și religioase și rugăciuni stăruitoare pentru ca credincioșii să înțeleagă întinderea datoriilor lor, iar sufletele consacrate necesitatea Vieții interioare pentru ele.

Cu cât mai mult trebuie aceste dorințe să aprindă sufletul slujitorilor Voștri, cărora riturile le amintesc că le-ați dat în Trupul Vostru mistic un loc ales, pentru ca ei să Vă încorporeze cât mai multe suflete cu putință, și că sunt corăscumpărători, mijlocitori care trebuie să plângă *inter vestibulum et altare* (între vestibul și altar) păcatele lumii și să se

sfințească nu numai pentru ei înșiși, ci și pentru a-i putea sfinți pe alții, pentru a forma, a instrui și a călăuzi sufletele și a face să circule în ele Viața Voastră: *Ego sanctifico meipsum ut sint et ipsi sanctificati* (Eu Mă sfințesc pe Mine Însumi, ca și ei să fie sfințiți).

Sfântă Biserică a Răscumpărătorului, Mamă a tuturor fraților mei, fiii voștri, cum să trăiesc din Liturgia voastră fără a participa la avânturile pe care Inima dumnezeiescului vostru Mire le simte pentru mântuirea făpturilor Sale și pentru eliberarea sufletelor care gem în Purgatoriu?

Desigur, am o parte aleasă din roadele Liturghiei pe care o celebrez și ale Breviarului pe care îl recit. Dar voi înțelegeți ca prima parte să meargă mai întâi către ansamblul sufletelor pentru care aveți grijă: *In primis quae tibi offerimus pro Ecclesia sancta tua catholica* (Mai întâi, pe care Ți le oferim pentru sfânta Ta Biserică catolică). Voi luați o mie de mijloace pentru a-mi lărgi inima și pentru a-mi conforma viața interioară cu aceea a lui Isus.

Scumpă Viață liturgică, sporiți iubirea mea filială pentru Sfânta Biserică și pentru Părintele comun al credincioșilor. Faceți-mă mai devotat și mai supus Superiorilor mei ierarhici și mai unit cu toate grijile lor. Ajutați-mă să nu uit că Isus trăiește în fiecare dintre cei cu care sunt în contact zilnic și că îi poartă în Inima Sa. Determinați-mă să iradiez lângă ei indulgență, îngăduință, răbdare, serviabilitate, pentru a reflecta blândețea dulcelui Mântuitor.

Menține-mă în acest simțământ că nu pot merge la Cer decât prin Cruce, că laudele, adorațiile, sacrificiile și celelalte acte ale mele nu valorează pentru Cer decât prin Sângele lui Isus și că împreună cu toți creștinii trebuie să câștig acest Cer, fiindcă împreună cu toți aleșii trebuie să mă bucur de el și să continui cu ei, prin Isus, în veșnicie, concertul de laude la care sunt asociat pe pământ.

Spirit de sacrificiu. O, Isuse, știind că omenirea nu putea fi mântuită decât prin sacrificiu, ați făcut din întreaga Voastră viață pământească o imolare neîncetată.

Identificat cu Voi, Preot împreună cu Voi când celebrez Liturghia, o, dumnezeiescule Răstignit, împreună cu Voi voiesc să fiu hostie. Totul în Voi gravitează în jurul Crucii Voastre. Totul în mine va gravita în jurul Liturghiei mele. Ea va fi centrul și soarele zilelor mele, precum sacrificiul Vostru este actul central al Liturgiei.

Aceasta, readucându-mă neîncetat prin Altar și Tabernacol la gândul Calvarului, îmi va fi o Școală a spiritului de sacrificiu. Făcându-mă să împărtășesc sentimentele Bisericii Voastre, ea mi le va comunica pe ale Voastre, o, Isuse, și astfel voi realiza cuvântul sfântului Pavel: *Hoc sentite in vobis quod et in Christo Jesu* (Să aveți în voi același simțământ care era și în Cristos Isus), și pe acela care mi-a fost spus la hirotonirea mea: *Imitamini quod tractatis* (Imitați ceea ce tratați).

Misalul, Ritualul și Breviarul vin să-mi amintească, în chipurile cele mai felurite, fie și numai prin nenumăratele semne ale crucii, că sacrificiul a devenit, de la păcat încoace, legea omenirii și că nu are valoare decât unit cu al Vostru. Vă voi da, așadar, hostie pentru Hostie, o, dumnezeiescul meu Răscumpărător. Voi face din mine însumi o imolare totală, contopită cu imolarea Voastră săvârșită o dată pe Golgota și reînnoită de mai multe ori pe secundă prin Liturghiile care se succed în lumea întreagă.

Liturgia va înlesni această oblare de mine însumi și mă va face să contribui mai mult la a completa pentru Trupul Vostru, care este Biserica, ceea ce lipsește Patimii Voastre.

Îmi voi aduce partea la această mare hostie făcută din sacrificiile tuturor creștinilor. Iar această hostie se va înălța către Cer pentru a ispăși păcatele lumii și pentru a face să coboare asupra Bisericii militante și suferitoare roadele Răscumpărării Voastre.

Voi avea astfel adevărata Viață liturgică. Căci a mă îmbrăca cu Voi, o, Isuse răstignit, a mă uni practic cu Sacrificiul Vostru, realizând holocaustul de mine însumi prin acel *Abneget semetipsum* (să se lepede de sine), nu este oare acesta, o, Mântuitorul meu, scopul către care Biserica Voastră voiește să mă conducă, pătrunzându-mă de sentimentele Voastre prin rugăciunile și ceremoniile ei sfinte și făcând să treacă în inima mea ceea ce domina totul în Voi: Spiritul de sacrificiu?

Astfel voi deveni una dintre acele pietre vii și alese care, șlefuite prin încercare, *Scalpri salubris ictibus et tunsione plurima, Fabri politi malleo* (prin loviturile daltei mântuitoare și prin multe ciopliri, șlefuite de ciocanul Meșterului), sunt destinate să intre în zidirea Ierusalimului ceresc.

c) Viața liturgică mă face să trăiesc din viața Cerului.

Conversatio nostra in coelis est (Petrecerea noastră este în ceruri), spunea sfântul Pavel. Unde voi învăța mai ușor să realizez acest program decât în Liturgie? Această liturgie a pământului nu este oare imitarea liturgiei cerești pe care Ioan cel iubit a descris-o în Apocalipsa sa? Când cânt sau recit oficiul meu, ce altceva fac decât să împlinesc aceeași funcțiune cu care Îngerii se cinstesc înaintea tronului Celui Veșnic?

Ce spun? Doxologia fiecărui Psalm, a fiecărui imn, concluzia fiecărei orațiuni nu mă aruncă oare în adorație înaintea Preasfintei Treimi?

Nenumăratele sărbători ale Sfinților mă fac să trăiesc ca în intimitatea fraților mei din Paradis, care mă ocrotesc și se roagă pentru mine. Sărbătorile Sfintei Fecioare îmi amintesc că am acolo sus o Mamă cu totul bună și atotputernică, ce nu va avea odihnă până când nu mă va vedea în siguranță la picioarele ei, în Împărăția Fiului ei. Ar fi oare cu putință ca toate aceste sărbători, ca misterele dulcelui meu Mântuitor, Crăciunul, Paștele, mai ales Înălțarea, să nu-mi dea nostalgia

Cerului, pe care sfântul Grigore o privește ca pe un zălog al predestinării?

V. Practica Vieții liturgice.

Bunule Învățător, ați binevoit să-mi faceți să înțeleg ce este Viața liturgică. Voi invoca oare exigențele ministerului meu pentru a mă sustrage efortului pe care mi-l cereți pentru a o pune în practică? Îmi veți răspunde cu siguranță că a-ți împlini funcțiunile liturgice potrivit dorințelor Voastre nu cere mai mult timp decât a te achita de ele mecanic. M-ați trimite la exemplul atâtor slujitori ai Voștri, între alții fericitul Părinte Perboyre, care, însărcinați de Voi cu ocupații continue și absorbante într-un grad cu adevărat intens, erau totuși suflete liturgice de elită.

a) Pregătire îndepărtată.

Faceți, bunule Mântuitor, ca dorința mea de Viață liturgică să se traducă printr-un mare Spirit de credință pentru tot ceea ce se raportează la cultul divin.

Îngerii și Sfinții Voștri Vă văd față către față. Nimic nu le poate abate mintea de la augustele Funcțiuni care constituie unul dintre elementele bucuriei lor negrăite. Dar eu, supus încă tuturor slăbiciunilor firii omenești, cum aș putea să mă mențin în prezența Voastră când Vă vorbesc împreună cu Biserica, dacă nu dezvoltați în mine darul Credinței pe care l-am primit la Botez?

Niciodată, mi se pare, nu aș voi să privesc funcțiunile liturgice ca pe o corvoadă de expediat cât mai repede sau de suportat fiindcă sunt legate de ele onorarii. Niciodată, nădăjduiesc, n-aș îndrăzni să vorbesc Dumnezeului de trei ori sfânt sau să împlinesc riturile cu o nepăsare pe care mi-ar fi rușine să o arăt față de cel mai smerit dintre slujitori. Niciodată n-aș voi să scandalizez prin ceea ce trebuie să edifice. Și totuși, pot eu prevedea unde m-aș opri dacă aș începe să nu mă mai supraveghez în privința spiritului de credință?

O, Dumnezeul meu, dacă aș fi deja pe această pantă, binevoiți să mă opriți; sau mai degrabă, dați-mi o Credință atât de vie încât, cuprins de importanța pe care actele liturgice o au cu adevărat în ochii Voștri, să mă bucur simțind cum sublimitatea lor îmi entuziasmează voința tot mai mult.

Aș avea eu cel mai mic spirit de credință dacă n-aș avea niciun zel pentru a cunoaște Rubricile și a le observa? Cele mai frumoase gânduri asupra Liturgiei nu ar putea, înaintea Voastră, o, Dumnezeul meu, să scuze neglijența mea. Ce contează că nu simt nicio atracție naturală pentru această osteneală, îmi este de ajuns că ascultarea mea Vă place și că știu că îmi va fi de mare folos.

La retragerile mele, nu voi omite niciodată să mă examinez asupra acestui punct, în raport cu Misalul, Ritualul și Breviarul.

Biserica Voastră, o, Isuse, a folosit în principal bogățiile Psalmilor pentru cultul ei. Dacă am spirit liturgic, sufletul meu va ști, în fragmentele Psaltirii, să Vă descopere figurat mai ales în viața Voastră pătimitoare.

El va ști că acest cuvânt intim, aceste sentimente pe care Inima Voastră le adresa lui Dumnezeu în timpul vieții Voastre muritoare, se regăsesc într-un mare număr dintre compozițiile profetice pe care le-ați inspirat Psalmistului.

Va regăsi acolo minunat sintetizate dinainte principalele învățături ale Evangheliei Voastre.

Sub aceleași văluri voi auzi glasul Bisericii continuând viața Voastră de încercări și manifestând lui Dumnezeu, în cursul suferințelor și triumfurilor sale, sentimente calchiate după cele ale dumnezeiescului ei Mire; sentimente pe care și le poate însuși, în ispitele, reversurile, luptele, tristețile, descurajările, dezamăgirile sale, precum și în biruințele și mângâierile sale, orice suflet în care se poate manifesta Viața Voastră.

Rezervând o parte din lecturile mele Sfintei Scripturi, îmi voi dezvolta gustul pentru Liturgie și îmi voi ușura atenția la cuvinte.

Reflecția îmi va îngădui să descopăr în orice compoziție liturgică o idee centrală în jurul căreia gravitează diferitele învățături.

Ce arme vei făuri astfel, o, sufletul meu, împotriva mobilității imaginației tale, mai ales dacă știi să te instruiești prin simboluri.

Biserica le folosește pentru a vorbi simțurilor un limbaj care le captivează, făcând sensibile adevărurile reprezentate. *Agnoscite quod agitis* (Recunoașteți ceea ce faceți), mi-a spus ea la hirotonirea mea. Ceremonii, pânzeturi, obiecte, veșminte sacre, Biserica, Mama mea, dă tuturor un glas semnificativ. Cum aș putea lumina inteligența și atinge inima credincioșilor, pe care Biserica voiește să-i cuprindă prin acest limbaj pe cât de naiv, pe atât de grandios, dacă eu însumi nu am cheia acestei predici?

b) Pregătire imediată.

Ante orationem praepara animam tuam (Înaintea rugăciunii pregătește-ți sufletul). Imediat înainte de Liturghie și la fiecare reluare a Breviarului, act calm, dar energic de reculegere, pentru a mă abstrage de la ceea ce nu se raportează la Dumnezeu și pentru a-mi fixa atenția spre El. Cel căruia voi vorbi este Dumnezeu.

Dar El este și Tatăl meu. Acestei temeri reverențiale pe care însăși Regina Îngerilor o păstrează când vorbește dumnezeiescului ei Fiu, îi voi uni simplitatea naivă care dă, chiar și bătrânului ce se adresează Maiestății infinite, un suflet de copil mic.

Această atitudine simplă și naivă înaintea Tatălui meu va reflecta cu sinceritate convingerea mea că sunt unit cu Isus Cristos și că reprezint Biserica, în pofida nevredniciei mele, precum și certitudinea mea de a avea drept tovarăși în rugăciune Spiritele oștirii cerești: *In conspectu Angelorum psallam tibi* (În fața Îngerilor Îți voi cânta).

Pentru tine, sufletul meu, nu mai este momentul de a raționa, de a medita; trebuie să redevi suflet de copil. Când ajungeai la vârsta rațiunii, acceptai ca expresie a unui adevăr absolut tot ceea ce mama mea îți spunea. Tot astfel trebuie, cu aceeași simplitate și naivitate, să primești de la Mama ta, Biserica, tot ceea ce ea îți va prezenta ca hrană a credinței tale.

Indispensabilă este această reîntinerire a sufletului! În aceeași măsură în care îmi voi face mai mult un suflet de copil, în aceeași măsură voi profita de comorile Liturgiei și mă voi lăsa cuprins de poezia care se desprinde din ea. În aceeași măsură va progresa în mine spiritul liturgic.

Atunci sufletul meu va intra ușor în adorație și va rămâne în ea în timpul funcțiunii — ceremonie, breviar, Liturghie, Sacramente etc. — fie că iau parte la ea ca mădular sau ambasador al Bisericii, fie ca Slujitor al lui Dumnezeu.

De felul în care intru în adorație depind în mare parte nu numai folosul și meritul actului liturgic, ci și mângâierile pe care Dumnezeu le leagă de împlinirea lui desăvârșită și care trebuie să mă susțină în lucrările mele apostolice.

Vreau, așadar, să Ador. Vreau, printr-un avânt al voinței mele, să mă unesc, pentru a-I aduce lui Dumnezeu acest omagiu, cu adorațiile Omului-Dumnezeu. Avânt al inimii mai degrabă decât efort al minții.

O voiesc cu harul Vostru, o, Isuse. Iar acest har îl voi cere, de pildă, pentru Breviar prin *Deus in adjutorium* (Dumnezeule, spre ajutorul meu), iar pentru Liturghie prin *Introibo* (Voi intra), recitate așezat.

Vreau. Și acest act de voință filial și afectuos, puternic și smerit, unit cu o vie dorință a ajutorului Vostru, este ceea ce cereți de la mine.

Dacă obțin ca inteligența mea să prezinte credinței mele orizonturi frumoase sau ca sensibilitatea mea să-i ofere vreo emoție pioasă, voința mea va profita de aceasta pentru a adora mai ușor. Dar îmi voi aminti acest principiu: unirea cu Dumnezeu rezidă, în ultimă analiză, în vârful sufletului, în voință; și chiar dacă întunericul și uscăciunea ar fi partea ei, această facultate, în sine uscată și rece, își va lua atunci avântul sprijinindu-se numai pe credință.

c) Împlinirea funcțiunii liturgice.

A împlini bine funcțiunile liturgice este un dar al munificenței Voastre, o, Dumnezeul meu. *Omnipotens et misericors Deus, de cujus munere venit ut tibi a fidelibus tuis digne et laudabiliter serviatur* (Atotputernice și milostive Dumnezeule, din al Cărui

dar vine ca slujitorii Tăi credincioși să-Ți slujească în chip vrednic și vrednic de laudă). Binevoiți să-mi acordați acest dar, Doamne. Vreau să rămân adorator în timpul actului liturgic. Acest cuvânt rezumă întreaga metodă.

Voința mea mi-a aruncat inima și o menține înaintea Maiestății lui Dumnezeu. Și închid toată lucrarea ei în cele trei cuvinte *digne, attente, devote* (cu vrednicie, cu atenție, cu evlavie) din rugăciunea *Aperi*, care exprimă foarte drept care trebuie să fie atitudinea trupului meu, a inteligenței mele și a inimii mele.

Digne. Prin ținuta respectuoasă, prin pronunțarea exactă a cuvintelor, cu mai multă încetineală la părțile principale, prin observarea grijulie a rubricilor, prin tonul vocii mele și prin felul meu de a face semnele crucii, genuflexiunile etc., trupul meu va manifesta nu numai că știu cui vorbesc, ce spun, ce apostolat pot uneori exercita, ci și că inima mea este cea care lucrează.

La curtea regilor pământului, chiar și simplii slujitori socotesc mari cele mai mici însărcinări și capătă, fără să-și dea seama, un aer maiestuos și solemn. Nu voi ajunge oare să dobândesc această distincție care se va traduce prin atitudinea sufletului meu și prin demnitatea ținutei mele în exercitarea sarcinii mele, eu, care fac parte din garda de onoare a Regelui regilor și a Dumnezeului oricărei maiestăți?

Attente. – Mintea mea va fi plină de ardoare pentru a culege din cuvintele și riturile sacre tot ceea ce va putea hrăni inima mea.

Uneori atenția mea se va fixa asupra sensului literal al textelor. Fie că urmez fiecare frază, fie că, în timp ce îmi continui recitarea, meditez îndelung un cuvânt care m-a izbit, până când simt nevoia de a descoperi mierea devoțiunii într-o altă floare, în ambele cazuri rămân fidel acelui *Mens concordet voci* (mintea să se acorde cu glasul).

Uneori inteligența mea se va ocupa de misterul zilei sau de ideea principală a timpului liturgic.

Dar rolul ei va rămâne secundar în comparație cu acela al voinței, căreia nu-i va fi decât furnizoare, pentru a o ajuta să se mențină în adorație sau să revină la această atitudine.

Ori de câte ori vor surveni distrageri, voiesc, fără supărare, fără rigiditate, fără bruscare, ci suav, ca tot ceea ce se face cu concursul Vostru, o, Isuse, și puternic, ca tot ceea ce voiește să fie generos fidel acestui concurs, voiesc să revin la actul adorator.

Devote. – Acesta este punctul capital. Totul trebuie să se reducă la a face din oficiu și din orice funcțiune liturgică un exercițiu de pietate, prin urmare un act al inimii.

„Precipitarea este moartea devoțiunii." Vorbind despre Breviar și, cu atât mai mult, despre Liturghie, sfântul Francisc de Sales

dă această maximă ca principiu. Îmi impun, așadar, obligația de a consacra aproximativ o jumătate de oră Liturghiei mele, pentru ca nu numai Canonul, ci și toate celelalte părți să fie recitate cu evlavie. Voi îndepărta fără milă toate pretextele de a face în grabă acest act central al zilei mele. Dacă obișnuința mă face să trunchiez anumite cuvinte sau ceremonii, mă voi aplica, chiar exagerând pentru un timp, să merg foarte așezat în acele locuri defectuoase.

Păstrând proporția, voi extinde această hotărâre la toate celelalte funcțiuni liturgice ale mele: Sacramente, binecuvântări, înmormântări etc.

Pentru Breviar, voi avea grijă să prevăd în ce momente îl voi spune. Când va veni timpul, mă voi constrânge, orice ar costa, să părăsesc totul. Cu orice preț, voiesc ca această recitare să fie o adevărată rugăciune a inimii. O, da, întrețineți în mine, o, dumnezeiescule Mijlocitor, groaza de precipitare atunci când țin locul Vostru sau lucrez în numele Bisericii. Convingeți-mă că precipitarea paralizează marele Sacramental care este Liturgia și o împiedică să întrețină acel spirit de orațiune fără de care, sub exteriorul unui preot foarte zelos, aș putea să nu fiu în ochii Voștri decât un lânced sau chiar mai puțin. Gravați în conștiința mea acest cuvânt atât de capabil să mă facă să tremur: *Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter* (Blestemat este cel care face lucrarea lui Dumnezeu cu înșelăciune).

Uneori, printr-un avânt al inimii, voi îmbrățișa într-o sinteză de Credință sensul general al misterului amintit de Ciclul liturgic și îmi voi hrăni sufletul cu el.

Alteori va fi un act îndelung gustat, act de credință sau de speranță, de dorință sau de regret, de oferire sau de iubire.

Alteori îmi va fi de ajuns o simplă privire. Privire intimă și susținută asupra unui mister, asupra unei desăvârșiri a lui Dumnezeu, asupra unuia dintre titlurile Voastre, o, Isuse, asupra Bisericii Voastre, asupra nimicniciei mele, a mizeriilor mele, a nevoilor mele sau asupra demnității mele de creștin, de preot, de religios. Privire cu totul diferită de actul inteligenței în timpul unui studiu teologic. Privire care sporește Credința, dar încă mai mult iubirea. Privire, palidă răsfrângere fără îndoială a viziunii beatifice, dar realizând încă de aici jos ceea ce ați făgăduit sufletelor curate și fervente: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Fericiți cei curați cu inima, căci ei Îl vor vedea pe Dumnezeu).

Astfel, fiecare ceremonie va deveni o diversiune odihnitoare, fiindcă este adevărata respirație a sufletului meu, pe care ocupațiile tindeau să-l asfixieze.

Sfântă Liturgie, ce balsam veți aduce sufletului meu prin diferitele „funcțiuni"! Departe de a fi o servitute

împovărătoare, ele vor constitui una dintre cele mai mari mângâieri ale vieții mele.

Cum ar putea fi altfel, de vreme ce, readus mereu, datorită vouă, la demnitatea de fiu și de ambasador al Bisericii, de mădular și de slujitor al lui Isus Cristos, mă voi îmbrăca din ce în ce mai mult cu Acela care este Bucuria Aleșilor?

Prin unirea mea cu El voi învăța să profit de crucile acestei vieți muritoare pentru a semăna snopii veșnicei mele fericiri și, prin Viața mea liturgică, mai eficace decât orice Apostolat, voi avea conștiința că trag după mine alte suflete pe calea mântuirii și a sfințeniei.

4. Paza Inimii, cheia de boltă a Vieții interioare, deci esențială pentru Apostolat. Hotărâre de Pază a Inimii.

Vreau, o, Isuse, ca inima mea să aibă grija obișnuită de a se păstra de orice pată și de a se uni din ce în ce mai mult cu

Inima Voastră, în toate ocupațiile, conversațiile, recreațiile mele etc.

Elementul negativ, dar indispensabil, al acestei hotărâri mă face să resping orice întinare în mobilul și în împlinirea acțiunii.

Elementul pozitiv îmi duce ambiția până la a voi să intensific credința, speranța și iubirea care însuflețesc această acțiune.

Această hotărâre va fi adevăratul termometru al valorii practice a orațiunii mele de dimineață și al vieții mele liturgice. Căci viața mea interioară va fi ceea ce este Paza inimii mele: *Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit* (Cu toată străjuirea păzește-ți inima, căci din ea izvorăște viața).

Orațiunea și Viața liturgică mă fac să-mi reiau avântul pentru a mă uni cu Dumnezeu. Dar Paza Inimii este aceea care îi va îngădui călătorului să profite de hrana luată înaintea mersului sau în timpul popasurilor, pentru a se menține mereu în frumoasa alură a plecării.

Această pază a inimii nu este altceva decât grija obișnuită sau cel puțin frecventă de a păstra toate actele mele, pe măsură ce se prezintă, de tot ceea ce ar putea vicia mobilul sau împlinirea lor.

Grijă calmă, ușoară, fără încordare, totodată smerită și puternică, fiindcă este întemeiată pe recursul filial la Dumnezeu și pe încrederea în acest recurs.

Este o lucrare a inimii mele și a voinței mele cu mult mai mult decât a minții mele, care trebuie să rămână liberă pentru împlinirea obligațiilor mele. Departe de a stânjeni acțiunea mea, paza inimii o desăvârșește, rânduind-o după spiritul lui Dumnezeu și potrivind-o cu datoriile stării mele.

Acest exercițiu voiesc să-l practic la orice ceas. Va fi o vedere, prin inimă, a acțiunilor prezente și o atenție moderată la diferitele părți ale unei acțiuni, pe măsură ce o voi face. Va fi observarea exactă a lui *Age quod agis* (Fă ceea ce faci). Sufletul meu, ca o santinelă vigilentă, își va exercita grija asupra tuturor mișcărilor inimii mele, asupra a tot ceea ce se petrece înlăuntrul meu: impresii, intenții, patimi, înclinații, într-un cuvânt asupra tuturor actelor mele interioare și exterioare, gânduri, cuvinte, acțiuni.

Desigur, această pază a inimii va cere o anumită reculegere; ea nu se va putea realiza dacă sufletul meu este risipit.

Dar, prin frecvența acestui exercițiu, voi dobândi încetul cu încetul obișnuința care mi-l va face ușor.

Quo vadam et ad quid? (Încotro mă voi duce și pentru ce?) Ce ar face Isus; cum S-ar purta El în locul meu? Ce m-ar sfătui? Ce cere El de la mine în acest moment? Acestea sunt întrebările care vor veni spontan sufletului meu avid de viață interioară.

Când mă voi simți purtat să merg la Isus prin Maria, această pază a inimii va lua un caracter și mai ușor afectiv. A recurge la această bună Mamă va deveni ca o nevoie neîncetată pentru inima mea.

Astfel se va realiza acel *Manete in Me et Ego in vobis* (Rămâneți în Mine și Eu în voi), care rezumă toate principiile vieții interioare.

Ceea ce exprimați, o, Isuse, ca rod al Euharistiei: *In Me manet et Ego in eo* (Rămâne în Mine și Eu în el), sufletul meu voiește să dobândească prin Paza inimii, care mă va uni cu Voi.

In Me manet (Rămâne în Mine). Da, mă voi socoti ca fiind cu adevărat acasă în Inima Voastră dumnezeiască, cu dreptul de a dispune de toate bogățiile Voastre, prin folosirea comorilor nelimitate ale Harului sfințitor și a minei nesecate a Harurilor Voastre actuale.

Et Ego in eo (Și Eu în el). Dar, datorită pazei inimii mele, și Voi, preaiubitul meu Mântuitor, veți fi cu adevărat acasă în sufletul meu. Căci eforturile mele tind să asigure exercitarea continuă a regalității Voastre asupra jocului tuturor facultăților mele; nu numai că voi veghea să nu fac nimic în afara Voastră, ci ambiția mea va merge încă până la a voi să pun în fiecare dintre acțiunile mele o forță de iubire în fiecare zi mai mare.

Obișnuința reculegerii interioare, a luptei spirituale, a vieții ocupate și rânduite, precum și o creștere incalculabilă de merite vor rezulta din paza inimii mele.

Astfel, o, Isuse, unirea mea indirectă cu Voi prin operele mele, adică prin relațiile pe care le voi avea, după voința Voastră, cu făpturile, va deveni urmarea unirii mele directe cu Voi prin orațiune, Viața liturgică și Sacramentele. În ambele cazuri, această unire va proceda din credință și caritate și se va face sub influența harului. În unirea directă, pe Voi Înșivă, și numai pe Voi, o, Dumnezeul meu, Vă am în vedere. În cea indirectă, mă aplic altor obiecte. Dar, fiindcă este pentru a Vă asculta, aceste obiecte cărora trebuie să le dau atenția mea devin mijloace voite de Voi pentru a mă uni cu Voi. Vă părăsesc pentru a Vă regăsi. Tot pe Voi Vă caut, și cu aceeași inimă, dar în Voința Voastră. Iar această voință dumnezeiască este singurul far pe care Paza inimii mă face să-l fixez fără încetare pentru a-mi îndrepta activitatea în slujirea Voastră. În ambele cazuri pot deci să spun: *Mihi adhaerere Deo bonum est* (Pentru mine bine este să mă alipesc de Dumnezeu).

Eroare este, așadar, a crede că, pentru a mă uni cu Voi, o, Dumnezeul meu, trebuie să întârzii acțiunea sau să aștept ca ea să fie terminată. Eroare este a presupune că, prin însăși natura lor sau din cauza timpului în care se execută, anumite lucrări m-ar putea domina și mi-ar putea împiedica libertatea până într-atât încât unirea cu Voi să-mi fie imposibilă. Nu, Voi mă voiți liber. Nu voiți ca acțiunea să mă țină sub ea. Voiți să-i

fiu stăpân și nu sclav. Și îmi oferiți, în acest scop, harul Vostru, dacă sunt fidel Pazei inimii.

Prin urmare, de îndată ce simțul supranatural practic m-a făcut să discern, prin multiplele evenimente, împrejurări și detalii rânduite de Providența Voastră, că o anumită acțiune este cu adevărat legată de Voința Voastră, datoria mea este să nu mă sustrag de la ea, dar nici să nu mă complac în ea. Trebuie să o întreprind și să o urmăresc, dar numai pentru a face voința Voastră. Căci amorul-propriu i-ar vicia valoarea și i-ar micșora meritul. Dacă, percepând ceea ce voiți, o, Isuse, și cum voiți: *Quod et quomodo Deus vult* (ceea ce și cum voiește Dumnezeu), realizez aceasta pentru motivul că Voi o voiți: *Et quia Deus vult* (și fiindcă Dumnezeu voiește), unirea mea cu Voi, departe de a se diminua, nu va face decât să se intensifice.

I. Necesitatea Pazei inimii.

Dumnezeul meu, Voi sunteți Sfințenia, iar aici jos nu admiteți un suflet în intimitatea Voastră decât în măsura în care el se aplică să distrugă sau să evite tot ceea ce poate fi pentru el întinare.

Lene spirituală în a-și ridica inima către Voi; afecțiune dezordonată pentru făptură; bruscheți și nerăbdări; ranchiună, capricii, moliciune, căutarea comodităților; ușurință în a vorbi fără motiv adevărat despre defectele altuia; risipire, curiozitate care nu se raportează cu nimic la slava lui Dumnezeu; flecăreală, locvacitate, judecăți zadarnice și temerare asupra

aproapelui; zadarnică complăcere în mine însumi; dispreț față de alții, criticarea conduitei lor; căutarea stimei și a laudei în mobilul care mă face să lucrez; etalarea a ceea ce îmi este avantajos; prezumție, încăpățânare, gelozie, lipsă de respect față de autoritate, murmurări; lipsă de mortificare în băutură și mâncare etc.: ce furnicar de păcate veniale sau cel puțin de imperfecțiuni voite mă poate invada și mă poate lipsi de harurile abundente pe care din toată veșnicia mi le rezervați.

Ce vor fi orațiunea mea și Viața mea liturgică dacă ele nu mă conduc progresiv să-mi țin sufletul destul de recules pentru a fi în veghe chiar împotriva greșelilor de pură fragilitate; dacă nu mă ajută să mă ridic cu promptitudine de îndată ce voința mea începe să cedeze; și chiar dacă nu mă îndeamnă să-mi impun, în anumite cazuri, o sancțiune?

Din lipsă de pază a inimii, să spun că pot, o, Isuse, să paralizez acțiunea Voastră în mine!

Liturghii, Împărtășanii, Spovezi, alte exerciții de pietate, protecție specială a Providenței divine în vederea mântuirii mele veșnice, grija Îngerului meu păzitor, ce spun? chiar vigilența voastră maternă asupra mea, o, Mama mea imaculată, toate pot fi paralizate, sterilizate prin vina mea.

Dacă îmi lipsește buna voință de a-mi impune această constrângere la care, o, Isuse, faceți aluzie prin aceste cuvinte: *Violenti rapiunt illud* (Cei violenți îl răpesc), Satan va căuta fără

încetare să-mi surprindă inima pentru a o răpăci și a o slăbi, și va merge până la a-mi perverti conștiința prin iluzie.

Anumite căderi ale tale, o, sufletul meu, pe care le califici drept pură fragilitate, sunt poate deja de o natură diferită în ochii lui Dumnezeu. Dacă nu practici exercițiul Pazei inimii și dacă nu tinzi să realizezi acest program: Vreau să ajung să păstrez pentru Isus mobilul fiecăreia dintre acțiunile mele, cum poți afirma contrariul?

Fără această hotărâre de Pază a inimii, nu numai că acumulez ispășiri înspăimântătoare și îndelungate pentru Purgatoriu, dar, dacă mai evit încă păcatul de moarte, mă aflu pe panta care duce fatal la el. Te gândești la aceasta, sufletul meu?

II. Prezența lui Dumnezeu, temelia Pazei inimii.

Treime Sfântă, dacă, după cum nădăjduiesc, sunt în stare de har, locuiți în inima mea, cu toată slava Voastră, cu toate desăvârșirile Voastre infinite, în sfârșit așa cum locuiți în Cer, deși ascunsă sub vălul credinței.

Nu există nicio clipă în care să nu aveți ochii asupra mea pentru a-mi discerne acțiunile.

Dreptatea și milostivirea Voastră lucrează fără încetare în mine. Pentru a răspunde infidelităților mele, uneori îmi retrageți harurile Voastre alese sau încetați să mai dispuneți matern evenimentele care ar trebui să se întoarcă spre folosul

meu; alteori, pentru a mă readuce la Voi, mă copleșiți cu noi binefaceri.

Dacă locuirea Voastră în mine ar fi în ochii mei evenimentul cel mai însemnat și cel mai vrednic de a-mi atrage atenția, aș fi oare atât de frecvent și atât de mult timp fără să mă gândesc la ea?

Nu din această neatenție față de faptul fundamental al existenței mele provin oare nereușitele care până acum au urmat încercărilor mele de Pază a inimii?

Rugăciunile jaculatorii, succedându-se regulat în timpul zilei, ar fi trebuit să-mi amintească această locuire, toată de iubire, a lui Dumnezeu în mine. Ai făcut destul, suflete al meu, până astăzi, pentru a-ți jalona astfel viața, la fiecare oră cel puțin o dată? Ai profitat destul de orațiunea ta zilnică și de Viața ta liturgică pentru a te întoarce din când în când, fie și numai câteva secunde, în sanctuarul intim al inimii tale, ca să adori acolo Frumusețea infinită, Imensitatea, Atotputernicia, Sfințenia, Viața, Iubirea, într-un cuvânt Binele suprem și desăvârșit care binevoiește să locuiască acolo și care este Principiul și Scopul tău?

Împărtășanii spirituale, ce loc ocupați în ziua mea? Și totuși sunteți în orice clipă la dispoziția mea, nu numai pentru a-mi aminti locuirea Preasfintei Treimi în mine, ci și pentru a spori această locuire printr-o nouă infuzie a Sângelui Răscumpărător în sufletul meu!

Ce preț am pus până acum pe aceste comori așezate pe drumul meu? Mi-ar fi fost de ajuns să mă aplec pentru a aduna aceste diamante și a-mi împodobi cu ele diadema. Cât de departe sunt de acele suflete care, continuându-și lucrările sau conversațiile, se întorc de mii de ori într-o zi la oaspetele lor dumnezeiesc! Ele au contractat această obișnuință, iar inima lor este fixată acolo unde este comoara lor.

III. Devoțiunea către Maica Domnului înlesnește Paza inimii.

O, Mama mea Imaculată, pentru ca voi să mă ajutați să-mi păstrez inima unită prin Isus cu Treimea Sfântă, cuvântul Fiului vostru, pe Calvar, m-a constituit copilul vostru.

Vreau ca invocațiile din ce în ce mai frecvente pe care vi le voi adresa să vizeze mai ales această pază a inimii mele, pentru a-i purifica tendințele, intențiile, afecțiunile și voințele.

Nu mai vreau să mă sustrag de la glasul vostru dulce: „Oprește-te, fiul meu, îndreaptă-ți inima. Nu, nu este adevărat că în acest moment urmărești numai slava lui Dumnezeu." De câte ori, în timpul risipirilor mele sau al ocupațiilor mele prost rânduite, mi-ați adresat această invitație maternă! Și de câte ori, vai, am înăbușit-o!

Mama mea, de acum înainte voi auzi această chemare a Inimii voastre, iar fidelitatea mea îi va răspunde printr-o oprire energică și dintr-o bucată. Ea va putea să nu aibă decât durata

unui fulger, dar va fi de ajuns pentru ca să-mi pun una sau alta dintre aceste întrebări: Pentru cine este acțiunea prezentă? Cum ar lucra Isus în locul meu? Această interogație intimă, trecută în stare de obișnuință, constituie Paza inimii. Ea îmi va îngădui, în cele mai mici amănunte, să-mi țin facultățile și tendințele lor într-o dependență obișnuită, din ce în ce mai desăvârșită, față de Dumnezeu care trăiește în mine.

IV. Învățarea Pazei inimii.

Gem că rămân în afara prezenței lui Dumnezeu timp de lungi intervale în cursul lucrărilor mele. Gem constatând că, în acest timp de viață exteriorizată, numeroase greșeli îmi scapă, oricare ar fi starea sufletului meu, amestec de fervore și imperfecțiune sau lâncezeală caracterizată; vreau să încep chiar de astăzi să aduc remediu, exersându-mă în Paza inimii.

Dimineața, în timpul orațiunii mele, voi determina în mod hotărât și foarte limpede un moment al lucrului meu, în timpul căruia mă voi strădui, dăruindu-mă cu ardoare operei voite de Dumnezeu, să trăiesc o viață interioară cât mai desăvârșită cu putință, de Pază a inimii, adică de vigilență sub privirea Voastră, o, Isuse, și de recurs la Voi, ca și cum aș fi făcut votul lucrului celui mai desăvârșit.

Voi începe cu cinci minute sau chiar mai puțin, dimineața și seara, voi ținti mult mai mult desăvârșirea acestui exercițiu decât durata lui, mă voi strădui să-l fac din ce în ce mai bine și să lucrez în mijlocul muncii, chiar și mai ales când este

absorbantă, în felul unui sfânt, prin curăția intenției, paza inimii mele și a tuturor facultăților mele, generozitatea avântului, într-un cuvânt, așa cum ar fi lucrat Isus Însuși dacă ar fi avut de împlinit aceeași muncă.

Aceasta va fi o deprindere practică a vieții interioare. Va fi o protestare împotriva obișnuinței mele de risipire și de *evagatio mentis* (rătăcire a minții). Îl vreau pe Isus. Vreau domnia Sa. Vreau ca, atunci când vine timpul ocupațiilor exterioare, această domnie să continue în mine. Nu mai vreau ca sufletul meu să fie ca un coridor deschis tuturor vânturilor și să se pună în imposibilitatea de a trăi unit cu Isus și de a fi vigilent, rugător, generos.

În timpul acestui scurt răstimp, ochiul meu va rămâne fără încordare, dar exact fixat asupra diferitelor mobiluri ale sufletului meu, care nu-și va ierta nimic. Buna mea voință va fi, la rândul ei, înflăcărat hotărâtă să nu cruțe nimic pentru a trăi desăvârșit în timpul acestui interval atât de scurt. Inima mea, la rândul ei, va fi hotărâtă să recurgă frecvent la Domnul Nostru pentru a se menține în această încercare de sfințenie.

Acest exercițiu va fi cordial, bucuros și împlinit cu dilatarea sufletului. Fără îndoială, vigilența și mortificarea îmi vor fi necesare pentru a mă menține în prezența lui Dumnezeu și pentru a refuza facultăților și simțurilor mele tot ceea ce miroase a natural. Dar nu mă voi mulțumi cu această latură negativă. Voi ținti mai ales să informez acest exercițiu cu acea intensitate a iubirii care, făcându-mă să practic cu cea mai

mare grijă *Age quod agis* (Fă ceea ce faci), mai întâi prin curăția intenției, apoi cu o ardoare, o impersonalitate și o generozitate mereu crescânde, dă operelor mele toată desăvârșirea și toată valoarea lor.

Seara, la examenul general — sau la examenul particular, dacă iau ca subiect acest exercițiu — voi face o analiză riguroasă a ceea ce au fost aceste minute de pază mai strânsă a inimii, fără rezerve, lângă Isus. A-mi impune o sancțiune, o mică penitență — fie chiar lipsirea de puțin vin sau de desert, fără știrea niciunei priviri străine, ori o scurtă rugăciune cu brațele în cruce, ori câteva lovituri seci de riglă sau de obiect tare peste degete — dacă constat că nu am fost destul de vigilent, destul de fervent, destul de rugător, destul de iubitor în timpul acestei încercări de pază a inimii, adică de viață interioară unită cu viața activă.

Ce roade minunate vor ieși din acest exercițiu! Ce școală a Pazei inimii!

Câte vederi noi asupra păcatelor și imperfecțiunilor a căror existență nici nu o bănuiam!

Aceste clipe binecuvântate vor iradia încetul cu încetul, virtual, asupra celor care le vor urma. Totuși nu le voi prelungi decât după ce voi fi epuizat aproape mai întâi ceea ce pot întrezări ca orizont de sfințenie, de desăvârșire a execuției și de intensitate a iubirii.

Voi ținti calitatea mai mult decât întinderea. Setea mea de a nu mă mai opri la câteva minute scurte se va ascuți în proporția în care voi fi văzut mai exact ceea ce sunt și ceea ce așteptați de la mine, o, Isuse. Și încetul cu încetul, familiarizându-mă cu acest exercițiu mântuitor, îi voi dobândi nevoia, obișnuința, iar Voi veți descoperi sufletului meu astfel purificat tainele vieții de unire cu Voi.

V. Condițiile Pazei inimii.

Țesătura vieții mele este aproape toată mai mult sau mai puțin întinată. Din această convingere, de la care Satan caută să mă distragă, se naște neîncrederea în mine însumi și în făpturi. Acest element, altoit pe dorința mea de a fi al lui Isus, va produce în mod necesar:

Vigilență loială și exactă, blândă, calmă, încrezătoare în har și întemeiată pe reprimarea risipirii și a exceselor grabei naturale. Reînnoirea frecventă a hotărârii mele. Reînceputuri neobosite, pline de încredere în milostivirea lui Isus față de sufletul care luptă cu adevărat pentru a ajunge la paza inimii. Certitudine crescândă că nu lupt singur, ci unit cu Isus care trăiește în mine, cu Maria, Mama mea, cu Îngerul meu păzitor și cu Sfinții. Convingerea că acești aliați puternici mă asistă în orice clipă, cu condiția să urmăresc această pază a inimii și să nu mă îndepărtez de ajutorul lor. În sfârșit, recurs cordial și frecvent la toate aceste ajutoare dumnezeiești, pentru ca ele să mă ajute să fac *quod Deus vult* (ceea ce voiește Dumnezeu), și să o fac

quomodo Deus vult (cum voiește Dumnezeu) și *quia Deus vult* (fiindcă Dumnezeu voiește).

O, cât va fi transformată viața mea, o, Isuse, dacă îmi păzesc inima unită cu Voi!

Inteligența mea va putea fi cu totul aplicată acțiunii prezente. Dar ceea ce am constatat în suflete extrem de ocupate, a căror inimă totuși nu înceta să respire în Voi, vreau să ajung să realizez în cursul celor mai absorbante lucrări ale mele.

Dacă am înțeles bine ce este Paza inimii, departe de a diminua libertatea de acțiune necesară facultăților mele pentru a-mi împlini toate datoriile de stare, respirația sufletului meu în atmosfera de iubire care sunteți Voi, o, Isuse, nu va face decât să o sporească și va face viața mea senină, însorită, puternică și fecundă.

În loc să fiu sclavul orgoliului meu, al egoismului meu sau al lenei mele, în loc să gem sub jugul patimilor și al impresiilor, voi deveni din ce în ce mai liber. Iar din libertatea mea desăvârșită voi putea, o, Dumnezeul meu, să Vă aduc, și adesea, un omagiu de dependență. Astfel mă voi întări în adevărata umilință, temelie fără de care o viață interioară nu ar fi decât înșelătoare. Astfel voi dezvolta în mine spiritul fundamental de supunere: *Submissio ad Deum* (Supunere față de Dumnezeu), care rezumă tot lăuntricul vieții Mântuitorului.

Participând la flacăra de iubire care V-a făcut, o, Isuse, întotdeauna atât de atent și atât de docil față de buna plăcere a Tatălui Vostru, voi merita să particip în cer la slava de care se bucură Omenitatea Voastră ca răsplată a admirabilei Sale dependențe prin umilință și prin iubire: *Factus obediens… propter quod et Deus exaltavit illum* (S-a făcut ascultător… pentru aceea și Dumnezeu L-a înălțat).

5. Nevoia apostolului de o devoțiune arzătoare către Maria Imaculată.

Mădular al Ordinului de Cîteaux, atât de strâns consacrat Mariei, fiu al sfântului Bernard, apostol incomparabil al Europei timp de o jumătate de secol, am putea oare uita că sfântul Abate de Clairvaux atribuia Mariei toate progresele sale în unirea cu Isus și toate succesele sale în apostolat?

Toți știu ce a fost, lângă popoare și regi, în sânul Conciliilor și asupra inimii Papilor, apostolatul aceluia care rămâne fiul cel mai ilustru al Patriarhului sfânt Benedict.

Toți exaltă sfințenia, geniul, știința profundă a Sfintelor Cărți și ungerea pătrunzătoare a scrierilor celui din urmă dintre Părinții Bisericii.

Dar ceea ce rezumă mai ales admirația veacurilor pentru sfântul Doctor este titlul de *Cytharista Mariae* (Cântărețul Mariei) care îi este acordat.

„Cântăreț al Mariei", el n-a fost întrecut de niciunul dintre cei care au celebrat slava Maicii lui Dumnezeu. Sfântul Bernardin de Siena și sfântul Francisc de Sales, precum și Bossuet, sfântul Alfons, Fericitul Grignion de Montfort etc., scot din belșug din comorile sfântului Bernard atunci când voiesc să vorbească despre Ea și să găsească argumente pentru a sprijini acest adevăr pe care sfântul Doctor îl pune în lumină: „Totul ne vine prin Maria."

„Să vedem, frații mei, cu ce sentimente de devoțiune a voit Dumnezeu să o cinstim pe Maria, El care a pus în Ea plinătatea oricărui bine. Dacă este în noi vreo speranță, vreun har, vreun zălog de mântuire, să recunoaștem că toate acestea se revarsă asupra noastră din Aceea care este copleșită de desfătări… Luați acest soare care luminează lumea, și s-a sfârșit cu ziua. Îndepărtați-o pe Maria, această stea a mării, din marea noastră mare și vastă, ce mai rămâne decât o adâncă întunecime, o umbră a morții și bezne groase? Așadar, din cele mai intime ale inimilor noastre, din însăși adâncul măruntaielor noastre și cu toate dorințele noastre trebuie să o

cinstim pe Fecioara Maria; căci aceasta este voința Celui care a voit ca noi să avem totul prin Ea."

Întăriți de această doctrină, nu ezităm să formulăm că apostolul, orice ar face pentru mântuirea și progresul său spiritual și pentru fecunditatea apostolatului său, riscă să nu zidească decât pe nisip, dacă activitatea sa nu se sprijină pe o devoțiune foarte specială către Maica Domnului.

a) Pentru viața interioară personală. Apostolul este insuficient de devotat față de Mama sa dacă încrederea lui în Ea nu are nimic entuziast și dacă cultul pe care i-l aduce este aproape cu totul exterior. Ca și Fiul ei, *intuetur cor* (privește inima), Ea nu privește decât inimile noastre și nu ne judecă drept adevărații ei copii decât după tăria cu care iubirea noastră răspunde iubirii ei.

Inimă ferm convinsă de mărețiile, privilegiile și funcțiunile Aceleia care este totodată Maica lui Dumnezeu și Mama oamenilor;

Inimă pătrunsă de acest adevăr: lupta împotriva defectelor, dobândirea virtuților, domnia lui Isus Cristos în suflete, deci siguranța mântuirii și sfințirea, sunt în proporție cu gradul de devoțiune către Maria;

Inimă cuprinsă de acest gând: totul este mai ușor, mai sigur, mai suav și mai rapid în viața interioară atunci când se lucrează cu Maria;

Inimă revărsând încredere filială, orice s-ar întâmpla, față de Aceea ale cărei delicateți, preveniri, gingășii, milostiviri și generozități le cunoaște prin experiență;

Inimă aprinsă din ce în ce mai mult de iubire față de Aceea pe care nu o desparte de niciuna dintre bucuriile sale, pe care o unește cu toate durerile sale și prin care trec toate afecțiunile sale;

Toate aceste sentimente reflectă bine inima sfântului Bernard, exemplar al omului de opere. Cine nu cunoaște cuvintele care țâșnesc din sufletul acestui sfânt Abate atunci când, explicând înaintea monahilor săi Evanghelia *Missus est* (A fost trimis), exclamă:

„O, voi care înțelegeți că, în fluxul și refluxul acestui veac, plutiți în mijlocul vijeliilor și furtunilor mai degrabă decât mergeți pe pământ, țineți-vă ochii fixați asupra acestei stele, ca să nu pieriți în furtună. Dacă vânturile ispitelor se dezlănțuie, dacă vă loviți de stâncile tribulațiilor, priviți steaua, chemați-o pe Maria. Dacă sunteți zguduiți de valurile orgoliului, ale ambiției, ale defăimării, ale geloziei, priviți steaua, chemați-o pe Maria. Dacă mânia sau avariția ori poftele asaltează fragila corabie a sufletului vostru, ridicați ochii către Maria. Dacă, copleșiți de enormitatea greșelilor voastre, rușinați de rănile hidoase ale conștiinței voastre, înspăimântați de groaza judecății, începeți să fiți absorbiți în abisul tristeții și al deznădejdii, gândiți-vă la Maria. În primejdii, în neliniști, în îndoieli, gândiți-vă la Maria, invocați-o pe Maria. Maria să nu

fie niciodată departe de buzele voastre, niciodată departe de inima voastră; și, pentru a dobândi sprijinul rugăciunii ei, nu uitați exemplul vieții ei. Urmând-o, nu vă rătăciți; rugând-o, nu deznădăjduiți; contemplând-o, nu greșiți drumul. Cu sprijinul ei, nu cădeți; sub ocrotirea ei, nu vă temeți; sub călăuzirea ei, nu obosiți; dacă ea vă este favorabilă, ajungeți în port."

Constrânși să ne limităm și voind totuși să oferim confraților noștri în apostolat ca un rezumat al sfaturilor sfântului Bernard pentru a ajunge să fie adevărați copii ai Mariei, credem că nu putem face mai bine decât îndemnându-i frățește să citească cu atenție volumul atât de solid și de prețios *Viața spirituală la școala Fericitului Grignion de Montfort*, scris de Părintele Lhoumeau.

Alături de lucrările sfântului Alfons și comentariile Părintelui Desurmont, de scrierile Părintelui Faber și ale Părintelui Giraud de la Salette, ce volum reflectă mai bine decât acela al Părintelui Lhoumeau scrierile sfântului Bernard, pe care de altfel îl citează la tot pasul? Temelie teologică puternică, ungere, caracter practic, nimic nu lipsește pentru a dobândi rezultatul pe care îl urmărea fără încetare abatele de Clairvaux: a modela inima fiilor săi după chipul inimii sale și a le da ceea ce a fost caracteristica autorilor cistercieni: nevoia Recursului obișnuit la Maria și Viața de unire cu Ea.

Să încheiem prin cuvântul mângâietor pe care admirabila cisterciană sfânta Gertruda, pe care Dom Guéranger o

numește Gertruda cea Mare, l-a auzit de pe buzele Preasfintei Fecioare: „Nu trebuie să-l numească pe Fiul meu unic, ci pe primul meu născut, preadulcele meu Isus. L-am zămislit mai întâi pe El în sânul meu, dar după El, sau mai degrabă prin El, v-am zămislit pe toți pentru a fi frații Lui și pentru a fi copiii mei, adoptându-vă în măruntaiele caritații mele materne." Totul în operele acestei sfinte Patroane a trapistinelor reflectă spiritul Fericitului ei Părinte, sfântul Bernard, cu privire la viața de unire cu Maria.

b) Pentru fecunditatea apostolatului. Fie că omul de opere trebuie să scoată sufletele din păcat, fie că trebuie să facă să înflorească în ele virtuțile, el trebuie să aibă mereu ca prim scop, după exemplul sfântului Pavel, să-L nască pe Domnul Nostru în aceste suflete. Or, Dumnezeu, spune Bossuet, voind o dată să ni-L dea pe Isus Cristos prin Preasfânta Fecioară, această rânduială nu se mai schimbă: Ea a născut Capul, astfel trebuie să nască și mădularele.

A izola pe Maria de apostolat ar însemna a nesocoti una dintre părțile esențiale ale Planului Dumnezeiesc. „Toți predestinații", spune sfântul Augustin, „sunt în această lume ascunși în sânul Preasfintei Fecioare, unde sunt păziți, hrăniți, întreținuți și crescuți de această bună Mamă până când Ea îi naște la slavă după moarte."

De la Întrupare, conchide pe drept sfântul Bernardin de Siena, Maria a dobândit un fel de jurisdicție asupra oricărei misiuni

temporale a Duhului Sfânt, astfel încât nicio făptură nu primește haruri decât prin mâinile ei.

Dar, la rândul său, adevăratul devot al Mariei devine atotputernic asupra Inimii Mamei sale. Prin urmare, care apostol ar putea să se îndoiască de eficacitatea apostolatului său, dacă, prin devoțiune, dispune de Atotputernicia Mariei asupra Sângelui Răscumpărător?

De aceea îi vedem pe toți marii convertitori animați de o devoțiune extraordinară către Sfânta Fecioară. Vor ei să scoată un suflet din păcat? Ce căldură persuasivă au, identificați fiind, prin groaza de rău și iubirea de curăție, cu Aceea care S-a numit pe Sine însăși Imaculata Concepție!

La glasul Mariei, Înaintemergătorul a recunoscut prezența lui Isus și a tresăltat în sânul mamei sale. Ce accente va da Maria adevăraților ei fii pentru a deschide lui Isus inimile până atunci închise!

Ce cuvinte știu să găsească intimii Mamei Milostivirii pentru a împiedica deznădejdea să pună stăpânire pe sufletele care au abuzat mult timp de haruri!

Este vorba de un nenorocit care nu o cunoaște pe Maria? Siguranța cu care omul de opere o arată drept adevărată Mamă și Refugiu al păcătoșilor deschide în această privință orizonturi noi.

Sfântul paroh de Ars întâlnea uneori păcătoși care, orbiți de iluzie, se sprijineau pe vreo practică exterioară de devoțiune către Sfânta Fecioară pentru a se liniști, pentru a păcătui mai în voie și pentru a nu se teme de flăcările veșnice. Cuvântul său era atunci suveran, atât pentru a-i arăta vinovatului monstruozitatea unei prezumții atât de jignitoare față de Mama Milostivirii, cât și pentru a-l face să folosească acel act de devoțiune spre a implora harul de a scăpa din strânsoarea șarpelui infernal.

În același caz, un om de opere puțin devotat Mariei nu va reuși, prin cuvintele sale tăioase și reci, decât să-l facă pe bietul naufragiat să abandoneze epava care ar fi putut deveni pentru el o scândură de mântuire.

Maria trăind într-o inimă de apostol înseamnă însăși elocvența maternă asigurată lucrătorului evanghelic pentru a atinge sufletele lângă care totul a eșuat. Se pare că, printr-o delicatețe admirabilă, Domnul Nostru a voit să rezerve mijlocirii Mamei Sale cuceririle cele mai dificile ale apostolatului și să nu le acorde decât acelora care trăiesc intim cu Ea. *Per te ad nihilum redegit inimicos nostros* (Prin tine i-a redus la nimic pe vrăjmașii noștri).

Niciodată adevăratul fiu al Mariei nu va fi lipsit de argumente, de mijloace sau chiar de expedienți, atunci când, în cazuri aproape disperate, va trebui să-i întărească pe cei slabi și să-i mângâie pe cei nemângâiați.

Decretul care adaugă Litaniilor invocația *Mater boni consilii* (Maica bunului sfat) se sprijină pe titlurile de *Coelestium gratiarum thesauraria* (vistiernică a harurilor cerești) și de *Consolatrix universalis* (Mângâietoare universală), pe care Maria le merită. „Maica bunului sfat", ea nu dă decât adevăraților ei devotați, ca la Cana, secretul de a dobândi, pentru a-l împărți, Vinul puterii și al bucuriei.

Dar mai ales atunci când trebuie să se vorbească sufletelor despre iubirea lui Dumnezeu, „Răpitoarea inimilor", *Raptrix cordium* (Răpitoarea inimilor), după cuvântul sfântului Bernard, Mireasa Iubirii substanțiale, pune pe buzele intimilor ei cuvinte de foc care aprind iubirea lui Isus și, prin ea, fac să încolțească toate virtuțile.

Apostoli, trebuie să o iubim cu pasiune pe Aceea pe care Pius al IX-lea o numește *Virgo sacerdos* (Fecioară preotească) și a cărei demnitate o depășește în toate pe aceea a preoților și a pontifilor.

Iar această iubire ne dă dreptul de a nu considera niciodată o operă ca pierdută, dacă am început-o cu Maria și dacă voim să o continuăm cu Ea. Maria, într-adevăr, este la temelia și la încununarea a tot ceea ce privește domnia lui Dumnezeu prin Fiul ei.

Dar să ne ferim a crede că lucrăm cu Ea dacă ne mărginim să-i ridicăm altare sau să facem să se cânte cântări în cinstea ei. Ceea ce voiește Ea de la noi este o devoțiune care să ne

îngăduie să afirmăm cu sinceritate că trăim în mod obișnuit uniți cu Ea, că recurgem la sfatul ei, că afecțiunile noastre trec prin Inima ei și că cererile noastre se fac adesea prin Ea. Dar ceea ce Maria așteaptă mai ales de la devoțiunea noastră este imitarea tuturor virtuților pe care le admirăm în Ea și abandonarea fără rezerve în mâinile ei, pentru ca Ea să ne îmbrace cu dumnezeiescul ei Fiu.

Cu această condiție a Recursului obișnuit la Maria, îl vom imita pe acel general de armată al Poporului lui Dumnezeu care, înainte de a porni împotriva vrăjmașului, îi spunea Deborei: „Dacă veniți cu mine, voi merge; altminteri, nu voi merge", și vom face cu adevărat toate operele noastre cu Ea. Nu numai că Ea va fi amestecată în hotărârile principale, ci și în toate neprevăzutele și chiar în detaliile execuției.

Uniți cu Aceea al cărei vocabil Maica Domnului a Preasfintei Inimi rezumă pentru noi toate titlurile, nu vom risca niciodată să falsificăm operele noastre, îngăduind ca ele să meargă împotriva vieții noastre interioare, să devină o primejdie pentru sufletele noastre și să poată sluji mai mult slavei noastre decât celei a Dumnezeului nostru. Dimpotrivă, vom merge prin Opere către Viața interioară și astfel către unirea din ce în ce mai intimă cu Aceea care trebuie să ne asigure posedarea Fiului ei în veșnicie.

EPILOG

La picioarele tronului Mariei Imaculate depunem această modestă lucrare.

Idealul desăvârșit al apostolatului ne place să-l medităm în Inima Preasfintei Fecioare, așa cum ni-l arată gravura bizantină din secolul al VI-lea, reprodusă în mijlocul acestei cărți.

Fecioara poartă în pieptul ei Cuvântul întrupat, înconjurat de un cerc luminos. Precum Tatăl veșnic, ea păstrează mereu în ea însăși Cuvântul pe care L-a dat lumii. După expresia lui Rohault de Fleury, „Mântuitorul strălucește în mijlocul pieptului ei ca o Euharistie ale cărei văluri ar fi sfâșiate". Isus trăiește în ea. El este inima ei, respirația ei, centrul ei și viața ei: imagine a vieții interioare.

Dar dumnezeiescul Adolescent exercită apostolatul. Atitudinea Sa, sulul Evangheliei pe care îl ține în mâna stângă, gestul

mâinii Sale drepte, privirea Sa, totul arată că El învață. Iar Fecioara se unește cu cuvântul Lui. Expresia feței ei pare să spună că și ea voiește să vorbească. Ochii ei larg deschiși caută suflete cărora să le poată comunica pe Fiul ei: imagine a vieții active prin predicare și învățătură.

Mâinile ei întinse, asemenea celor ale Orantelor din Catacombe sau ale preotului care oferă Victima sfântă, amintesc că mai ales prin rugăciune și prin unirea cu sacrificiul lui Isus va fi adâncă viața noastră interioară și fecund apostolatul nostru.

Ea trăiește din Isus, prin Isus, din viața Lui, din iubirea Lui, din unirea cu sacrificiul Lui, iar Isus vorbește în ea și prin ea. Isus este viața ei, iar ea este purtătoarea Cuvântului, purtătoarea glasului, ostensorul lui Isus.

Astfel sufletul consacrat operei prin excelență, apostolatului, trebuie să trăiască din Dumnezeu pentru a putea vorbi eficace despre El, iar viața activă, să o repetăm încă o dată, nu trebuie să fie în el decât revărsarea vieții interioare.

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

adevaruldeveacuri.ro